

336

126

336 / 126

~~9 55~~
~~W 83~~

W at 5 2

Cat. 235 (trat. 1°)

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Handwritten signature or name, possibly 'L. med. ch.']

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Three decorative flourishes or symbols]

[Faint, illegible handwriting]

[Handwritten scribble or mark]

ma p[ro]f[er]a s[er]v[us] d[omi]ni q[ui] s[er]v[us] d[omi]ni
ma p[ro]f[er]a s[er]v[us] d[omi]ni q[ui] s[er]v[us] d[omi]ni

feliber est meus et eoo suus

su] oge te suem se hebil est.

dw?

fumalis evaporatio usatur

7799 w somn

7799 w somn

18573125

deserit mem.
apetitiva. voluntas
involuntaria. ergo

sic autem declarata sunt ylla pp phi. s. q. q. movet rursus movet aliter. v. no movet
eadem voluntate.
q. ipse exemplificavit se diametro
2. movens eodem impulsu movet sicut motu q. ylla gloria q.

**Sanctus Thomas super libros
de generatione et corruptione.
Aristotelis cum textu.**

Chaves

fr Martin
Semedo

Muam vocem

quā latētē energiā hēre mi Aloyfi sapiētia Clarissimi testant. Id ego quoq;
vex eē iudico. Nā (vt omittā id qd̄ later: et in quo viri docti vel ea pferūt: q;
bus igeniū haud facilliter assentiat: vel suā ignorationē igenue fatent) nullū mācipiū ē tā vile qd̄ in se
aliqua ex pte id nō experiat: si vel musicis numeris poeticis oratorij sue itentū fuerit: imo si bellatozi
equo loq per nām liceret: clāgoris tube mirā efficacīā explicaret. Idq; vidisse multo ante Domez vi
ruz illū diuinū nō dubito: q impatozi exercit⁹ nō tm̄ eloquentiā: sed vocis grauitatē necessariā esse du
xit. S; qd̄ ab alijs exēpla peto: q̄si ego supiorib⁹ dieb⁹ i me ipō id nō expt⁹ fueris: Nā r̄si (vt me legēte a doctore
scō accepisti i suis d̄nis qōnib⁹ publice disputatis) i nob̄ ipis vtutū seminariū geram⁹: nāliterq; ad ipas icliemur:
alter vō altero magis. siue celi benignitate: siue p̄lonis tēpam̄ to: tm̄ cū nudiuſterti⁹ i n̄o domicilio historiā Aristo
telis de aīalib⁹ viri docti nobisq; amici legerēt: forteq; ita vt solz i Liconie et Meropis pietatē p̄riā icidissent. vñ or
ta fuit iter eos egregia qd̄ disputatio: i eo q; Plato testat: n̄ tm̄ nobis ipis natos: s; p̄rie parētib⁹ et amicis: adeo do
cte et acute disputarūt illa tria idiuidua p̄petua q̄ bñ plato p̄iuxerit: si mō tria appellāda sūt: vt me añ paratū: nūc
vō hac disputatōe accēsus eā puiciā subire coegerit: quā ātea forte p̄re timore recusauissē. Nā cū paulo post Octa
uian⁹ Scot⁹ ipressorie artis dec⁹ eximū: q sua diligētia et ipēsa maximā huic arti operā nauauit: obtulisset mihi di
ui Thome cōmētarios i libros: q de gn̄atōe et corruptōe iscribunt: rogaretq; vt eos amore tāti p̄ris: cui iā pridē ad
dict⁹ et p̄secrat⁹ erā: castigādos suscipere: p̄misi. Maxia qd̄ez laus illi⁹ disputatōis. S; v̄eor ne id mihi p̄tigat qd̄ nō
nullis ēt militib⁹ euēire solz: q̄s miseros victoriā spantes ad eoz p̄niciē doct⁹ clāgor tubaz sepenūero suscitāt. Nā
p̄misi sp̄as me illos culti⁹ et itegri⁹ i publicū missuz. Quē. n. timere pati⁹ ver⁹ amor: Nō veniūt in idē timor atq;
amor. Uex dū negociū aggredior (du imortales) exanīat⁹ suz. Erat. n. lib̄ adeo squalidus et icultus: vt desparē eū i
vlt⁹ p̄ores repare. nullibi sn̄ia itegra: v̄ba trāspōsita: i oib⁹ qd̄ tollere et addere posses: vt nō libz: s; libzi qd̄ā breues
portōes eēt videre: et qd̄ d̄teri⁹ ē: exēplaria n̄e bibliotece trūcata repi: mōstruosa: idigna visu. Quid facere: neq; me
icepto desistere licebat. An paterer delicias n̄as: Doctozē sc̄m lacez et icultū p̄ orbē terraz vagari: et si liber sit pu⁹
est tm̄ tertio loco posit⁹: app̄me neciūs: nec a medicis aliq̄ pacto negligēdus: i q̄ puo tot errores dep̄hēdere dedece
bat. Lōgū. n. mihi videbat expectā q̄ hāc mēdositatē meliōib⁹ auspicijs excuteret: cū p̄ tot ānos n̄o fuerit: q̄ huic
absurditati occurreret. Decēniū. n. factū ē postq; h̄ lib̄ Papie mēdose sōniclose et indocte imp̄ssus ab oib⁹ v̄biq; ne
gligīt: qd̄ qd̄ē: vt cū Memnōe n̄o als dicebā: id vitio etatis euēire arbitroz: p̄pea q; hoies n̄e etatis relicta sapiē
tia: p̄ quā dō p̄pi⁹ accedim⁹: sibi ex fortūe ludibrijs gl̄iaz petūt: nec sapiētes p̄plos secernūt: ita vt difficile sit sapiēti
b⁹ emergere: vt qb⁹ nullus sit honoz: nullū p̄miū: nulla cōmoditas: in q̄ qd̄ē maxie dolēdū ē: nos i b̄ gn̄e ab ātigitate
supari. Nā: vt omittā Athēas sciaz iuētrices: q̄ Demetriū Phalereūq; Leōtinū Hozgiā supbis statuis d̄corauerūt:
hūit p̄sca illa etas (vt a maiorib⁹ accepi) hoies ēt barbaros: q. s. arma meli⁹ q̄ l̄ras nouerāt: iusticia sp̄picuos: libali
tate affluētes erga viros doctos: vt eos et viuētes et d̄fūctos sūmis honozib⁹ p̄seqrēt. Fact⁹ ē Chilo ordis senatorij
volētib⁹ lacedemōys. Anaxagoze Clazomēy fun⁹ lāp̄facēi honozifice sc̄ssimeq; p̄celebraūt. Certauere v̄bes iter
se vt hōez sibi ciuē ascribent: ascriptū venerarēt. Et ne te pl̄ib⁹ teneā v̄ginē illā lasciuūculā: aliogn sapie amatricē
Mitylenei n̄ puo honore p̄secuti fuerūt. Nos vō (proch ipudoz) nos iquā q̄ i medio phōz cumlō viuim⁹: tm̄ vix i
tenebris iacere sinem⁹: A q̄ nihil vnq; sine forti rōne d̄cm̄ fuit: q̄ text⁹ Aristotelicos tā disticte: distribute: elegāter
ornate et acute exposuit: vt ēt testib⁹ aduersarijs iter latios p̄m⁹ Aristotelis expositor hēat. Qui sc̄ssimā fidē xp̄ia
nā p̄ totū orbē p̄pagauit ac illustrauit: q̄ d̄ mozi⁹: de rez nā: de reb⁹ d̄nis et altissimis tā cumulate et igēiose disputa
uit: tā sc̄e suas i illis vires exercuit: q; ei⁹ doctrie aduersarij sp̄ (vt v̄bis p̄otificis v̄tar) d̄ vitate suspecti fuerit. Quāq; ḡ
mihi difficillimū viderē: i tāta salebra nō herere: plus tm̄ valuit ap̄ me amor tāti p̄ris: quē tādiu ferriari iustū vi
debat. Itaq; plecta ātigitate: cū ml̄tis sudozib⁹ finē optatū tetigim⁹: collocatis i margie textib⁹ et p̄mētis: vt recētio
rib⁹ placerē: reliq; emēdādis limā apposui extremā: dō fauēte manū additur⁹: cupio tm̄ i b̄ v̄ici ab oib⁹: dūmō n̄
āgelic⁹ doctoz suo honore donec. Dūc ḡ libz mi Aloyfi i man⁹ sumito: a q̄ pp̄ ei⁹ mēdositatē p̄ auertebat. te. n. pl̄z
amo nō āplis opib⁹ aut claris p̄scoz imagib⁹: i qb⁹ vulg⁹ ignaz stupet: q̄uis ēt i bis oīa tibi largiter fortūa suppedi
tauerit: s; amo te pp̄ vite itegritatē: prudētia: pp̄ igeniū ad oīa sp̄picacissimū: d̄ q̄ maxie spandū ē: et eo maxie: qz do
ctozē sc̄m tāq; p̄rez veneraris: illū ore rotūdo i publicū p̄dicas illi⁹ doctrinā extēdi lōgiusq; diffundi optas. q̄ fit vt
hāc castigatōez paucis dieb⁹ lucubrātā tui cā acceleraueris: qz p̄bellissime cognouerā aiūm tuū flagratissimū hui⁹
opis coḡscendi. Nec te deterreat ab hac lectiōe h⁹ viri breuitas: quā nōnulli p̄bi plebey falso accusāt: dū nimū ruz
des videri volūt. Nā cū hūc accusant: ātigitatē breuitatē amatricē. i. igēiosā accusant: Aristotelē. s. Alexādz Temi
stii Simpliciū Anerroyz: et reliq; q̄rū sapiāz oīs etas admirata ē. Et q̄ i suis p̄mētarijs fastidiosā copiā sp̄ deserue
re. Quis. n. ad olympiacū cursū veniēs: vt corōet viā sibi lōgiore optet: Naute ēt: q̄uis aq̄ sc̄da nauis labat: optāt
tm̄ vela v̄ētis turgida: vt optatū portū citi⁹ tāgāt. Nō egde video qd̄ vtilitatis hēat plix⁹ calam⁹. Nā vt omittā q;
lectorē oīo plix⁹ fastidit tenet et occidit. Primū. n. cogitādi cāp⁹ nobis auferē: q̄ nihil igenys ē d̄ānos⁹. reddunt. n.
iertia et a cōtēplatōe aliēa. Deide: qd̄ d̄teri⁹ ē: retardat illa animi n̄i dina celeritas: q̄ nihil i hūanis p̄stātī: adeo i d̄
riū assuescere multū ē. Demū min⁹ fidei r̄tinēt q̄ sūt lōgiōzi stilo p̄tractata: vt nō imerito Horati⁹: et qd̄ sapiēter
ceciert. Quicqd̄ p̄cipies esto breuis: vt cito d̄cā Percipiāt animi dociles: teneātq; fideles. V̄ic Virgi. ille d̄in⁹ poe
ta Domeri luxuriā rep̄ssit. Licero eloq̄ntie p̄ Demosthēis licētia castigauit cū sūma oīuz laude. nec mix qd̄ē. n. n.
viri illi sapientissimi tā studiosissime breuitatē secuti fuissent: nisi breuitas qd̄ā d̄inū sapet. Et qd̄ē sapit. nā itelle
ctuales actōes eo diuiniōres q̄ breuiōres. actio. n. cāe carū nulli tarditati obnoxia est. S; h̄ic illa mali labe: v̄l qz
ml̄ti libros phōz legūt: qb⁹ tm̄ p̄bi n̄ scripserūt. Est. n. vt igt n̄ Licero: p̄bia paucis p̄tēta iudicib⁹: ml̄titudinē p̄sulto
fugiēs: v̄l qz n̄e etatē adolefcētes: dū ordie traditū a p̄rib⁹ negligūt: i p̄turbatōez icidūt: q̄ nihil deozmi⁹: aut d̄āno
si. sūt. n. libzi d̄nexi v̄tpote sese iuicē adiunātes: q̄ fit vt nō fuato ordie lib̄ q̄rūlibz plix⁹ breuis videat. S; dū bre
uitatē laudare studeo: v̄eor ne i id viciū labamur: qd̄ bacten⁹ rep̄hēdim⁹: Sine igt dicēdi faciā: si p̄ illō vnū te ad
monuero: tibi nece eē p̄hari. Et nō paucis vt neoptolomo. Ita tm̄ vt pp̄ ph̄z a sc̄ssima fide xp̄iana n̄ discedas. Infir
me. n. sunt rōnes qb⁹ p̄bi i bis libris iudicauit gn̄onē p̄petuā fore. Vale et me ama: si me tuo amore dignū cēses.

Diui Thome aquinatis Sacri ordinis Predicatorum
Aristotelis clarissimi ac fidelissimi Commentatoris in libros
de generatōe et corruptione p̄clarissima cōmētaria.

Sicut tradit ^{ph̄s}
^{in 3°}

de aia: sciētie secant̄ quē
admodū et res. Nā et oēs
habitus distinguunt̄ per
obiecta ex quibus speciē
habēt. **R**es aut̄ quas
cōsiderat nālis sunt mot⁹
et mobile. dicit enī ph̄s
in secūdo ph̄yco. q̄ non
quecūq; nō mota mouēt
sunt ph̄yce speculatiōis. et
ideo opz q̄ s̄m dīas mo
tuū et mobiliū distinguā

tur et ordinent̄ partes sciētie naturalis. **P**rimus aut̄
motuū est ip̄e motus localis qui est p̄fectior et cōmunior
oībus motibus naturalibus: vt p̄bat̄ in 8. ph̄ysic. **E**t
ideo post considerationem motuum et mobilium in com
muni: que fuit tradita in libro ph̄ysi. p̄mo oportuit q̄ tra
ctaret̄ de corporibus s̄m q̄ mouent̄ motu locali in lib^o
de celo: que est secūda pars sciētie naturalis. **R**estat
igī cōsideratio de motibus alijs consequētibus: qui non
sunt cōmunes omnibus corporibus: sed inueniunt̄ in so
lis inferioribus. Inter quos p̄ncipatū obtinet generatio
et corruptio: alteratio enim ordinat̄ ad generationē: sicut
ad finē: q̄ est p̄fectior nāliter his que sunt ad finē. augmē
tum etiā cōsequēt̄ se habz ad generationē. nā augmētū
nō fit sine quadā particulari generatōe: qua. s̄. nutrimen
tum cōuertit̄ in nutritū: sicut etiā ph̄s dicit in sc̄do de
aia. q̄ cibus nutrit̄ in quātū est potētia caro: augmētat aut̄
in quātū est potētia quātā caro. **E**t iō necīuz est vt: qz
hi motus cōsequēt̄ se hñt ad generationē simul cū eis
de generatione et corruptōe tractare. Est aut̄ cōsiderādū
q̄ de vnoquoq; qd̄ in pluribus inuenitur: p̄us est cōside
randū in cōmuni q̄ ad species descēdere: alioquin opoz
teret̄ idēz dicere multotiens: ita. s̄. q̄ in singulis id quod
est cōmune repetere: sicut probat̄ ph̄s in secūdo de par
tibus aīalium. et ideo p̄us oportuit de generatiōe et corru
ptione in communi determinare q̄ ad partes eius descē
dere. similr̄ etiā cōsiderare opz q̄ si in aliquo genere ali
quod p̄mū inuenit̄. qd̄ sit causa alioz eiusdē cōsideratio
nis: est cōmune genus: et id qd̄ est cōmune in genere illo:
qz illud p̄mū est causa totius generis. Opz aut̄ eū qui cō
siderat genus aliqd̄ causas totius generis considerare: et
inde est q̄ ph̄s in metaph̄yc. simul determinat de ente
in cōmuni: et d̄ p̄mo ente: qd̄ est a materia separatū. Sūt
aut̄ in genere generabiliū et corruptibiliū: quedā p̄ma p̄n
cipia. s̄. elemēta que sunt causa generatiōis corruptionis
et alterationis in omnib⁹ alijs corporib⁹. **E**t inde est q̄
Aristo. in hoc libro: qui ē tertia pars sciētie naturalis: de
terminat nō solum de generatione et corruptōe in com
muni: et alijs motibus consequētibus: sed etiā de gene
ratione et corruptione elemētorum. **V**is ergo preliba
tis ad demonstrandū intentionez Aristo. in hoc libro ac
cedendum est ad expositionem eius.

De generatiōe aut̄ et corruptōe: et
de natura generatorum et corrupto
rum et vniuersaliter de omnibus:
et causis diuidenduz: et rōnes eor
um determinandum.

Amplius de augmētatiōe et alteratione quid **T. c. i.**
vtrūq; sit: et vtrum existimandum sit eandem
esse nām alteratiōis et generatiōis: aut semotā
vt determinata sunt ex nominibus.

In hoc igī libro ph̄s p̄mo ponit p̄hemū demonstrās
suā intentionē. Secūdo p̄sequit̄ p̄positū. ibi (Antiquoz
quidē igī) Circa p̄mū tria facit. p̄mo. n. ponit id qd̄ p̄nci
paliter intēdit et cōtinuat̄ ad finē libri de celo: vbi dictū
est. De graui qd̄ ē igī et leui determinatus sit hoc modo.
Et subdit. De generatōe aut̄ et corruptōe et natura gene
ratorum et corruptorum et eorum que generant et corrumpunt vlr̄
de omnibus et causas diuidēdū est: vt. s̄. assignemus alias
causas generatiōis et alias corruptiōis: vel etiā vt cōmu
nes causas distinguamus applicādo singulis sp̄eb⁹ gene
ratorum et corruptorum nāliter. **E**t causas et ratiōes eorum de
terminādū est: vel generatiōis et corruptiōis: vel etiā eorum
que naturaliter generant et corrumpunt. vtrūq; n. diffini
tiōe scire opz. **N**aturalis. n. nō solū cōsiderat motum:
sed etiā mobilia: dicit aut̄ naturā generatorum et corrupto
rum: qz cōsiderare generationē et corruptōez artificialiū
nō ptinet ad nālē. **S**c̄do cū dic. (Ampli⁹) Promittit
se dicturū de alijs motibus cōsequētibus. s̄. de alteratio
ne augmētatiōe qd̄ sit vtrūq;. **T**ertio ibi (Et vtrū) Pro
mittit se dicturū de comparatiōe p̄dictorum adinuicē. vtrū
s̄. sit existimādū vel recipiēdum qd̄ eadē sit natura et ra
tio alteratiōis et generatiōis: aut semota distincta. s̄. diffe
rant ratiōe et natura: sicut determinata. i. distincta sunt no
minibus. **D**einde cum dicit.

Antiquoz quidē igī hi quidē vocatā
generationē simplicem alterationem
esse inquitunt: hi v̄o aliud generatio
nem: et aliud alterationem.

Prosequit̄ suuz p̄positū: et p̄mo determinat de genera
tiōe et corruptōe in cōi: et de p̄ntib⁹. et determinat de ge
neratiōe et corruptōe eltoz: et hoc in 2° lib. q̄ icipit. ibi (De
mixtiōe qd̄ ē igī) p̄ma ps vidit̄ in duas. In p̄ma d̄ter
minat de gñatiōe et corruptiōe in cōi: et alijs p̄ntibus mo
tib⁹. In 2ª determinat de qbusdā q̄ ad hec requirunt̄. ibi.
(Quā aut̄ p̄mū opz de mā.) Circa p̄mū duo facit. p̄rio
ingrit vtrū gñatio differat ab alteratiōe qd̄ erat 3^m p̄posi
toz: oportuit tñ p̄us hoc tāgere: qz cū dīa cōstituat sp̄em
nō possz sciri. p̄pa ratio generatiōis et corruptiōis hoc igno
rato. sc̄do determinat de gñatione et p̄ntibus motib⁹. ibi.
(Vlr̄ aut̄ de gñatiōe.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ponit
diuersas sentētias antiquoz circa dīam gñatiōis et alte
ratiōis. sc̄do rōnē diuersitatis assignat. ibi (Quicūq; igī.)
tertio rōnē assignatā manifestat. ibi. (Empe. n.) Dicit ḡ
p̄mo. qd̄ qdā antiquoz ph̄oz dixerūt qd̄ illa q̄ dī simplr̄:
gñatio. i. absoluta est idē qd̄ alteratio. Alij v̄o dixerūt eē
aliū gñatiōez simplicē et alteratiōez. **D**einde cū dicit.

Quicūq; igitur vnū aliqd̄ omne esse dicunt:
et omnia ex vno generāt: his quidē necesse est
vtrūq; generationem alterationem esse dicere:
et qd̄ principaliter fit alterari.

Assignat rōnē diuersitatis p̄dicte. Et circa hoc tria fac.
p̄mo assignat rōnē: qz qdā posuerūt gñationē simplicem
idē eē qd̄ alteratiōez. fuerūt. n. qdā q̄ posuerūt vnū eē p̄m^o
māle oīum rez: puta aquā vel aerē vel ignē: et etiā posue
rūt qd̄ mā est tota suba rei: ex quo sequit̄ qd̄ suba rei sem
per maneat: et iō gñatio in re nō differt ab alteratiōe: hoc
est qd̄ dicit. q̄cūq; dicūt oēvniuersum esse vnū. i. immā
lē subam: et oīa generat. i. cāz ex vno p̄n: māli his necē eē

De generatione et corruptione

est dicere quod generatio sit idem quod alteratio: et quod idem sit aliquid principium. id est simpliciter fieri et alterari. **C** Secundo cum dicit.

Quicquid autem plures materias una ponunt utpote Empedocles et Anaxagoras et Leucippus et Democritus bis aliud.

Assignat rationem: quare quaedam posuerunt dicitur generationem et alterationem. fuerunt. n. quaedam philosophi ponentes plura principia materia ex quorum aggregatione et segregatione dicebant ea fieri et corrumpi: et secundum hoc dicebant aggregationem et segregationem esse generationem et corruptionem. Alterationem autem dicebant fieri per qualitercumque partium transmutationem. Hoc est quod dicitur quod quicquid posuerunt plures materias reperiuntur una: sicut Empedocles, Anaxagoras, et Leucippus cum Democrito istis versus aliud generatio et aliud alteratio. **C Tertio ibi.**

Sed tamen Anaxagoras propria voce ignoravit: dicit. n. quod fieri et destrui idem existit quod alterari. Adulter autem dicit elementa quemadmodum et alij.

De quo dicitur quod propria voce ignoravit: sic ille qui posuit aliquid inconueniens sibi ponere. cum. n. poneret multa elementa: sic alij: tamen dixit singulariter quod generari et corrumpi sunt idem quod alterari. Et hoc diuersitatis ratio est: quia sicut dicitur in philosophia. Anaxagoras posuit res fieri per abstractionem amixto: ponebat autem misceri non solum elementa: sed et accidentia: et eundem modum ponebat productionis corporum qui pertinet ad generationem et corruptionem: et accidentium qui pertinet ad alterationem: ut. s. sicut caro fit per abstractionem: ita et albedo: et secundum hoc generatio non differebat ab alteratione. **C Deinde cum dicit.**

Empedocles quidem. n. corpora quatuor: omnia autem cum motibus sex ait numero. Anaxagoras autem infinita et Leucippus et Democritus. Hic quidem omnimoda elementa ponit: utpote os carne et medulla: et alia: quorum uniuscuiusque synonyma pars est. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indivisibilibus hec et alia componi inquant. Hec autem infinita et multitudie et morpheae esse. Illa autem ab illis dicitur his ex quibus sunt et pone et ordine horum. Contrarie autem versus dicere quod circa Anaxagoram eis qui circa Empedoclem. Hic quidem. n. inquit ignem et aquam et aerem et terram quatuor elementa et simplicia magis esse quam carnem et os et talia filium partium. Hic autem quidem hec simplicia et elementa esse: terram autem et aquam aerem et ignem composita. pars perma. n. horum esse.

Manifestat premissam rationem et primo ostendit quomodo quaedam ponebant plura principia. Eorum. n. qui ponebant unum principium erat unum absolutum modus procedendi. 2. manifestat: quare illi qui ponebant unum principium negabant divisionem generationis et alterationis: quam assumebant ponentes plura principia. ibi (Dis igitur omnibus) Circa primum ponit divisionem ponentium plura principia: et per se patet Empedocle ad omnes alios. Et dicitur quod id predictum est quod predicti philosophi posuerunt plures materias. Empedocles ponebat. 4. elementa esse principia materia. s. terram aquam aerem et ignem: omnia autem hec cum motibus. s. cum amicitia que aggregat: et cum lite que segregat: dicitur esse sex numero: et ita ponebat principia finita. alij non. s. anaxagoras: democritus et leucippus ponunt principia infinita. Secundo. ibi (De quidem. n.) ponit divisionem anaxagoram. a democrito et leucippo. hic quidem. n. et anaxagoras. posuit corpora omnimoda. i. filium partium esse principia materialia: utpote infinitas partes carnis et ossis medularum et aliorum horum: quorum quilibet pars est synonyma toti. i. ueniens cum toto in nomine et ratione. hec. n. dicitur omnimoda. i. similium partium: et hec positio magis

manifestata fuit ab Ari. in philosophia. Sed democritus et leucippus dixerunt omnia corpora sensibilia componi ex quibusdam indivisibilibus corporibus que quidem ponebant infinita multitudie et forma et figura. Nam quaedam corpora indivisibilia dicebant esse circularia: quaedam autem quadrata: quaedam pyramidalia: et sic de alijs: ponebant tamen esse idem nature et speciei id quod ponebat Anaxagoras. et tamen cum ista principia sit idem nature et speciei: alia corpora sensibilia dicitur ab alijs secundum divisionem eorum ex quibus componuntur non quidem sed divisionem in specie nature: sed secundum divisionem partium et ordinis. put. s. diuersimode ordinantur et disponuntur in diuersis secundum prius et posterius autem et retro. sursum et deorsum. dextrorsum et sinistrorsum. 3. ibi (Contrarie autem.) ponit divisionem Anaxagoram ab Empedocle. et dicitur quod isti divisionem versus dicere. Empedocles. n. dixit quod ignis terra aer et aqua sunt magis simplicia quam caro et os: et talia corpora omnimoda. i. filium partium: et hoc id quod ponebat res fieri per aggregationem ex elementis. idem ista elementa que aggregabantur ad componendum appellabat simplicia. Sed Anaxagoras. ponebat os et carnem et filia corpora esse magis simplicia: elementa uero esse composita: et hoc id quod ponebat res fieri per abstractionem a mixto. versus cum videret quod ex aere aqua terra et igne omnia alia corpora generantur credidit quod in predictis elementis seu corporibus esset maxima mixtio: ita quod ex his omnia alia extrahi possent: et hoc est quod subdit quod dicebat ista quatuor corpora esse panspermata. i. uelut semina aliarum omnium reperiuntur: quasi predicta quatuor corpora essent composita ex seminibus omnium aliorum corporum.

Hic quidem igitur quod ex uno omnia constituitur necesse est dicere generationem et corruptionem alterationem. semp. n. manere subz unum et idem: tale autem alterari dicimus.

Supra Ari. assignauit rationem: quare quaedam antiqui philosophi posuerunt generationem ab alteratione differre: quaedam autem non ex eo quod quaedam posuerunt unum principium materia: quaedam autem multa: hac rationem supra manifestauit quantum ad radicem ostendens quod quaedam philosophorum posuerunt multa principia. Nam ponentibus unum principium absolutius est primo quam plura: nunc autem intendit ipsas rationes secundum se manifestare. Et circa hoc duo facit. primo manifestat ipsas rationes. secundo obicit contra eas. ibi (Necesse autem) Circa primum duo facit. primo manifestat quantum ad ponentes unum principium. 2. quantum ad ponentes plura principia. ibi (Dis autem qui generant multa) Dicitur quod per quod omnibus illis philosophis qui ex uno materiali principio ponunt omnia esse producta necesse est dicere quod generatio et corruptio idem sit alteratio: illud. n. principium materia ponebant esse aliquid ens actu: puta ignem vel aerem aut aquam: et ponebant quod illud esset suba omnium que ex eo generantur: et sic materia semper manet in his que ex materia fiunt: ita ponebant quod illud subiectum semper manet unum et idem: hoc autem dicimus alterari quando manente suba actu existens fit aliquid variatio circa formas. versus sequitur quod nulla transmutatio esse possit: quod dicitur generatio et corruptio: sed sola alteratio. **C Nos autem ponimus omnium generabilium et corruptibilium esse unum subiectum: quod tamen non est ens actu: sed in potentia. et idem ex eo quod accipit formam per quam fit ens in actu dicitur simpliciter generatio: et ex hoc quod postquam est ens actu factum suscipit aliam quicquam formam dicitur alteratio. Deinde cum dicit.**

Hic autem quod genera multa faciunt differre generationem ab alteratione. ueniuntibus. n. dissolutis generatio contingit et corruptio. Hoc dicitur hoc modo Empedocles. quoniam natura nulli est: sed solum mixtura et segregatio mixtorum. Quoniam igitur propria hic primo eorum supponit. ita loquor manifestum est: et quoniam dicunt hoc modo.

Manifestat predictam rationem quantum ad ponentes plura principia: dicitur quod illis qui faciunt multa genera principiorum materialium de quibus est supra dicitur: necesse est dicere quod differat generatio ab alteratione in quantum illa ueniunt in unum contingit secundum eos generatio: in quantum autem dissoluitur contingit corruptio. versus Empedocles dicit quod natura. i. forma corporis compositi ex elementis nulli est: nec. n. est de natura

ignis: neq; de nā aq; vel alioz eltoz: sed ē solū mixtura. i. solū consistit in nā qdā mixtōis: et opposita puatio consistit i segregatiōe mixtoz. ¶ Et q; ex h dī aliqd gñari qd acq; rit ppriā nāz. id pōebāt q; ex gregatiōe erat gñatio et ex segregatiōe corruptio: fieri alteratiōez aut ponebāt p solā trāspōne: vt infra dicef: q; igr iste pmo nō ē ppriū supponi eoz. s. q; ita loqnt: māifestū ē q; ita dicūt de dīa gñatio nis et alteratiōis: sicut dcm̄ est. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Necessē est aut et bis alteratiōe eē aliud di cere pter generatiōez. Impossibile tñ p m q ab eis dñr: hoc aut quō recte dicimus facile ē vi dere. Quēadmodū. n. videmus gescēte suba in ea trāsmutatiōez fieri p m magnitudinē q vo cat augmētatio et diminutio. sic et alteratiōez. ¶ S; tñ ex qb; dicit pla pncipia faciētes vno ipole alterari. Passiōes. n. s; q; h dicim; cō tingere dīe eltoz sūt. Dico at puta calim et fri gidū: būidū et siccū: albū et nigrū: durū et molle: et alioz vniq; d; vt inqt Emp. Solē. i. ignē al bū videri et calz. Imbrē. i. aq; i oib; fridū nigrū et nebulosū. Sitr aut determinauit de reliqs. ¶ Quapp si n pole ex igne fieri aquā: neq; ex aq; terrā: neq; ex albo nigrū erit aliqd: neq; du rū ex molli. Eadē. n. rō et d alijs: hec at erat al teratio. ¶ Ampli; at et manifestū: qm̄ vnaz sp; p rīs supponere o; māz: siue trāsmutef p m lo cū: siue p m augmentatiōez et diminutiōez: siue p m alteratiōez. ¶ Ampli; aut sitr nece est esse hoc et p m alteratiōez. Si. n. alteratio ē et subm vni eltoz: et vna oīuz mā būitū adinuicē trāsm utatiōez. Et si subm vni ē et alteratio ē.

¶ Improbatur ea q; dicta sunt qstū ad ponētes pla p n. Nā ponētes vni p n ex neccitate cludit ppositū: supposita sua radice. Circa h g duo facit. pmo obicit cōiter dōes. scdo spāl; h Empe. ibi (Empe. qdē igr) Circa p; duo fa cit. pmo pponit qd intēdit. Dicit g q; his q; ponūt multa p n nece est dicere q; gñatio sit aliud pter alteratiōez: vt dcm̄ ē: s; tñ h est ipole subsistere p m ea q; ab eis dñr: hoc facile pōt videri ex his q; sequunt. 2o ibi (Quēadmodū) Manifestat ppositū duab; rōnib;. Circa q; p mā ppo nit quādā similitudinē dicēs: q; sic videmus qd suba gescē te. i. p manēte accidit in ea trāsmutatio p m magnitudinē q; noīat augmētatio et diminutio: et ita nece est de alteratio ne p m qlitate. Nam sicut q; stitas fundat in suba ita et q; li tas: s; ipole est p hūc modū fieri alteratiōez s; ea q; ponū tur ab his q; sunt faciētes pla p n. dicunt. n. q; passiōes. i. passibiles qlitates p m q; dī hoc cōtingere. i. alterari: vt p; ex. 7. pby. sunt dīe ppe eltoz. s. calim fridū albū et ni grū siccū et būidū molle et durū: alia h; sic. Emp. dixit qd sol. i. ignis. ponebat. n. solē ignee nāe: vt. n. eē alb; et calis. imber vo. i. aq; vt in oib; eē niger fridus et nebulosus: sic p; ex ipsa obscuratiōe aeris q; fit p ibres. Et sitr determi nabāt de reliqs passiōib; attribuētes eas eltis. ¶ Dice bāt aut qd nō erat pole ex igne fieri aquā aut ex aq; terrā vel quocūq; mō vni eltoz; uerti in aliud. ¶ Nō. n. po nebāt h; elta pposita ex mā et forma: vt sic possit ex vno corrupto aliud gñari: s; ponebāt eē pmas māz q; nō resol uerent in aliqd p m subm; op; aut oē qd in aliud uertiē resolui in aliqd subm p m: ipole est aut ppa accētia iue

2.c.ii.

niri nisi i pprijs subiectis. vñ si calz ē ppriū accēis ignis: fridū aq; impole est calim eē nisi in igne: fridū nisi in aq; et sic de alijs. Si g; ex aq; nō pōt fieri ignis: neq; ex vno elto rū aliud: qñs est q; nec possit aliqd ex albo fieri nigrū vt ex molli durū. et eadē rō est de h; alijs qlitatib;. ¶ Cū g; alteratio nō ptingat nisi p m variatiōem dictaz; qlitatū. Circa idēz subm: qñs ē q; nulla erit alteratio: et ita nihil ē qd ponūt dīaz iter alteratiōez et gñatiōez. Scdaz; rōne po nit ibi. (At manifestū.) Et dicit q; nece ē supponere vnā mām; dīuz: q; sunt termini mot; in quol; s. siue trāsmutaf aliqd p m locū siue s; augmētū et diminutiōez. ¶ Et sim pliciter nece est hoc eē in alteratiōe: vt. s. si alteratio ē: sit vni sub; et vna mā oīuz būitū h; trāsmutatiōez adinuicē. Et si est vnus subm eoz p m q; attēdit alteratio: et seq; q; sit alteratio. Q; igr p dīcti pbi nō ponūt vni subm oīuz qlitatū: p m q; attēdit alteratio: s; pla nō pōt ponere al teratiōes et generatiōes. Differt aut hec rō a pōzi. ¶ Nā pma assignat vniuersalē causam medū qd assumabat in pma ratiōe. ¶ Deinde cum dicit.

Empedocles qdē igr vt dīa dicere et ad appetitiā et ad seipm ipse. Siml at nō dicit alterū ex altero fieri eltozū vl lū: s; alia oia ex his. ¶ Simul aut: qm̄ in vnā pūgit oē nāz pter litē. ¶ Rursūz vniq; d; ex vno fieri. Quapp ex vno aliquo manife stū: qm̄ dñtīs qbusdā diuersoz; et passiōib; scm̄ est. hoc qdē aq;. hoc aut ignis. Quēadmo dū dicit solē hoc qdē albū et calim et lene. Ter ra aut graue et duruz. Ablatis igr his dñtīs. sunt. n. auferibiles geniteq; manifestū est qdē nece fieri et aquā ex terra et terrā ex aq;. Siml; aut et aliozū vniq; d; q;. ¶ Et nō tūc solū: s; nūc trāsmutari a passiōibus. Sunt aut ex qb; dicit Empedocles possibles aduenire et separi rur sus et alr aduersantibus adinuicē lite adhuc et amicitia. Jōq; et tūc ex vno gñata sunt. Nō. n. vtiq; ignis et terra et aqua entia vni erāt oē.

¶ Incertū aut et vtrū pncipia ei ponēdū ea mul ta aut vni. Dico at ignē et terrā: et systica bo rū. Scd; id. n. qd vt mā supponit ex quo trāsm utatiā pp motum fiūt: ignis: et terra: et aqua vni eltoz. Scd; id aut q; hoc ex pōne fit pue niētib; illis. Illa at ex dissolone: magis elta q; tuoz illa et prima natura.

¶ Alr itaq; d; gnōne et cōruptōe simplici eltoz d; d;. Vtrū ē: aut nō ē: et quō ē. Et de alijs sim plicib; motib;: puta d; augmētatiōe et alteratiōe.

¶ Disputat h; Emp. spāl; duab; rōnib;. Circa q; p mā di cit q; Empe. vt dīa dicere nō solū bis q; appetit p m sen suz in qb; videmus ex aq; fieri aerē et ex aere ignē: s; et vt dīa dīe sibi p p. ex vna. n. pte dīc q; nullū eltoz gñat ex altero: s; alia oia eltata corpa pponūt ex eis. Ex alia vo dīc q; anq; mūdus h; gñet: ptingit oēz nāz rez; gregari i vni p amicitia pter litē: et q; rursūz vniq; d; eltoz: et et vniq; d; alioz; corpoz; segregabit p litē segregantē res. vñ māifestū ē q; p qdā dīas et passiōes diuersoz; eltoz scm̄ est p litē q; ex illo vno p hoc eēt aq; et aliud eēt ignis: et exēplificat de dñtīs et passiōib;: sic ipse dicit q; sol. i.

De generatione 7 cor.

Ignis ē albus 7 calidus 7 leuis. Terra aut grauis 7 dura. Et sic p̄ q̄ iste d̄rie de nouo sapientiūt elctis. oē aut qd̄ d̄ no uo aduenit pōt auferri. Qz̄ igit̄ d̄rie sūt auferibiles: vtp̄ te d̄ nouo gēite: māifestū q̄ ablati h̄ d̄ntys ē nece fieri 7 aq̄ ex terra: 7 terrā ex aq̄: 7 silr̄ vnūqd̄q̄ alioz̄ eltoz̄ ex alio. ¶ Et h̄ n̄ tūc solū. s̄. in p̄n̄: s̄z̄ ēt nūc: 7 h̄ p̄ trāsmutatōez̄ passionū: 7 q̄ talis trāsmutatio passionū fieri possit. p̄bat dupl̄r̄. p̄ ex nā ipsaz̄ passionū: qz̄ ex his que dicit Emp̄. seḡt̄ q̄ possit d̄ nouo aduēire: puta p̄ litē segregatē 7 rursus separi ab elctis: puta p̄ amicitiaz̄ vnientē. Alr̄ ex cā illaz̄ passionū: nā qz̄ ēt nūc d̄rian̄ lis 7 amicitia: sic in p̄n̄: ḡ ēt nūc elctā p̄tr̄ trāsmutari s̄z̄ d̄rias 7 passiones. 7 iō tūc. s̄. i p̄ncipio mūdi ex vno ḡnata sūt elemēta supueniētibus his differētys: n̄. n̄. pōt dici qd̄ ignis terra 7 aq̄ existētia actue ēnt vnū totū. ¶ Sc̄d̄az̄ rōnē postea pōit ibi. ¶ Incertū at̄ 7 dicit q̄ incertū ē vtz̄ emp̄. d̄buerit vnū p̄ncipiū p̄dere vlt̄ multa: quāuis ipse mlt̄a posuerit. s̄. ignē terrā 7 aq̄ 7 alia q̄ coexistūt eis. Id̄ at̄ dicit eē incertū qz̄ ex q̄ vnū pōebatur: ex q̄ sic ex mā sūt ignis terra 7 aq̄ p̄ aliquā trāsmutationē a lite segregatē: videt̄ q̄ sit vnū elemētū. in quātū illd̄ vnū sit ex cōpositōe elemētorū i vnū cōuēiētū p̄ amicitia. ¶ Illa aut̄. s̄. 4. elemēta inq̄tū sūt ex illo vno p̄ quādā dissolutionē p̄ opationē litis: videt̄ magis q̄ illa q̄t̄uor sint elemēta 7 p̄ncipia 7 prius nā: 7 h̄ magis attēdebat emp̄. ponēs res fieri p̄ cōgregationez̄ 7 segregationē. At̄. tū i p̄cedēti rōnē p̄bat q̄ necesse ē elemēta fieri n̄ p̄ solā cōgregationē s̄z̄ p̄ quādā trāsmutationē supueniētē differētys elemētoz̄: ex q̄ seḡt̄ d̄riū ei⁹ qd̄ itēdebat emp̄. s̄. q̄ i illud vnū sit magl̄ p̄ncipiū. ¶ Uniuersalr̄ itaq̄ d̄ ḡnatioē. ¶ Postq̄ p̄hus p̄secut⁹ ē opinionē antiq̄rū circa differētias ḡnatiois 7 alteratiois: hic incipit d̄terminare d̄ ḡnatioē 7 alteratioē: 7 d̄ alyz̄ motib⁹. Et circa h̄ duo fac̄. p̄ dicit d̄ q̄ ē intētio: sc̄d̄o incipit p̄seq̄ suā intētioē ibi (Democrit⁹ at̄ 7 leucip⁹) Circa p̄m̄ duo facit: p̄ pōit suā intētioē: sc̄d̄o assignat sue intētōis rōnē: ibi (Plato qd̄ ē igit̄.) ¶ Dicit ḡ p̄. q̄ qz̄ antiq̄ p̄hi dubitauerūt d̄ d̄ria ḡnatiois corruptōis 7 alteratiois. Dicendum ē nob̄ i vlt̄ de simplici ḡnatioē 7 corruptōe. i. sc̄d̄z̄ quā aliquid d̄r̄ simplici ḡnari 7 corrupti: vtz̄. s̄. ḡnatio simplici ē: aut nō. Nā sc̄d̄m̄ illos q̄ dicūt ḡnatioē ab alteratione differre ḡnatio simplicit̄ ē: n̄ at̄ secūdū eos: q̄ eoz̄ d̄rias negāt: 7 si ē simplici ḡnatio. Dicēdū q̄modo est. Et similr̄ ē de alyz̄ motib⁹ q̄ ordināt̄ qd̄amō ad ḡnatioē simpliciē: vt supra dictum ē: puta de alteratione 7 augmentatione. ¶ Deinde cū dicit. ¶ Plato. n̄. igit̄ solū de generatione scrutat⁹ ē et corruptione: quomō existit in rebus: 7 d̄ generatione nō omni: sed de ea q̄ elemētorū. Quomō aut̄ carnes fiāt aut ossa aut alioz̄ qd̄ aliud talium nihil. Amplius neqz̄ de alteratione neqz̄ de augmentatione quomō existit in rebus. ¶ Uniuersaliter at̄ extra ea que superficient⁹ de nullo aliqz̄ cōstituit p̄ter Democritum. Hic at̄ videt̄ de oibus curā habere. Jā autē in qualr̄ 7 quomō differūt. De augmentatiōe. n̄. null⁹ d̄terminauit qd̄ē vt dicim⁹: nisi q̄ 7 quis diceret: qm̄ adueniētē simili augmentat̄. Quo modo at̄ hoc fiat nō adhuc neqz̄ de mixtione: neqz̄ de alioz̄ cōsimili: vt ita dicā: vllō: vtp̄ta de facere: 7 pati: quomō hoc quidem facit. hoc autē patitur sc̄d̄z̄ naturales operationes. ¶ Assignat rationem sue intentionis ex eo qd̄ aliq̄ p̄hi de

his insufficienter tractauerūt 7 dicit q̄ plato ingessit d̄ ḡnatioē 7 corruptiōe tātū qm̄ sint i reb⁹: n̄ tū d̄ oī ḡnatioē: s̄z̄ solū d̄ ḡnatioē elemētoz̄: n̄ aut qm̄ generētur carnes 7 ossa. aut aliqd̄ alioz̄ mixtoz̄ corporū: neqz̄ ē tractauit d̄ alteratiōe 7 augmentatiōe: quomō sint i reb⁹. ¶ Et vnuiuer salr̄ null⁹ alioz̄ p̄hoz̄ dixit d̄terminare aliqd̄ p̄ter ea que superficienten⁹ appent nisi solus democrit⁹ q̄ videt̄ curaz̄ habuisse d̄ oibus diligēter ingrere: s̄z̄ iam differt quomō ingessit. nullus. n̄. nec ipse nec ali⁹ d̄terminauit d̄ augmentatiōe: vt ita sit dicere: vt ēt n̄ q̄cūq̄ idiota dicere possz̄ vt. s̄. augmentatio fiat adueniētē aliquo silr̄: s̄z̄ quō p̄ aduētus siml̄ aliqd̄ augef̄ h̄ n̄ dixerūt: neqz̄ ēt aliqd̄ dixerunt de mixtione vlt̄ d̄ aliquo alio cōsimili: vt ita dicā: puta d̄ facere 7 pati. s̄. quomō h̄ agat 7 hoc patiat̄ s̄z̄ opatiōes naturales. ¶ Deinde cum dicit.

Democrit⁹ at̄ 7 Leucipp⁹ faciētes figuras: alterationē 7 generatiōez̄ ex his faciūt. Segregatiōe qd̄ē 7 cōgregationē generationē 7 corruptionē. Ordine aut̄ 7 positione alterationez̄. Incipit p̄seq̄ suū p̄positū: 7 p̄ d̄terminat d̄ ḡnatioē 7 alteratiōe: eo q̄ eoz̄ p̄nexa ē cōsideratio. Sc̄d̄o d̄terminat d̄ augmentatiōe ibi (De augmentatiōe at̄) Circa p̄m̄ duo fac̄. p̄ pōit opinioēs alioz̄ d̄ ḡnatioē 7 alteratiōe. In secūdo d̄terminat de eis sc̄d̄z̄ p̄pria opinioē ibi (Determinatis aut̄ his) Circa p̄m̄ duo fac̄. p̄ recitat opinioē democriti q̄ de omnib⁹ curā hūit vt d̄c̄m̄ est. sc̄d̄o ingrit de vitate ipsius ibi. (Quoniaz̄ at̄ v̄ oibus) Circa p̄m̄ duo facit. p̄ pōit opinioē democriti. 2⁹ pōit rōnē ipsius ibi (Quoniaz̄ existimabāt) Dicit ḡ p̄. q̄ democrit⁹ 7 leucip⁹: q̄ faciebāt rez̄ corpora indiuisibilia infinitaz̄ figuraz̄ ex his cābat̄ ḡnatioē 7 corruptionē: dicebāt. n̄. q̄ p̄ cōgregationē 7 segregationē dictoz̄ corporoz̄ figuratoz̄ cābat̄ ḡnatio 7 corruptio: ex p̄mutatiōe at̄ ordinis 7 positionis dictoz̄ corporoz̄ cābatur alteratio. ¶ Deinde cum dicit.

Quoniaz̄ at̄ existimabāt vez̄ in apparēdo: cōtraria aut̄ sūt 7 infinita que in sensu apparēt. figuras infinitas faciūt. Quapropter trāslatione p̄positi idē cōtrariū videt̄ alij 7 alij: 7 trāsmutatur p̄uo adueniētē: 7 vnuiuersalr̄ aliqd̄ appet̄ vno trāsmutato: ex eisdem enim tragedia 7 comedia fit litteris.

Assignat rōnē dicte positōis ad cui⁹ euidētiā sciēdū ē q̄ sicut dicit p̄hs i. 4. meta. q̄ qdā p̄hi posuerunt vez̄ eē i apparēdo: ita. s̄. q̄ q̄cqd̄ videt̄ alicui ē vez̄: adeo q̄ ēt p̄oebāt cōtradictoria simul eē v̄a: si diuersis ita videt̄. h̄ ē ḡ q̄ dicit q̄ qz̄ democrit⁹ 7 leucippus existimabāt qd̄ vez̄ erat i appendo 7 diuersis homib⁹ cōtraria appent 7 infinita: vt ondit multiplicitas opinionū q̄ ē inter hoies: iō idu xerūt infinitas figuras i p̄mis rez̄ p̄ncipys: vt ex his ratio accipi possit infinitaz̄ opinionū. ¶ Et inde est q̄ p̄ trāslationē aliquā ei⁹ qd̄ v̄it in cōpositionē alicui⁹ totū p̄tin git q̄ idē alio mō videtur alij 7 alij se habere: sicut pp̄ diuersum sitū collū colūbe v̄ esse alteri⁹ 7 alteri⁹ coloris: 7 h̄ trāsmutatio sitū sit p̄ aliqd̄ modicū qd̄ superuēit: 7 vt vnuiuersalr̄ sit dicere p̄ trāsmutato vno indiuisibiliū corporū videt̄ aliud 7 aliud. ¶ Et pōit exemplū in sermonibus: quoz̄ p̄ma p̄ncipia indiuisibilia sunt l̄re. Ex eisdem aut̄ litteris trāsmutatis fm̄ ordinē aut positionē sūt diuersi sermones: puta comedia que est sermo de rebus rusticis 7 tragedia: q̄ ē sermo d̄ bellicis reb⁹. igit̄ sic appet̄ rō p̄ variatiōez̄ ordis 7 positōis dicebat democrit⁹ alteratiōē causari. ¶ Deinde cum dicit.

2. 13.

5.

6. Quonia aut videt oibus pene ee aliud generatione et alteratiōez. Generari quide. n. et corruipi cōgregata et disgregata. Alterari aut translationis passiōibus de his scientib⁹ cōsiderādum. Quēstiōes aut habet hec et multas et rōnabiles. Si quide igit generatio est congregatio multa impossibilia cōtingunt. Sūt aut rursus ratiōes alie cogentes et nō habiles solui q nō cōtingit aliter se habere. Et si nō est generatio congregatio: aut vniuersaliter non est generatio: aut si est: alteratio ē: aut si hoc difficile dissoluere tentandum est.

Inquiri veritate h⁹ opinionis. et primo ostēdit difficultates circa hec existentē. Secūdo incipit inquirere veritatem ibi. (Principiū aut.) Dicit ergo p^o qz iam pene abolitis opinionib⁹ priorū naturalium: q ponebant idē esse generationē et corruptionē: et alterationē oibus fere videbatur tūc tēporis q aliud esset alteratio et generatio: ita. s. q generatio eet p hoc q aliqua cōgregat et disgregatur alteratio vero p hoc q p aliquoz translationes diuerse sunt positiones: necesse ē cōsiderare vt de his sciat veritas. habent. n. hec quēstiones multas: et rationabiles: qz si generatio nihil ē aliud q cōgregatio multa impossibilia cōtingunt: vt infra patebit. Ex opposito aut multe iueniunt rōnes: q vident cogētes: et nō de facili solubiles: qbus cōcluditur q nō ptingit aliter se hēre: qz q cōgregatio sit generatio vel oīo nō generatio: vlt ē: q sit idē qd alteratio. Et qz nō hoc sit difficile soluere debem⁹ tamē tentare soluere hāc difficultatē. Deinde cū dicit.

7. Principiū autē horum omnium vtrū sic generatur et augmētantur alterant entia: et contraria bis patiuntur primis magnitudinibus existētibus principiis omnium entium indiuisibilibus: aut nulla est indiuisibilis magnitudo. Differt enim hoc multum. Et rursus si magnitudines sint: vtrū vt Democritus et Leucippus de corporee sunt: vel vt in thymeo planities.

Procedit ad soluēdū predictā difficultatē: et p^o pmittit duas quēstiones q necessarie sūt ad soluēdū pdictam difficultatē. Secūdo eas psequitur ibi. (Et hoc qdē igit) Dicit g^o p^o qz principiū ad soluēdū oia pdicta oportet accipere ad hoc q inquiratur primo: vtrū entia naturalia sic generentur et alterentur et augmētentur et cōtrariis motibus moueantur q sint aliquę prime magnitudines indiuisibiles vel nulla indiuisibilis: hoc. n. multū pferat ad ppositū. Secūdo at oportet inquirere si sūt aliquę magnitudines indiuisibiles vtrū ille magnitudines sint corporee: sicut dixerūt democritus et leucippus vel sicut planities id est superficies: sicut Plato scripsit in thymeo.

Deinde cum dicit.

Hoc quidem igitur ipsum vt in alijs diximus inconueniens vsq ad planitiē dissoluere. Ideo magis rōabile corpora indiuisibilia ee. Sed hec quide multā habent irrationabilitatem. Sed tamē et his alterationē et generationē cōtingit facere: vt dictū est: cōuersiōe et cōtactu trāsmutante idolum: et figurarū differētis: qd fecit Democrit⁹. ideo et colorem hoc

nō inquit esse: cōuersiōe autem colorari. His aut qui in planitiē formas diuidūt non adhuc nihil enī sit preter solida ex ppositis. Passione enim nō suscipiūt generari aliquā ex ipsis.

Prosequitur premissas quēstiones. et p^o prosequitur secūda: quā breuius pertransit. secūdo prosequit p^o mā ibi (Dz. n. quēstionē.) Circa p^o mā duo facit primo ostendit cōueniētius posuisse quantū ad ea que considerantur in scientia naturali democritum qz platonē. secūdo causam huius assignat ibi. (Causa aut q vn⁹) Dicit ergo p^o qz sic in tertio de celo dictū est: inconueniens est hoc ipsuz et secūdū se cōsideratū q corpora naturalia resoluantur vsq ad superficies et iō magis est rōnabile q si sint aliq magnitudines indiuisibiles: ex qbus corpora naturalia componunt: et q h⁹ magnitudines indiuisibiles sint corpora qz q sint superficies: quāuis et hoc ipsuz multā irrationabilitatē habeat. s. q sint aliqua corpora indiuisibilia: ex qbus corpora naturalia cōponunt: sicut partiz ostensum ē in libro de celo sed tū ideo est magis rationabile pōere corpora indiuisibilia q superficies: qz his qui ponunt corpora indiuisibilia ee pncipia corporū nāliū conuenit assignare cās generationis et alterationis: que qdē alteratio sicut dictū est: trāsmutat vnū et aliud p quādā cōuersiōe corporū indiuisibiliū: et p aliū modū contact⁹ scdm diuersus situs et ordinē: et et secūdū differētiā figurarū: sicut ponebat democrit⁹ assignās cām alterationis: vñ democrit⁹ pōebat q calor et alie h⁹ qualitates nāles nō sit aliquid habēs ee fixum in nā: sed q videtur aliquid coloratū p quādā cōuersiōe. i. p aliquā variationē corporū indiuisibiliū secūdū ordinē et situm. manifestū est. n. q quedam nobis apparet: quozū apparētia catur ex aliquo modo reflexionis secūdū ordinē aut sitū. sicut forma q apparet i speculo et sicut colores yridis et h⁹. talia ergo existimabat esse democrit⁹ omnes formas et qualitates rerū nāliū: et secūdū hoc suppositis suis pncipis ex diuersitate pōnis et ordinis causabat omnē diuersitatē alterationis. sed platōici qui resoluebāt corpora in superficies nō poterāt assignare cās alicuius trāsmutationis formal⁹ qz ex superficiebus quādo cōponūt adinuicē nihil ē rōnabile fieri nisi solida. Cū .n. puncta linee et superficies pure sint res mathematice nō possunt cāre ex seipsis aliqua passionē nālē. vñ sic ex pūctis nō sit nisi linea: et ex lineis nō sit nisi superficies ita ex superficiebus nō pōt cāri nisi corpus. Sz nec ipsi platōici conātur ad hoc q ex mixtione superficiebus assignāt cās alicuius passionis nālis. Deinde cum dicit.

Causa aut quare non potuerūt cōfessa videre in experientia fuit. Ideo qz quicūqz magis istudauerūt naturalibus magis possunt supponere talia principia: qbus multa possunt complere. Qui autē ex multis sermonibus indoctrinatis existentiū entis intuentes: et ad pauca respiciētes: facile enunciant.

Videbit aut aliq ex his quātū differūt pbyssice et logice intēdētes. Qui. n. aut q indiuisibiles sūt magnitudines: bi qdē inquit: qz ante trigonū multa erūt. Democritus aut videtur p^o p^o et pbyssicis sermōib⁹ persuadere. Ad manifestum autē erit q dicimus pcedentibus.

Assignat rōnem qz circa B magis deficit plato qz democritus: et dicit qz cā huius q plato minus potuit videre cōfessa. i. ea que sunt omnib⁹ manifesta fuit in experientia: qz

De generatione 7 cor.

Id est intelligibilia interius sensibilia non ite debet: circa que est experientia. Et ideo illi philosophi qui magis studuerunt circa res sensibiles et materiales magis potuerunt aduenire talia principia: quibus possent multa sensibilia adaptare: sed platonici qui erant indocti experientiam. id est circa entia naturalia et sensibilia respicientes ad pauca sensibilia que eis corrumdebant ex multis formis vel rationibus. id est ex multis que in vltimo rationabiliter considerabant de facili annuntiant. id est absque diligenti perscrutatione sniam preferunt de rebus sensibilibus. **C** Potest tamen considerari ex his que pre manibus habent: quod differunt in perscrutatione veritatis illi qui considerabant philosophice. id est naturaliter attendentes rebus sensibilibus: ut Democritus et illi qui considerabant logice. id est rationabiliter attendentes corporum rationibus: sicut platonici. ad ostendendum. nam quod magnitudines alique sunt indiuisibiles: platonici logice procedentes dicunt quod aliter sequitur quod antotriangulum. id est per se triangulum: hoc est idea trianguli multa erit. id est in multos triangulos videtur: quod est inconueniens. ponebat. nam plato omnium sensibilibus esse quas ideas separatas: puta hoies et equos et filios: que vocabat per se hoies et per se equos: quod scilicet logice loquendo homo forma quod est species est propter materia et indiuidua principia: ita quod idea nihil habet nisi quod pertinet ad rationem non speciei. **E**t eadem ratione hec ponebant in figuris. vnde ponebant idea triangulorum sensibilibus: que dicitur ante triangulum esse indiuisibilem alioquin sequeretur quod diceretur in multa: quod est contra rationem idee: ad quam pertinet quod sit vnum propter multa: et ita non est inconueniens quod sint multe superficies triangulares indiuisibiles et forme idee. **E**t eadem ratio est de alijs superficiebus. Sed Democritus vult suadere quod sint magnitudines indiuisibiles per rationes proprias et naturales ut manifestum erit in sequentibus.

Habet autem questionem si quis ponat corpus esse: et magnitudines passim diuisibiles. et hoc quidem enim possibile erit quod diuisiones effugiat. Si. nam omnino diuisibile et possibile hoc passim. et simul erit hoc omnino diuisum. et si non simul diuidatur. Et si hoc fiat nihil erit impossibile.

C Postquam philosophus ostendit quod circa propositum opinio Democriti potior erat quam opinio Platonis: et ratio Democriti erat magis propria: ad hoc manifestandum inducit rationem Democriti. **E**t perponit eam. et soluit. ibi. (Sed hoc tamen ad soluendum.) Circa primum duo facit. primo ponit rationem Democriti ad hypothesis ipse ducere. scilicet quod corpus sit omnino diuisum. id est quantumlibet diuidi potest. Secundo ostendit hoc esse impossibile. ibi. (Quid igitur.) Circa primum duo facit. primo ponit rationem ad hoc impossibile ducere. ibi. (Quod igitur est et cetera.) et manifestat necessitatem dicte rationis. ibi. (Quapropter et forma mediis.) Circa primum considerandum: quod oportet ponere corpus vel componi ex indiuisibilibus: vel esse diuisibile omnino. id est totaliter forma quodcumque signum. **E**t ideo Democritus ad ostendendum quod corpus sit propositum ex indiuisibilibus corporibus conatur ostendere ipse esse indiuisibile esse corpus sensibile: puta quod lignum aut lapis sint diuisibilia omnino. id est forma quodcumque signum datum in corpore: et ideo dicit quod si quis ponit corpus aliquid: puta sensibile et magnitudinem quacumque: puta superficiem vel lineam diuisibile omnino. id est per quodcumque signum datum: et si ponatur hoc esse possibile remanet questio quid est id quod effugit diuisionem. id est quod remanet post diuisionem. Necessesse est enim quod diuisio quocumque diuisibili remaneant alique partes diuisibiles in quas fit diuisio. **I**tem autem dicit Democritus hoc habere rationem: quod si corpus sit omnino. id est forma totum diuisibile: et hoc sit possibile: prius erit quod nihil prohibeat corpus simul diuisum quantumcumque diuidi potest: et si diuisio non fiat simul: sed successive: sicut si possibile est aliquid que hominem puenire ad aliquem locum: nihil prohibet eum puenisse illuc: sed non simul: sed successive pueniat: et si hoc ponatur nullum impossibile debet sequi: quod possibili posito non sequitur

aliquod impossibile forma philosophi. primo ponitur. cap. 2. 7. per philosophum 2. c. 6. sicorum. **C** Deinde cum dicit.

Quapropter et forma mediis similiter. vniuersaliter autem si omnino inatum est diuisibile: et si diuidatur nullum erit ipse nascens. Quonia neque si in mille milia diuisa fuerit magnitudo nullum impossibile: et si nullus vtrique diuidatur. **Q**uoniam ergo omnino tale corpus diuidatur.

Manifestat necessitatem predicte rationis. si. nam ponatur aliquod corpus diuisibile per medium: et ponatur esse diuisum per medium: nullum sequitur inconueniens: et hoc est quod dicit. Quapropter quod posito possibili nullum sequitur impossibile. similiter erit si aliquid ponatur esse diuisibile et diuisum forma mediis et vltimo si corpus est natum esse diuisibile omnino. id est forma quodcumque signum si diuidatur. id est ponatur esse diuisum nullum erit impossibile nascens. id est ex hoc non debet impossibile nasci: quod neque si aliquid est diuisibile in mille milia partium: et ponatur esse diuisum nullum sequitur impossibile: et si nullo modo diuidatur actu: et ita videtur quod aliquod corpus sit diuisibile in paucas partes: siue in multas: siue totales: et tamen non videtur sequi aliquid impossibile: si ponatur aliquid esse diuisum in quantum est diuisibile. Quia igitur forma ponentes corpus naturale non componi ex indiuisibilibus corporibus esse diuisibile. id est forma totum ponatur esse diuisum: sed hoc est impossibile. ergo et primo. scilicet quod sit diuisibile secundum totum: est ergo compositum ex indiuisibilibus. **C** Deinde cum dicit.

Quid ergo erit reliquum. Magnitudo. **N**on enim erit possibile: erit enim quid non diuisum: erat autem omnino diuisibile. **S**ed si nullum erit corpus: neque magnitudo: diuisio autem erit aut ex punctis: aut sine diuisione ea erit ex quibus compositum est: aut nihil omnino. Quapropter et generabitur ex nihilo: et erit corpus compositum: et omne vtrique nihil: et non erit existens: sed apparens tantum. Similiter autem et si erit ex punctis non erit quantum. **Q**uia enim tangebant se: et vna erat magnitudo: vel simul erant: non faciebant maius omne. Diuisione enim in duo vel plura: neque maius neque minus priore. Quapropter et si omnes componantur nullam facient magnitudinem.

Ostendit esse impossibile quod corpus sit totaliter diuisum ex hoc quod non est dare quod remaneat post diuisionem. **P**riore ergo ostendit quod non erit dare quod remaneat ex diuisione: que est principalis pars. **S**ecundo quod non erit dare quod remaneat quod ex icidendi sit elapsum. ibi. (Sed si qua.) Dicit igitur primo si corpus ponatur omnino esse diuisum querendum restat quod erit reliquum. id est quod remanet post diuisionem: sicut videmus remanere in omni diuisione ea in que diuisum resoluitur: et primo ostendit quod non remaneat magnitudo. hoc. nam est ipse. sequitur. nam. quod adhuc remaneret diuisibile non diuisum. **D**icebat autem vel quod magnitudo esset aliquid non diuisibile quod corpus omnino erat diuisibile: et ita oportet quod id quod remanet post diuisionem: nullo modo sit diuisibile: cuius tamen supponatur ab aduersario quod magnitudo sit omnino diuisibilis. **S**ecundo concludit quod remanendo post diuisionem: neque sit corpus: neque magnitudo: et tamen sit facta diuisio secundum totum: sicut dictum est. **R**elinquitur autem quod diuisio erit ex punctis: ita quod corpus finaliter resoluitur in puncta: et per consequens ea ex quibus componitur erunt sine magnitudine

aut sequit̄ q̄ id q̄d est residuū post diuisionē sit omnino nihil. **C** Tertio ostēdit hoc z^m esse impossibile: quia cum vnūq̄q̄ generet̄ ex his in que resoluit̄. si ergo resoluit̄ in nihil: sequet̄ ē q̄ generet̄ ex nihilo: q̄d aut̄ cōponitur ex nihilo nihil est. sequet̄ ergo q̄ corpus de quo agit̄ sit nihil: z̄ ē totūz vniuersūz eadē rōne: sed quicquid erit in rerum natura erit fm̄ apparentiā tantū: z̄ nō fm̄ existentiā. **C** Quarto pbatur p̄mūz p̄missōuz. s. q̄ nō fiat resolutio in puncta: q̄z similiter sequeret̄ q̄ sit corpus compositū ex p̄ctis: z̄ ita vlt̄erius sequeret̄ q̄ nō sit quantū ip̄z corpus: aut enīz esset̄ quātū: q̄z corpus diuideret̄: aut quia puncta tāgerent̄ se: put̄ duo extrema duaz linearū sunt simul: nō sc̄do mō q̄z ex hoc erat vna magnitudo cōtinua: z̄ sic simul erāt oīa puncta z̄ nōduz distincta erant adinuicē z̄ nō faciebāt totū maius. p̄ctū. n. nihil est aliō q̄z quedā diuisio partiuꝝ lineę: nec p̄mo mō. q̄z ex hoc q̄ aliquid diuidit̄ in duo vel in plura nō efficit̄ totum nec maius nec minus q̄z pus fuerit. Ita. n. corpus magnum sicut pariuꝝ pōt̄ diuidi in duo vel plura. z̄ sic p̄z q̄ p̄cta nihil sunt aliud q̄ diuisiones: z̄ q̄ nō faciūt aliquid maius. vnde relinquit̄ q̄ si puncta cōponant̄ adinuicē non faciūt aliquid maius. sic igit̄ videt̄ eē impossibile q̄ corpus sit oīno diuisum: quia nō potest assignari quid sit residuum diuisionis tanquā p̄ncipalis pars corporis diuisi.

C Deinde cum dicit.

C Sed z̄ si qua diuisio q̄si rasura ferre fiet ex corpore: z̄ sic magnitudie q̄dē corp̄ egrediat̄ idē sermo. illud aut̄ quomō diuisibile.

C Ostendit q̄ non pōt̄ assignari quid residuū diuisionis tanquā aliquid q̄d elabit̄. Et p̄mo ostēdit q̄ tale aliquid nō pōt̄ esse corpus. Secūdo ostendit q̄ nō potest esse q̄d cūq̄z incorporeū. ibi. (Si aut̄ nō est corpus.) Dicit ergo p̄mo q̄ si diuiso totaliter corpore diuisio corporis fiat ita q̄ aliqua rasura fm̄ rem elabatur ex diuisione preter p̄ncipales partes: in quas lignūz diuiditur: z̄ dicatur q̄ ex magnitudine corporali totaliter diuisa egrediat̄ ali quod corp̄. q. residuūz: sequeret̄ idēz sensus qui et supra: quomodo. s. poterit sustineri q̄ illud corp̄ sit adhuc diuisibile secundūz ponentes corpus esse diuisibile cum positum sit corpus naturale esse diuisum omnino.

C Deinde cum dicit.

C Si aut̄ non est corpus sed spēs aliqua segregabilis aut passio quidem que secessit. **C** Et ē magnitudo puncti vel tactus hoc patietes inconueniens z̄ ex non magnitudinibus magnitudinem esse. **C** Amplius autem vbi erunt imobiles: aut mutati puncti. **C** Tactus enim semper est vnus duorū quorūdam quasi ente altero p̄ter tactū z̄ diuisionem z̄ punctūz. Si vtiq̄z quis predictorūz ponet q̄dlibet aut quāt̄tatem: aut corp̄ omnino eē diuisibile bec cōtingunt. **C** Amplius si diuidens lignūz compono: aut quid aliud eqliter z̄ vnū. **C** Quapropter si sic bz̄ manifestū: qm̄ z̄ incido lignūz fm̄ q̄d cūq̄z signūz omnino. igit̄ diuisūz est potestate: qd̄ ergo erit p̄ter diuisionēz. Si enim z̄ est aliq̄ passio: sed quomodo in bec resolunt̄ z̄ generantur ex bis: aut quō separabuntur bec. Quapropter ē impossibile ex tactib̄: aut ex p̄-

ctis magnitudinēz esse: necesse est corpora indiuisibilia esse magnitudines. **C** Sz̄ z̄ hoc ponentibus nō min⁹ cōtingit impossibile. Scrutatū est autem de bis z̄ in alijs.

C Ostendit q̄ bz̄ residuū nō pōt̄ esse aliq̄d incorporeum q̄d cūq̄z sit: z̄ hoc tribus rōnibus. Circa quaz̄ p̄mā dicit̄ q̄ si id q̄d egredit̄ a magnitudine totalr̄ diuisa nō sit corp̄ sed aliqua spēs. i. forma segregabilis. i. separabilis a subiecto: aut etiaz̄ aliqua passio sicut ponit Anaxa. passioes z̄ habitus separari z̄ misceri: z̄ se habet bz̄ passio secedēs a magnitudine per modū puncti vel tact⁹. **C** Illi q̄ hoc ponunt patiuntur. P̄mo quidez̄ hoc inconueniens q̄ magnitudo componat̄ ex nō magnitudinib̄: q̄d videtur inconueniēs. Nam vnūq̄q̄z cōstituit̄ ex rebus sui generis. **C** Nō enīz colores cōponunt̄ ex figuris nec ecōuerso. Sc̄dam rōnē ponit. ibi. (Amplius aut̄ vbi.) Circa q̄d p̄siderandū est q̄d lineā cōponi ex p̄ctis pōt̄ exponi dupliciter. P̄mo mō ex punctis motis: sicut qd̄ dixerūt q̄ p̄ctus motus facit lineaz̄: z̄ linea mota constituit̄ superficies: z̄ superficies mota corpus. Alio mō pōt̄ exponi q̄ ex p̄ctis etiā nō motis cōstituat̄ magnitudo sicut ex partibus. vtrolibet aut̄ modo magnitudo cōponatur ex punctis oportebit assignare vbi sint p̄cta. i. quē situz̄ hēant in magnitudine. Est enī assignare de singulis partib̄: ex quibus cōponit̄ magnitudo. sed hoc nō pōt̄ assignari: quia p̄ctus nō pōt̄ assignari in magnitudine nisi vt qd̄az tact⁹ partiuꝝ cōtinue: vel diuisio partiuꝝ lineę iam diuise lineę: tactus aut̄ semp vnus quorūdam duorūz. q̄. s. sunt partes magnitudis h̄ntes determinatūz sitū in magnitudine: q̄si illud q̄d est pars magnitudis h̄ntes determinatū situz̄ inter partes eius sit aliquid p̄ter ipsuz̄ tactuz̄ z̄ diuisionēz: z̄ per p̄sequēs p̄ter p̄ctuz̄. nō ergo videt̄ eē possibile q̄ magnitudo diuidat̄ in p̄cta vel tact⁹ aut diuisionēz. si q̄ aliquis ponat q̄d cūq̄z corpus aut quāt̄tatem esse oīo diuisibile: p̄tinget hoc icōueniēs q̄d nūc dictū ē. Tertiā ponit. ibi. (Amplius si diuidēs.) Et dicit̄. z̄ postq̄z diuido lignūz z̄ q̄d cūq̄z corp̄ aliud z̄ itez̄ ex eisdē partib̄ cōpono illud fiet equale z̄ vnum corpus: q̄. s. eadē sunt in que diuiditur z̄ ex quibus cōponitur. vnde videtur similiter se habere si diuido fm̄ quodcūq̄z signū: q̄d supra dixit̄ oīno vt. s. ex his in que diuiditur possit componi: sit ergo lignūz omnino diuisūz potestate. id est omnia in que potest diuidi. Q̄ igit̄ erit p̄ter diuisionē. q̄z opz̄ oēz̄ diuisionēz ad aliquid terminari. si enī dicat̄ q̄ id q̄d ē residuū diuisionis: sit aliq̄ passio sequeret̄ q̄ corp̄ diuideret̄ i passioes: z̄ ex p̄sequenti generabit̄ ex eis: q̄d est impossibile: q̄z nō substātia neq̄ quāt̄tas generat̄ ex passioib̄. aut etiā quō est possibile q̄ passioes sint separte. Ulteri⁹ aut̄ concludit̄ p̄ncipale p̄positū dicens q̄ si ē impossibile q̄ magnitudo cōponat̄ ex tactibus aut p̄ctis sicut p̄dicte rōnes cōcludūt: necesse est ponere q̄d sint q̄dam corpora indiuisibilia: z̄ q̄d sint quedā magnitudines indiuisibiles: q̄z si corpus sit oīo diuisibile: sequeret̄ q̄ cōponat̄ ex tactib̄ vel ex punctis: vt ex dictis patet. Ulterius autēz post rationem Democriti subiungit̄ Aristo. q̄ hoc ponentibus. s. esse corpora indiuisibilia nō minus accidit̄ ipolē: z̄ hoc p̄scrutatūz est in alijs. s. in tertio libro de celo.

T. c. s.

C Sed z̄ hic tentandū est soluere: iō rursus a principio questionis dicendū. Q̄d ē igitur corp̄ sensibile diuisibile eē: fm̄ q̄d cūq̄z signū: z̄ indiuisibile nō est inconueniēs: hoc. n. p̄tate: hoc aut̄ endelechia existit.

De generatione 7 cor.

C Dic procedit ad eius solutionē. Et pmo ponit de quo ē intentio dicens q̄ tentādus est soluere predictā dubitationem: 7 ideo vt melius soluat oportet a pncipio repetere questionē. Ostensō enī breuiter in quo virt^o questionis consistat facilius apparebit vbi debeat adhiberi solutio. Scdo ibi. (Omne quidē igit^r) psequit^r itentus. Et pmo ponit veritatē. Scdo. ponit obiectōes Demo. cōtra veritatē. ibi. (Esse autē ptate simul.) Tertio soluit (Quoniam autē latet.) Dicit ergo primo q̄ nō est icōueniēs dicere vtrūq; horū. s. q̄ omne corp^o sensibile sit diuisibile: s̄m q̄dcūq; signū: vel q̄ nihil sit diuisibile. alēz. n. horū in potētia est verū. s. q̄ corpus sit diuisibile s̄m q̄dcūq; signū. Alterū vō horū est vez secundū endelechiā. i. s̄m actum. s. q̄ corpus sensibile nō sit diuisibile s̄m q̄dcūq; signum in actu. **C** Deinde cū dicit.

C Esse autē potestate s̄l oīno diuisibile ipossibile videt^r esse vtiq;. Si enī possibile 7 fieret vtiq;. Nō vt sint s̄l actu ambo idiuuisibile 7 diuisum: sed diuisum s̄m q̄dcūq; signum. nullus igitur erit reliquum 7 incorporeū corpus corruptus: 7 generabit vtiq; quidē rursus aut ex p̄ctis: aut oīno ex nihilo: 7 hoc quomodo possibile? **C** S3 qm̄ diuiditur in semp diuisibilia 7 semper in miores magnitudines: 7 in semota 7 disgregata manifestū. Neq; itaq; s̄m partē diuidētis erit īfinita fractura. Neq; possibile est s̄l diuisus eē s̄z oē signū. Nō. n. pole oīo: sed vsq; ad qd. necesse ē igit^r idiuuisibiles existere magnitudines 7 idiuuisibilia corpora. **C** Et aliter sic erit gnatio 7 corruptio. Et hec qdē segregatio ne: hec autē pgregatione. Logens igitur sermo esse magnitudines idiuuisibiles hic est.

C Ponit duas rōnes Democriti. Circa veritatē. Circa q̄rum p̄mā dicit q̄ s̄m obiectōes Demo. videt^r ipossibile q̄ corpus sensibile. sit simul diuisibile in potētia oīno. idest s̄m q̄dcūq; signū: sicut nuper dictum est. credebat enī Demo. q̄ quicquid eēt simul in potētia posset eē s̄l in actu: 7 argumētabat^r: sic est pole s̄l in potētia corpus sensibile oīno diuidi. qd hoc fieret in actu: nō qdēz ita q̄ esset simul in potētia. diuisibile 7 actu diuisus: s3 q̄ eēt s̄l diuisum actu s̄m q̄dcūq; signū: sed hoc ostēdebat eē impossibile: qz sicut ex supradictis pz. sequerēt q̄ nil corporeū eēt residuū a diuisione. Et q̄ corpus corruperetur in rē incorporeā. Et ex consequēti q̄ corp^o generaret^r ex aliquo incorporeo: aut ex p̄ctis: aut oīno ex nihilo. sed h̄ est ipossibile. **C** Nō ḡ est possibile q̄ corpus sensibile sit oīno diuisum simul: neq; ergo videt^r possibile q̄ sit oīno diuisibile in potētia. s3 qz videm^r ad sensum q̄ corp^o sensibile diuidit^r in partes adinuices separabiles: vel etiā in partes diuisibiles. 7 maior magnitudo semp diuiditur in miores magnitudines: 7 totū cōiunctū diuidit^r in aliqua segregata 7 separata manifestū est hoc ita se h̄re. Non ḡ est possibile neq; q̄ fiat diuisio in īfinitū s̄m partez: ita q̄ pars post partē a toto sensibili corpore separaret^r neq; est possibile q̄ corp^o sensibile diuidat^r simul s̄m q̄dcūq; signū. Neutrū enī horū est positū: qz vtrūq; videt^r seq̄ p̄dictū icōueniēs: s3 videt^r q̄ diuisio corporis possit pcedere vsq; ad aliquē terminū. vnde sequit^r qd necesse sit aliquas magnitudines eē idiuuisibiles. 7 aliqua corpora idiuuisibilia s̄m Demo. Scdam rōnem ponit ibi. **C** Et alit

fic erit) 7 dicit q̄ aliter etiā videt^r esse necessariū eē corpora idiuuisibilia: posito. s. generatio sit per congregationem: 7 corruptio sit per segregationes. 7 hoc quidem necessariū erat ponere. Demo. quia ponebat formas 7 naturas rerū determinari s̄m positiones 7 ordinem videmus autē q̄ totū: cui^o forma cōsistit in positione 7 ordine sicut domus nō generat^r nisi congregatione: neq; corrūpitur nisi segregatione: 7 id cum nō sit possibile in pncipis generatiōis 7 corruptionis procedere in īfinitū. ponebat q̄ essent aliqua pncipia p̄ma: ex qbus corpora congregabant^r: i q̄ segregabant^r: 7 h̄ dicebat esse corpora idiuuisibilia. **C** Deinde cum dicit.

C Quoniam autē latz paralogizans: 7 quomodo latet dicamus. Qm̄. n. nō est punctus puncto vndiq; p̄tiguus oīno est diuisibile: est qdē q̄r existit magnitudinib^o: est autem qualiter non. **C** Videt^r autē qm̄ hoc ponitur 7 vndiq; 7 vbiq; esse punctus. Quapropter necesse diuidi magnitudinē in p̄cta. vbiq; n. est p̄ctū: quapp aut ex tactib^o aut ex punctis esse. **C** Hoc autē est qd existit vbiq;: quoniam vna vtiq; 7 oīs 7 vnusquisq; plures aut vna nō sunt cōsequēter enī non sunt: quapropter nō vbiq;. si enī s̄m mediū diuisibile: 7 s̄m contiguū punctum erit diuisibile: nō autem possibile. Non enī est contiguū signū signo: aut punctū puncto. hic enim est diuisio: aut compositio. **C** Quapropter est pgregatio aut disgregatio. s3 neq; in atoma 7 ex atomis. Multa enī impossibilia cōtingit. Neq; itaq; vt diuisio fiat vbiq;. Si autē esset cōtiguus p̄ctus puncto hoc vtiq; esset. Sed in parua 7 minima est cōgregatio 7 segregatio ex minimis.

C Soluit p̄dictas rationes. Et pmo p̄maz. Secūdo secūdam. ibi. (Sed nō simplex.) Circa p̄mū ostensum ē q̄ tota virt^o rationis Demo. in hoc consistit q̄ si corp^o sensibile oīno est simul diuisibile in potētia: q̄ sit simul oīo in actu: sed h̄ cōsequētia nō tenet in oib^o. quedaz. n. sunt de quoz rōne est eē in potētia. vnde in talibus nō potest poni eē simul in actu: qd est s̄l in potētia: qz tollēt ratio 7 natura illius rei: qd quidē p̄mo manifestū ē ī successiuis. In p̄ma enī parte diei simul possibile ē eē horas diei: nō tū pōt poni q̄ oēs hore illi^o diei sint simul actu. aufertur enī natura tēporis: de cui^o rōne est q̄ sit numerus mot^o s̄m p̄s 7 posterius. si enī esset simul: quelibz pars ei^o iaz nō esset s̄m p̄ri^o 7 poster^o. scdo apparet hoc in permanētibus. De substātia enī aeris est materia que est in potētia ad omnes formas tamē non potest poni q̄ ex aere sit generatus quicqd est possibile ex eo generari: qz tolleret^r natura materie: que semp est in potētia ad omnes formas. sic igitur contra rationes magnitudinis puta linee est: q̄ sit simul omnino actu diuisa. vnde nō sequit^r. si est simul omnino diuisibilis in potētia: q̄ possit poni simul omnino actu diuisa. Qz hoc sit contra rationem linee patet. **C** Nam diuisio linee in actu nihil aliud est q̄ p̄ctū in actu esse. si ergo esset simul oīno in actu diuisa oporteret q̄ punctus esset vbiq; in actu in linea: 7 ita oporteret q̄ puncta eēt cōtigua vel psequēter se habētia in linea. hoc autē nō potest esse: qz cū p̄cta sint idiuuisibilia mul

totū punctoz cōtiguoz vnū nō excederet aliud: qz vnū tangeret aliud fm se totuz: et ita omnes puncti nō essent nisi vnū pūctū. Nō ergo pōt eē qz pūcti sint ybiqz in actu per lineā: et ita cōtra rōnē linee est qz sit simul toto diuisa in actu. Et ita nō sequit̄ qz sic simul diuisibilis oīo in potētia: qz possit poni oīo eē diuisa in actu. Dicit ḡ primo p̄hs. qz Demo. latet paralogizās. i. fac paralogismū late rez. et dicit quō lateat ei⁹ defectus. Qz. n. pūctus pūcto nō pōt eē cōtiguus: et p̄ n̄s nō pōt eē qz linea sit oīo diuisa i actu. et ita eē diuisibile ybiqz: licz aliquo mō pueniat magnitudinib⁹. i. in potētia: tñ quodā mō nō puenit eis. i. in actu: qz qñ ponit̄ ybiqz eē diuisa in actu: videtur poni ex p̄nti qz ybiqz sit pūctus: cū pūctus in actu nihil aliud ē qz actu diuisio linee. Si autē pūctus ē ybiqz in linea necē ē qz magnitudo diuidat̄ in pūcta: cū nihil aliud in magnitudine iueniat̄: vel ēt fm aliā lram qz diuidat̄ in nihil: qz nihil erit residuū p̄ter diuisionē. si ybiqz sit pūctū qd est diuisio. Et iō sequit̄ qz magnitudo vel sit ex pūctis vl ex tactib⁹ p̄ntū linee siue diuisiōib⁹ linee. qd in idē redit. ponit̄. n. fm p̄dicta qz hoc qd existit in linea sit pūct⁹ vel tactus aut diuisio: si linea sit oīo sit diuisa: s; hoc non pōt eē: qz seq̄ret̄ qz solū vnū pūctus eēt ybiqz. i. q̄libet parte linee. Et qz oēs partes linee nō plus cōtinerēt de situ qz vnusquisqz eoz. imo qz nō eēt plures qz vnus: vl ples diuisiōes qz vna. Nō. n. p̄nt se h̄re p̄nter: ita qz vnum pūctuz sit post aliud: neqz qz se tāgant fm vltima tñ: et fm alia secernant̄: qz cū sint indiuisibiles fm totū. cōiungunt̄ et oīo oēs pūcti p̄nti nō sunt nisi vnus: et iō nō est pōtē qz sit ybiqz p̄ lineā: qz si linea eēt diuisibilis fm totuz sui: et pūct⁹ eēt cōtigu⁹ pūcto possit̄ ēt diuidi fm p̄ntiū pūctū: si eēt oīo diuisibilis. s; hoc ē impossibile: qz nō ē p̄ntiū vel habitū. i. p̄nter se h̄ns pūctuz pūcto: vl qd cūqz signuz si gnō. hoc autē pūctū in actu nihil aliud ē qz actualis diuisio linee: aut cōpositio siue tactus partiū linee. vñ p̄cedē dum ē qz in corporib⁹ sensibilib⁹ inuenit̄ p̄gregatio et difgregatio: nō tñ indiuisibiliū corporoz aut ex indiuisibilibus. multa enī impossibilia seq̄rent̄. vt in tertio de celo. dcm̄ ē. Neqz ita qz diuisio actualis linee fiat ybiqz. hoc enī cōtigeret si pūctus esset p̄ntiū pūcto: qd ē impossibile: vt ex dictis p̄s: s; segregatio corporū ē in aliqua pua et miora: et cōgregatio vō ē ex aliqb⁹ paruis et minorib⁹. nō autē ex minimis: qz opz eē indiuisibilia. Deide cū dicit.

2. c. 7
2. 8.

io. Sed nō simplex et perfecta generatio cōgregatiōe et segregatiōe determinata est vt qdam inquit. In cōtinuo vero trāsmutatio et alteratio. Sed hoc est in quo falluntur oīa. Est igit̄ generatio simplex et corruptio non congregatiōe et separatiōe: sed qm̄ trāsmutatur hoc in hoc totū. Alij autē existimāt alteratiōez esse oēs talē trāsmutatiōez: i hoc autē differūt. In subiecto hoc quidē est fm rōnē: hoc autē fm mām. Quādo quidē igitur in his trāsmutatio generatio erit et corruptio. quādo autē in passionibus et fm accidēs alteratio.

Soluit scōdam ratiōnē democriti per itētiōnē. Et p̄mo iterimit gnātōez simplicē et corruptiōnē eē cōgregatiōez et segregatiōnē vt Demo. existimabat. Scōdo ostēdit cōsequēter ad qd pōt verificari dcm̄ Demo. ibi. (Segregata autē.) Dicit ḡ p̄mo qz nō ē ita dicēdū: sicut qdā dixerūt qz simplr et p̄fecta gnātiō fiat p̄ cōgregatiōnē. corruptio autē per segregatiōnē: et qz oīs trāsmutatio q̄ fit in aliquo p̄nanēte. i. nō cōgregato nec segregato sit alteratio. cre-

debant. n. hoc accidere in rebus nālibus sicut accidit in Domo. vel in nauī et in oib⁹ h̄s. quoz forma cōstat in cōpositiōe vel ordie. Nō fiūt nisi p̄ cōgregatiōnē partium neqz corrupitur nisi p̄ segregatiōez: quecūqz autē alia trāsmutatio accidit p̄ter solutiōnē cōtinui alteratio est. H̄ ḡ est ex quo p̄cedit tota fallacia. Est. n. gnātiō et corruptio in reb⁹ nālibus: quoz forma nō ē positiō et ordo. nō qdēz p̄ cōgregatiōnē et segregatiōnē: s; qz fit trāsmutatio. Et hoc toto. i. nō dissoluto in ptes in hoc totū: quasi nō p̄gregatum ex aliqb⁹ p̄tib⁹: s; antiq̄ p̄bi oēm talē trāsmutatiōnē q̄ fit aliquo toto itegro manente eē alteratiōnē: qd quidē nō est veruz. qñqz. n. pōt eē simplex gnātiō: et qñqz alteratio: s; in hoc differūt: qz in subiecto aliquo est h̄ qz dem fm rōnē. i. fm formaz. hoc autē fm mām. Nam corpus naturale actu existēs cōposituz est ex materia et forma. quādo igit̄ est trāsmutatū fm materiaz et formā: ita. i. qz materia accipiat aliā formam subalez erit simplex gnātiō et corruptio: quādo autē est trāsmutatio: fm accidētia et passiōnē erit alteratio. Deide cū dicit.

Segregata autē et cōgregata leuiter mutabilia sunt. si enī in paruissimas aquas aq̄ diuidatur: citius aer generat̄. si autē p̄greget̄ tardius.

Magis autē hoc erit manifestū in sequentibus.

Nūc autē tñ determinatū sit: qm̄ ipole est gnōnez eē cōgregatiōnē q̄lem qdam inquit.

Ostendit quantuz ad quid verificetur dictuz Democriti. Manifestū est enī qz aliqua ex hoc qz sunt cōgregata vel segregata reddunt̄ leuius vel difficilius corruptibilia vel mutabilia. si enī aqua diuidat̄ in paruissimas partes minus poterit resistere actioni contrarij agētis: et ita citi⁹ ex aqua generabit̄ aer. si vero cōgregabit̄ multū de aqua magis resistet agēti: et sic tardius corrupet̄ vt ex idē possit generari aer: et hoc manifestū erit in sequētib⁹ vltimo autē epiloga dicit nūc in tñ eē determinatum qz impossibile ē gnātiōnē eē cōgregatiōnē: qualē quidā inquit. i. ex corporibus indiuisibilibus.

Determinatis autem bis. primo vidē dū est vtruz generatur aliqd simplr et corrupitur. Aut pprie quidez nihil. Semper autem ex aliquo ē aliquid. Dico autē puta ex laborate sanū: aut laboras ex sano: aut paruum ex magno: aut magnum ex paruo: et alia omnia fieri hoc modo.

Si enim simplr erit generatio simplr quidē quid generabitur ex non ente.

Postqz p̄hs determinauit de generatione et alteratiōne fm opiniones aliorū. Dic incipit inquirere de eis fm opinionem ppriaz. Et p̄mo inquit vtrum sit aliqua simplex generatio secundū quā aliquid dicitur simpliciter generari. secundo de differentia alteratiōis ad simplicem generatiōnem. ibi. (De generatione autem et alteratiōne.) Circa primuz duo facit. p̄mo dicit de quo est intentio dicens qz post determinationem predictozū in considerationem veritatis. p̄mo occurrit videndū vtrum aliquid generetur vel corrupatur simpliciter vel pprie. quidez et simpliciter siue principaliter nihil generatur vel corrupitur. Sed semper generatur aliquid ex aliquo et in aliquid qd videtur p̄ntere ad generatiōnez vel corruptiōnē fm qd. et iducit exēplū. puta cū ex laborate fit sanū: nō enī fit sanuz simplr: qz et p̄t erat.

Sed fit aliquid. idest sanum cum prius non esset sa-

ii.

De generatione 7 cor.

num: sed laborans idest infirmus. Et eadē ratio est. cuz fit aliquid laborans ex sano vel paruum ex magno. aut econuerso: 7 sic de omnibus alijs que hoc mō dicuntur. huius enī gnatio iuenit in omni genere mobiliū. Secūdo ibi. (si enī simpliciter) exequit ppositū. Et pmo pponit dubitationez. Scdo soluit eaz. ibi. (De his quidē.) Tertio obicit cōtra solutionē. ibi. s. (quia aut ex his determinatis.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit dubitationem. Scdo cōcludit quādam respōtionē. ibi. (S3 simplr) Circa p̄mū tria facit. p̄mo pponit quādā cōsequentiā dicens: q̄ si sit aliqua gnatio simplr: sequit q̄ aliquid generabitur ex simplr nō ente. Scdo cū dicit.

Quapp vez erit dicere q̄ existit q̄busdaz nō ens. Quedā. n. gnatio est ex nō ente aliquo puta vt ex nō albo albu: aut ex nō bono bonum.

Simplr autē ex simplr nō ente.

Ostendit nō esse impossibile. illud enī ex quo aliqd gnatur pōt dici illud: sicut ex ligno gnatur archa. pōt dic q̄ lignū ē archa. si ergo ex nō ente simpliciter generat ens vez erit dicere q̄ nō ens existit. idest est ens: qd est contradictoria esse simul vera. sic ergo videt 7 antecedēs impossibile. s. q̄ aliquid generet simpliciter ex nō ente: sequit autē hoc incōueniēs: si dicat ex nō ente simplr fieri aliquid sicut ex subiecto nō pmanēti. Non aut sequit si ponatur ex nō ente fieri aliquid simplr ordine tñ. i. post non ens sit ens. sed Aristo. hoc disputatiue obicit. tertio ibi. (Quedā enī gnatio) ostēdit necessitatē p̄me psequētie: sicut enī se habz generatio qdā ad nō ens aliqd: sic se habz generatio simplr ad nō ens simplr: sed gnatio quedam. i. p̄m quā aliquid dicit p̄m quid generari: est ex nō ente quodā: puta ex nō albo: cuz fit aliqd albu: aut ex nō bono cū fit aliquid bonū. ḡ simplr gnatio p̄m quā aliqd generari simpliciter dicitur erit simpliciter ex non ente. Deinde cum dicit.

Simplr at nō es aut p̄mū significat p̄z vnū qd q̄ p̄dicamentorum entis: aut v̄le est: 7 oia cōprehendēs. Siquidē p̄mū substātie generatio erit ex nō substantia. Cum enī nō existit substātia manifestū est: quoniā neqz hoc: neqz aliorū vllū p̄dicamentorum: puta neqz quale: neqz q̄tum: neqz vbi. Separate enī eēt p̄ se passiones a substātijs. Si aut nō ens v̄l: negatio vniuersaliter erit omnium: quapropter ex nullo necesse generari generatum.

Excludit quādā solutionez q̄ possit dici distinguēdo ens simplr. Unde p̄mo ponit ipsaz distinctionē dicens q̄ simpliciter ens pōt intelligi duplr. p̄mo mō vt significat id qd est p̄mū inter oia p̄dicamēta entis put simplr ens dicitur substātia. alio mō p̄m q̄ ipm simplr d̄r ens vniuersale q̄ oia p̄dicamēta cōprehendit. Et hoc mō simplr nō ens pōt dici vel qd nō ē suba: vel qd nullo mō est ens. Scdo ibi. (Si qdē p̄mū) ostēdit q̄ p̄m vtrūqz sensuz sequitur iconueniēs. si enī simplr dicat p̄mū ens qd est suba. ḡ 7 simpliciter non ens dicit nō substantia. si ergo simpliciter h̄ generatio regrit qd sit simpliciter entis ex simpliciter nō ente: sequeret q̄ sit substātia ex nō substātia. sed qñ ponit nō esse substātia: neqz hoc qd est demonstratiuū *indivisibilis* substātie manifestū est qd nullū aliorū p̄dicamentorum remanebit. i. neqz quale neqz q̄tum neqz vbi: qz sequeret q̄ passioēs. i. accidētia separent ab his qd ē impossibile. Si aut dicat q̄ id ex quo aliqd gnatur simplr

dicit ens cōe: sequeret q̄ hoc qd d̄r nō ens intelligat v̄l negatio oium entium. v̄l sequeret qd gnatur simplr gnatur penit ex nō ente. qd est cōtra sentētiās oium p̄horū nāliū: qui. s. de gnatiōe nāli locuti sūt. Deinde cū dicit.

De his quidē 7 in alijs dictuz est: 7 d̄rmi natū sermonibus. Amplius breuiter autem 7 nunc dicēdū. Quoniā modo quidē aliquo ex nō ente simpliciter generatur: modo autē alio ex ente simpliciter. potestate autē ens: actu autem non ens: necesse est quod dicitur p̄cipi stere vtroqz modo.

Soluit predictam dubitationē: 7 dicit q̄ de ista materia etiaz in alijs libris. s. in libro p̄hys. Amplius. i. diffusius. 7 dubitationes posite sunt 7 determinatiōes: 7 iō nūc breuiter est dicēdū q̄ simplr generat aliqd ex nō ente quodāmodo 7 ex ente: opz. n. qd p̄existit gnatiōi eē potentia ens: nō aut actu ens. Et ita verum est qd dicit vtroqz modo. s. q̄ generatio simpliciter sit ex ente: 7 ex nō ente. Deinde cum dicit.

Quod autem ex his determinatis habet mirabilem questionē rursus tentanduz: quomodo ē substātie simplex generatio: siue ex potestate ente siue qualiter aliter.

Obicit contra predictaz solutionem. Et circa hoc tria facit. p̄mo ponit obiectionē. Scdo huius occasiōe introducit aliam q̄nē: 7 soluit eaz. ibi. (De his igit q̄tū.) Tertio soluit dubitationē p̄dictā. ibi. (Propter quid.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo dicit de quo est intentio: 7 dicit q̄ qz etiaz post predictam determinationem insurgit adhuc mirabilis dubitatio. rursus oportz tētare quomodo simpliciter generatio sit siue ex ente in potentia siue q̄liter sit alio modo. Scdo ibi.

Querit enī quis an est substātie gnatio. 7 hoc quanti. 7 qualis. 7 vbi eodē vtrūqz modo 7 de corruptione queritur.

Mouet quādā questionē. vtrum. s. generatio simplex sit tantū substātie 7 huius. idest indiuidui in genere substātie: non autē sit quanti neqz qualis neqz vbi 7 aliorum p̄dicamentorum: que nō sunt simpliciter entia: et eadem questio potest fieri de corruptione: 7 hoc est supponenduz pro certo qd generatio 7 corruptio simplex sit solius substātie. Tertio ibi.

Si enī quid generabit manifestū est q̄ erit substātia aliqua potestate. actu autē nō ex qua generatio erit: 7 in quā necesse est trāsmutari qd corrumpit. vtruz qdē igit existit quid aliorum actu. dico autē puta aut erit quantuz aut quale. aut vbi. aut vero p̄tate ens 7 hoc ens. simplr autē neqz ens neqz hoc ens. Si enī nihil: s3 omnia potestate 7 separatim: contingit q̄ sit nō ens. Et ampli⁹ q̄ maxime timētes erāt p̄mī p̄hilosophantes ex nullo gnari p̄existēte. Si autē hoc quidē eēt hoc aliqd 7 suba non existit: aliorum aut p̄dicamentorum quid erunt quemadmodū dixim⁹ separate passiones a substātijs.

Prosequitur dubitationez. 7 dicit q̄ si non generatur simpliciter nisi qd idest existens in genere substātie 7 id

ex quo generat aliquid est potentia ens sicut dictum est: et non actu: sequitur quod id ex quo generatur substantia: et in quod transmutatur quando corrumpitur sit substantia in potentia: non autem actu. Restat ergo querendum utrum sit in actu aliquid aliud predicamentorum, puta quantum vel quale aut ubi vel quodcumque aliud predicamentorum. Cum tamen sit in potentia ens hoc quod est substantia sit ens simpliciter: ita tamen quod non est simpliciter, id est in actu neque hoc, id est neque substantia: neque ens: quocumque autem pars dubitationis detur sequitur inconueniens. ¶ Si enim nihil aliorum est in actu: sed sunt in potentia omnia genera predicamentorum: sequitur primo quod non ens sit separatus: id est quod materia que est in potentia subiecta sit puationi que est non ens absque omni forma. secundo sequitur id quod maxime timuerunt primi philosophi quod aliquid generetur ex nihilo preexistente: quod non est ens actu nihil est, si vero ponatur quod id ex quo generat substantia non sit hoc aliquid, id est indiuiduum in genere substantie neque sit substantia in actu, sed sit in actu aliquid aliorum predicamentorum sequitur inconueniens quod prius induximus: quod scilicet passiones et accidentia separentur a substantiis: quod est manifeste impossibile. sic igitur videtur quod non possit esse generatio simpliciter, hoc modo quod substantia generet ex non ente actu, ente autem in potentia. Ut predicta solutio dicebat.

13. **D**e his autem quantum contingit tractandum: et que causa quare generatio semper sit: et que simplex: et que secundum partem.

14. ¶ Existente autem causa vna quidem unde principium motus dicimus esse: vna autem materia: tales autem causam dicendum esse. De illa quidem enim dictum est prius in de motu sermonibus, quod autem hoc quod dicitur immobile per omne tempus: hoc autem mouetur semper: horum autem de immobili principio quidem diuidere alterius philosophie est opus. De continue autem moueri alia mouente post hoc dicendum: quod tale singulariter dicitur causa est.

15. ¶ Nunc autem ut in materie specie positam causam dicamus propter quam semper generatio et corruptio non deserunt naturam, simul enim forsitan fiet et hoc manifestum: et de nunc quesito quomodo oporteat dicere: et quomodo de simplici generatione et corruptione.

¶ Postquam Aristoteles contra premissas solutiones obiecit: hic introducit aliam questionem: per cuius solutionem soluit predicta obiectio. Et circa hoc duo facit. Primo introducit questionem et soluit eam. Secundo ex eius solutione procedit ad soluendum questionem principaliter intentam, ibi. (Propter quid autem.) Circa primum tria facit. Primo proponit questionem. Secundo persequitur eam, ibi. (Dabitur autem questionem.) Tertio soluit eam, ibi. (Quocirca propter hoc.) Circa primum duo facit. Primo introducit questionem dicitur, non quod de his, scilicet dubitatione premissa tractandum est quoniam conuenit proposito: et ut melius declaret inquirendum est quod est causa quod generatio sit semper et illa que est simpliciter et illa que secundum partem, id est secundum quod opus enim ponenti mundum perpetuum et motus, ponere etiam generationes perpetuas. Quod autem necessitatis habeant rationes Aristoteles, circa perpetuitatem mundi: manifestauimus in octauo

2. c. 7
2. 8. physico. Secundo (non ex ente autem) exponit introductam questionem: et dicit quod causa perpetuitatis generationis: vna quidem

accipi potest que dicitur, unde est principium motus, id est causa mouens vel efficiens. Alia causa potest accipi que est materia: talis nunc assignanda est, scilicet materialis. de causa enim mouente dictum est prius in sermonibus de motu, id est in octauo physici, ibi enim dictum est quod est quoddam mouens immobile per omne tempus, scilicet motore celi aliud est mouens quod semper mouet, scilicet celi: de vno autem horum, scilicet de mouente. Primo determinare pertinet ad aliam partem philosophie que est prima inter alias, unde in duodecimo meta, determinauit philosophus de causa perpetuitatis motus et generationis de alio mouente, scilicet quod causat perpetuam generationem, propter hoc quod ipsum continue mouetur. Postea in fine huius libri assignanda est quod talis sit causa singulariter dicitur, id est perpetuitatis generationis simpliciter et secundum quid: sed nunc opus assignare causam propter quam generatio et corruptio in sempiternum non deserant naturam reprobam, causam dico positam in materie specie, id est materialis causam: et ne videatur hoc esse propter propositum subiungit quod forte simul manifestabitur quomodo oporteat dicere. Circa hanc questionem et quomodo oporteat dicere de generatione simpliciter et corruptione.

¶ Deinde cum dicit. ¶ Habet autem questionem sufficientem et que causa est quod complicat generatio: si quod corrumpitur ad non ens secedit. Non ens autem nihil est, neque enim illud quod est neque quale: neque quantum: neque ubi, quod non ens. Si igitur semper quod ens secedit, quare non consumptum est olim et inane omne si finitum erat ex quo sit generatorum vnumquodque.

¶ Prosequitur questionem introductam. Et primo obicit ad excludendum perpetuitatem generationis. Secundo excludit quasdam responsiones ibi. (Neque enim utique.) Dicit ergo primo quod videtur habere dubitationem sufficientem mouente que est causa: que generatio complicat et resoluit sempiternae circa rerum naturam. ¶ Si id quod corruptum simpliciter cedit in non ens, sicut non quod generat simpliciter sit ex non ente simpliciter: ita quod corrumpitur simpliciter videtur quod in non ens simpliciter cadat: ita quod hoc non ens omnino nihil sit. Neque enim potest esse quid, id est substantia: quia cum corruptio sit substantie simpliciter: opus quod corruptum simpliciter cadat, id est non substantiam: et per non ens in non ens in quod terminat corruptio: opus autem quod neque sit quale neque quantum neque ubi neque aliquid aliorum predicamentorum eo quod accidentia non possunt esse sine substantia. Si igitur generatio et corruptio sint sempiternae: videtur quod semper aliquid entium cadat in non ens: et ita se subtrahit aliquid huiusmodi naturam. Manifestum est autem quod omne finitum consumitur: si se ab eo fiat ablatio. Si igitur totum vniuersum est finitum ex quo generatur vnumquodque entium. Si igitur generatio ab eterno fuit: olim debuit esse consumptum totum ens: ita quod iam non relinqueret nisi inane, id est vacuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non enim utique propter infinitum esse ex quo generatur non deficit, hoc enim impossibile est, non enim est actu infinitum. ¶ Potestatem autem est ut in diuisione. Quapropter oportet hanc esse solum causam non deficientem quoniam generatur quidem semper minus, nunc autem videmus huiusmodi non.

¶ Excludit duas obiectiones. Quarum prima fuit antiquorum naturalium: qui ut possint causare perpetuitatem generationis attribuerunt infinitum principium. Nam omnes qui posuerunt vnum principium vel ignem vel aerem vel aquam vel aliquid medium dixerunt id principium esse infinitum. Demo autem ponit spacium vacuum infinitum, et corpora etiam indiuisibilia infinita

2. c. 37

2. c. 34

16.

De generatione 7 cor.

18.

L.c. 37
L.c. 35.

L.c. 59.

similiter autē anax. ponit infinitas partes similes eē pncipia. **C**Omnia ergo hec cōcludit phus dicens q nō potest dici q ideo generatio nō deficit: qz infinitū est id ex quo gnāntur siue sit vnū siue multa pncipia: hoc enī est impossibile: qz vt pbat in tertio physicoz. 7 in pmo: 7 nīhil est actu īfinitū in natura. secundaz obuiationē ponit 7 excludit. ibi. (Ptate aut) posset. n. aliqs dicere q quāuis nō sit aliquid īfinitū in potētia: sicut pz in diuisione cōtinui. Et ita posset aliquis dicere: q sicut a cōtinuo: qzuis nō sit īfinitū actu in īfinitū aliquid per diuisionē subtrahitur: 7 tñ nō totū sumit: ita in corpore naturali ex quo oīa generant: qzuis nō sit īfinitū: semp abstrahit aliquid per corruptionē: qd cedit in nō ens: nunquā tñ totaliter cōsumitur. Sed hoc excludit: qz si a cōtinuo finito. vt dicitur in tertio physicoz: semp abstrahit eadem quāritas quātūcūq; sit magnū tandem cōsumit: puta si a diametro celi semp quis abstrahat palmus: sed in īfinitū cōtinuum diuidit: si semp fiat abstractio fm eandem pportionem. puta si cōtinuus diuidat per mediū 7 medium per medium. et sic in īfinitum: 7 eadem ratio est de quacūq; alia pportione. Sic aut diuisione facta manifestus est: q id qd post mediū accipit semper erit minus eo qd p̄us accipiebat. naz dimidiū dimidiū minus est q̄ dimidiū totū. vñ Aristo. cōcludit q si hac ratione generatio 7 corruptio in īfinitū duraret ratioe cōtinuū in īfinitum diuidit: oportebit q id qd postea generat semp sit min⁹ in quāritate vt sic semper minori existente: eo qd abstrahit a corpore. Hoc aut nō videm⁹ ita accidere q semp sit minus qd generat. nunq̄ aut totaliter cōsumat: hoc q̄ generatio in īfinitū daret 7 corruptio nō pōt eē sile diuisioni magnitudis in īfinitū. **C**Deinde cū dicit.

17. **C**Quocirca ppter huiusmodi corruptionē alterius gnationē eē 7 huiusmodi gnationē alteri⁹ esse corruptionē inq̄tā eē necesse est trāsmutationē. **D**e gnationē q̄dez 7 corruptionē simpliciter semp circa vnūquodq; entū hanc existimādum esse sufficientem cām in oibus.

L.c. 66

CExclusis falsis solutionibus cōcludit veraz solutionē. s. q ideo necesse est esse generatōis trāsmutationē 7 corruptionis īdeficientē vel inquietā. i. nō cessantez. qz corruptio huius est gnatio alterius 7 econuerso. **C**Nā generatio per se quidē est ex ente in potētia. i. ex materia q̄ est sicut subiectum reruz naturalium. **C**Accidit enī materie ex qua aliquid generat qd sit subiecta alteri forme fm quā est ens actu 7 priuatiōi forme inducēde fm quā est non ens actu. **C**Et ideo Aristo. dicit in pmo physicoz. ex ente quidē actu per accidēs: ex ente aut in potētia per se. **C**Et similiter corrupitur aliquid per se q̄dem in ens potentia: qd quidem subicit alteri forme: s̄z quā est ens actu: 7 priuatiōi prioris forme: fm quā ē nō ens actu. 7 ita non dicitur q id qd corrupitur secedat a tota reruz natura: qz quāuis fiat nō ens hoc qd est corruptus: remanebit tamē ens aliquid aliud qd est generatum. vnde nō potest materia remanere: quin sit subiecta alicui forme: 7 ide est q vno corrupto generatur aliud: 7 vno genito aliud corrupitur: 7 sic consideratur q̄dez circulus in generatione 7 corruptione: ratioe cuius habz aptitudinem ad perpetuitatez. **C**Ultimo autē epiloga do concludit q extimandum est predictā causam eē sufficientez. De hoc q generatio 7 corruptio simpliciter sit circa vnūquodq; entium in sempiterni q quidē oportet dicere supposita perpetuitate mūdi 7 motus: qd tñ fides catholica nō supponit: vt alibi dicitur est.

Propter qd aut nūc hec quidē simplr dicunt gnari 7 corrupi. hec autē nō simplr. rursus scrutādū. si idē est generatio quidē hui⁹: corruptio aut hui⁹. 7 corruptio huius: generatio autē hui⁹. queret autē aliquis rationē. **C**Dicimus enim quoniam corrupitur nunc simpliciter 7 nō solum hoc. hec autē est generatio simpliciter: hec autē est corruptio. **H**oc autē generat quidē simpliciter: hoc autē generatur quidē nō simpliciter. **D**icimus enī discentem fieri scientem generari aut simplr nō.

CSoluta dubitationē quā introduxerat de continuitate generatōis: hic accedit ad soluēduz questionē principaliter intētā. Et circa hoc duo facit. pmo mouet questionem. secūdo soluit eam. ibi. (Quēadmodum ergo dēterminauim⁹.) Dicit ergo pmo q iteruz est perscrutādum: quare quedā dicunt simpliciter generari: 7 qdam corrupi: qdam autē nō. Sicut dicitur est in dēterminationē pre cedētis questionis q generatio huius est corruptio illi⁹ 7 corruptio huius est generatio alterius. vidēt enim hoc requirere quandaz rationē. **C**Nam ex quo adinucem generant 7 corrupunt videtur q eadez ratioe sit simpliciter generatio 7 corruptio vnus 7 alteri⁹. **C**Dicim⁹ enim in diuersis: q nō ex inuicēz generantur: qm aliqd corrupitur simpliciter: 7 nō soluz sic. i. fm quid. Et q qdā est simpliciter generatio seu corruptio: 7 q qdāz generatur fm quid: 7 nō simpliciter: sicut dicimus q ille q adiscit sit quidē sciens qd est fieri fm quid: nō tamen sit simpliciter: qz simplicitate erat etiaz anteq̄ eēt sciēs de vtro: qz ergo cōsideranduz est. s. quare in generatis ex inuicēz: qdam dicuntur generari simpliciter: 7 qdam fm quid: et quare etiam hec dōia cōtingat in his que nō ex inuicem generantur. **C**Deinde cum dicit.

CQuēadmodū enī dēterminauim⁹ multoties dicētes. Qm hoc qdē significat hoc aliquid: hoc aut nō. ppter hoc contingit qd queritur. **C**Differt. n. in qd trāsmutat trāsmutans. puta forte q̄ in ignē iaz gnō simplr: corruptio aut alicui⁹ est. puta terre. Terre aut generatio aliq̄ generatio. gnatio aut nō simplex: corruptio at simplex. puta ignis. Quēadmodū Parmenides dicit duo ipm ens 7 nō ens eē inq̄ens ignē 7 terrā. **H**ec qdē aut talia alia supponere nihil differt. **A**hoduz enim querim⁹: sed nō subm. **C**In nō ens igit simpliciter via est corruptio simplr. In simpliciter autē ens est generatio simpliciter. Quibus igitur dēterminatū est siue igni siue terre siue alicui⁹ alijs erit hoc qdē ens: hoc autē nō ens. **V**no quidē igitur modo differt in hoc generari simpliciter 7 corrupi a non simpliciter.

CSoluit pmissam questionē. 7 pmo in his que generantur adinucē. scdo in his q nō gnant adinucē. ibi. (Dicuntur aut hec qdem) Circa p̄mū duo facit. pmo soluit questionē. scdo epilogat. ibi. (Esse quidē igit.) Circa p̄mū ponit modos fm quos cōtingit adinucē gnari: quō. s. vnus

generatio: quomodo. s. corruptio sit simpliciter et alteri⁹ fm quid. Circa quorum pmu dicit qd sicut multoties dter minatum est quedam que affirmatiue dicunt significant hoc aliquid: idest quoddam ens. Quedam vero significant no ens: et ex hoc contingit id de quo dicitur. s. qd quedam dicuntur generari vel corrumpi simpliciter: quedam fm qd. Differunt eni quantum ad hoc quid sit illud in qd aliquid transmutatur per generationes et corruptionem: puta si dicamus fm opiniones parmenidis qd ignis sit ens: et terra no ens transmutatio que est via in ignem: puta si ex terra generetur ignis: diceretur generatio simpliciter: quia est via in ens. Corruptio non simpliciter sed alicuius. s. terre que non est ens. econtra autem generatio terre erit generatio aliqua: non autem generatio simplex: quia est generatio no entis: sed est corruptio simplex: quia e corruptio entis. s. ignis: sicut parmenides dixit duo esse pncipia rerum. s. ens et no ens: appellans ens ignem: et no ens terram: forte propter hoc qd ignis inter alia elementa habet plus de forma: terra autem minus: B autem exemplum no procedit fm sententiam Aristo. qui existimauit vtriusq ens: et ideo subiungit qd nihil differt ad propositum talia exempla vel alia supponere. Querimus enim inducendo exempla modum: sed no subiectum: no curates vtrius. s. sic se habeat in his terminis vel quibuscuq alys. Et pp B etiam in libris logice vtitur exemplis fm opiniones aliorum phoz que no sunt inducenda: quasi sint verba Aris. hoc igitur ex premissis est accipiendum qd corruptio simplex est que est via in simpliciter no ens. generatio simpliciter que est via in simpliciter ens. Determinet ergo qd dictum est de generatione et corruptione simpliciter: vel fm qd siue in igne et terra: siue in quibuslibet alys terminis: dummodo ita se habeant qd vnum sit ens: et aliud non ens: sicut dicamus viuum et mortuum vel aliquid aliud h. concludit igitur qd vno modo differt simpliciter generari et corrumpi et no simpliciter: sicut dictum est. Sed videtur qd hec differentia no sit conueniens. via enim que est in simpliciter no ens qua dicit esse corruptiones simpliciter non potest intelligi in id qd est omnino nihil: qz omnis naturalis corruptio fit per resolutiones in aliquam materiam. Similiter etiam non potest intelligi no ens simpliciter qd sit priuatio pura sine forma: qz materia nunq denudatur ab omni forma: ita qd sit sola sub priuatione. ergo opz qd per non ens intelligatur id in qd tendit corruptio simplex intelligatur priuatio que est adiuncta alicui forme: cuiuslibet aut forme naturali in generabilibus et corruptibilibus adiungitur priuatio. No ergo dicitur magis vnum generari et corrumpi simpliciter in his que adiuices generantur et corrumpunt qd aliud. Ddm est ergo qd no ens simpliciter intelligit hic materia cuz priuatione adiuncta alicui forme: sed duplex est forma. vna quidem perfecta que complet species alicuius rei naturalis sicut forma ignis vel aq aut hominis aut plante: alia est forma incompleta que neq perficit aliquam species naturalem: neq est finis intentionis nature: sed se habet in via generationis vel corruptionis: manifestum est enim in generatione compositorum: puta animalis qd inter pmum pncipium generationis qd est in semine et vltima forma animalis completas sunt multe generationes medie: vt Auicen. dicit in sua sufficientia quas necesse terminant ad aliquas formas: quarum nulla facit ens completum fm species: sed ens incompletum qd est via ad species aliquam. Similiter aut etiam ex parte corruptionis sunt multe forme medie que sunt forme medie incomplete: non enim separata anima corpus animalis statim resoluitur in elementa: sed hoc fit per multas corruptiones medias succedentes

tibus sibi in materia multis formis imperfectis sicut est forma corporis mortui et postmodum putrefacti: et sic tandem fit vltimus complementus successiue. Quando igitur per corruptiones peruenit in priuationes cui adiungitur talis forma in materia est corruptio simpliciter. Quando autem ex priuatione cui adiungitur forma imperfecta: que erat via generationis: peruenit ad formam completam: est generatio simplex. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio autem modo qualitercuq materia quedam vtrius. Cuius enim magis differentie hoc aliquid significant magis substantia. Cuius autem priuationem non ens. Puta si calidus predicamentum aliquod et species: frigiditas autem priuatio. Differunt enim ignis et terra bis differentis.

¶ Ponit scdm modum: et dicit qd alio modo erit quedam generatio et non simpliciter qualiscunq materia erit. idest si habeant aliquam naturam id in qd est corruptio dummodo habeat aliquem defectum. Illud enim cuius differentie magis significant hoc aliquid magis est substantia. Illud autem cuius differentie magis significant priuationem magis est non ens. Sicut calidus est quoddam predicamentum. idest quoddam affirmatum sine priuatione et est species: idest forma: frigiditas autem est priuatio: bis autem differentis differunt terra et ignis. Si autem terra est naturaliter frigida ignis naturaliter calidus: et ideo ignis est magis substantia: terra autem magis accedit ad non ens. Primo autem oportet considerare quomodo hic dicatur qd frigiditas sit priuatio: cum frigidum et calidum contrarie opponant: contrariorum autem vtriusque est natura aliqua: alioquin non essent in eodem genere: nam priuatio et non ens non est in genere. Dicendum autem est qd sicut ostensum est in .io. metaphy. Oppositio priuationis et habitus est pncipium oppositionis contrariorum: et ideo semper aliud contrariorum est cum defectu et priuatione quodam respectu alterius. Dicit ergo frigidum priuatio: no qz sit priuatio pura: sicut cecum et nudum: sed qz est qualitas deficiens respectu calidi. vñ in hoc differt iste modus scdm a pmo. Nam pmo modus accipiebatur fm differentiam entis: et no entis simpliciter. Dic autem accipit fm differentiam entis perfecti et imperfecti. Secundo oportet considerare: quomodo hic dicatur qd terra et ignis differant bis differentis. s. calido et frigido. Oportet. n. hoc intelligi de differentis substantialibus: alioquin non pertineret ad generationem et corruptionem: s3 magis ad alterationem: pncipia differentiarum substantialium que sunt constitutive speru oportet esse formas subales: que sunt specificae: fm B ergo sequitur qd calor et frigus sint forme subales ignis: et terre: qd est oio impossibile. pmo quidem: qz no est pole qd idem sit in vno accis: et in alio forma subalis nisi equoace diceret. Calidum autem et frigidum in alys corporibus sunt accis de quibus tñ vniuoce dicuntur cum elementis: ex quorum mixtione in eis h. qualitates inveniuntur. Non ergo potest esse qd calidum et frigidum in elementis sint forme subales. 2. qz nulla forma subalis e sensu perceptibilis: s3 solum intellectu: cuius obiectum est qd qd est: vt dicitur in .3. de anima. forme autem que sunt seu perceptibiles sunt qualitates speciei: que ob id dicuntur passibiles: qz sensibus referuntur passiones: vt dicitur in predicamentis. Cuz igitur calidum ignis et frigidum terre vel aq sint sensu perceptibilia no possunt esse forme subales. Dicendum est ergo qd sicut habet ex octauo meta. dicitur subales: qz sunt ignote per dicitur accidetales manifestant: et ideo multoties vtitur dicitur accidetalibus loco subalium: et hoc modo pho hic dicit calidum et frigidum esse formas substantiales ignis et terre. calidum enim et frigidum cuz sint proprie passiones horum

L. c. 15

L. c. 5.

De generatione et corruptione.

corporum sunt proprii effectus formarum substantialium eorumdem. Et ideo sicut alie cause intelligibiles innotescunt per effectus sensibiles et perfectione calidi et imperfectione frigidi perpendimus quod forma subalis ignis est perfectior quam forma subalis terre. Omnes enim forme subales differunt secundum magis et minus perfectum. unde in 8. metaphy. dicitur quod species rerum sunt sicut numeri: quorum species variantur secundum additionem et subtractionem: potest etiam dubitari de hoc quod dicitur quod cuius definitio magis significat hoc aliquid magis est substantia: cum tamen dicatur in predicamentis quod substantia non suscipit magis et minus: sed omnino quod per se non intendit significare intensiorem et remissionem substantie in predicamento substantie: sed maiorem et minorem perfectionem in speciebus substantie secundum dictam formarum differentiam.

Tertium modum ponit ibi.

Idem autem magis multis sensato et non sensato differre. Quando quidem. n. in sensibile transmutatur et in materia generari inquit. Quando autem in non materia corrumpitur. **E**ns. n. et non ens in sentire et non sentire determinat: quemadmodum quidem scibile ens. ignotum autem non ens. sensus enim scientie habet virtutem.

Circa hec tria facit. primo ponit modum secundum quem aliqui assignant differentiam generationis et corruptionis simplicis et secundum quid: secundo ostendit hanc falsitatem ibi. (Quemadmodum ergo.) Tertio comparat hunc modum secundo. ibi. (Contingit itaque.) Dicit ergo primo quod multis videtur simpliciter generatio: et secundum quid magis differunt per hoc quod est magis et minus sensibile quam secundum perfectionem et imperfectionem suarum differentiarum: sicut in secundo modo dicebatur. Dicunt enim quod aliquid transmutatur in materia que bene potest sentiri: tunc generatur aliquid simpliciter: puta quando aliquid transmutatur in terram vel in aquam. Quando autem transmutatur aliquid in id quod non est manifestum sensui dicunt illud corrumpi simpliciter: puta in aere: et horum ratio est: per hoc quod determinabatur aliquid ens et non ens: ex hoc quod non sentitur vel sentitur: existimantes id quod solus sentitur esse ens: et hoc ideo: quia apud eos non differunt sensus ab intelligentia: sicut quidam posuerunt: ut dicitur in libro de anima: et ideo utuntur sensui: ac si haberet virtutem intellectiue scientie: que est capax: aliquantulum omnium entium. unde scibile ens est: ignotum autem non ens.

Deinde cum dicit.

Quemadmodum igitur illi in sentire et posse sentire vivere et esse existimant: ita et res modo quodam prosequentes veritates. Id autem dicentes non verum.

Ostendit falsitatem huiusmodi sententie: et tales sicut existimabant animalia vivere et esse in hoc quod actu sentiunt vel possunt sentire: ita existimabant res esse in hoc quod sentiuntur vel possunt sentiri: ac si sensus esset perfectio rei sensibilis: sicut est perfectio sentientis: et in hoc quodammodo prosequerentur et destruerent veritatem rerum. Nam cum verum dicatur aliquid ex eo quod est si esse rerum confisteret solum in sensibus: nulla veritas esset in rebus: sed in solo sentiente: hoc autem non est verum: quia sic nulla veritas esset in rebus. unde subtrahentes veritatem rerum dicunt non verum. **D**einde cum dicit.

Contingit utique. Nam secundum opinionem et secundum veritatem aliter et generari simpliciter et cor-

rumpi. Spiritus quidem enim et aer secundum quidem sensum minus sunt. Ideo et quecumque corrumpunt simpliciter in huius transmutatione hec corrumpi dicuntur. Generari autem quando est intangibile ut in terram mutatur: secundum veritatem autem magis hoc aliquid et species hec quam terra.

Comparat hunc modum secundo et dicit quod aliter contingit generari simpliciter et corrumpi secundum opinionem que pertinet ad hunc tertium modum et rei veritatem quam tangit: secundus modus: quia spiritus. i. aer et ventus minus sunt secundum sensum: id est si iudicetur esse rei ex hoc quod sentitur: et ideo quecumque corrumpunt dicuntur secundum tertium modum corrumpi: et per transmutationem que non sentiuntur generari: aut simpliciter quando transmutatur in aliquid tangibile et palpabile: sicut quando mutantur in terram. **S**ed secundum veritatem accidit contrarium: quia aer magis est hoc aliquid et species quam terra: et est perfectius ens: et ideo secundum veritatem magis est generatio simpliciter si ex terra fiat aer quam econverso. **D**einde cum dicit.

Esset quidem igitur hanc simplicem generationem alicuius corruptionem entis. corruptionem autem simplicem generationem alicuius esse dicta est causa. **P**ropter materiam enim differre aut eo quod substantia est: aut non: aut quod hec magis. hec vero non: aut quod hec quidem magis sensibilis est materia ex qua et in qua est. hec vero minus est.

Epilogat que dicta sunt. et dicit quod dicta est causa quare quedam est generatio simplex: cum tamen sit corruptio alicuius: et quedam corruptio simplex cum sit generatio alicuius: hec enim differunt per materiam. id est per id in quo aliquid transmutatur per generationem vel corruptionem: aut quia est substantia. id est ens vel non: sicut dicebatur in primo modo: aut quia hoc magis: hoc vero minus: quia. i. unum est perfectius ens quam aliud. quod pertinet ad secundum modum: aut quia materia ex qua et in qua aliquid transmutatur est magis vel minus sensibilis: quod pertinet ad tertium modum. Uocat autem hic materiam non puram: sed rem ex qua aliquid generatur vel in qua corrumpitur.

Dicunt autem hec quod simpliciter generari. hec autem aliquid solum non ex abinvicem generatione: sed secundum quem dicimus nunc modum. Nunc quidem enim tantum determinatum est: quare omni generatione ente generatione alterius: et omni corruptione ente generatione alterius: non simpliciter attribuius generari et corrumpi in adinvicem transmutabilibus. **Q**uod autem postea dicitur non hoc queret: sed quare discens quidem non dicitur simpliciter generari: sed quid generari sciens et disciplinatus: planta autem generari: hec autem determinata sunt in predicamento.

Postquam ostendit que quedam generant simpliciter: et quedam secundum quod eorumque adinvicem generant. **D**ic ostendit causam dicitur generationis simpliciter: et secundum quod in his que non adinvicem generant: et primo determinat questionem principaliter intentam: secundo determinat quasdam questiones sequentes.

(Sed nunc querere oportet). Circa primum tria facit primo mouet questionem. Secundo soluit eam ibi. (Dic aut determinata sunt). Tertio epilogat que dicta sunt ibi. (De generatione igitur.) Dicit ergo primo quod quedam dicuntur simpliciter generari: quedam autem solum secundum quid: non secundum generationem ex adinuicem: ut supra dictum: ut scilicet unum eorum que ex adinuicem generantur: generatur simpliciter: aliud autem secundum quid: hoc enim est quod supra determinatum est: quare cum omnis generatio sit corruptio alterius: et omnis corruptio sit generatio alterius: non solum simili modo attribuitur generari et corrumpi in his que adinuicem transmutantur: sed unum eorum dicitur generari vel corrumpi simpliciter: aliud autem secundum quid: questio autem que postmodum. Determinanda est non hic erit: sed in his que non ex inuicem transmutantur: quare unum dicitur generari simpliciter et alterum secundum quid: puta quare dicens qui fit sciens non dicitur simpliciter generari: sed secundum quid: id est sciens. homo autem vel animal quando nascitur dicitur generari simpliciter: et tamen manifestum est quod natus: et sciens non generantur ex inuicem. (Deinde cum dicit.

¶ Sed hoc quidem hoc aliquid significat: hoc autem quale: hoc autem quantum. Quæcunque igitur non substantiam significant non dicuntur simpliciter generari: sed secundum quid fieri. Sed tamen in omnibus simplex generatio quidem secundum quod in aliquo ordine dicitur: puta in substantia quidem si ignis: sed non si terra: in qualitate autem sicut sciens et disciplinatus: sed non quando nesciens et indisciplinatum.

¶ Soluit questionem nunc motam: et dicit quod illa quorum quedam dicuntur generari simpliciter: quedam secundum quid sunt distincta secundum predicamenta: ita quod unum eorum significat hoc aliquid: id est substantiam: aliud autem quantitatem: aliud qualitatem: et sic de alijs predicamentis. Illa ergo que non significant substantiam non generantur simpliciter: sed secundum quid: sicut quantitatem aut qualitatem aut aliquid aliorum. Que vero significant substantiam dicuntur generari simpliciter: cuius ratio est: quia generatio est via de non esse ad esse: et id simpliciter generatur quod acquirit esse cui non presupponitur aliud esse: non enim fit quod est unde quod iam est non potest generari simpliciter: sed secundum quid. Et ideo ista quorum esse presupponit aliud esse non dicuntur generari simpliciter: sed secundum quid: esse autem accidentium presupponit aliud esse: scilicet esse subiecti: esse autem substantie non presupponit aliud esse: quia subiectum forme substantialis non est ens actu: sed potentia: et ideo ex hoc quod accipit formam accidentalem dicitur generari secundum quid: in omnibus tamen substantijs et accidentibus diuersificatur generari non simpliciter et secundum quid secundum diuersum ordinem entis ad non ens: vel perfecti ad imperfectum: aut sensibilis ad insensibile: unde quodam modo in substantia dicitur generatio simpliciter: si generetur ignis: non autem si generetur terra: et in qualitate dicitur generatio simpliciter si generetur sciens: non autem si generetur nesciens. (Deinde cum dicit.

¶ De generari quidem hoc simpliciter: hoc autem secundum quid: et vniuersaliter dictus est in substantijs ipsis. Et quoniam generationis esse continue causa videtur materia et subiectum: quoniam transmutatur in contraria: et est alterius semper

generatio in substantijs alterius corruptio: et alterius corruptio alterius generatio.

¶ Epilogat que dicta sunt: et dicit quod dictum vniuersaliter de accidentibus et in substantijs: de hoc quod quedam generantur simpliciter: et quedam secundum quid. Et etiam dictum est quod causa continuitatis generationis per modum materie est secundum quod transmutatur in contraria: ex hoc enim contingit quod semper in substantijs alterius generatio est alterius corruptio: et e converso: nunquam enim materia est sub priuatione unius sine alia forma: in quibusdam autem accidentibus hoc contingit. Nam corpus dyaphanum est sub priuatione lucis absque hoc quod sub sit forme contrarie. (Deinde cum dicit.

¶ Sed nunc querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis alijs. Quæadmodum enim et corrumpi hoc simpliciter inquit quando ad insensibile venit et non ens. Similiter generari ex non ente inquit quando ex insensibili. Siue igitur aliquo ente subiecto sit non generatur ex non ente: quare et similiter generatur et corrumpitur in non ens. Merito igitur non deficit generatio. Generatio enim entis corruptio est non entis. Corruptio autem entis generatio non entis.

¶ Sed hoc non ens simpliciter queret aliquis vtrum aliquod contrariorum est: puta terra et graue non ens: ignis autem et leue ens: aut non. Sed est et terra ens: non ens autem materia terre et ignis similiter. Et alia vtriusque materia erat non vtriusque generatur ex inuicem neque ex contrarijs. His enim existunt contraria: igni terre aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem: est autem qualiter alia. Quod quidem enim quoniam enti ens subicitur id idem. Esse autem non idem. De his quidem igitur inter dictum est.

¶ Determinat tres questiones consequentes: quarum prima est quare semper generatur aliquid ex corruptis quod supponit in hoc quod dicitur: quare generatio unius est corruptio alterius: et soluit hanc questionem dicens: quia corruptio tendit in non ens: et generatio est ex non ente: ideo oportet quod generatio sit ex corruptis: et hoc ipse probat etiam ex aliorum opinione: quia sicut homines dicunt corrumpi aliquid quando peruenit ad insensibile: quod putant ens non esse secundum tertium modum supra positum: similiter dicunt aliquid generari: quando ex insensibili: et non esse peruenit ad hoc quod sit sensibile: patet ergo quod secundum hunc modum id quod est terminus corruptionis est principium generationis: siue ergo sit aliquod subiectum ex quo est generatio: siue non: semper oportet quod generatio eius sit ex non ente: quod est terminus corruptionis: hoc enim est de ratione generationis: quod sit ex non ente: quod autem illud non ens adiungatur alteri existenti accidit generationi: quare potest quod simul generatur aliquid ex non ente et corrumpitur in non ens: quæcumque dicatur non ens: sic igitur id est in quod terminatur corruptio: et ex quo est generatio: et propter hoc generatio est ex corruptis: conuenienter ergo non deficit successio generationis et corruptionis: ut supra dictum est. quia generatio est quedam corruptio: scilicet non entis: et ita unum eorum semper adiungitur alteri: cum tamen in id ex quo unum incipit aliud terminetur. (Secundam questionem ponit ibi. (Sed hoc non ens) potest enim aliquis

zi.

zz.

De generatione et corrup.

querere id non ens: ex quo est generatio: et in quod terminatur corruptio simpliciter: quod quidem est quodammodo ens sit aliquid quorum contrariorum: puta quod terra et graue sit non ens: sicut posuit parmenides: ignis, autem, et leue sit ens: et soluit quod non est ita: sed terra est ens: quia: scilicet terra fit per hoc quod materia recipit quadam formam que facit esse in actu. non ens ergo est materia terre et ignis. Non tamen materia est non ens per se: sicut plato posuit: sed non ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. **T**ertiam questionem ponit. ibi. (Et alia vtriusque) Utrum, scilicet istud non ens quod est materia sit aliud et aliud quod est commune his que adinuicem generant. Et dicit quod alia est vtriusque materia, scilicet ignis et terre: si non generant adinuicem: sicut accidit qui posuerunt et ignem et terram primas materias: oportet enim ea que ex inuicem generantur communicare in subiecto quod suscipiat formam vtriusque: et per consequens non fieret transmutatio ex contrariis inuicem: sicut supra dictum est: quia contrarietates existunt primo: et per se elementis predictis, scilicet igni terre: et aque et aeri: unde si nihil transmutaretur ex igne in aquam vel aerem aut e converso: nihil etiam transmutaretur ex calido in frigidum vel e converso: ut supra dictum est: subiungit tamen quod materia eorum que transmutatur adinuicem aliquammodo est eadem: et aliquammodo alia: subiecto, non est eadem. Et hoc est quod dicit quod id quod subicitur est idem qualitercumque sit ens: quia, scilicet non est ens actu: sed potentia. Non est autem idem secundum esse vel rationem: aliam enim rationem et aliud esse accipit per se subdiuersis formis: et etiam secundum hoc ipsum quod ordinat ad diuersas formas, sicut corpus est aliud ratione secundum quod est egrotabile et sanabile: licet sit idem subiecto. Ultimo autem epilogando concludit quod de his in tantum dictum est.

23.

De generatione autem et alteratione dicamus quid differunt. Dicimus enim has alteras esse transmutationes adinuicem. Quoniam igitur est aliud subiectum et aliud passio que de subiecto inata est dici. Et est transmutatio vtriusque horum. **A**lteratio quidem est quando manente subiecto sensibili ente transmutatur in eius passionibus: aut contrariis entibus: aut medijs: puta corpus sanum est: et rursus laborat manens idem: et metallum quandoque rotundum: quandoque angulare idem es.

Postquam philosophus ostendit: quare est quedam generatio secundum quid et quedam simpliciter: hic inquit de differentia generationis et alterationis. et primo exponit suam intentionem dicens: quod dicendum est de generatione et alteratione quomodo differant adinuicem: et hoc ideo quia superius dictum fuit quod generatio et alteratio sunt diuersae transmutationes adinuicem. **S**ecundo ibi. (Quoniam igitur est aliud subiectum) Exequitur propositum suum: et primo dicit differentiam generationis et alterationis quantum ad id secundum quod vtriusque est transmutatio. Secundo quantum ad subiectum vtriusque ibi. (Quoniam quidem igitur). Circa primum duo facit. primo ostendit in quibus sit alteratio. secundo in quibus sit generatio. ibi. (Quoniam autem totum). circa primum duo supponit: quorum primus est: quod aliud est subiectum: et aliud passio que nata est dici de subiecto: sicut differunt substantia: et accidens. 2° est quod contingit vtriusque eorum esse transmutationem. nam quandoque fit transmutatio in ipsa substantia: quandoque autem in accidentibus. **D**is ergo suppositis sub-

iungit quod alteratio est quando idem subiectum sensibile: scilicet nulla transmutatione in eius substantia facta fit transmutatio in passionibus eius: scilicet aliquibus ipsius. **N**ec est differentia quantum ad hoc: vtrum fiat transmutatio secundum contraria extrema vel secundum media: puta vtrum de albo in nigrum vel de rubeo in palidum: ponit duo exempla. scilicet cum corpus animalis idem manens prius est sanum: et postea infirmum. secundum est quando es. alio. metallum idem manens: quandoque est rotundum: et quandoque angulare vel angulos habens. **E**t est aduertendum quod primum horum exemplorum pertinet ad primam speciem qualitatis: secundum autem ad quartam: tamen philosophus in quinto physica. probat quod in prima specie qualitatis: et quarta non est alteratio: sed solus in tertia: que dicitur passio vel passibilis qualitas: et propter hoc forte signanter dixit quod alteratio est transmutatio in passionibus: sed dicendum est quod primo et per se alteratio est in qualitatibus tertiae speciei: per accidens autem medianibus aliquibus qualitatibus: et ex consequenti fit alteratio in alijs speciebus: sicut per aliquam alterationem calidi et frigidi mutatur homo de sanitate in egritudine: et e converso: et per alterationem mollis et duri perducitur corpus ad aliquam figuram.

Deinde cum dicit.

Quando autem totum transmutatur non manente aliquo sensibili: ut subiecto eodem: sed quasi ex semine toto sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omniaqua: generatio iam hoc tale: huius autem corruptio.

Ostendit quando fit generatio: et circa hoc duo facit primo assignat quando est generatio. secundo quando magis est generatio: ibi. (Maxime autem generabitur.) **D**icit ergo primo quod quando est transmutatio non solum secundum passionem: sed etiam secundum totam rei substantiam: in quantum scilicet materia accipit aliam formam substantialem: ita, scilicet quod non maneat aliquod sensibile quasi sit idem subiectum numero ens actu: puta quando ex toto semine generatur totus sanguis: aut ex toto aere generatur tota aqua: nulla segregatione aut congregatione interueniente: ut Demo. posuit talis transmutatio est vnius generatio et alterius corruptio.

Deinde cum dicit.

Maxime autem generabitur si transmutabitur ex insensibili in sensibile: aut tactu aut omnibus sensibus: puta quando aqua generatur ex aere: aut corrumpitur in aerem: aer enim valde insensibile.

Ostendit quando maxime fit generatio: et dicit quod secundum tertium modum supradictum qui accipitur secundum opinionem multorum maxime dicitur aliquid generari: quando fit transmutatio ex aliquo quod non potest bene sentiri in aliud quod est bene sensibile vel secundum tactum qui grossior est: et materialior omnibus sensibus: unde vulgares secundum ipsum maxime vident aliquid esse sensibile in quantum est palpabile: aut etiam secundum alios sensus: sicut cum aqua generatur ex aere videtur esse frigidum hunc modum generatio simpliciter: aut quando corrumpitur in aerem videtur esse corruptio simpliciter: aer enim est modice sensibilis: tum propter sui raritatem tum quia non excellit in potentia aliqua qualitas actiua: sed passiva: scilicet huiusmodi humidum: in igne autem qui maior aere excellit qualitas actiua que est calidum: aqua autem est densior aere: et excellit in ea qualitas actiua que est frigidum. Terra autem est densissima omnium elementorum.

Deinde cum dicit.

In his autem: si aliqua passio manet eadem contrarietatis in generato et corrupto: puta quando ex aere aqua si ambo dyapbana aut bumida. non oportet huiusmodi passionem: sed alteram esse in quo transmutatur. **S**i autem non erit alteratio. **E**. g. musicus homo corruptus est: homo autem imusicus generatus est: homo autem manet id idem. Siquidem igitur huius non passio esset secundum se musica et imusica: huius quidem generatio esset: huius autem corruptio. Ideo huius quidem hec est passio hominis autem musici et hominis imusici generatio quedam et corruptio. **H**inc autem passio hec manentis: ideoque alteratio est secundum talia.

Remouet quaedam dubitationem: quia enim dixerat quod subiectus quandoque manet facta transmutatione: circa eius passiones posset aliquis credere quod omne id circa quod fit transmutatio aliquo adueniente esset passio illius manentis: sed ipse hoc excludit dicens. his corporibus que adinuicem transmutantur quandoque manet eadem passio: eadem etiam generatio et corruptio: sicut quando ex aere fit aqua: ambo autem sunt dyapbana. i. transparentia vel frigida: non quod aer sit naturaliter frigidus sed per accidens: non enim oportet quod huius permanentis. s. dyapbani vel frigidi: alterum in quo fit transmutatio. s. aer vel aqua sit passio: si autem non esset verum quod nunc dicimus: sequeretur quod quando ex aere fit aqua esset transmutatio: semper enim videmus quod quando id quod transmutatur est passio permanentis est alteratio: tunc autem generatio quando id quod transmutatur non est passio permanentis: et hoc manifestat per quoddam exemplum: dicitur enim quod homo musicus corruptus est quia homo amittit habitum musicae: et tunc homo imusicus: id est habens priuationem musicae generatus est: eo quod musica non est passio huius musici: cuius sit de eius ratione: similiter imusica est de ratione hominis imusici: unde homo musicus non manet ideoque numero: sed homo manet idem numero: si ergo musica et imusica non esset huius: sed esset passio ~~manentis~~: tunc enim per transmutationem musicae et imusice fieret unius generatio alterius corruptio: et quia hoc modo est verum: ideo musica est passio hominis: sed hominis musici est generatio et corruptio: et quia homo manet: ut patet sequitur quod musica sit passio permanentis: et ideo alteratio aliqua secundum passiones permanentium: si ergo aqua et aer essent passiones dyapbani: sicut permanentis: sequeretur quod transmutatio aeris ex aqua esset alteratio.

Sed dubitatur. utrum eadem passio numero que sit altera pars contrarietatis possit esse in generato et corrupto ut supra dictum est: si enim non remaneret eadem non erit facilior transitus eorum inuicem que habet similitudinem: eo quod oportet utrobique omnia remoueri: similiter videtur sequi quod simile corrumpit a suo simili. nam generans corrumpit id quod prius erat: si autem ponatur quod maneat eadem numero: sequitur primo quod remoto priori subiecto remaneat posterius. s. passio: et quod idem numero accidens sit in duobus subiectis. Dicendum ergo quod non manet idem numero: sed id quod prius erat corrumpitur per accidens corruptione subiecti: recedente forma que prius erat talis accidentis: et aduenit simile accidens sequens formam de nouo aduenientem vel accidentem. Et quia per hoc accidens non erat aliqua repugnancia in agendo et patiendo facilior fuit transmutatio. **N**ec est conueniens quod simile corrumpat suum simile per accidens corrumpendo subiectum vel materiam. sic enim maior flamma consumit minorem. **D**einde cum dicit.

Quando quidem igitur secundum quantum est transmutatio

contrarietatis augmentum et diminutio. **Q**uando autem secundum locum latio. **Q**uando autem secundum passiones et quale alteratio est: quoniam autem nihil manet cuius alterum passio et accidens: vnde hec quidem generatio est: huius autem corruptio.

Ostendit differentiam generationis ad alterationem: et ad alias transmutationes ex parte subiecti: et primo dicit qualiter se habeat ad subiectum quod est ens in actu: deinde quomodo ad id quod est ens in potentia. ibi. **E**st autem hyle. **D**icit ergo primo quod dictum est quod alteratio est secundum passiones alicuius permanentis: et hoc ideoque accidit in aliis mutationibus: que fiunt secundum accidentia que adueniunt subiecto existenti in actu: quando ergo transmutatio de contrario in contrarium secundum quantitatem: puta de magno in paruus: aut e converso: est augmentum et diminutio eiusdem subiecti permanentis: eo quod quantitas aduenit subiecto existenti in actu: quando autem est transmutatio secundum contrarietatem loci: puta sursum aut deorsum est latio. i. motus localis eiusdem corporis permanentis: eo quod esse ubi aduenit corpori actu existenti: quando vero transmutatio secundum contrarietatem in passionibus. i. passibilibus qualitatibus principaliter: et in aliis qualitatibus ex consequenti: tunc est alteratio eiusdem permanentis: quia etiam qualitas aduenit subiecto actu existenti.

Quando vero nihil manet actu existens: cuius alterum quod transmutatur sit passio: et accidens sit quodcumque est uniuersaliter generatio et corruptio: eo quod forma substantialis: secundum quam est generatio et corruptio: non aduenit subiecto actu existenti: unde patet falsam esse opinionem quam tradidit auicebron in libro fontis vite: quod in materia est ordo formarum: ita quod primo aduenit materie forma: secundum quam est substantia: et postea alia secundum quam est corpus: et postea alia secundum quam est animatus corpus: et sic de aliis: cum enim idem sit constituere substantiam: et facere hoc aliquid: quod pertinet ad substantiam particularem sequeretur quod prima forma que constituit substantiam: faceret hoc aliquid quod est subiectum actu existens: et ita forme posteriores aduenirent subiecto permanenti: et secundum eas esset magis alteratio quam generatio secundum doctrinam quam hic Aristoteles tradidit. **E**st ergo dicendum quod sicut supra dictum est forme substantiales differunt secundum perfectius et imperfectius: quod autem est perfectius potest quicquid potest imperfectius: et adhuc amplius. unde forma perfectior que facit animatum: potest etiam facere corpus: quod facit forma imperfectior inanimati corporis: et sic nulla forma substantialis aduenit subiecto in actu existenti: nec presupponit aliam formam communioris realiter diuersam: que pertineat ad considerationem naturalem: sed solum secundum rationem: quod pertinet ad considerationem logicam.

Deinde cum dicit.

Est autem hyle maxime subiectus quidem proprius generationis et corruptionis susceptibile. modo autem aliquo et in aliis transmutationibus: quoniam omnia susceptibilia subiecta contrarietatis aliquarum. **D**e generatione quidem igitur siue est siue non est: quomodo est: et de alteratione determinatum sit hoc modo.

Comparat predictas transmutationes secundum subiectum quod est tantum ens in potentia: et dicit quod hyle id est prima materia est maxime proprius subiectum susceptibile generationis et corruptionis: quia sicut dictum est immediate substat formis substantialibus que per generationem et corruptionem adueniunt et recedunt: sed quodam modo: id est ex consequenti et mediate subicitur omnibus aliis transmutationibus: quia subiecta aliarum transmutationum sunt susceptibilia aliis aliis contrarietatum que reducuntur in primam contrarietatem

De generatione et corrup.

T.c. 71 tem que est forme: et privationis cuius subiectum est prima materia ut dicitur in primo physico. et ideo omnia alia subiecta participat quodammodo materia prima: in quantum ex materia et forma componuntur. Ultimo autem epilogo dicitur quod determinatum sit hoc modo de generatione simplici: utrum sit vel non sit: et si est quomodo est: et similiter etiam de alteratione.

25.

De augmentatione reliquum est dicere quomodo differt a generatione et alteratione: et quo modo augmentatur unumquodque quod augmentatur: et diminuitur quodcumque diminuitur. **S**crutandum utriusque primum utrum solum in circa quid eorum differentia adinvicem. **E**.g. quoniam hoc quidem ex hoc in hoc transmutatio: ut ex potentia substantia in actu substantiam generatio est. **Q**ue autem circa magnitudinem augmentatio et diminutio.

Que autem circa passionem alteratio. utroqueque autem ex potentia entium in actum transmutatio dicitur.

Aut etiam modus differt transmutationis.

Postquam philosophus determinavit de generatione et alteratione. hic determinat de augmentatione et diminutione: et primo exponit suam intentionem dicens: quod post generationem et alterationem reliquum est dicere de augmentatione: de qua considerare oportet: primo in quo differat a generatione et alteratione. Secundo per quem modum augmentatur et diminuitur unumquodque quod augmentatur et diminuitur. Secundo ibi. **S**crutandum utriusque primum persequitur suam intentionem. et primo ostendit differentiam augmentationis a generatione et alteratione. Secundo ingreditur de modo augmentationis. ibi. **C**irca quid autem est transmutatio. **C**irca primum duo facit. primo supponit unam differentiam. Secundo ingreditur de alia. ibi. **A**ut etiam modus. **D**icit ergo primo: quod primum eorum que sunt consideranda circa augmentationem est quod oportet ingredi: utrum differentia augmentationis a generatione et alteratione sit solum in circa quid. id est in genere circa quod est quelibet istarum transmutationum: hec enim est differentia manifesta: videlicet quod transmutatio que est ex hoc in hoc: id est ex substantia ente in potentia in substantia ente actu est generatio. **T**ransmutatio autem que est circa magnitudinem est augmentatio: postquam aliquid transmutatur de parvo in magnum. transmutatio autem que est circa passiones. id est passibiles qualitates est alteratio. **E**t quia dixerat quod generatio est transmutatio ex substantia in potentia in substantia in actu: ut ideo intelligatur etiam in aliis duabus supradictis mutationibus: subiungit quod transmutatio utroqueque predictorum. scilicet magnitudinis et passionis est ex potentia in actu. **E**t etiam motus est actus existentis in potentia. ut dicitur in 3° physico. **D**einde cum dicit.

Elides autem quod alteratur non ex necessitate transmutatur in locum: neque quod generatur. **Q**uod autem augmentatur aut diminuitur.

Assignat aliam differentiam ex modo transmutationis. **E**t primo ponit differentiam. Secundo exponit ibi. **A**lio autem modo dicit ergo primo quod in predictis mutationibus etiam modus transmutationis differt: non autem refert ut hec littera legatur iterrogative vel remissive: in hoc enim differt modus predictarum transmutationum quod id quod alteratur non ex necessitate transmutatur secundum locum. **S**icut etiam neque quod generatur: sed necesse est id quod augmentatur: aut diminuitur secundum locum transmutari: huius dicti ratio est: quia locus commensuratur locato: et hoc secundum magnitudinem: non autem secundum qualitatem vel substantiam: et ideo necesse est quod quando mutatur magnitudo locati: quod etiam fiat trans-

mutatio secundum locum: non autem quando transmutatur aliquid secundum substantiam vel secundum qualitatem: sicut autem commensuratio locati ad locum attenditur secundum magnitudinem: ita qualitas attenditur secundum formam substantialem: et ex consequenti secundum aliquam qualitatem: puta gravitatem vel levitatem: et ideo licet generatio et alteratio possit esse sine mutatione locali: aliqua tamen generatio et alteratio est causa quod aliquid moveatur secundum locum: puta cum fit ignis vel terra fit gravior vel levis: differentia autem aliarum transmutationum per comparisonem ad motum localem non est omnino per accidens: ostensus est enim in octavo physico. quod motus localis est primus principalis motus et causa aliorum motuum. **D**einde cum dicit.

Alio autem modo ab eo quod fertur: quidem enim unumquodque alterat locum: quod augmentatur quidem quemadmodum quod deducitur: hoc enim manente: particule transmutantur secundum locum.

Manifestat quod dixerat. scilicet quod id quod augmentatur vel diminuitur mutatur secundum locum. **E**t primo manifestat hoc per differentiam ad motum localem rectum. secundo per differentiam ad motum localem sphericum. ibi. **N**on quemadmodum que sperere. **D**icit ergo primo quod alio modo transmutat locum id quod augmentatur vel diminuitur: quod id quod fertur. scilicet motu recto: illud enim quod fertur. scilicet motu recto: unumquodque id est secundum se totum variat locum: illud autem quod augmentatur mutat locum: sicut illud quod deducitur: puta metallum per maleationem: vel etiam humidum in vase per infusionem siue quodcumque huiusmodi corpus quo quidem in eodem loco manet partes eius transmutantur secundum locum per extensionem vel quocumque alio modo. **D**einde cum dicit.

Non quemadmodum que sperere: he enim in simili loco transmutantur manente toto. **Q**ue autem eius quod augetur semper in ampliozem locum: in minorem autem quecuius quod diminuitur.

Quoniam autem transmutatio differt non solum in circa que: sed sic eius quod generatur et alteratur et augmentatur manifestum est.

Manifestat differentiam ad motum localem sphericum: et dicit quod partes eius quidem quod augmentatur mutant quidem locum: sed non eodem modo: sicut partes sperere: partes enim sperere transmutantur toto manente in eodem loco: scilicet subiecto: quantumvis etiam totus mutet locum secundum rationem: ut dicitur in sexto physico. sed partes variant locum etiam subiecto: sicut pars celi que modo est in oriente: postmodum erit in occidente: sed talis transmutatio partium sperere sunt in simili loco: id est neque in maiori: neque in minori: sed partes corporis que semper augentur extenduntur in maiorem locum eius vero quod diminuitur semper retrahuntur in minorem.

Ultimo autem epilogo concludit manifestum esse ex predictis quod transmutatio eius quod generatur et alteratur et augetur differunt non solum in circa quid: id est ex parte generis in quo sunt iste mutationes. sed sicut ex parte modi transmutandi.

Circa quid autem est transmutatio augmentationis et diminutionis circa magnitudinem autem videtur esse augeri et diminui.

Et quali suscipiendum. utrum ex potentia quid 27.

dem magnitudine et corporeo: actu vero incorporeo: et sine magnitudine generari corpus: et magnitudo: et hoc dupliciter contingit dici: qualiter augmentatio fit. vtriusque ex separata ipsa scilicet se materia: an ex existere in alio corpore.

¶ Postquam philosophus ostendit differentiam augmenti a generatione et alteratione: hinc incipit ingredi de modo augmenti: et primo quantum ad subiectum quod augetur. ibi (Suscipiendum itaque). Circa primum duo facit. primo mouet questionem. scilicet igitur questionis veritatem. ibi (Aut impossibile) circa primum duo facit. primo proponit quod ex predictis fit manifestum circa augmentum: et querit circa quod sit transmutatio augmenti: et diminutionis: et respondet quod motus augmenti et diminutionis videtur esse circa magnitudinem. scilicet ibi (Qualiter autem) ostendit quod restat ingrediendum: et dicit quod accipiendum est de cetero qualiter fiat augmentum vel diminutio: et quantum ad subiectum augmenti. primo mouet hanc questionem. vtriusque contingat quod per augmentum generetur magnitudo et corpus ex eo quod est in potentia ad magnitudinem et corporeitatem: ita. scilicet quod sit actu incorporeum: et sine magnitudine vel non: et subiungit primum membrum questionis: dupliciter enim potest dici quod aliqua materia actu existens sit sine corporeitate et magnitudine: vnde rationabiliter queritur si talis materia sit subiectum augmenti: qualiter ex ea augmentatio fiat. vtriusque. scilicet ipsa materia sine corporeitate et magnitudine existens sit secundum seipsam separata existens: aut ita quod sit in aliquo corpore: non tamen pars eius: nam si esset pars eius esset subiectum corporeitati et magnitudini ipsius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut impossibile vtriusque. Separata. n. ens: aut nullum possidebit locum ut punctus aliquis: aut vacuus erit: et corpus non sensatum. Horum autem hoc quidem non contingit. hoc autem necesse in aliquo esse. Semper enim alicubi erit quod generatur ex eo. Quapropter et illud aut secundum se: aut secundum accidens.

¶ Determinat questionem motam. et primo ratione accepta ex parte materie vel subiecti. Secundo ratione accepta ex parte augmenti. ibi (Amplius autem talis) Circa primum duo facit. primo determinat questionem predictam ratione sumpta ex parte materie. secundum quod ab ipso consideratur. secundo secundum quod consideratur a platonice. ibi. (Sed neque punctos) Circa primum duo facit: primo excludit primum membrum prime diuisionis. scilicet quod materia sine magnitudine existens sit in aliquo corpore. ibi. (Sed si in aliquo existat) Secundo concludit propositum ibi (Melius ergo) Dicit ergo primo quod vtriusque membrum secundum diuisionem est impossibile. et primo hoc ostendit quantum ad hoc quod impossibile est materiam sine magnitudine existentem per se separatam existere: quia si sit separata: oportet alterum duorum esse: quorum vnum est: quod nullus possideat locum sicut punctus: cuius non est locus: eo quod omnis locus dimensionem habet aliquam: aut oportet si materia sine quantitate existens occupet locum aliquem: quod sit aliquis locus vacuus. Nam vacuum dicimus locum non repletum sensibili corpore: vel etiam oportet quod sit quoddam corpus non sensibile. Nam vacuum nihil aliud dicebatur: nisi corpus non sensibile. Oportet enim dicere vacuum corpus propter dimensionem spacii. Non sensibile autem propter vacuitatem: hoc autem duorum alterum est impossibile. scilicet quod sit vacuum vel corpus non sensibile. ¶ Sic impossibile est quod materia separata existens nullum possideat locum: materia enim est ex qua generantur corpora sensibilia: hinc autem ex quo corpora sensibilia generantur necesse est in aliquo loco esse: semper enim videmus quod id quod generatur ex eo ex quo generatur est alicubi: id est in aliquo loco determinato. ¶ Ibidem autem est quod generatur ex

aliquo vbi fuit id ex quo generatur. ergo oportet id ex quo generatur aliquid secundum materiam esse alicubi vel per se vel per accidens: per se quidem secundum opinionem antiquorum philosophorum ponitur materiam corporum naturalium esse aliquid corpus actu: puta ignem aut aerem: aut aquam: per accidens autem secundum opinionem platonis: et suam qui ponebat materiam esse ens in potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed si in aliquo existit si quidem separatum ita ut nullius scilicet se: aut scilicet accidens aliquid sit contingunt multa impossibilia. Dico autem. V. g. si generatur aer ex aqua non aqua erit transmutata. Sed propterea quod ut in vase aqua uest materia eius cuius est. Infinitas. n. nihil prohibet materiam esse. Quapropter et generari actu. ¶ Amplius neque sic videtur generari aer ex aqua ut exiens a manente.

¶ Excludit scilicet membrum ostendens quod materia separata a magnitudine non sit in aliquo: et primo proponit quod intendit et dicit quod si materia sine magnitudine existens ita sit in aliquo corpore separata a substantia eius quod non sit aliquid eius per se vel per accidens: contingit multa impossibilia: et manifestat hunc modum ponendi: puta si ponamus quod quoniam generatur aer ex aqua: non fiat hoc per transmutationem aque: ita. scilicet quod materia aqua amittat formam aqua: et recipiat formam aeris: sed sicut si materia aeris esset in aqua sicut in vase. Secundo ibi. (Infinitas enim) ponit rationes deducentes ad inconueniens. ¶ Quorum prima est quod si in aqua propter materiam est etiam materia aeris: pari ratione potest etiam esse in aqua alia: et sic in infinitum profertur: quod ex vno possint infinita generari successiue: et ita sequeretur quod nihil prohibeat esse infinitas materiam in aqua: sed ex materia quilibet potest aliquid actu generari: ergo sequeretur quod infinita possint actu generari ex vna et eadem aqua: ita. scilicet quod quicquid potest generari in potentia sit potest generari actu. ¶ Secunda ratio ponit ibi. (Amplius neque sic) et dicit quod non videmus aliquid sic generari ex aliquo: puta aerem ex aqua sicut quod exit ex aliquo permanente: puta cum vinum exit a dolio non transmutato: videmus enim quod generatur ex corrupto: sicut supra dictum est: oportet autem id quod sensibile apparet accipere: ut principium in scientia naturali. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Melius ergo omnibus in separatam facere materiam esse: ut entem eandem et vnam numero: ratione autem non vnam.

¶ Concludit veritatem dicens quod melius est dicere quod materia in sit omnibus: quod non separet ab eis tanquam nihil eorum existens. Sed quod vna et eadem numero sit materia omnium: et differat solum ratione: sicut supra dictum est: et hoc non erit separata a magnitudine: sed in vnoquoque actu magnitudini subiecta.

¶ Sed neque puncta ponendum: neque lineas corporis materiam propter easdem causas.

¶ Supra philosophus ostendit quod non est possibile subiectum augmenti esse id quod nullam habet quantitatem actu: sed in potentia tantum sicut est materia: et quia quidam posuerunt materiam corporum esse quod mathematicum: ideo philosophus hic ostendit quod nihil quod caret magnitudine potest esse subiectum augmenti: caret autem quantitate in genere mathematicorum punctus quidem simpliciter: linea vero secundum dimensionem latitudinis et profunditatis. Superficies autem secundum dimensionem profunditatis: corpus autem habet magnitudinem: sed omnem dimensionem: vnde est perfecta magnitudo. ut dicitur in primo de celo. Ostendit ergo quod nihil talium: quod quocumque modo caret magnitudine potest poni materia que sit subiectum augmenti tripliciter. primo quidem propter rationes premissas. vnde dicit quod neque ponendum est puncta que caret omnino magnitudine esse corporis materiam: que. scilicet sint subiectum augmenti: neque etiam lineas que secundum aliquid carent magnitudine: et hoc propter easdem causas id est propter rationes superius assignatas.

De generatione et corrup.

tas: quia necesse est puncta: et lineas separari per se existere: aut in aliquo corpore esse: et sic sequeretur eadem que superius se-
cuta sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Illud autem cuius hec ultima materia est: quare neque unquam: neque sine passione possibile est esse neque sine forma.

30. **¶ Generatur quidem igitur simpliciter alterum ex altero: quemadmodum: et in alijs deter-
minatum est: et ab aliquo: aut actu cuncte: aut homogeneos: aut homoydeos. A. g. ignis ab igne: aut homo ab homine: aut ab actu: durum enim a non duro generatur.**

¶ Improbatur hoc per ipsas positiones platonicoz qui ponebant quod mathematica erant subiecta corporum naturalium: et quia puncta lineae sunt termini dimensionum: si cut forma est terminus materie: ponebant quod id quod per huiusmodi terminatur esset materia corporum: ipsi autem termini magis se habent in ratione forme: et hoc est quod dicitur: quod id. s. dimensio vel magnitudo: cuius hoc. s. puncta lineae sunt ultima: erat materia quod platonicos. Secundo ibi. (Quare neque). ostendit consequenter per nihil horum potest esse materia corporum: quia. s. secundum eos mathematica sunt separata a formis naturalibus et passionibus sensibilibus: sicut secundum intellectum: et ita et secundum esse: sed materia non potest separari a formis naturalibus et passionibus sensibilibus. ergo impossibile est aliquid mathematicorum esse materia corporum naturalium. Primo ergo proponit medium sine rationis dicens: quia materia neque possibile est esse sine passibili qualitate: neque sine forma vel morpheia: quod idem est: sine quibus tamen secundum platonicos sunt mathematica. secundo ibi. (Generatur quidem) probatur quod supposuerat: et primo quod materia non possit esse sine forma. Secundo quod non possit esse sine passione. ibi. (Quoniam autem est) dicit ergo quod sicut in alio libro determinatur: puta in primo physica. simpliciter generatur alterum ex altero: sit enim unumquodque ex subiecto quod est materia: oportet etiam quod id quod generatur ab aliquo agente: enim actu aut homogeneos: id est saltem quod sit unius generis: aut homoydeos: id est quod sit unius forme vel speciei: et exemplificat quod ignis generatur ab igne: sicut ab agente unius speciei: sicut homo generatur ab homine: aut oportet quod saltem ab aliquo actu existente: siue ab actione alicuius actu existētis aliquid generetur: etiam si generans simile sit non generato in genere seu specie: sicut durum generatur a non duro. puta cum lac induratur per ignem. Contingit autem quod aliquid factum non assimilatur in forma agenti: uno quidem modo: quia illud factum non primo: et per se respondet facienti: sed per accidens siue per posterius: per accidens quidem sicut musicus sanat non in quantum musicus: sed in quantum est medicus: sanitatis autem similitudo non est in musico in quantum musicus: sed in quantum est medicus: qui per formam sanitatis: quam habet in anima: facit sanitatem in corpore: per posterius autem sicut cum qualitas effecta est effectus consequens aliquam primarum qualitatum: sicut sanitas causatur ex aliqua medicina calida per calorem quem facit in corpore: quamvis in ipsa medicina non sit forma sanitatis. ¶ Secundo per hoc quod agens agit instrumentaliter: instrumentum enim non agit virtute proprie forme: sed in quantum movetur a principali agente: quod per suam formam agit: unde effectus assimilatur in forma: non quidem instrumento: sed principali agenti sicut domus que fit in materia domui que est in mente edificantis: non autem securi aut asie. ¶ Et homo generatur assimilatur in specie patris generantis: non autem semini. ¶ Tertio quod materia patientis non est proportionata ad recipiendum formam agentis propter illius excellentiam: sed recipit aliquid mi-

nus sicut in animalibus que generantur sine semine ex virtute solis. ¶ Et inde est etiam quod effectus non assimilatur in specie agenti remoto: sed propro in quo ut homo homini: non autem soli: quoniam homo generet hominem: et sol ut dicitur in secundo physica. sicut autem unumquodque ab agente generatur aliquo modo simili secundum formam: ita corrumpitur aliquid a contrario. ¶ Et quia generatur aliquid ex corrupto ut supra dictum est necesse est materiam ex qua aliquid generatur: et in qua aliquid corrumpitur semper habere aliquam formam: per quam assimilatur vel contrarietur generati vel corruptenti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem est materia et substantie corporee et corporis talis. Corpus enim commune nullum: eadem passionis et magnitudinis est.

¶ Ratione quidem separata: loco autem non separata: nisi et passiones separabiles.

¶ Manifestum autem est ex questis: quoniam non est augmentatio transmutatio ex potentia magnitudine: actu autem nullam habentem magnitudinem. Separatum enim esset quod commune: hoc autem quoniam impossibile: dictum est in alijs prius.

¶ Ostendit quod materia non sit sine passione non enim materia est nisi substantie corporee: substantie enim incorporee imateriales sunt: unde sequitur quod omnis materia sit talis corporis: non enim potest esse aliquod corpus commune quod non sit determinatum ad aliquam speciem: et ad aliquod individuum. ¶ Omne autem tale corpus necesse est habere aliquam passionem vel consequentem formam specificam: qualis est propria passio vel qualitercumque aliter adveniētem: sicut sunt accidentia individualia. ergo necesse est quod eadem materia que est subiectum magnitudinis: sit etiam subiectum passionis: ita quidem quod materia que est subiectum magnitudinis: sit ratione separata a passione: sicut est alia ratio hominis: et albi: loco autem id est substantia non separantur nisi quis dicat quod passiones sunt separabiles a substantijs quod est impossibile: et quia philosophus videbat digressionem quandam a proposito fecisse: colligit propositum ex omnibus premissis dicens manifestum esse ex omnibus que inquisita sunt quod augmentum non est transmutatio ex aliquo quod sit in potentia ad magnitudinem: ita quod actu nullam magnitudinem habeat. sequeretur enim quod commune subiectum s. materia prima esset separatum per se existens absque omni forma: quod et nunc ostensum est esse impossibile: et etiam prius in alijs libris: puta in primo physica. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem talis transmutatio non augmentationis propria: sed generationis. Augmentatio enim est existentis magnitudinis additamentum. Diminutio autem minoramentum. Ideo oportet habere aliquam magnitudinem quod augetur. ¶ Quapropter non est sine magnitudine materia. Oportet autem etiam et augmentationem esse in actu magnitudinis. Generatio enim utriusque erit magis corporis non augmentatio.

¶ Ostendit propositum ratione sumpta ex parte augmenti: et dicit quod talis transmutatio que. s. fieret ex eo quod solum esset in potentia ad magnitudinem non proprie pertineret ad augmentum: sed magis ad generationem: quia de ratione augmenti est quod fiat additio ad preexistentem magnitudinem. Dicitur enim

aliquid augeri ex eo quod fit maius: quod non esset nisi aliquid prius esset magnum. Et per oppositum de ratione diminutionis est quod fiat quedam minoratio magnitudinis preexistens. unde patet quod oportet id quod augetur habere aliquam magnitudinem: et sic oportet quod augmentatio fiat: non quidem quod materia que erat sine magnitudine in actu perveniat ad hoc quod habeat magnitudinem in actu: hoc enim non esset augmentatio corporis: sed generatio: cuius rationis est quod fiat aliquid in actu quod prius fuit in potentia

32.

Suscipiendum utique magis: quasi tangentes questionem a principio: qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus. Videtur utique eius quod augetur quecumque pars aucta esse similiter sicut in diminutione minor esse generata. Amplius autem adveniēte aliquo augmentari: et recedente diminui.

Postquam philosophus determinavit de augmento ex parte eius quod augetur: hic ingrit de eo quod aliquid augetur: et primo proponit de quo est intentio: et dicit quod cum de ratione augmenti sit quod additamentum magnitudinis: hoc magis videtur esse suscipiendum ad presentem considerationem: sicut difficilius quasi aliquid quod principium questionis faciētes: quale sit id quod aliquid augetur vel diminuitur. ut sic augmenti et diminutionis causas convenientes inquiramus. Secundo ibi. (Videtur utique ei?) exequitur propositum. Et primo ponit divisionem intentam principaliter. secundo iterponit aliam questionem ibi. (Querit autem aliquis) tertio solvit questionem principalem. ibi. (Quam autem questum est). Circa primum tria facit. primo proponit duas suppositiones. Secundo movet dubitationem. ibi. (Necesse autem augeri.) 3° excludit quandam obuiationem ibi. (Sed neque si contingit.) prima ergo suppositio quam primo proponit est hec. scilicet quod eius quod augetur quilibet pars videtur esse augmentata. Et sicut de diminutione quilibet pars eius quod diminuitur videtur esse facta minor: cuius ratio apparet ex eo quod dicitur in 5° philosophi. illud. n. cuius aliqua pars movetur dicitur moveri secundum partem: et non simpliciter: sicut homo dicitur vulnerari: cuius manus vulnerata est: ad hoc ergo quod aliquid per se et simpliciter moveatur requiritur quod quolibet pars eius moveatur. Quod quidem etiam in augmento: et omnibus aliis motibus observari oportet: secunda suppositio est quod omne quod augetur augmentatur aliquo adveniēte extrinseco: et sicut diminuitur aliquid aliquo recedente. Cuius ratio est: quia oportet aliquid in actu reduci per id quod est actu: unde secundum philosophum B id quod est in potentia ad maiorem quantitatem reduci in actu illius quantitatis per aliquid quod habet actu quantitatem illam: et hoc est quod adicitur ei quod augetur. Deinde cum dicit.

T.c.
Pmi.

Necesse autem augmentari: aut incorporeo: aut corporeo. Siquidem igitur incorporeo erit separatum quod commune. Impossibile autem materiam a magnitudine esse separabilem quemadmodum dictum est prius. Si autem corporeo duo in eodem loco corpora erunt: et quod augetur: et quod augetur. Est autem et hoc impossibile.

Proponit divisionem que sequitur ex duabus premissis divisionibus. Si enim ei quod augetur: oportet quilibet partem augeri: et omne augmentum fit per alicuius additionem: unde est quod cuius parti ei quod augetur oporteat aliquid addi. necesse est ergo quod id quod additur: quo dicitur aliquid augeri: aut esse incorporeum: aut corporeum separatum ab omni quantitate corporali. Sed sicut supra ostensum est: impossibile est quod materia separata sit a magnitudine: unde patet quod id quod aliquid augetur non potest esse incorporeum. Et iterum si esset incorporeum non esset quantum in actu: unde sui apponere non faceret maius sed quantitatem. Si

autem dicatur id quo addito aliquid augetur esse corporeum sequitur duo corpora simul esse in eodem loco. scilicet corpus quod augetur: et corpus additum: non enim potest dici quod collocetur seorsum corpus quod augetur: et corpus quod augetur: quia oportet additamentum fieri cuius parti ei quod augetur quod ex supradictis suppositionibus sequitur: et hoc est impossibile. scilicet quod duo corpora sint simul in eodem loco. Et sic sequitur inconueniens ad utramque partem questionis.

Deinde cum dicit.

Sed nec sic contingit fieri ac generari dicere augmentationes et diminutiones: ut quando ex aqua aer: tunc enim maior tumor generatus est. Non autem augmentatio hec: sed generatio quidem eius in quod transmutatur erit: corruptio autem contrarium: augmentatio autem neutrius. Sed aut nullius: aut si aliquod commune amborum existit: eius quod generatur: et eius quod corrumpitur. A. g. si corpus. Aqua autem non aucta est: neque aer. Hoc quidem deperit: hoc autem generatum est. Corpus autem est si quidem id adauctum est. Sed et hoc impossibile. Oportet autem salvare rationes et existentiam eius quod augetur et diminuitur. Hec autem tria sunt: quorum unus est quacumque partes maiorem esse eius quod augetur magnitudinis. A. g. si caro carnis. Et adveniēte aliquo. Et tertium ut salvetur quod augetur et maneat. Cum generatur quidem enim aliquid simpliciter et corrumpitur non manet idem. Quod autem augetur aut alteratur: aut minus manet idem. Sed tamen quidem passio aut magnitudo non manet eadem. Si itaque erit predicta augmentatio continget nullo adveniēte neque manente augeri: et nullo recedente diminui: et non manere quod augetur sed oportet hoc salvare: subiecta enim est augmentatio talis.

Excludit quandam obiectionem: posset enim aliquis dicere quod augmentum fit nullo alio apposito: sicut quia ex aqua generatur aer: videtur esse quodam augmentum: quia fit maior quantitas: sed per hunc modum non contingit fieri augmentum seu diminutio: talis enim transmutatio non est augmentum: sed est generatio eius in quod transmutatur. scilicet aeris et corruptio eius quod transmutatur aque contrarietate calidi et frigidi. Non autem potest dici augmentatio: neque aeris: neque aqua: sed nec nullius est augmentatio vel erit augmentatio illi quod est commune utique: si tamen aliquid sit tale: sicut corpus videtur esse aeri et aqua: ut dicatur quod aqua non est augmentata: neque aer: quia aqua corrupta est: et aer generatus: sed corpus est quod augetur: si aliquid ibi augmentatur est: sed hoc est impossibile. oportet enim ad hoc quod aliquid dicatur augeri quod salvetur ea que sunt de ratione eius quod augetur et diminuitur: que quidem sunt tria: quorum primum est: et supra positum est. scilicet quod quilibet pars magnitudinis que augetur fiat maior: puta si caro augetur quod quilibet pars carnis sit maior. secundum etiam supra positum est. scilicet quod aliquo veniente aliquid augetur. tertium autem est: quod si nunc ponitur de novo. ut scilicet id quod augetur perseveret et permaneat in suo esse. Quia enim generatio et corruptio sunt transmutationes circa substantiam: tunc simpliciter aliquid generatur vel corrumpitur non permanet eius substantia: puta circa qualitatem: aut quantitatem: et ideo cum aliquid alteratur seu au-

33

De generatione et corrup.

getur vel diminuitur manet idem numero fm substātia. *Sicut*
 Sed tñ ^{ita} in alteratione nō manet eadem passio: sed i
 augmēto & diminutione non manet eadē magnitudo: sed
 fit maior vel minor. si ergo p̄dicta trāsmutatio qua ex aq̄
 fit aer esset augmētatio: sequerent̄ duo cōtraria predictis
 positionibus. Quoz vnum est q̄ aliquid augetur nul-
 lo alio adueniēte & diminueret̄ nibilo recedēte. Aliud aut̄
 est id qd̄ auget̄ non maneret: neq; aqua: neq; corpus qd̄ vi-
 det̄ esse cōe manet idēz numero: vnde etiā signāter supra
 dixit: si aliqd̄ est cōe: qz. s. nihil actu ens idem numero exi-
 stens: fm substātia est cōe ei qd̄ corrupit̄ & generat̄. ¶ Qz
 aut̄ p̄dictas pōnes saluare in oi eo qd̄ auget̄: hoc enim sup-
 ponit̄ quasi in p̄ncipiū qd̄ augmētatio sit talis trāsmuta-
 tio qualis supradicta est. ¶ Sed videtur nihil prohibere
 aliquid augeri nullo adueniēte: pbat enim p̄hs in quarto
 phys. q̄ sicut aliqd̄ fit albius nō sup addito alio albo: sed
 per intēssionē albedinis p̄existētis inquātum. s. subiectū
 reducit̄ i actu p̄fectioris albedis: ita etiā pōt fieri aliquid
 maius absq; additione alicuius corporis magnitudinē ha-
 bentis per hoc qd̄ materia que p̄us erat sub paruis dimen-
 sionibus: postea fit facta sub maioribus. Nam idēz est sub-
 iectū magnitudini & paruitati: sicut & albi & nigri: & hoc ma-
 nifeste apparet in rarefactione. Rarefactio autēz contin-
 git nō solum trāsmutata specie: puta cum ex aqua genera-
 tur aer: de quo hic loquit̄ Aristo. sed etiā eadē specie ma-
 nentē: sicut si aer rarefiat vel cōdēset̄. ¶ Dicēdū est autē
 q̄ talis trāsmutatio nō pōt p̄prie dici augmētum: sed alte-
 ratio: fit. n. fm trāsmutationē passibiliū qualitātū. s. rari &
 dēsi. ¶ Variatio aut̄ qualitatis aut quātitatis se habz ex
 p̄sequēti. Sicut ex motu qui ē fm locuz variat̄ motus: fm
 dextrū vel sinistrū: nō tñ dicit̄ motus fm situz: qz variatio
 situs p̄nter se habet ad variationē loci. ¶ Deinde cū dicit̄.
 ¶ Queret̄ aut̄ aliquis: & quid est quod auget̄:
 vtruz cui apponitur aliqd̄: aut quod apponi-
 tur. ¶ A. S. si crus qd̄ auget̄ hoc fit maius: qd̄
 aut̄ auget̄ cibus. Quare igitur non ambo au-
 cta sunt: Adāus enīz quod apponitur & cui.
 Quēadmoduz & quādo miscens vinuz aqua:
 similiter. n. plus vtrūqz.
 ¶ Mouet̄ aut̄ aliā questionēz. & p̄mo pponit̄ eam. scdo sol-
 uit eam ibi (Aut qm̄ h̄) Dicit̄ ergo p̄mo q̄ cum augmen-
 tuz fiat aliquo supaddito remanet questio qd̄ est id quod
 auget̄: vtrum. s. id cui apponit̄: nō aut̄ q̄ apponit̄: vel poti⁹
 augetur vtrūqz. verbi gratia. cruri alicuius aialis apponit̄
 aliqd̄. s. cibus: vtrum ergo crus augetur & fit maius. Cibus
 aut̄ qui apponit̄ vel additur non auget̄. sed auget: qz ergo
 ambo nō augmētata sunt: vtrūqz. n. nō fit maius: sed id qd̄
 apponitur nō: & id cui apponit̄ sic: & sicut qm̄ vinum miscet̄
 aque videt̄ vtrūqz augeri: quia vtrūqz fit maius eodē mō.
 ¶ Deinde cum dicit̄.
 ¶ Aut quoniā quidez huiusmodi substātia ma-
 net: huiusmodi autē non. ¶ A. g. cibi. Quoniāz
 dominans dicitur in mixtione: vt quoniāz
 vinum: facit enīz vini opus: sed non aque vni-
 uersa mixtura. Similiter & in alteratione: quo-
 niā si manet caro ens: & qd̄ aliqd̄ est. Passio
 autēz aliqua existit eorū que p̄ se accidētū: que
 prius passio nō existebat: alteratum est hoc.
 ¶ Quo modo autem alteratū est: hoc quādoqz
 quidē nihil passuz: neqz alterata est substātia:

quādoqz aut̄ & illud. Sed alterans est p̄ncipiū
 motus in eo qd̄ augmētatur & alteratur: in his
 enim mouēs: quoniāz & ingrediēs generatur
 vtrūqz magis: & accipiēs illud corpus. ¶ A. g. si
 ingrediēs fiat vtrūqz species oportet corruptum
 esse hoc patiens & mouens non in hoc.

¶ Soluit questionē per id qd̄ supra posituz est. s. q̄ oportet
 id qd̄ auget̄ manere fm substātia. ¶ Ideo ergo vinuz di-
 cit̄ augeri & nō aliud: qm̄ h̄ quidem. s. cui addit̄: puta crus
 manet substātia: h̄ aut̄. s. qd̄ addit̄ puta cibus. Cōuertitur
 enī in substāz ei⁹ qd̄ nutrit̄ & auget̄: & qz in obiectione fiebat
 mētio de mixtione: ostēdit etiā i mixtione simile esse. Nam
 id cuius substātia manet dicit̄ esse dans in mixtione: sicut
 dicitur esse vinū: quādo paz de aqua admisceat̄ multo vi-
 no: & hoc apparet ex p̄pria opatione que est euidēs signuz
 speciei: tota. n. mixtura facit operationē vini. s. calefacien-
 do & forat̄do: non aut̄ facit opus aque: & simile est de alte-
 ratione: quia si p̄manet caro: & qd̄ qd̄ est: id est quiditas seu
 species eius aliqua autem passio de numero per se accidētū
 adueniat que p̄us non erat id qd̄ p̄manet dicit̄ alte-
 ratum: & similr opz id qd̄ auget̄ p̄manere: id autē quo ali-
 quid alterat̄. s. alterās: qm̄qz in nullo trāsmutatus est: neq;
 fm passionem: neq; fm substātia: sicut p̄tingit in his que
 agūt: & nō patiūtur: sicut corpora celestia: qm̄qz vō & ipsum
 alterans patit̄ & trāsmutat̄: sicut in corporibus inferiorib⁹
 que agūt: & patiuntur adinuicem: vt infra patebit. Sed in
 motu augmētū virtus alterās: & que est p̄ncipiūz motus se
 habz ex parte augmētū: qd̄ tamē ita alterat̄: q̄ etiā alterat̄
 in his enī que augent̄ est p̄ncipiū motus augmētū. s. ad alte-
 randum & cōuertēdum cibum qui addit̄: quia si hoc nō es-
 set cibus ingrediēs corpus: & sic magis generaret̄ acciperet
 ad suam naturā: id corpus cum ingredere: puta cum spūs
 id est vētus seu aer ingrediēt vētem: & facit eum maiorem
 vel spūs. i. aia ingrediēt corpus: & conformat ipsum sibi: sed
 non est ita: quinimo cibus ingrediēs corpus patiēdo a cor-
 pore animalis corrupitur conuersum in corpus anima-
 lis: & p̄ncipiū mutationis non est in hoc qd̄ additur: sed
 in eo cui additur.

¶ Quoniā autē de his quesitū est suffi-
 cienter opz questionis tentare solu-
 tionem inuenire. Saluātes manere
 id quod augetur & adueniente aliquo
 augeri: recedente autem diminui: ad huc autēz
 quodcūqz signum sensatum: aut maius: aut mi-
 nus generatum est: & non vacuum esse corpus
 neqz due magnitudines in eodem loco: neqz i
 corporeo augeri.

¶ Postq; p̄hs mouit dubitationē de eo quo aliqd̄ auget̄: &
 soluit dubitationem interpositam. hic accedit ad soluē-
 dum dubitationem p̄ncipalem: & p̄mo soluit dubitationē.
 secūdo ostēdit dubitatione remota quomodo fiat augmē-
 tum. ibi. (Maius autem totuz). circa p̄mūz duo facit. p̄-
 mo ostendit qualis debeat esse solutio. Secūdo ponit solu-
 tionem. ibi. (Suscipiēdum). Oportet autē q̄ vera solu-
 tio includat omnia que sunt de rōne rei: & omnia impossibi-
 lia excludat: & ideo p̄mo ostendit quomodo intēdit sal-
 uare omnia que sunt de ratiōe augmētū: & dicit q̄ quia suf-
 ficienter quesituz est de predictis. oportet tentare: id est ad
 hoc conatum apponere: vt inueniatur talis solutio que-
 stionis: qua soluantur tria que supradicta sunt de ratione
 augmētū: quorum primum est qd̄ id quod augetur per-

I. c.
84.

f. spei hoc est
gute

24.

35.

maneat. Secundū est q̄ augmētū fiat adueniēte aliquo: et diminutio aliquo recedente. Tertiu est q̄ q̄libz signūz sensatus. i. quelibet pars sensibilis eius q̄ augetur fiat maior in augmēto aut minor in diminutiōe. Sc̄do ostendit quo modo itendit tria impossibilia vitare. primo q̄dem vt nō ponamus corpus q̄ auget esse vacuū. 2. vt nō ponam⁹ duas magnitudines vel duo corpora esse simul. 3. vt nō ponam⁹ augmētū fieri per additionez alicui⁹ in corpore. n. supposito predictis suppositionib⁹ aliterz horz icōueniētū ex necessitate sequi. si enīz auget: quelibet pars eius q̄ auget: et nihil augetur nisi adueniente aliquo: opz q̄ cuilibet parti eius q̄ augetur aliquid adueniat. si ergo id q̄ aduenit nō est incorporeū opz duo corpora esse sūt nisi ponat corp⁹ q̄ auget esse vacuū. ¶ Deinde cum dicit.

Suscipiendūz igitur causam determinantes prius vnumquodq̄. quoniam anomomera augetur cuz omiomera augetur: pponitur enī ex his vnumquodq̄. ¶ Deinde quidē caro et os et vnaqueqz talium partium est duplex. Quomodo et aliorum in materia speciem habentium. Etenīz materia dicitur et species caro aut os.

Soluit dubitationē et priō p̄mittit quedaz necessaria ad questionis solutionē. sc̄do ponit solutionē ibi. (Qualēcūqz ergo partē.) Circa primū pponit duo. circa quoz primū dicit q̄ opz suscipere causas: p̄ quā et predicta soluant⁹ et icōueniētia vitent⁹: ita tñ q̄ determinemus quedā pri⁹. Quorum vnus est q̄ omiomera. id est mēbra dissimiliū partiu. puta manus aut pes et similia: auget⁹ per hoc q̄ partes augetur: quas omiomera vocat sicut sunt caro et os et h̄. Et hui⁹ rōnem assignat qz vnumquodqz mēbrū dissimiliū partiu augetur ex his que sunt similiuz: sicut man⁹ ex carne et osse et neruo: et ideo os q̄ per augmētū partiu augeat totū. Secundo ponit q̄ caro et os et vnaqueqz talium partium q̄ prius dicat⁹ augeri est duplex. sicut cōtingit in omnib⁹ q̄ habent speciem in materia. Nam caro vel os potest dici vt materia carnis vel vt species carnis. Hoc quidā itellegerunt sic q̄ aliqua caro signata essz: que est secundū materiā: et alia que est sc̄dz spēm. dicūt enīz q̄ caro vel os vel q̄qd est h̄ dicitur esse h̄ speciem: ex eo q̄ ē generatū ex primo humido seminali: in quo primo fuit virtus sp̄i. caro autēz secundū materiā dicitur ex eo q̄ generat⁹ ex humido nutritiuali: q̄ quidē aduenit primo humido substāiali sicut materia quedam eius prout primūz humidum extēditur per alia mēbra: admixto sibi secūdo humido ad hoc vt compleatur quātitas rei viuētis et oīum partiu eius: et hec fuit opinio Alexandri. vt dicit Auic. in expositione huius loci quem plures postmodum secuti sunt: sed hoc nō potest stare cum verbis Ar. que hic dicuntur. dicit enim q̄ caro et os et vnaqueqz talium est duplex. s. fm materiā et speciez: quēadmodum et alioz in materia speciez habentiu. Manifestum est autē q̄ speciem in materia habent non solum ista que generantur ex semine et que nutriuntur in quibus predictus intellectus posset aliquāliter sustineri: sed etiaz corpora inanimata sicut sunt lapides aurum et argentum. vult ergo Ar. q̄ in carne et osse dicitur species et materia sicut in lapide et auro: in quibus non humidum substāiale et nutritiuale. Et ideo dicendū est fm itentionē Ari. q̄ eadem caro dicitur secundū speciem prout in ea consideratur id q̄ pertinet ad speciem carnis: et secundū materiā: prout in ea consideratur id q̄ est materie: et eadē ratio ē de oib⁹ alijs p̄positis ex m̄a et forma. ¶ Deinde cū dicit.

Qualēcūqz igitur partē augmentari. et adue-

niente aliquo fm quidē speciez est contingēs fm autēz materiā nō est.

Ponit solutionem. et primo ponit eam. secundo manifestat per exēplū ibi. (Opz autem itelligere) Tertio claudit epiloga do sūmam solutionis ibi. (Quapropter est quidē) Dicit ergo priō q̄ hoc q̄ supra dictū est: q̄ quelibet pars auget: ei⁹ q̄ auget et q̄ vnumquodqz augeat adueniēte: aliquo ē veruz si accipiatur pars sc̄dm spēm. Nam cuilibet parti fm spēm cōsiderate additur aliquid tanq̄ pmanenti: et ita quelibet pars sc̄dm spēm considerata augetur nō autē cuilibet parti sc̄dz materiā cōsiderate fit additio: sed nō quilibet pars fm m̄a cōsiderata auget. dictū enim ē q̄ id q̄ augetur opz pmanere. nō autē pmanet quelibet pars sc̄dz m̄a cōsiderata: sed solū sc̄dm spēm. ¶ Deinde cū dicit.

Opz autem itelligere quemadmodū si aliquis mensurabit eadem mensura aquam. Semper enīz aliud et aliud quod generatur. sic vtīqz augmentatur materia carnis: sed non partium cui⁹ aliquid aggeneratur. Sed hoc quidē defluit: hoc autem aduenit. Forme autem et cui⁹qz speciei particule.

Manifestat solutionez p̄positaz p̄ exēpla: et primo ponit manifestationē. sc̄do ostēdit in q̄b⁹ partibus dicta solutio fit magis manifesta ibi. (In omiomemis.) Dicit ergo priō. q̄ opz itelligere q̄ dictū est de carne sc̄dm spēm et secundū materiā si quis mensuret aquā eadez mēsurā: ita tamē q̄ semp sit alia et alia aqua. puta si ex vase pleno aq̄. guttati aqua effluat et guttatis semp ifundat. erit. n. semp idē q̄tū ad mēsurā aq̄: nō tñ quo ad m̄a aq̄. sic autē operat⁹ spēs ad m̄a sicut mēsurā ad mēsuratum: eo q̄ forma ē finis m̄e vt dī in 3. p̄physic. sic. n. opz itelligere q̄ spēs carnis pmaneat eadē tanq̄ mēsurā q̄dā: nō tñ semp pmaneat eadem m̄a i qua talis spēs suscipit. Est et sile de fluuiō q̄ semp manet idē q̄tū ad spēs fluuij: m̄alis tñ aq̄ semp est alia et alia. simile ē etiā i igne: cui⁹ spēs et figura semp manet: sed ligna in q̄bus m̄aliter ignis ardet cōsumunt⁹: et alia apponuntur idē ēt apparet in populo ciuitatis: q̄ semp manet idē sc̄dm id q̄ ē spēs: q̄uis hoīum ex q̄b⁹ cōstituit⁹ populus: q̄dā moriatur: et q̄dā succedat: et semp pmanet id q̄ ptinet ad spēs carnis: licet m̄a in quā fundat talis spēs paulatim cōsumatur p̄ actionē caloris: et alia d̄ nouo adueniat p̄ nutrimentū. sic ergo q̄n aliquod corp⁹ auget⁹ augmentat⁹ quidē m̄a carnis: qz plus generat⁹ p̄ nutrimentū q̄ perdat⁹ p̄ actionez caloris: et ita multiplicata m̄a vis augmētatiua q̄ pertinet ad spēm excedit p̄portionabiliter totā m̄am in maiorem quātitatē: nō tñ ita augmētatur materia carnis q̄ cuilibz: parti materie aliquid addatur: qz neqz quelibet pars materie manet: sed quedam defluit consumpta. s. per calorem et quedam aduenit: restituta. s. per nutrimentū: et ita nō oportet incorporea esse: neqz esse corporea omnino simul: neqz corpus q̄ augetur esse vacuum: quia nō plus fuit id q̄ restituitur per alimentum q̄ id q̄ fuit per calorem cōsumptum virtus enīz caloris naturalis q̄ pertinet ad speciez restituit id q̄ aduenit in locum eius q̄ perit. si autem fuerit plus q̄ ex alimento generatū est virtus naturalis extēdit id in maiorem quātitatē secundū aliquam dimensionem et ita occupat maiorem locū: sed qz spēs semp manet necesse est dicere q̄ cuilibet parti forme vel speciei aliquid aduenit et quelibet augeatur. ¶ Neqz propter hoc sequitur duo corpora esse in eodez loco quia forme et speciei nō debetur locus nisi ratione materie i qua fundatur que est proprie subiectum quantitatis dimensionē. si autem intelligatur caro fm speciem q̄ est generata ex humido sub-

frontali. caro autem secundum materiam que est generata ex humido nutritivo ut Alexander posuit: videtur hoc verbum Aristoteles. scilicet quod caro secundum materiam defluit et adveniat: non autem caro secundum speciem magis est dicta probabiliter quam secundum aliquam necessariam rationem: cum non necesse sit utrumque humidum in una massa adiungi ad perfectiendam quantitatem totius corporis: et omnium partium eius. nec potest ex necessitate probari quod calor ita consumat unum altero permanente semper. Non est autem credibile quod Aristoteles in tali re aliquid sine ratione necessaria dixisset: ut Averroes dicit in expositione huius loci. Deinde cum dicit.

37. **I**n anomomeris autem hoc magis manifestum. Utrumque enim in manu quoniam proportionaliter auctum est. materia enim alia est a specie manifesta magis hic quam in carne et omomeris. Ios et mortui magis videtur esse caro et os: quam brachium et manus.

Ostendit in quibus partibus predicta solutio sit magis manifesta: et dicit quod id quod dictum est magis est manifestum in omomeris. id est membrum dissimilium partium: puta manu: quam videmus proportionaliter augeri: proportionaliter autem augetur tota manus: et quilibet digitus: et etiam quilibet articulus. Et hoc ideo quod magis manifesta est distinctio speciei et materie in his membris quam in carne et osse et aliis membris similibus. quanto enim sunt propinqua toti tanto plenius recipiunt perfectiones forme: que principaliter est actus totius. unde et operationes anime magis manifeste sunt in dissimilibus membris quam in partibus similibus. et ideo licet post mortem per quam separatur anima a corpore non solus remanet animal: sed etiam nulla pars animalis nisi equivoce ut dicitur in 2o de anima. tamen videtur quod magis post mortem animalis remanet caro aut os quam manus aut brachium: in quibus magis apparent operationes anime. Deinde cum dicit.

Quapropter est quidem sic quantificatio carnis auctum: est autem ut non. Secundum speciem quidem enim quodcumque advenit. secundum materiam autem generatum est non.

Concludit epilogo summa solutionis. scilicet quod quodammodo quilibet pars carnis est aucta. scilicet accipiendo carnem sed speciem et quodammodo non. scilicet accipiendo carnes: sed materiam.

38. **A**lius autem totum generatum est adveniente aliquo: quod vocatur cibus: et contrarium transmutante in eadem speciem. Utrumque si sicco adveniat humidum. Cum autem advenierit transmutatur humidum et generatur siccum. Est quidem enim sicut simile a simili augmentatur: est autem ut a dissimili.

Solutis dubitationibus que erant circa augmentum huius partis determinat modum augmenti. et primo determinat qualiter fiat augmentum. secundo determinat qualiter fiat diminutio ibi (habet autem speciem sine materia) circa primum duo facit. primo ostendit qualiter se habet id quod advenit ad id quod augetur. eo adveniente. secundo comparat augmentum aliis operationibus anime vegetabilis ibi (Queret autem aliquis.) Dicit ergo primo quod soluta questione de partibus eius quod augetur utrumque quilibet pars augmentatur vel non: manifestum est quod totum maius est aliquo adveniente. puta cibo. hoc enim adveniens in principio est contrarium ei cui advenit secundum aliquam contrarietatem passionis sed postea transmutatur in eadem speciem: puta si sicco adveniat id quod est a principio humidum: quod cum advenierit transmutatur: et fit siccum: et ita quodammodo verum est dicere quod sicut augetur sicut. quodammodo autem verum est dicere quod aliquid augetur dissimiliter. nam id quod augetur a principio quidem est dissimile in fine aut simile ut dictum est. Deinde cum dicit.

Queret autem aliquis quale opus esse ex quo augetur. Manifestum utrumque: quoniam potentia est illud. Utrumque. si caro potentia carnes: actu autem aliud. Corruptio utrumque hoc caro generatum est.

Comparat augmentum aliis operationibus anime vegetabilis cuius operationes sunt tres ut dicitur in 2o de anima. scilicet generatio nutritivum augmentum. primo comparat augmentum generationi. secundo nutritivo ibi. (Quantum autem videtur.) Circa primum duo facit. primo ostendit similitudinem augmenti et generationis. secundo ostendit ibi. (Non igitur hoc ipsum.) movet igitur questionem circa primum quod oporteat esse id. scilicet cuius forme est id quod augetur. et concludit manifestum esse ex premissis quod id quo aliquid augetur est in potentia ad id quod augetur puta si caro est quod augetur id quo augetur os esse in potentia carne: quod sicut supra dictum est: id quo aliquid augetur est in principio dissimile: et in fine autem simile. et quod nihil est in potentia ad unum: quin sit in actu aliquid aliud: os id quo augetur caro: quod est in potentia ad carnem: esse actu aliquid aliud quam carnem: puta panis: quod autem est actu aliquid: non fit aliud nisi per prioris et sequentis generationem, corruptionem. oportet igitur augmentum fieri: corrupto eo quod prius erat actu. puta pane: genito eo quod augetur. puta carne. Et sic manifestum est quod augmentum occurrit generatio aliquo aliter. Deinde cum dicit.

Non igitur hoc ipsum secundum se. Generatio autem esset non augmentatio: sed quod augetur hoc. Quod igitur et ab hoc est patiens auctum est: aut mixtum: quemadmodum si quis vino superfundat aquam: hoc autem potest vinum facere quod mixtum est: quemadmodum ignis facitustum tangens verenda. Ita in eo quod augetur: et est actu caro quod inest augmentativum: adveniente potentia carne facit actu carnem. Igitur simul ente: si. non. seorsus generatio est. Est enim ita ignem facere ad existentem adiungentes ligna: sed sic quidem est augmentatio. Quando autem ipsa ligna per se incenduntur generatio est.

Ostendit differentiam augmenti generationis dicens quod in augmento fit quedam generatio carnis cum aliud sit augmentatio a generatione: sequitur quod non generetur secundum se ipsam id est separatim quando aliquid generatur: quia sic non esset augmentum: sed generatio: sed oportet generari carnem in carne que augetur. sic igitur propter id quod caro in eo quod augetur est patiens: in eo. scilicet quod transmutatur in similitudinem eius quod augetur: et ab hoc. scilicet passo et transmutato augmentatum est vel id cui additur vel totum mixtum et est simile sicut si aliquis vino preexistenti superfundat aquam hoc modo: quod vinum sua virtute potest aquam commixtam convertere in sui naturam. tunc enim dicitur esse augmentum vini: non generatio. Cum autem liquor aliquis secundum se in vinum convertitur puta in yva est vini generatio. Aliud autem exemplum ponit de igne qui adurit corpora visibilia sibi coniuncta: et ita contingit in eo quod augetur quod est actu caro: cuius virtus augmentativa id quod adurit existens in potentia ad carnem facit actu carnem: ita tamen quod sit simul cum carne preexistente. si enim ex aliquo quod est in potentia caro seorsum fieret caro esset generatio carnis non augmentum sicut accidit cum ex virtute seminis sanguis menstruus in carnem convertitur: et hoc etiam accidit circa ignem. contingit enim quod ligna igniuntur adiuncta igni preexistenti: et hoc est au-

no
c. 8

gmentatio ignis. quādo vero ipsa ligna incenduntur seorsum nō adiuncta alijs lignis adustis tunc est generatio.

Quantus autem quod vniuersale quidē non generatur: quēadmodū nec aial nec quidē homo nec aliquid singularius: sed vt hic vniuersale: illic autē quantus. Caro autē: aut os: aut manus: et horū omniomera adueniente quidez aliquo quāto: sed nō carne quāta.

Postq̄ p̄hs opauit augmētū gnōni hic opat augmētum alimento. et primo ostendit quomodo se hz id qd̄ auget ad id qd̄ nutrit. secūdo quomodo se habet augmentum ad nutrimentum ibi. (Et nutrimentum.) Circa primum tria facit. p̄ ondit qd̄ sit id qd̄ auget. i. qd̄ sit q̄tū: et dicit qd̄ q̄tū vniuersale nō generat nec fit sicut aial v̄le. nec homo vniuersalis: nec aliquid singularium. id est nec aliquam singularium specierum. puta nec leo vniuersalis: nec bos vniuersalis. sed sicut in illis generatur vniuersale. s. in aliquo particulari. puta cū generatur hoc animal: aut hic homo et illic s. in augmento generatur quantus: non quidez in vniuersali: sed in aliquo determinato: sicut cuz fit quāta caro aut os. aut manus et his filia. Secundo ibi. (Adueniente.) On dit quid sit id qd̄ auget. fit eniz. augmētū adueniente aliquo vt dictus est: sed si per augmentum fieret q̄tum in vniuersali: oporteret id qd̄ aduenit esse q̄tus. in potentia: et nullo modo in actu: sed quia nō generatur q̄tum in vniuersali: sed hoc quātum. puta caro oportet id qd̄ aduenit esse quidem aliquid in actu q̄tum: nō autem caro quāta: sed solū in potentia. Tertio ibi.

4i. Secundum id igitur qd̄ potentia vtrūq̄. U. g. quanta caro sic auget quidē eteniz quantam oz generari: et carnem: s̄m id enim qd̄ solū substantia caro nutrit: etenim sic differunt cibus et augmentatum ratione.

Concludit differētiā ei⁹ qd̄ auget et eius qd̄ nutrit. et p̄mo ponit differētiā qd̄ id inq̄tum id qd̄ aduenit est in potētia ad vtrūq̄. puta ad hoc qd̄ sit quāta caro: vt scilicet nō solum sit aptum recipere speciem carnis: sed etiam in maiorem q̄tūtam produci. per h̄ enim auget. Ad hoc. n. qd̄ sit augmētum. oportet fieri et quātus: vt scilicet fiat maior q̄tūtas et caro: qz oportet id qd̄ aduenit in finem assimilari vt dictum est: inq̄tum vero id qd̄ aduenit est in potentia ad hoc qd̄ sit caro secūduz hoc nutrit: sic enim differūt s̄m rationez cibus et augmētario. Nam cibus nutriens est in potētia inq̄tum cōuertitur. in carnem inq̄tum aut suscipit maiorem q̄tūtam est augens. Secūdo ibi.

Idco nutrit q̄s quousq̄ saluatur: et diminuitur: augmētatur autem non semper.

Infert quoddā correlarium ex eo qd̄ dictū est. v. g. qd̄ aliquis nutritur quousq̄ saluatur. i. q̄diu conseruatur in vitā: qz semper oportet restitui per nutrimentū id qd̄ p̄tinue soluitur. i. id qd̄ diminuitur oportet nutriri: nō autem semper animal augetur: s̄ q̄diu cibus cōuersus in carnez pōt extendi in maiore q̄tūtatē. Deinde cū dicit.

Et nutrimentū augmentationi id idēz est quidem: esse autē aliud. Secundum id eni qd̄ est id qd̄ aduenit potentia quanta caro augmentatum carnis est: s̄m id autem quod solum potētia caro: nutrimentum.

Ostēdit differētiā iter ipsum augmētum et nutrimentū. et dicit qd̄ nutrimentū est idē ipsum augmētum: esse autē cuz

eis aliud. quasi di. sunt idem subiecto s̄ differunt ratione: inq̄tum. n. id qd̄ aduenit est in potētia ad vtrūq̄. i. ad hoc qd̄ sit quāta caro s̄m hoc est augmētū carnis. inq̄tus vero est in potētia ad hoc solum qd̄ sit caro: s̄m hoc est nutrimentum aut cibus: vt supra expositū ē. Deinde cū dicit.

Hec autem spēs sine materia: vt imaterialis potentia aliqua in materia est. Similr autēz et aliud quodcunq̄ organum. Si autēz aduenierit aliqua materia ens potētia imaterialis h̄ns et q̄tus potētia: be erūt imāles maiores.

Si autē amplius facere non potest: sed vt aq̄ vino semper amplius mixta in fine aquaticum facit: et aquā: tunc diminutionez faciet quanti. Species autem manet.

Ostēdit quomodo fiat diminutio. Ad euidentiaz aut horū que hic dicuntur considerādū est qd̄ virtus speciei alr se habet in rebus viuētibz que pprie nutriuntur et augētur: et in rebus carētibz vita que neq̄ nutriuntur neq̄ augentur. corpora enī viuētia. mouēt seipsa nō solum s̄m motuz localē: sed etiā s̄m motum alteratiōis. puta cū animal nāliter sanatur et nō s̄m motū augmētationis aut generationis: presertiz s̄m qd̄ nutrimentū est generatio quedā: vt dictum est: inq̄tus scilicet et si nō generetur caro s̄m se aggeneratur tamē carni preexistenti. omne autē mouēs seipsūz vt p̄batum est in. 8. phy. diuiditur in duo: quoz vnum est mouens aliud vero motū. vnde oportet qd̄ in rei veritate sit aliquid motū: qd̄ cōuertitur in nām speciei: et aliqd̄ mouens. s. ipsa v̄tus speciei cōuertēs: et inde est qd̄ v̄tus speciei in rebus viuētibz nō determinat sibi aliquā mām signatam: cū vna pars effluat. et alia adueniat: vt dictum est: non potest tamē v̄tus speciei eē absq̄ omni mām: s̄ hac vel in illa determinate. vt p̄batur in. 7. meta. in rebus tamē in iaris nihil tale iuenitur nisi forte inq̄tum est in eis aliq̄ similitudo augmēti et nutrimentū. puta in igne et vino p̄ efficaciaz v̄tutis actine in eis spēi carnis vel cuiuscūq̄ h̄s: inq̄scunq̄.

Sic igit v̄tus tamē nō determinat sibi aliquā mām signatam sed nūc saluatur in hac: nūc in illa: et ē sicut species imaterialis potētia q̄tum ad hoc: qd̄ nō determinat sibi materiam signatā. Est tamē in mām semper aliqua: et eadē ratio ē de quocūq̄ alio organo. puta de osse aut neruo aut quocūq̄ h̄s. si ergo aduenierit aliqua materia que sit in potentia nō solū ad hāc spēm: que quodāmodo est imaterialis: sed etiaz est in potētia ad maiore q̄tūtatē hec etiā erūt maiores et māles. i. ipse virtutes speciei que sunt in carne et osse et h̄s extendent in maiore q̄tūtatē: sed hoc nō semper potest fieri: qz virtus speciei debilitatur cū sit in mām cōtrarietati subiecta per cōtinuā actionē et passionē et per adiunctionē mām extranee que nō ita recipit v̄tutē speciei: sicut p̄us erat. Quando ergo nō hoc amplius virtus speciei facere potest: vt scz tātū cōuertat de nutrimento qd̄ sit in potentia nō solum ad spēm: sed ad maiore q̄tūtatē: nec etiā ad equalem tunc fit diminutio q̄tūtatē: et tamē cōseruat species in q̄tūtatē minori et finaliter etiā species cessat: sic si aqua magis et magis vino misceatur fiet vinū aquatū et finaliter corrumpet vinū: et fiet totaliter aqua.

Quoniam autē oportet primūz de materia et de vocatis elementis dicere: siue sint: siue non: et vtrum sempiternale vnūquodq̄: aut generatur qualiter: et si generatur vtrum ex inuicem generentur omnia eodem modo: aut si aliquod primū

Quoniam autē oportet primūz de materia et de vocatis elementis dicere: siue sint: siue non: et vtrum sempiternale vnūquodq̄: aut generatur qualiter: et si generatur vtrum ex inuicem generentur omnia eodem modo: aut si aliquod primū

De generatione et corrupt.

eorum unum est. Nece est utique prius dicere de quibus ideterminate dicitur nunc.

Postquam philosophus determinavit de generatione et corruptione in communi et de alijs sequentibus. scilicet de augmentatiōe et alteratiōe: incipit determinare de quibusdam que ad hec requiruntur. Et primo dat intentionem suam. scilicet persequitur intentionem ibi. (Sere quidem) Circa primum duo facit. primo determinat intentionem suam. scilicet ostendit necessitatem sue intentionis ibi. (Oēs enim qui elementa.) Dicit ergo primo. quod cum oporteat dicere de materia circa quam est transmutatio elementorum. et de ipsis elementis secundum contrarietates que sunt in eis. utrum scilicet sint aut non: et utrum unum eorum sit sempiternum et intrasmutabile: sicut supra dicit Empedocles. aut generantur: et si generantur qualiter generantur. utrum scilicet generantur adinvicem: aut moventur: aut est aliquod principium eorum ex quo generantur: et in quod resolvuntur sicut diversi dixerunt: ut Democritus et atomos: Anaxagoras. infinita secundum speciem: quia inquam illa determinare debemus: oportet prius determinare de quibusdam antecedentibus ad illa de quibus dicitur ideterminate nunc. quod quidem potest dupliciter intelligi. uno modo quod philosophi sui temporis ideterminate et insufficienter dixerunt de ipsis. alio modo quod de generatione indeterminate et confuse dictum est de ipsis. Deinde cum dicit.

Omnes enim qui elementa generantes et que ex elementis segregatione utuntur: et congregatiōne: et facere et pati. Est autem congregatiō mixtura. Quomodo autem misceri dicimus: nondum determinatum est manifeste. Sed nec alterari possibile nec segregari et congregari: nullo faciente aut patiente. Etenim plura elementa facientes generant: in faciēdo et patiēdo adinvicem. et his quidem ex uno necesse est dicere factionem: et hoc recte dicit Diogenes: quoniam si non eēnt ex uno omnia nec esset facere et pati adinvicem. U. g. calidum infrigidari: et hoc calefieri rursus. Non enim caliditas et frigiditas transmutantur adinvicem: sed manifestum: quoniam subiectis. Quia propter in quibus facere est et pati: necesse est unam horum subiectam esse naturam. Omnia igitur talia esse dicere non verum: sed in quibus quod adinvicem sunt est. Sed si de facere et pati et mixtura videndum: necesse est et de tactu.

Non enim facere hec et pati possunt proprie quod non possibile adinvicem tangere: nec non tangenti adinvicem qualiter contingit misceri primis. Quapropter de tribus his est determinandum quid tactus: quid mixtura: et quid factio.

Principium autem accipiamus hoc. Necesse enim quibus est mixtura entium esse hec adinvicem tangibilia: et si aliquid facit: hoc autem patitur principaliter et his similiter: ideo primo dicendum est de tactu.

Ostendit necessitatem determinandi dicens quod oēs philosophi. tangentes elementa vel ex elementis generata utuntur congregatiōe et segregatiōe. Que enim ex elementis generantur ex congregatiōe elementorum generantur: quod vero corrumpuntur ex segregatiōe elementorum corrumpuntur: quod etiam dicebant agere et pati adinvicem. cum congregatiō sit quodam mixtura: oportet de mixtura determinare. qualiter scilicet fiat mixtio et quod sit: non est adhuc mani-

feste determinatum. cum autem nec alteratiō nec congregatiō vel segregatiō possint fieri sine actiōe et passiōe: oportet prius determinare de actiōe et passiōe: illi enim qui ponunt plura principia dicunt eē generationem per actionem et passiōem elementorum adinvicem. sicut et illi qui ex uno materiali principio dicunt aliquid fieri nec habent ponere agere et pati: id recte dixit Diogenes cum dixit. quod nisi ex uno materiali principio fieret omnia: impossibile eēt aliquid adinvicem transmutari. aliter enim non posset calidus frigidari nec frigidus calefieri nisi subesset una materia. impossibile est enim quod frigiditas sit caliditas vel e converso: sed oportet quod habeat unum commune subiectum per quod possint adinvicem transmutari. quapropter quod agunt et patiuntur adinvicem necesse est habere unam subiectam materiam: quod sit susceptiva contrarietatis. Non tamen omnia agentia et patientia sunt talia. scilicet habentia unam materiam: sed solum illa que agunt et patiuntur adinvicem. sunt enim aliquid quod agendo non patiuntur sicut subiecta separate et corpora celestia: quod scilicet corpora laesa patiuntur: ut pote quod moventur tamen non patiuntur ab his quod moventur ab eis. ulterius autem cum mixtio et factio et pati non possint fieri sine tactu: ea quod adinvicem non se tangunt non possunt adinvicem agere et pati: id determinando de ipsis: oportet de tactu tractare. Inter ista autem tria prius determinandum de tactu: quia tactus potest esse. sequitur enim ad ista duo: sed non e converso. Nece enim est quod ista quod misceri adinvicem se tangant: sed non convertitur. sicut si aliquid agit et patitur ab eo: necesse est et quod ista se tangant sed non convertitur. Cum ergo primum sit a quo non convertitur contraria: primum inter tria dicendum de tactu. Deinde cum dicit.

Sere quidem igitur et aliorum nominum unum quodam dicitur multifariam: et hec quidem omnium: hec autem altera ab alteris et prioribus: sic habet et de tactu.

Prosequitur intentionem: et circa hoc tria facit secundum quod de tribus determinat. primo determinat de tactu. scilicet de facere et pati ibi. (Vero de facere et pati.) tertio de mixtiōe ibi. (Reliquum autem videndum.) Circa primum duo facit. primo distinguit nomen tactus. scilicet incipit agere de ipso ibi. (Sed tamen principaliter.) Dicit ergo primo quod tactus dicitur multiplex: sicut fere unumquodque aliorum nominum. quodam enim dicuntur equivoce: quodam analogice et transumptive siue metaphoricē: ita et tactus dicitur proprie et transumptive. dicit autem fere: quia forte non omnia dicuntur multipliciter. Deinde cum dicit.

Sed tamen principaliter dictus existit in habentibus positionem. positio autem quibus et locus. Etenim in mathematicis similiter dandum est tactum et locum. siue est separatum unumquodque eorum: siue alio modo.

Prosequitur de tactu: et primo de tactu proprie sumpto. scilicet de tactu sumpto transumptive ibi. (Est quoniam aut movens.) Circa primum duo facit. primo investigat diffinitionem tactus. scilicet investigata concludit ibi. (Determinato igitur.) Circa primum potest conditiones que reguntur ad tactum. Est autem tactus: ut infra ponet: in habentibus positionem quorum ultima sunt simul moventibus et motis actiuis et passivis adinvicem. primo ergo manifestus supponit conclusionem primam conditionem. dicens quod tactus proprie et principaliter dictus est in habentibus positionem. positio autem non est nisi in habentibus locum: et ideo cum mathematica habeat positionem siue sint separata secundum rem siue secundum rationem tantum: habet et locum. Nam sicut dicit Commentator super loco isto: licet mathematica abstrahantur ab alijs accidentibus. scilicet a motu et materia: impossibile est tamen ea imaginari sine loco: cum corpus naturale non sit in loco nisi secundum suas dimensiones: et non per alia accidentia. locus ergo inseparabilis est a mathematicis corporibus: ipsis tamen non contingit locus et tactus nisi per quodam similitudinem ad naturalia. nulla enim vere sunt in loco nisi naturalia sed eē accepta in quibus sunt mathematica. secundum eē suum: et id est in ipsis habet locum et tactus nec accipiuntur hic secundum ab-

stractionē eētā: qz talis cōsideratio nō ē nāl: s; mathe^{ca}.
 z iō locus z tact⁹ uenit eis s; p talia p posterius. Scdo
 ibi. (Si g est vt determinatus.) Ponit s; cōditionē. d. q
 si ita est vt dcm est in. s. pby. q tãgere est habere vltima sil
 illa se tãgunt q habēt determinatas magnitudines z posi
 tionē z quoz vltima sunt sil. z ita est scda cōditio. s. hē vlti
 ma sil. Tertio ibi. (Qm aut positio.) Inuestigat tertiã cō
 ditionē. s. q tact⁹ ē in mouētibus z motis. d. q potest in ha
 bētibus locū: z qz pme dñe loci sunt sursus z deorsus: vt dñ
 in. z. de celo. nece est vt q se tãgūt sint sursus aut deorsum
 Ideo q se tãgūt sunt graua aut leua aut ambo: sic elemē
 ta media q sunt graua z leua s; diuersos respectus: vt di
 citur in 4° de celo: aut altez eoz: sic extrema: quoz alterū
 est simplr graue z alterū simplr leue. Oia aut talia dū tan
 gunt se agūt z patiunt adinuicē. Quapp cōcludit mani
 festū eē q illa pprie se tãgūt quoz diuerse sunt magnitudi
 nes. z sil hēt vltima que mouēt z mouent adinuicē p virtu
 tē illoz vltimoz. Quarto ibi. (Qm aut mouēs.) Inuesti
 gat quartã cōditionē q est q tactus est in actiuis z passiuis:
 z dicit qz nō oē mouēs mouēt: s; qdaz est mouēs motuz:
 quodā aut mouēs immobile z hoc duplr. aliqd. n. simplr nul
 lo modo mouēt sicut mouēs p mū: aliquod aut mouēs nō
 mouēt a moto: licet moueat ab aliquo: s; m quozndã exti
 mationē agens ēt iuenit in istis duobus modis: qz quidaz
 dicūt q actus mouētis est qdã facere z ecōuerso q act⁹
 facientis est qdã mouere: qd tamē falsus est. differūt enī
 mouēs z faciēs quoz dñam oz nos determinare. si. n. nos
 dicimus q faciēs opponit s; m suam spēm patiēti: tunc cuz
 dñia nata sint fieri circa idē: oz q faciēs patiatur cuz tãgat
 ipsuz. h aut sunt qbus motus est passio. i. qbus mouēdo pa
 tiunt s; m alterationē aliquã. alteratio aut sola ē s; m passio
 nes. i. passibiles q litates: vt s; m calidū vel frigidū. cum er
 go calidū dñet frido z albū nigro: z sic in alyz duo possunt
 cludi. s. q agens z patiēs habēt dñas q litates. Scdm est
 q cū nō omne mouens sit tale: nō omne mouens est agēs:
 in plus g erit mouere qz agere. Ex his g q dicta sunt cōclu
 dit corrolariuz qdã dicēs q mouētia imobilia tãgūt ipa
 mobilia. ē aut vt sic. est aut vt nō. sic tãgūt per vltimū vir
 tutis egrediētis ab esse eoz: sed nō tãgūt per vltimū sue
 q titatis tātū: qz si sunt imobilia simplr vt sube separte non
 habēt vltimū. si vero sint ab his que mouēt imobilia: sicut
 astra nō mouent a terra quā mouēt: z tunc nō habent vlti
 ma simul cū vltimis illoz que mouent. Ad euidētiã
 illoz que hic dicunt cōsiderādū est q agens siue faciens
 pōt sumi duplr. vno modo cōmunitē put. s. vtus alicuius
 pcedit quocūq; modo in id qd subicit sibi: z hoc modo su
 perius est ad mouens. Alio modo potest sumi nāliter. siue
 pbyfice. z hoc modo in minus est qz mouēs z opponit s; m
 suã spēm patientē. Deide cū dic.

Si igitur est vt determinatus est prius tange
 re vltima habere simul: hec vtiq; si tangunt ad
 inuicem quecunq; determinatas magnitudines
 z positionem habentia simul habent vltima.

Quoniam autem positio quidem in quibus
 z locus existit. Loci autem differentia sursum
 z deorsum prima: z talia oppositoruz omnia
 ad seinuicem tangētia grauedinem vtiq; habēt
 aut leuitatem: aut ambo: aut alteruz. Talia au
 tem passibilia z actiua. Quapropter manife
 stum est: quoniam hec tangere nata sunt adinuicē.
 quoz diuisis magnitudinibus simul vltima
 sunt. existentib; motibus z mobilibus adinuicē.

Quoniam autē mouens non similiter mouet
 qd mouetur. Sed hoc quidem necesse est mo
 tum: z ipsum mouere. hoc autē immobile ens.
 Manifestuz qm in faciente dicemus similiter.

Eteniz mouens facere aliquid inquit z fa
 ciens mouere. Sed tamen differunt z oportet
 determinare. Non eniz possibile z mouens oē
 agere z facere: si facere opponit patienti. Hoc
 autem in omnibus in quibus est motus: passio
 autem est s; m q alteratur soluz. verbi gratia. ca
 lidum z album. Sed mouere ampli⁹ qz agere ē.
 Illud igitur manifestuz est quoniam est qui
 dem vt motiua imobilia tangunt: est autem vt
 sic: est autē vt non sic: sed determinato tange
 re vniuersaliter quidē: qd est positionez habent
 tiū. Et hoc quidē motiuo. hoc mobili. Adinuicē
 aut motiuo z mobili: in qb; existit agere z pati.
 Est quidē igit vt in multū tactū qd tãgit tan
 gens. Etenim mouēt mota oia fere: q in p̄spectu
 nro qbus nece ē z vt tactū tãgere qd tangit.

Cōcludit inuestigatã diffōnem tactus dicēs q determi
 nat vel diffinitur ipsum tãgere vlr q est in habētibus po
 sitionē mouētib; z motis a seinuicē actiuis z passiuis z ex
 hoc cōcludit vltērius qdã corrolariū q frequētius z for
 tius dicit esse tactū oē agens nālē qd tãgendo tangitur: qz
 fere oia que sunt in cōspectu nro circa locuz actiuoz z pas
 siuoz mouēt mota in quibus necessario videtur esse tact⁹.
 Deinde cum dicit.

Est autē vt aliquādo inquit mouens tã
 gere solum id qd mouēt. Quod tangit autem
 non tangere qd tangit. Sed que mouent mota
 quia homogenea: necesse videt esse quod tangi
 tur tangere. Quapropter si quid mouet im
 mobile ens: illud quidē tangit quod mouetur:
 illud aut non. Inquit enim aliquando tristā
 tez tãgere nos: sed nos nō eū. De tactu qdē igit
 in naturalib; determinatū sit hoc modo.

Determinat de tactu improprie dicto dicēs: q sicut in
 quimus. id est dicimus quoddam esse mouens quod soluz
 tangit id quod mouēt. sed id qd tangit. s. ipm motuz non
 tãgit tãgens. i. mouens: z in talibus est tactus iprope sum
 ptus: z ista sunt que nō sunt vni⁹ generis pbyfici. S; il
 la que sunt homogenea. i. vni⁹ generis nālis mota mouēt.
 z in talibus necesse est q tactum tãgat tãgēs: z si est aliqd
 mouens imobile tãgit id qd mouēt: sed nō tãgitur ab eo z
 est simile sicut inquitur. i. dicimus aliqd q tristans teti
 git nos. vt puta nō tetigimus contristantē qm aliquis dicit
 verbū iniuriosum. vnde tristamur sed nos nō tetigimus
 cōtristantem. Vltērius epilogat dicēs q de tactu in natu
 ralibus dictuz est hoc modo.

De facere z pati dicendum deinceps. Susce
 pimus enim a prioribus subcontrarios sermo
 nes adinuicem. multi quidem enim dicunt con
 corditer: q simile quidem a simili omne impas
 sibile est propter non magis actiuuz qz passiuū
 esse alterum ab altero. Omnia enī similiter epi

Z.c.
22.Z.c.
8.

45.

46.

De generatione et corrupt.

stunt hec similibus. Dissimilia autē et differentiā et facere et pati adinuicē sunt innata. Et enī quādo minor ignis a maiori corrūpitur: ppter contrarietate hoc iquū pati. Cōtrarij enim esse multū pauco.

47. ¶ Democritus autē ultra alios dixit solus singulariter. Inquit enī idem et simile esse faciens et patiens: quia altera et differentia nō cōtingit pati abinuicē. Sed si altera entia faciunt aliqd adinuicē: nō sūm q̄ altera: sed sūm q̄ idēz aliquid existit. Sic hoc accidere eis. Que dicuntur igitur hec sunt

¶ Postq̄ p̄s determinauit de tactu q̄ est vnus de tribus necessarijs ad p̄ncipale p̄positum hic incipit determinare de facere et pati: et est rectus ordo: qz sic tactus p̄cedit actionē et passionē eo q̄ agentia et patientia necesse est q̄ adinuicē se tāgāt ita agere et pati p̄cedit mixtionē eo q̄ admixtionēz necesse est q̄ aliquid agat et aliqd patiatur vt infra dicitur: et iō ante mixtionē determinat de agere et pati. Circa hoc duo facit. p̄mo determinat de agere et pati. sc̄do de modis agendi et patiēdi ibi. (Quō autē p̄tingat.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ostēdit q̄ et qualia sunt actiua et passiuā. Sc̄do determinat de modis eoz ibi. (Eodē mō suscipiendū est.) Tertio ostendit ad quas causas ipsa actiua et passiuā reducātur ibi. (Est enī factio cā vñ p̄ncipiū.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ponit opiones alioz de ipso facere et pati. sc̄do manifestat ostēdēdo cās p̄rietatis ipsius ibi. (Uidētur autē hoc modo.) Tertio ponit opionē suā ibi. (Sed qm̄ nec qd̄cūq̄ inatus est.) Circa p̄mū ponit vnāz opionē dicēs q̄ postq̄ determinatū est de tactu dicēdū est de facere et pati p̄us tamē videndū est qd̄ de ipso dixere p̄ores phi. vident. n. eoz opiones de fa. et pati esse cōtrarie. nā multū cōcordauerūt in hoc q̄ ea que agunt et patiunt adinuicē necesse est penitus esse dissimilia. Eius rōnē assignabant dicēs q̄ iter similia: vnū nō habz magis rōnē agentis q̄ aliud nec ecōuerso. vñ nō hz magis rōnē patiētis q̄ aliud. oia. n. h. s. agere et pati sūnt in eodē mō isunt his q̄ sunt filia. s; illa q̄ sunt dissimilia et differūt in formis et q̄litatebus nata sunt agere et pati adinuicē. Siquis autē obyceret de eos. d. q̄ similia et agunt et patiuntur adinuicē: sicut multus siue magnus ignis corrūpit paruū ignē: qz sunt similes et vnus nāe. Rūdent q̄ hoc nō est ppter similitudinē quaz habēt: s; est ppter p̄rietatē in q̄titate ipsoz. magnū enī cōtrariat̄ paruo. Sc̄do cū dicit (Demo. at) ponit aliā opionē que p̄me videt eē p̄traria: et est opinio Demo. qui in hac opinione fuit singularis et solus. Dixit enī q̄ agens et patiens est oīno idē et simile: qz q̄ sunt diuersa et dissimilia. nec agunt nec patiunt adinuicē: s; si cōtingat q̄ aliqua diuersa et dissimilia agāt et patiuntur adinuicē. hoc nō est in q̄tū diuersa: s; in q̄tū aliquo mō sunt idē et filia. hec q̄ sunt q̄ accepim⁹ ab antiqs de ipso facere et pati. Deinde cū dic.

48. ¶ Videntur autē hoc modo dicentes subcōtrarios dicere sermones. Causa autē cōtradictionis est: quoniā opportunū totū aliquid inspicere partē aliquā dicunt ambo. Simile enī et omnifariā et oīno idifferens rōnabile est nō pati a simili. Nihil quidē enim magis actiuus erit alterū q̄ alterū. Sed si simile a simili pati aliquid possibile: et ipsuz a seipso. Quāuis his entibus ita: nihil vtiq̄ erit nec incorruptibile: ne-

q̄ immobile. Sed si simile sūm q̄ simile actiuum. Ipsum enim seipsum mouebit omne.

49. ¶ Et omnifariāz alterū: et nullatenus idēz similiter. Nec enim patietur albedo a linea: aut linea ab albedine p̄ter q̄ secundū accidens: puta si accidat alba siue nigrā lineaz esse. Non exterius enī ipsa seipsa a natura faciunt quecunq̄ nec cōtraria: nec ex cōtrarijs sunt.

¶ Manifestat p̄mas opionēs ostēdēdo cām p̄rietatis in ipsis. d. q̄ antiqui philosophi vident dicere subcōtrarios sermones: qui iō dicunt subcōtrarij: qz quodā mō sunt veri: et quodā mō falsi. vñ aliquat̄ patiunt se adinuicē: sicut cōtrarie p̄positiōes. causa autē diuersitatis et cōtrarietatis istaz opionū est: qz cū oporteat cōsiderare nām actiuoz et passiuoz ex vtraq̄ pte. s; tā ex parte terminoz q̄ ex parte subiecti siue tā ex parte mae q̄ ex pte forme: qd̄ idē est: cōsiderauerūt tm̄ vnā ptem. et iō in parte verū dixerunt: et in parte falsū. p̄mi. n. qui dixerūt actiua et passiuā oīno dissimilia cōsiderauerūt ea tm̄ ex pte terminoz siue formarū et in hoc bene dixerūt: qz nō est cōueniēs q̄ oīno sile in mā et in forma patiat̄ ab oīno sibi simili in mā et in forma: qm̄ sic antiqui dicebāt nullū corp⁹ est dignius agere in alterū q̄ alterū: alia ē rōe iducebant ad hoc, ponēdū: q̄ si simile agit in simile: et vbi maior similitudo magis ibi est rōe actiōis et passionis. Sed cū nihil sit similius alteri q̄ idem sibi ipi idem a seipso patietur et seipsum corrumpet. nihil ergo incorruptibile nihil immobile erit. Qui vero dixerunt actiua et passiuā esse similia: cōsiderauerunt ea solū sūm māz: et q̄tū ad hoc bene dixerunt: qz id qd̄ est, oīo alterū: et nullatenus idem nō ager in alterū nec patietur ab eo. impossibile est enī q̄ ea que nō cōicant in mā agāt et patiātur mutuo: et ponit exemplū de linea et albedine que cū nō cōicant in materia impassibilia sunt adinuicē: nisi forte per accidēs adinuicē patiantur: sic qm̄ linea fit alba vel nigra: et q̄ talia nō sint adinuicēz actiua et passiuā p̄z ex hoc q̄ illa que nō sunt p̄ria nec ex cōtrarijs nō faciūt seipsa adinuicēz exterius a natura. i. nō trāsmutant se adinuicēz vel corrūpūt. Luz. n. illud qd̄ corrumpit̄ vel generatur iduat aliam formā dicii fieri exterius a natura. i. a forma quā p̄us habebat que dī natura vt dicii in 2. p̄hy. Deinde cū dicit.

50. ¶ Sed quoniam non quodcūq̄ inatus est pati et facere: sed quecūq̄ aut cōtraria sunt: aut contrarietatem habent. Necesse est patiens et faciens genere quidē simile eē et idēz: specie autēz dissimile et contrarij. Innatus est enī corpus a corpore: sapor a sapore: color autē a colore pati. Aniuersalr autē homogeneos ab homogeneo.

51. ¶ Huius autē causa quoniā contraria in eodez genere omnia. faciunt autē et patiuntur cōtraria abinuicēz. Quapropter necesse est qualr quidē esse eadē faciens et patiens: qualiter autēz altera et dissimilia abinuicē. Quoniā autē facies et patiens genere quidē eadē et similia sunt: specie autē dissimilia. Talia autē contraria. Manifestum quoniam actiua et passiuā sibiinuicē sunt et contraria et media. Et enī vniuersaliter generatio et corruptio in his et ex his. Et ideo rationabile tam ignē calefacere: et frigidūz infrigidare. Cōtraria enī hec sūt: ideo et actiua et pas-

flua. Et vniuersaliter faciens assimilare sibi ipsi
 patiens. faciens enim et patiens contraria sunt
 et generatio in contrarium. Quapropter neces-
 se est in faciens patiens transmutari. Sic enim
 generatio in contrarium erit.

Ponit opinionem propriam et circa hoc duo facit. quod primo ponit
 eam. secundo redit iterum super opiniones antiquorum ostendendo quod
 in parte bene dixerunt et in parte errauerunt et cum erroris
 ipsorum ibi. (Et secundum rationem non eadem dicentes.) Dicit ergo quod
 quod non quicquam apta nata sunt agere et pati adinuicem: sed solum illa
 que sunt contraria vel habent contrarietates necesse est quod
 agens et patiens in genere sint idem et similia et diuersa specie et con-
 traria: et non sumitur hic genus logice: quod hoc modo alia corpora
 erant eiusdem generis: sed sumitur genus naturaliter: et hoc modo
 omnia que coicant in materia sunt eiusdem generis. Quod autem actiua
 et passiuia sunt talia dupliciter probatur. primo per inductionem dicentes quod
 agens et patiens esse eiusdem generis et diuersa specie per inductionem
 in singulis. corpus enim natus est pati a corpore: quod est eius-
 dem generis in substantia. si tamen coicent. quod dico propter corpo-
 ra celestia que non habent eandem materiam cum inferioribus. Sa-
 por autem natus est pati a sapore: et color a colore que sunt eius-
 dem generis in qualitate. et vniuersaliter res eiusdem generis ab
 homogeneos. id est a rebus naturalibus eiusdem generis. Secundo ibi.
 (De autem causa.) Ostendit idem similiter sic. quecumque agunt et pa-
 tiuntur adinuicem sunt: tria autem sunt in eodem genere: ut probatur
 in. io. meta. ergo actiua et passiuia sunt in eodem genere.
 Et ideo necesse est ipsa esse qualiter. id est quodammodo esse similia.
 quod eadem et similia genere et qualiter. id est quodammodo altera et dis-
 similia specie: ut dixerunt antiqui. hanc autem rationem conuertit de
 conclusionem faciens alteram premissarum hoc modo. hanc rationem
 illa que sunt similia in genere et diuersa specie sunt contraria sed
 actiua et passiuia sunt talia. ergo sunt contraria: et est ipsorum media
 que ad extrema comparata quodammodo contrarianter. si er-
 go secundum istam viam poterit esse generatio et corruptio quod sunt
 solum per contraria: sic et ignis poterit calefacere: et frigus in-
 frigidare: et vniuersaliter faciens poterit sibi assimilare patiens:
 cum habeat vnum commune subiectum susceptiuum contrariorum. fa-
 ciens enim et patiens sunt tria: et faciens poterit transmutari in pa-
 tiens et conuerso. sic. non fit generatio et corruptio. id est de tria in contra-
 rium. Deinde cum dicit.

Secundum rationem autem non eadem
 sunt dicentes: ambos tamen est tangere
 naturam. Dicimus enim pati quandoque sub-
 iectum quidem. A. g. sanari hominem:
 et calefieri et infrigidari: et alia eodem modo. Quan-
 doque autem calefieri frigidum: sanari autem la-
 borans. Ambo autem sunt vera. Eodem modo et
 de faciente: quandoque autem calefacere boies in-
 quimus: quandoque autem calidum. Est qui-
 dem enim ut materia quod patitur: est autem ut
 contrarium. Ad id quidem igitur respicientes
 idem oportere habere existimauerunt facere et
 pati. Ad alterum autem contrarium.

Redit ad predictas antiquorum opiniones. ostendendo cum con-
 trarietatis ipsorum: quod quidem supra licet idem fecerit: non sic tamen
 aperte manifestauit. Dicit ergo quod antiqui philosophi sibi inuicem
 contradicere videntur non eadem dicentes. quod non habuerunt ean-
 dem rationem. id est considerationem. utraque tamen pars tetigit naturam acti-
 uorum et passiuorum. vel secundum aliam litteram ambo tetigerunt verum.
 Dicimus enim aliqui pati subiectum: sicut quando dicimus boiem
 sanari vel calefieri vel infrigidari: et idem Demo. solum respiciens

ad subiectum dixit actiua et passiuia esse similia: et in hoc bene dixit. di-
 cimus. n. aliqui et trium pati sicut calidum frigidum et frigus
 calefieri: et idem etiam alij solum terminos inuenientes dixerunt ipsa
 actiua et passiuia esse omnino dissimilia.

Eodem modo suscipiendum est de facere et pa-
 ti quo et de moueri et de mouere. Duplex enim
 dicitur et mouens. In quo enim est principium
 motus videtur hoc mouere. principium. n. prima
 causarum. Et rursus vltimum ad id quod mouet ad
 generationem. Similiter autem et de faciente. Et enim me-
 dicum sanare dicimus et vinum. Primum
 igitur mouens nihil prohibet in motu quidem im-
 mobile esse: in quibusdam autem est et necessa-
 rium. Vltimum autem semper mouere motus
 In actione autem primum quidem impassibile:
 vltimum autem et ipsum patiens.

Postquam philosophus determinauit naturam actiuorum et passiuorum ostē-
 dendo que et qualia sint: hic inquit de modis eorum: et primo di-
 stinguat agētia ab inuicem. secundo assignat causas diuersitatis ipso-
 rum ibi. (Quecumque autem non habent.) Dicit ergo primo quod suscipien-
 dum est quod facere et pati dicuntur multiplex sic mouere et moue-
 ri: utrumque. n. dicitur duplex: sicut mouens: quoniam in utroque est primum
 et vltimum. id est. n. est primum mouens in quo est primum principium mo-
 tus: quod verissime mouere videtur. principium. n. mouendi est pri-
 ma causa virtutem habens mouendi a seipso non ab alio. vlti-
 mum autem mouens est id quod mouet per aliud: et post quod non est
 aliud mouens: sed post ipsum est solum id quod mouet ad generationem.
 Similiter autem duplex est faciens. quoddam primum: sicut medicus qui est
 prima causa sanitatis: et quoddam vltimum: sicut vinum vel potio que
 etiam est causa mouens ad sanitatem. Inter hec autem duo mouen-
 tia hec est differentia: quod primum mouens potest esse immobile sicut
 medicus qui non mouetur ab aliquo dum sanat nisi forte per
 accidens. In quibusdam tamen necesse est primum mouens esse omnino
 immobile: sicut in his que sunt omnino separata a materia et hoc duplex: quod
 vel est omnino immobile: si nullam habeat materiam penitus: aut est
 immobile ab eo quod mouet ab ipso: et hoc quoniam non habet eiusdem ratio-
 nis materiam cum eo quod mouetur. vltimum autem mouens: post quod non
 est aliud nisi id quod mouetur tantum: necesse est semper mo-
 uere motum ab eo potest. Et similiter est in actione: quod quod-
 dam est agens primum: quod est impassibile: et quoddam agens quod
 patitur. Deinde cum dicit.

Quecumque autem non habent eandem materiam fa-
 ciunt impassibilia entia. A. gratia. medicatiua.
 Ipsa enim faciens sanitatem nihil patitur a sana-
 to: cibus autem faciens ipse patitur etiam. Aut. n.
 infrigidat: aut calefit: aut aliud quid patitur sicut
 faciens. est autem medicatiua quidem ut principium:
 vltimum autem cibus est et tangens.

Quecumque quidem igitur non in materia ha-
 bent formam hec quidem impassibilia sunt actiuo-
 rum. Quecumque autem in materia passiuia. Ad materiam
 quidem enim dicimus omnes similiter eadem: ut
 ita dicam esse oppositorum cuiuslibet: et ut genus ens:
 potens autem calidum esse: presente calefaciente:
 et approximante necesse est calefieri. Ad id quod
 admodum dictum est hec quidem impassibilia
 actiuorum. hec autem passibilia: et quemadmodum
 in motione: eodem modo habet et in actione. Illuc

De generatione et corruptio.

enī primitus induens immobile: et in factiuis primitus faciens impassibile.

Assignat cām diuersitatis ipsoꝝ. d. q. causa quare q̄daz agens est q̄d agēdo patitur: q̄daz autē nō: est ista: qz q̄dam nō habēt eādēz mām: et talia agentia faciūt vel agūt entia passibilia. i. ipsis nō patiētibus ab his in que agūt. verbi. g. medicina faciēs sanitatē nihil patitur a sanato: qz nō cōicat cū eo in mām: q̄dā autē habēt eādē mām: sicut cibus vlt potio: et id quod sanatur: et ideo cibus agendo patitur: qz aut calefit aut infrigidatur. Inter hec autē duo agētia. s. medicina et cibus. medicina est p̄ncipiū in quo p̄mo est actio. Cibus autē est agēs vltimus quod agit per tactū. Quēcūq; igitur agētia nō habēt eādēz formā in materia que sit eiusdē generationis cū passibilibus hec cū sint de numero agētūz siue actiuoꝝ sunt impassibilia. Quēcūq; autē habēt formam in materia eiusdē rōnis agēdo patiūt: subiūgit ad hoz declaratiōez que dicatur materia vna aliquoꝝ: et dicit q. dicitur esse vna mā cuilibet q̄ est susceptiua contrariōꝝ q̄ licet sit vna subiecto. differūt tñ s̄z esse et p̄pter hoc dicit: vt ita dicā. Et ipsa mā dicit vt genus: nō q̄dem p̄dicabile: sed dī genus s̄m q. genus dī subm p̄mū q̄d substat duobus dīz aut pluribus. dīoꝝ autē vnū est in actiuo. alterū est in passiuo: et iō vna mā est actiui et passiuī. **E**t q̄d p̄ naturaz potest esse calidū necessario calefit q̄n appropinquat caliduz calefaciēs ipsum. hoc ergo q̄d dictū est causa quare quedā agētia sunt passibilia et q̄dam impassibilia. **E**t sic dictū est in motione ita dictuz est in actiōe: qz sicut in mouētibus primituz mouēs est immobile. in effectiuis p̄mū efficiēs est impossibile. **D**einde cum dicit.

55. **E**st enim factio cā vt vnde p̄ncipiuz motus cuius autē gratia non actiuum. Nā sanitas nō factiuuz est: nisi s̄m metapozā. **E**teniz hoc quidez faciente quādo existit generatur aliquid patiens. **H**abitibus autē presentibus nō adhuc generatur aliquid: sed est iam. spēs autē et finis habitus quidā. **M**ateria autē s̄m q. materia passiuuz. **I**gnis quidē igitur in materia habet calidum. **S**i autem aliquid separatū caliduz erit: hoc nihil patere. hoc q̄dem igitur forsitan impossibile separatū esse. **S**i autē sunt quedam talia in illis vtiq; erit verū q̄d dicitur. **Q**uid quidem igitur facere et pati: et in quibus existit: et q̄re et quomō determinatū sit hoc modo.

Ostēdit ad quā cām reducatur agēs et ad quā patiēs. dicit q. agēs est vnū p̄mū p̄ncipiū motus et est diuersum a causa formali et finali: et nō dicit finalis: nisi s̄m metapozam. **E**t q. nō sit formalis nec finalis. sic p̄bat. qz quando faciēs est s̄m actū faciēs: tūc aliqd ḡnatur in patiente. **S**ed talibus habitibus siue formis: sic est sanitas q̄ est finis operationis medicine p̄ntibus nō generatur aliquid nec fit sed iam est: spēs enī et fines sunt habitus q̄dā gescētes. nā habito fine quiescit motor. **S**cōdo cū dicit. (materia aut.) ostēdit ad quā cām reducatur patiēs. d. q. reducitur ad materiam: qz materia s̄m q. materia passiuua est. et ideo que patiūt: patiūt per materiā: que aut sunt actiua et passiuua habēt spēm in materia: sicut ignis h̄z sic caliduz in materia. si autē esset aliqd calidū separatū a materia b̄ nihil patere: sed forsitan impossibile est eē aliqd tale separatū: licet q̄dā dixerūt. si autē aliq̄ sint talia q̄ sint a materia separata: in illis verū est q̄d dī. s. q̄d nihil patiūt: s̄z de hoc in p̄ma p̄bia locus erit determinare. ex hoc manifeste p̄z q. ois potētia pas-

sua et omnis passio est p̄ materiā. et ois actio est per formā vltimo epilogat et est planū in littera.

Quomodo autem contingat hoc accidere rursus dicamus.

His quidez videtur pati vnūq; per quosdā poros ingrediente faciente vltimo et p̄ncipali. **E**t hoc mō videre et audire nos iquūt: et s̄m alios sensus sentire oēs.

Amplius videri per aere et aquā: et per transparentia quia poros habent indiuisibiles: nisi p̄pter paruitatem: spissos autem et s̄m ordinem et magis habēt transparentia magis.

Postq; p̄hs determinauit de natura actiuoꝝ et passiuoꝝ: et de modis eoz: et ostēdit ad quas causas reducatur. h̄ determinat de modis agēdi et patiēdi quō. s. contingat agere vel pati: et p̄mo s̄m opinionē alioꝝ. scōdo s̄z opinionē p̄pria ibi (Quo autē mō existit.) **C**irca p̄mū duo facit. p̄mo ponit opinionē alioꝝ. scōdo reprobat eas ibi (Ut autē parum disgredeēt.) **C**irca p̄mū duo facit. p̄mo ponit opinionē alioꝝ. scōdo parat eas adinuicē ibi (Leucippus autē extimat.) **C**irca p̄mū duo facit. p̄mo ponit opinionē alioꝝ in gnāli. **S**cōdo in spāli ibi. (Vt igit in q̄busdā.) **D**icit ḡ p̄mo q. dicēduz est rursus quo cōtingat agere et pati. **D**icit autē rursus: qz iam dixit quedā modū actiōis et passiōis i genere: nūc descēdit ad spāles modos sumptos ex parte actiuoꝝ et passiuoꝝ. s. qualr veniat agēs ad patiēs vt imprimat ei suā formā p̄ quā itendit ipm patiēs trāsmutare. circa hoc autē fuerūt diuerse opiones. Quibusdā. n. visū fuit q. vnūquodq; q̄d patitur: patitur per quosdā poros qui sunt in ipō patiēte: per quos ipsum agēs: q̄d est p̄mūz patiēti: ingreditur in patiēs per illos poros et vndiq; p̄tingit ipm et vndiq; patitur patiēs: et nō in vno loco tñ. **E**t per hunc modū dicūt q. videmus et sentimus s̄m alios sensus oēs: qz. n. s̄m eos visus et auditus effundunt super visibile p̄ media. **I**deo dixerunt q. per poros illoꝝ corpoꝝ que sunt media sensuū videmus et audimus. dicunt et q. iō pla videmus per aerē et aquā et per alia corpora diafana: sic est vitrum: et cristalluz: qz illa corpa habēt plures poros alios: qui pori sunt indiuisibiles p̄pter paruitatē: sed magis spisse positi et melius ordinati: qz directi: et ideo videt melius p̄ trāsparens visus. si regit rectā lineā per quā videat: et qz magis transparentes habz poros spissiores et directius ordiatos: ideo quāto fuerit magis trāsparens tāto per ipsum melius videmus. **D**einde cum dicit.

Hiligitur in q̄busdā determinauerunt ita quē admodum et Empedocles: non solum in facie- tibus et patientibus: s̄z et misceri iquūt ea quoz pori adinuicem sunt cōmensurabiles.

Ponit opiones eoz in spāli. et diuiditur in tres partes s̄z tres opiones. et p̄mo ponit opinionem Empe. d. q. quidā magis ad spēs descēdētes dicūt ipsos poros nō solū in actiuis et passiuis: sed etiā illa dicūt adinuicē b̄ admisceri quozoz pori sunt cōmensurabiles vt vnū in aliud ingredi possit: ita q. plm vni fit in plmo alteri et ecōuerso. **D**einde cū dicit.

Compendiose autēz maxime et de omnibus vno sermone determinauerūt Leucip. et Democrit. p̄ncipiū faciētes s̄m naturā.

Ponit opinionē Leucippi et Demo. d. q. breuiter et cōpendiose dicamus vno et simili sermōe dixerunt Leuci. et Democrit. Ambo. n. posterūt p̄ncipiū: q̄d est s̄m nāz. p̄ ipm. n. sicut ifra dicit: reddebāt cām gnōnis et corruptōis: et ad

sensuz apparētia cōfidentur: ideo dicitur s̄m nām magis q̄ positio alioꝝ qui de naturis rerū per sua p̄ncipia causas assignare nō possunt. ¶ Deinde cuꝝ dicit.

¶ Quidē: quidam enim antiquoꝝ opinati sunt ex necessitate esse vnum omne et immobile. Vacuū qdē. n. nō ens: moueri autē nō posse non ente vacuo separato. Neq̄ rursus multa eē nō ente segregante.

58. ¶ Hoc enī nihil differt: vt si quis existimet nō cōtinuū esse omne: sed tangere diuisū et fore multa et nō vnum esse et vacuum. ¶ Si enī vbiq̄ diuisibile nihil esset vnuꝝ: quapropter neq̄ multa: sed vacuum omne. Si autē tuꝝ diuisibile quidē: tuꝝ autē non: fictitium aliquod hoc vnuꝝ videbitur. Vtq̄ q̄tum enī et propter quid hoc quidem habet ita esse totale: et plenum est: hoc autē diuisum. ¶ Amplius autē et sic fore necessarium non esse motionem. ¶ Ex his igitur vtiq̄ sermonibus trāscēdentes sensuz: et despicientes eū enūciāt: ac si conueniēs rōnem: seq̄ vnum et immobile omne esse dicunt. Et infinituz quoddam: finē enī finire vtiq̄ ad vacuū. Hi nō p̄pter causas has enūciāt ita de v̄itate.

59. ¶ Amplius autē in sermone videtur hoc qdē cōtingere: in rebus autē demētie est simile opinari ita. Nullū enī demētiuz egreditur intantū: vt ignē et glaciē vnum eē existimet s̄ soluz bona et apparētia propter assuetudinē hec quibusdā nihil videntur differre propter demētiā.

¶ Ponit opinionē p̄me et mellisi qui opinati sunt esse tātuꝝ vnum p̄ncipium et illud esse immobile et cōtinuum. Quā autē sit immobile sic p̄babāt. mot⁹ nō pōt esse nisi sit vacuū: s̄ vacuū nō est. q̄ motus non est. q̄ est tñ vnu et immobile. Quā vō sit tñ vnuꝝ sic p̄babāt. multa nō possunt esse nisi sit aliquid separans et diuidēs ea. nihil autē pōt esse segregās et diuidēs nisi vacuū sed vacuū nō est. q̄ nō possunt esse multa segregata et sic oīa vnu sunt: et q̄ posset dici eis q̄ multa sunt se tāgētia: ita q̄ iter ea nō sit vacuū segregans. dicunt q̄ hoc nihil differt: q̄ cōtinuū et contangēs idem dicebāt esse. naz s̄m eos cōtinui partes se cōtangebāt. ¶ Dixerūt etiaz q̄ nihil differt q̄ sint mltā: et q̄ nō sit vnu: et q̄ dicat esse vacuū: q̄ cōtinuū et cōtinuū sunt idē s̄m istos: nec multa sunt nisi sint diuisa: et q̄ nō diuidebantur nisi per vacuū: sed non est vacuum. q̄ nec multa sed omnia continua. ¶ Si enim dicat q̄ ens vbiq̄. i. in omni puncto sit diuisibile. tunc potest dici q̄ nihil sit vnu: sed multitudo cōponit ex multis vnīs. q̄ nec multitudo erit. q̄ totum erit vacuum. ¶ Si autē dicat totū ens esse cōtinuū. tuꝝ qdē. i. s̄m aliquid esse diuisibile: tum autē nō. i. s̄m aliquid esse idiuisibile. hoc vtiq̄ videbitur esse ficticiū: cū nō sit magis ratio: quare in vno puncto diuidatur q̄ in alio. vsq̄ ad q̄tum enim erit diuisibile: ita q̄ ibi stet diuisio: ¶ Et quare aliqd de vniuerso ita se h̄z qdē diuiditur et separatur per vacuū: aliud autē se habet qdē est plenum: et nō diuiditur: ita q̄ vnum ab alio separatur p̄ vacuum: et nō videtur horū posse ratio assignari. Amplius autē sequitur ex necessitate q̄ nihil mouebitur per istas rōnes. q̄ trāscēderūt et dimiserunt sensum et ea que per sensum apparēt: opinātes q̄ magis debemus sequi rōnem

q̄ sensuz. Quā autē totū ens sit infinitū sic p̄babāt si ens finitur aut finitur ad plenu aut ad vacuū: s̄ ad plenu nō potest finiri: q̄ plenu est ens. idem enī finiretur ad seipm vel eadem rōne illud plenu finiret ad aliud plenu: et sic esset abire in infinitū. q̄ oportet q̄ finiatur ad vacuū: sed vacuū nō est. q̄ ad nihil finitur. ergo oportet q̄ ens sit infinituz. isti ergo p̄pter tales causas sic enūciauerūt de v̄itate. Adhuc in sermōe per ipsoꝝ rōnes sophisticā videtur hoc sequi qdē dictū est: nō tamē in rei veritate cōtingit. Si autē res ipse inspiciant demētie videtur esse simile dictū eoz. ¶ Nullus enī demens intantū egreditur a iudicio veritatis: q̄ dicat ignē et glaciē eē vnu qdē illi dicebāt ponētes omnia eē vnu: licet aliquis p̄pter cōsuetudinē vel p̄pter apparentiaz putet mala in sensibus esse bona. hoc enī quibusdā p̄pter demētiā accidit. vnde aliquādo iter bona et mala nullā differētiā esse putant. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Leucippus autem existimatus est habere sermones qui ad sensuz confessa dicentes. non. r. destruebat generationem: neq̄ corruptionem: neq̄ motum: neq̄ multitudinem entium. Confitetur autē ea que apparētibus. Cōstituentibus autē vnu vt nō entē motionē si nō vacuū facere. Vacuūq̄ nō ens: et entis nihil nō ens iquit esse. Principāl̄. n. ens plenu est ens.

¶ Comparat predictas opiones adinuicē. Et p̄mo cōparat opionē Leu. et Demo. ad opionēz parme. et mellisi. sc̄do cōparat eā ad opionē Empe. ibi (Sed vt Empe.) Tertio ad opionēz platonis ibi (Sed et alioꝝ.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo comparat opionē Leuci. ad opionē parme. et mellisi penes cōuenientiā. sc̄do penes differētiā ibi (S̄z q̄ tale.) Dicit q̄ p̄mo q̄ Leuci. putauit habere sermones meliores alijs in hoc q̄ cōfiteretur ea que sunt manifesta ad sensum. vnde neq̄ destruit gnōnem neq̄ corruptionē: neq̄ motuz neq̄ multitudinē rerū: sed cōfiteretur ea que sunt oīa manifesta esse ad sensuz: in hoc tamē dixit eadem cum parme. et mellisso cōstituentib⁹. i. dicētib⁹ q̄ omne qdē est: est tñ vnu immobile: q̄ dicit q̄ bene sequitur q̄ nō erit motus nisi sit vacuum: sed in hoc differt ab eis: q̄ illi destruxerūt cōsequēs. id est vacuum esse et concluderunt opposituz antecedentis: scilicet motuz non esse: sed Leucip. ponit antecedens et infert cōsequēs: scilicet motū: et ex hoc cōcludit vacuū eē. vacuum autē dicit esse sicut p̄uationē: et ideo simplr est non ens: q̄ non est aliquid entium: sicut nec p̄uatio: tamē est ens: q̄ est entis: sicut p̄uatio habitus. vnde plenum dicebat p̄ncipāl̄ ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed omne qdē tale non vnum: s̄ infinita multitudo: et inuisibilia propter paruitatem tumoris. Hec autē in vacuo ferri: vacuum enim esse.

¶ Et p̄stantia quidē generationē facere. Bistoluta autē corruptionē: facere autē et pari s̄z q̄ existunt tangentia. ¶ Sc̄dm enī id non vnum eē et composita et complicata generare.

¶ Et s̄m autē veritatē ex vno non contingit generari multitudinem: neq̄ ex vere multis vnu: sed esse hoc impossibile.

¶ Comparat dictas opiniones. Circa d̄riam. d. q̄ licet p̄ncipaliter ens sit plenum: tamē nō omne qdē est plenu est vnu sic dixit parme. et mellisius. s̄z sunt multa et infinita et inuisibilia propter paruitatem sue quantitatis. hec enim sunt que ipsi appellāt atomos siue corpora idiuisibilia que mouēt.

De generatione et corruptio.

etur in vacuo quod vacuum ipse Leucippus dicit esse. Quomodo autem fiat generatio et corruptio: et alia quae apparent ex istis atomis subiungit dicens quod per ipsorum congregationes et conglutinationes fit generatio cuius autem diuiduntur fit corruptio. cum vero vndique se contingunt faciunt actionem et passionem. cum autem penetrant se et vnum subintrat in alterum fit augmentum: cuius permutauerint ordinem et situm tunc fit alteratio: secundum enim quod dicit et confitetur. necesse est ponere non esse vnum solus ex quo generantur ista composita et complicata: quia ex eo quod est vere vnum impossibile est fieri multa: nec ex vere multis fieri vere vnum. Dicitur autem vere vnum quod omnino est indiuisibile actu et potentia. vere autem multa quae omnino distincta sunt nec actu nec potentia coniunguntur sicut indiuisibilia. Deinde cum dicit.

Sed ut Empedocles et alii aliorum inquisitum pati per poros: ita omnem alterationem et omne pati. Hoc modo generari propter vacuum facta dissolutione et corruptione. Similiter autem et augmentationem subintrantibus alijs.

62. **Fere autem et Empedocles necesse dicitur: ut Leucippus. iquit etenim esse quedam solida indiuisibilia autem: si non ubique porum et continui sunt: hoc autem impossibile. Nihil enim aliud solidum extra poros: sed omne vacuum: necesse igitur tangere quidem esse indiuisibilia: media autem eorum vacua quos ille dicit poros: ita autem et Leucippus dicit de facere et pati. Modum igitur secundum quos haec quaedam faciunt: haec autem patiuntur fere hi dicunt. Et de his quidem: et quomodo dicitur manifestum est: et ad eorum positiones quibus videntur fere confesse videtur contingens. Alijs autem minus. A. gra. Empe. quomodo erat generatio et corruptio: et alteratio non est manifestum. His enim erant corpora indiuisibilia prima corporum formis differentia solum: ex quibus primum componuntur: et in que ultimo dissoluntur. Empedocles autem alia quidem manifestum: quoniam usque ad elementa habet generationem et corruptionem. Ipsorum vero elementorum quomodo generatur et corrumpitur coaceruata quantitas: neque manifestum: neque contingit dicere ei non dicenti et ignis elementum esse.**

Comparat opinionem Leucippi ad opinionem Empe. et primo penes convenientiam. d. quod Democritus et Leucippus dicunt quod res patitur per poros: sicut dixit Empe. et quidam alij de antiquis philosophis: et dicunt quod omne pati et omne alterari hoc modo generatur: et fit quod fit: ita quod fiat rei dissolutio per interpositionem vacui: quia vacuum interponitur ipsis rebus: ita quod pars huc pars illuc feratur. similiter augmentationes fieri per subintrationem ipsorum solidorum atomorum ad invicem. Empe. autem fere necesse est dicere sicut Leuci. dixit. esse scilicet indiuisibilia corpora. Dicit autem fere: quia Empe. non confitebatur expresse esse aliqua corpora indiuisibilia: sed quia hoc sequitur ad opinionem eius. ponebat enim poros in ipsis corporibus ex quibus actio et passio causabatur secundum eum. Aut ergo illi porum sunt in toto corpore: ita quod non sit aliquid medium inter eos: aut est aliquod corpus solidum diuidens eos si sunt in toto corpore: ita quod nihil sit medium tunc totum corpus erit vacuum: quod est impossibile. necesse est ergo esse aliquod corpus solidum extra

poros. id est propter poros quod ipsos diuidat et distinguat: et talia eorum pora necesse est esse diuisibilia: media autem istorum sunt vacua sive foramina: quae sicut ille Empe. dicit poros. Nulla enim ut dicit commentator est differentia inter utramque opinionem: nisi quod secundum Leuci. inter haec corpora est vacuum et apud istos ista foramina sunt plena corporibus subtilibus. Conueniunt igitur in duobus. scilicet in positione vacuitatis et positione corporis indiuisibilis: et ideo fere: ita dicit Leucippus de facere et pati: sicut Empe. et idem dicit quod modi agendi et patiendi secundum utrosque fere sunt idem. Dicit fere propter praedictam causam. Secundo cum dicit. De his quidem. ponit differentiam inter utramque opinionem. d. quod istorum differentia de modis agendi manifesta erit ex eorum positionibus sequentibus. Nam Leucippus magis potest dare ex sua opinione causam eorum quae manifeste videntur. Empedocles autem minus: quia secundum eius fundamentum non est manifestum quod accidat generatio et corruptio et alteratio in omnibus entibus naturalibus. sed Democritus et Leucippus possunt assignare causam generationis et corruptionis: non solum mixtorum: sed etiam quattuor elementorum ex corporibus indiuisibilibus: quia secundum diuersitatem istorum corporum simplicium quae mixtorum causas ex diuersitate corporum atomorum quae differunt positione ordine et forma et figura: sicut dicitur in primo methaphisica. Empe. vero ex sua positione non potest dare causam generationis et corruptionis solum istorum mixtorum usque ad elementa. ponit enim alia fieri ex quattuor elementis: sed in elementis non potest dare causam generationis et corruptionis. Non enim posuit alia elementa pora istis quattuor elementis. unde non potest dicere propter quid vel quomodo generentur ex alijs aut corrumpantur in alia. Deinde cum dicit.

Similiter autem aliorum omnium: ut in thymeo scripsit plato.

Intantum differt enim ut non eo demum modo Leucippo dicat. Quoniam hic quidem solida: hic autem planities dicit indiuisibilia. Et haec quidem infinitis terminari figuris indiuisibilium solidorum vnumquodque. Hic autem terminatis: quoniam indiuisibilia utriusque dicunt terminata figuris. Ex his itaque generationes et segregationes et corruptiones. Leucippo quidem. duo modi erant utriusque per vacuum et per tactum. haec enim indiuisibile vnumquodque. Plato autem sicut secundum tactum solum: vacuum enim non esse iquit. De indiuisibilibus autem planities diximus in prioribus sermonibus. De indiuisibilibus autem solidis amplius est dicere. Ideo hoc accidens relinquitur nunc.

Comparat opinionem Leucippi ad opinionem platonis: et primo penes convenientiam. d. quod sicut Leuci. potest dare causam generationis omnium ex sua positione ita et plato secundum quod scripsit in thymeo. Secundo cum dicit. Intantum enim dicitur ponit differentiam dicens: quod quibus Leuci. et plato conueniunt in hoc quod utrumque posuit indiuisibilia principia. tamen in tribus differunt. primo quia Leucippus dixit illa indiuisibilia esse corpora. solida: plato autem ea dixit esse superficies. secundo quia figure indiuisibilium corporum quibus figuratur et terminatur vnumquodque compositorum sunt infinite. Leuci. sed secundum platonem sunt finite. posuit enim plato figuras triangulares esse primas omnium figurarum quae finite sunt. Tertio differunt: quia cum utrumque istorum dicat generationem et corruptionem fieri per congregationem et segregationem atomorum secundum Leuci. erunt duo modi quibus fit actio et passio: scilicet per tactum agentis et patientis et per vacuum quod est porus. secundum platonem vero erit tantum vnum mo-

diuis. s. cuius tactu et non per vacuum. vacuum. n. s. m. eum non est de
 diuisibilibus superficiebus dictum est in tertio de celo et mundo.
 quod autem contingit dicere de diuisibilibus corporibus relin-
 quatur nunc.

64. **¶** At autem parum disgradientes dicamus: neces-
 sarius et impassibile unumquodque dicere diuisibi-
 lium. Non enim possibile pati nisi per vacuum et
 nullius actuum passionis: neque enim calidum nec
 frigidum oportet esse diuisibile.

65. **¶** Postquam philosophus posuit opinionem aliorum de principis rerum naturalium
 et de modis quibus agunt et patiuntur adiuices nunc in parte
 ista reprobat eas. et primo reprobat opiniones quantum ad posi-
 tiones eorum quantum ad positionem atomorum que dicebant esse
 principia. secundo quantum ad modos agendi quos ponebant ibi
 (Quicumque igitur per poros.) Circa primum duo facit. primo
 ostendit diuisibilia corpora non esse principia. secundo quod non
 mouentur a vacuo ibi. (Amplius quidem est quod mouet.) Cir-
 ca primum ponit duas rationes. secunda ibi. (Amplius autem vtrum vna.) Cir-
 ca primum ponit duo facit. primum ponit rationem. secundo remouet quaedam
 instantia quam aduersarij possent dare ibi. (Amplius autem
 inconueniens.) **¶** Quod igitur diuisibilia corpora non possint esse prin-
 cipia probat inducendo ad impossibile quod contradictoria erunt
 simul vera: et hoc tali ratione si diuisibilia corpora sunt principia
 nec agunt nec patient adiuicem. **¶** Item si sunt principia agunt
 et patient adiuicem quod agunt et non agunt: patient et non patient: quod
 est impossibile. **¶** Circa rationem istam sic procedit. primo probat quod non
 agunt nec patient duplici ratione. quarum prima talis est. Actio
 et passio fit per vacuum: ut ipsi dicunt. sed in talibus atomis
 non est vacuum. ergo nec agunt nec patiuntur. secunda talis est. omne
 quod est causa actionis vel passionis est durum vel molle vel aliquid
 qualitatum dispositum: sed nullum corpus diuisibile est tale. er-
 go nec est actiuum nec passiuum. **¶** Secundo cuius dicit.

65. **¶** Quamuis hoc inconueniens sit solum dare circu-
 lari figure calidum. Necessesse est enim et contra-
 rium frigidum alicui alij adaptare figuratum. In-
 conueniens autem si hec quidem existunt: dico autem
 caliditas et frigiditas. Gravitas autem et leuitas du-
 rities et mollicies non existunt.

66. **¶** Sed tamen grauius secundum excedentiam inquit esse
 Democritus unumquodque indiuiduum. quod propter et ca-
 lidus: talia autem entia non pati adiuicem impossibile
 est. g. a multum excedere calido leuiter calidum.

67. **¶** Sed tamen si durum et molle. Ad molle autem in patie-
 do aliquid dicitur. subactiuum. n. et molle.

68. **¶** Sed tamen inconueniens si nihil existit nisi solus
 figura et si existit: unum autem solum. Est. g. hoc qui-
 dem frigidum: hoc autem calidum: neque enim vna aliqua
 esset natura eorum. similiter autem impossibile si mul-
 ta vni. Indiuisibile enim ens in eodem habebit pas-
 siones. Quapropter et si patitur siquidem frigidum
 datur hoc aliquid et aliud faciet: aut patietur. eo-
 dem autem modo et de passionibus alijs.

¶ Ostendit oppositum. s. quod corpora diuisibilia agant et patient
 et hoc triplici ratione. quarum prima talis est secundum predictos philosophos: in-
 diuisibilia corpora que sunt circularis figure sunt calida. g.
 oportet aliquid alterius figure esse frigidum: quod inconueniens
 est ponere unum contrarium in natura sine reliquo. si autem due
 qualitates sunt in atomis necesse est ponere aliquas quali-
 tates consequentes esse in eis que sunt gravitas duricia leui-

tas mollie et alie huiusmodi qualitates. **¶** Cuius autem procedat in atomis
 unum esse grauius alio sicut apparet in radio solis: quod
 vna atomus magis descendit: quam alia. si autem vnus est gra-
 uior alio: vnus etiam est et leuior alio. et vnus calidior alio. Cui
 autem sint talia impossibile est ea non pati adiuicem et agere
 cuius sibi appropinquat. patitur enim leuiter calidum ab ex-
 cedenti calido: non in quantum sunt similia in calido: sed in quantum
 excedens est magis calidum: et illud quod excedit est magis
 frigidum permixtum. secundam rationem ponit ibi. (Sed tamen si
 durum.) que talis est. si Democritus dicit in ipsis atomis esse du-
 rum: necesse est quod dicat etiam esse in eis molle per supradic-
 tam rationem: quia si vnus contrariorum fuerit in natura: et
 reliquus: ut dicitur secundo de celo. molle autem naturali in po-
 tentia resistendi tactui passiuus est: licet in quantum est infusus
 humido sit subactiuum. **¶** Dicitur autem molle subactiuum:
 quia agit per humidum: quod non est simpliciter actiuus: sicut cali-
 dum vel frigidum: et per hoc dictum sequitur iterum atomos
 esse actiuas et passiuas. **¶** Sic ergo secundum quod deducit cometariorum
 quomodo cumque componat ea contingit eis impossibile: quoniam si po-
 nit ea non esse receptiuas passionum: sequitur quod non sit aliqua cau-
 sa actionis vel passionis: et si ponit ea receptibilia contingit
 ut non sint receptibilia. sic ergo ex illorum positione contingit ut
 sint illorum receptibilia: et sicut diximus: sed autem hoc sequatur
 ex dictis Democriti et Leucippi. tamen hoc est impossibile
 et inconueniens. in atomis enim aut est figura sola: aut cum fi-
 gura qualitas actiua et passiuas si ponatur in eis sola figura:
 tunc non erunt actiua nec passiuas: quia figura nec est actiua nec
 passiuas. aliter enim mathematica agerent et paterent. si autem
 cuius figura in atomis ponatur: qualitas: quando aut vna erit
 in qualibet atomo plures. si autem vna nec propria fuerit in
 qualibus atomo: et hoc quidem sit calidum: hoc autem frigidum tunc
 eorum natura non erit eadem. si ergo differunt in naturis sunt di-
 uisibilia. ergo diuisibilia sunt diuisibilia. si autem plures qua-
 litates in sunt vni atomo que quidem actiue sunt et passiuas:
 ille erunt contrarie: quia actio et passio sunt iter contraria: ut
 supra dictum est. g. contraria sunt in eodem diuisibili. sequitur
 etiam quod sint in eodem secundum idem: quod est impossibile. sequitur etiam
 quod si atomus ifrigidatur quod secundum hoc calefiat: quod falsum est
 et eodem modo est de alijs qualitatibus actiuis et passiuis: que
 sunt durum et molle. **¶** Deinde cum dicit.

69. **¶** Hec enim et solida et planitiem dicentibus in-
 diuisibilia contingit eodem modo. Neque rariora enim
 neque densiora est possibile generari vacuo non
 ente in diuisibilibus.

¶ Reprobat opinionem platonis dicens: quod etiam Democritus et huiusmodi.
 istud inconueniens sequitur et ad opinionem platonis dicentis su-
 perficies diuisibiles esse principia. dicit enim plato quod illis su-
 perficiebus non est vacuum: quod secundum eos impossibile est fieri rarum
 nisi per interpositionem vacui in partibus corporis. sequitur
 non existente vacuo non generatur aliquid rarius vel densius.
 cum autem rarum et densum sint prime contrarie qualitates ex par-
 te materie istis non existentibus alie consequentes non erunt: quia
 ablato priori aufertur et posterius. sic ergo in corpore. nul-
 le sunt qualitates actiue et passiuas. ergo nec agit nec patitur
 aliquid indiuisibilem non existente vacuo ipso. **¶** Dein-
 de cum dicit.

70. **¶** Amplius autem inconueniens et parua quidem
 indiuisibilia esse: magna autem non. Nunc quidem
 magis rationabiliter maiora confringentur quam par-
 ua: hec quidem enim dissoluntur facilius paruis. N.
 gratia magna quidem procedit ex multis: indiuisibilia
 autem vltima: que magis quam magnis existit paruis.

De generatione 7 corrup.

Remouet quādam istātiā siue falsam responsionē que posset dari ad rōnes suas. posset enī aliquis dicere q̄ athomi parui sunt indiuisibiles: magni autē diuisibiles. vnde remouet dicēs q̄ hoc est iconueniēs. verū enī est q̄ rōnabilius 7 facilius magna diuiduntur q̄ parua: q̄ magna facilius dissoluuntur. 7 hoc ideo q̄ magna componuntur ex multis. ¶ Nō tamen paruitas vel magnitudo est causa diuisibilitatis vel indiuisibilitatis ipsa vero athoma de natura sua 7 vniuersaliter sunt indiuisibilia 7 nō p̄pter magnitudinē vel paruitatē. ¶ Deinde cum dicit.

71. ¶ Amplius autē vtrū oīum vna nā illoꝝ solidorum: aut differt alterū ab alteris quēadmodum si hec essent ignea: hec autēz terrea s̄m tumorē. Siquidez enim vna natura est oīum quid diuidens: aut quare non fiunt tangentia vnus: quēadmodum aqua quādo aquā tangit: nihil enim differt posterior aqua a priori. si autē alia qualia hec 7 manifestū est q̄ has ponēduz p̄ncipia 7 causas cōtingentiū magis q̄ figuras.

72. ¶ Amplius autē dīa in natura vtrūq̄ faciēt 7 patientur approximantia adinuicem.

¶ Ponit scōdam rōnem p̄ncipalem ad p̄bandum athomos quos illi ponebāt nō esse p̄ncipia que talis est: aut illa corpora sunt vnius nature: sicut si essent omnia ignea vel oīa terrea vel differūt adinuicēz in naturis vt si essent alia terrea alia ignea. si autē sunt omnia vnius nature 7 vnius sp̄ci s̄m q̄ritatem: quid erit tunc diuidēs: 7 discōtinuans ipsas athomos: quasi diceret nihil: cū enī sint vnius nature nō est in eis aliquid iuenire per q̄ abinuicēz discōtinuentur. quare ergo non accidit sicut in aqua: cuius partes quando adinuicem se tangunt statim cōtinuantur: nō differt posterior pars aqua p̄ore cuius autē ipsa corpora athomalia nec sic adinuicem cōtinuentur: nō erūt vnius nature nec diuersarū naturaz: q̄ si illa corpora alia 7 alia: vt dictū est: quales sunt ille diuerse species vel nature. cuius enim ille nature faciant athomos diuersas 7 discōtinuas: oꝝ q̄ sint omnes s̄z naturas diuerse. ergo ille nature magis sunt ponēde cause 7 p̄ncipia rerū que fiunt ex athomis q̄ figure athomoz: quas Demo. dixit esse p̄ncipia. ¶ Et p̄terea q̄ differūt in natura 7 forma agunt 7 patiuntur adinuicē cū approximantur. Illa vero que sunt diuersa in figura nō sic agūt 7 patiūtur adinuicem. ergo ille diuerse nature debēt poni p̄ncipia actiōis 7 passiōis q̄ diuerse figure. ¶ Deinde cuius dicit.

73. ¶ Amplius quidē qd̄ est qd̄ mouet. si q̄dez enī aliō. n. passiuū ē. si autē ip̄z seip̄z: vnūq̄q̄ aut diuisibile erit: s̄m aliud quidē mouens: s̄z aliud autē motū. Aut s̄m idē cōtraria existunt.

74. ¶ Et nō solū materia erit vna nūero: s̄z 7 potētia. ¶ Ostēdit q̄ corpora indiuisibilia nō mouētur in vacuo: sic dicebat Demo. tali rōne. si ista indiuisibilia mouentur in vacuo querendū est quid mouet ea: aut. n. mouentur a se aut ab alio. si ab alio: tūc ip̄m indiuisibile est passiuum. q̄ non est p̄mū p̄ncipium actiōis: sed potius ip̄m mouēs. si autē mouetur a seip̄so: aut est diuisibile cū s̄z vnā partē moueat 7 aliā moueatur. aut in eodē s̄m idem existūt s̄m cōtraria. mouere. n. 7 moueri sunt cōtrarioꝝ. vtrūq̄ autē istoꝝ est impossibile. sic etiā nō solūz esset mā cōtrarioꝝ vna numero: s̄z et potētia eēt vna: qd̄ ē ipole. si. n. i māz dūoꝝ esset vna potētia solum nō haberēt ipsa cōtraria diuersas naturas. sic et nō esset multitudo rerū: s̄z omnia essent vnus: q̄ oīa essent ab eadem mā 7 ab eadē potētia numero. ¶ Cuius enī actus

7 potētia nō diuersificent sp̄z: si esset tñ vnā potētia eēt tñ vna species. ¶ Est autē hoc itelligendū de potētia p̄p̄in qua ad formas cōtrarias: que nō est vna numero sed diuersa. ¶ Est enī alia potētia remota que est vna 7 eadē cōtrarioꝝ: 7 hec est p̄ma materia. que s̄m se est i potētia 7 ip̄a est sua potētia. ¶ Deinde cū dicit.

75. ¶ Quicunq̄ quidez igitur per porozū motionem inquit passiones cōtingere: sed siquidē 7 plenis poris superfluit poris. Si enī patitur aliquid: ita omne 7 si non poros habēs: s̄z ip̄m cōtinuū ens patietur eodē modo.

76. ¶ Amplius autē quomō contingit de inspicere 7 videre vt dicunt. Neq̄ enī s̄m tactū contingit trāsire per transparentia: neq̄ per poros si plenus vnus cuiusq̄. Quid enī differt a nō poros habere: omne enī sic erit plenus.

¶ Reprobat predictas opiones q̄tum ad modos agendi 7 patiendi quos ponebāt. 7 circa hoc duo facit. p̄mo ostēdit: ad actionē 7 passionē nō sunt necessary poris. 2. q̄ nec q̄tus ad diuisionem corpoꝝ ibi. (Diuisibilibus autē.) ¶ Circa p̄mū duo facit. p̄mo ostēdit q̄ poris nō sunt neq̄ ad actionē 7 passionem. scōdo remouet quoddā dubiū ibi. (Sed 7 si vacuū.) ¶ Circa p̄mū ponit duas rōnes. quarū p̄ma talis est q̄ dicūt cōtingere passiones ex hoc q̄ actiuus mouetur in poris passiuus: sicut isti dicūt: q̄ res patitur cuius impleti sunt poris: necesse est eos cōcedere q̄ poris sunt superflui. si. n. aliquid corpus patitur: q̄ actiuus tangit ipsum in poris: tūc illud patitur per tactum actiuū 7 nō per poros etiā si nō haberet poros: sed sit totum cōtinuum patietur eodē modo p̄pter tactum actiuū: superflui ergo sunt poris. scōdam rōnem ponit ibi. (Amplius autē quomō contingit) dicens q̄ isti nō p̄t dicere quō videre 7 inspicere fiat q̄ iste sensus fit p̄ trāsparentiam: sicut per vitrū vel cristallū. manifestus. n. est q̄ sentiens s̄m tactum nō trāsfit per transparentia: vt ad rem sensatam perueniat: q̄ illi sensus fiunt per distātiā. ¶ Nec iterū possunt dicere q̄ sensus fiat per poros si plenus est vnus cuiusq̄ porozū sicut ipsi dicūt: nihil enim differt habere poros plenos 7 nō habere poros: q̄ totū corp⁹ trāsparens sicut erit plenus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed 7 si vacua quidē hec: necesse autem corpora in eis habere ibidē cōtingit sursum. ¶ Si autē talia s̄m magnitudinē suā vt non suscipiant corpus aliquod ridiculum. parū quidem existimare vacuū: magnū autēz non eēt vacuū. Qualecūq̄ autem vacuum aliquod existimare dicere nisi regione corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori. s̄m tumorē simile erit vacuū. ¶ Vniuersaliter autē poros facere superflūū. Si q̄dem enim nihil facit s̄m tactū neq̄ per poros trāsfiens faciet. Si autē in tangendo 7 poris non entibus: hec q̄dem patient: hec autē faciēt ad seinuicē hoc modo inatorū.

¶ Quoniam ergo ita dicere poros vt quidā existimant: aut mendacium: aut inane est manifestum ex his.

¶ Remouet quoddā dubiū siue quādam falsam responsionē que posset dari posset enī aliquis dicere q̄ poris 7 foramina sūt vacua: 7 hoc remouet dicēs: q̄ si sint vacua aut possunt

in se recipere corpus implens: ipsa aut nō. si possunt. ponant ergo qd recipiat. possibili eni posito in esse qd ex eo accidit nō est impossibile. sequitur ergo id quod prius: scilicet qd nō semper cōtingat videre per transparentes: quia impletis poris nihil videtur. si aut pori tales sunt qd nō possunt recipere corpus implens: eo qd sunt parui: hoc ridiculum est dicere: scilicet qd paruum foramen qd porus dicitur sit vacuū: magnum autē spacium nō sit vacuū: sed plenum corpore subintrante ipsuz: quia qualitercunq; est vacuū illud siue magnū siue parvū: habet corpus sibi equale implens ips: qd quidem patet per diffinitionem vacui. vacuum enim nihil aliud est nisi regio siue spacium alicuius corporis susceptivum. quapropter manifestum est qd omni corpori in tamore sue q̄tatis est equale vacuum. si vacuū esse ponatur: yniuersaliter autem superfluū est dicere poros esse ppter actionem. Aut enim agens agit s̄m tactum aut non. si nō agit per tactū. ergo non agit intrinsecus in poris tangēs. ergo poro nō sunt causa passionis. si autem agit s̄m tactuz: et non existētibus poris: dummodo actiuum tāgat passiuū: que sunt innata agere et pati adiucē fiet actio et passio. Ulterius autem epilogat: qd ita ponere poros: vt quidam existimat aut est mendaciū: aut inutile est ad actionē et passionē: et hoc est manifestū ex supradictis. Deinde cū dicit.

Diuisibilibus autē oīno corporibus entibus poros facere ridiculum est: s̄m id enī qd diuisibilia sunt possunt separari.

Ostendit qd poro non sunt necessary ad corporis diuisionem dicens qd cum omne sit diuisibile tam p̄hicum q̄ mathematicum ridiculum est ponere poros causa diuisionis: quia corpora possunt separari s̄m id quod diuisibilia sunt. in talibus autem nō est vacuum in poris. poro ergo nō sunt causa diuisionis: qz alr mathematica. nō eēt diuisibilia.

77. **Quo autem modo existit generare in entibus et facere et pati dicamus: accipientes principū dictum multotiens.**

Postq̄ philosophus posuit opiniones aliorum de agere et pati siue de modis agendi vel patiendi et reprobationes earum: in parte ista ponit opinionem propriam et veram. et circa hoc duo facit. p̄mo dat intentionem suam. sc̄do prosequitur intentuz ibi. (Si est enim) Dicit ergo p̄mo qd postq̄ posite et reprobate sunt opiniones aliorum de actione et passione dicendum s̄m rei veritatē quomodo existat vel fiat generatio et quomodo existat agere et pati in his q̄ agunt et patiuntur. ad hoc autē perfecte vidēduz accipientē est pro p̄ncipio actionis et passionis illud quod multotiens dictum est. Deinde cum dicit.

Si enim est hoc potestate: hoc autē actu tale innatuz est. Non tamen quidez pati: tuz aut non pati: sed oīno s̄m quantuz est tale. Admagis autē et minus s̄m qd tale magis et min⁹. Et has res vtiq; aliqs dicit magis inesse: vt in metallicis: extēdunt enī se passive vne cōtinue.

Prosequitur intentum. et circa hoc duo facit. p̄mo ponit duas p̄ditiones que requiruntur ad actionem et passionē. Sc̄do probat sc̄dam cōditionem ibi. (Tum quidez existimare.) Circa p̄mum ponit p̄mo p̄mam cōditionem que est qd patiens qd est in potentia nō patitur s̄m quasda partes: sed s̄m omnes. p̄mo ergo premitit quoddam p̄ncipiū manifestum: et est qd entium quoddam est in potentia et illud est passiuum quoddam est in actu et illud est actiuum.

Et cum ita sit nō est alia causa passiōis. nisi quia receptiuum alicuius forme. recipit illam ab aliquo agēte. impote

est ergo qd illud tale corpus qd est in potētia sit receptiuū alicuius forme. tuz quidez id est s̄m aliquas partes. tuz aut non. i. s̄m quasdam non. sed oportet qd sit omnino p̄ssibile. id est in omni parte inquantuz est in potentia. potest tamen s̄m aliquas partes magis recipere passionē ab agētis virtute causata: et s̄m quasda minus: quia forte passiuum magis est dispositum in vna parte q̄ in alia ad recipiendū formā quā agens intendit inducere. Si autem aliquis dicat qd magis passiuū sūt magis porosa: sicut videmus in venis metalloz qd que sunt rariores magis sunt disposite ad recipiendū formas metalli: et sic videtur qd poro sunt causa passionis. dico qd hoc nō est verum qd foramina nō sunt causa passionis: sed potius dispositiōis materie: que a tali actiuo passibilis est et nō ab alio. Sc̄do cū dicit.

Continuuz igit vniq; qd et vni ens ipassibile. 78.

Similiter autē et non appropinquantia nec sibiipsis: neq; alijs: que facere innata sunt et pati. Dico autē. A. g. non soluz tangens calefacit ignis: sed et si longe sit: aerem quidez ignis: aer aut corp⁹ calefacit: inat⁹ facere et pati.

Ponit sc̄dam cōditionem: et est qd agens et patiens debēt esse diuisa et non continua: quia id quod est continuum nō est passibile. Veritas aut huius p̄positionis ex hoc est: quia nihil patitur a seipso: quia non est magis ratio: quare vna pars eius agat et alia patiatur q̄ alia: cuz partes contui sint similis nature. Ista autē agētia et patiētia licet sint diuisa: oportet qd sint in debita propinquitate. Omnia enim agētia naturalia habēt determinatā virtutem que si vltra sue virtutis p̄positionem elongentur a patiētibus nullum effectum causare poterunt. Sed cum fiūt p̄p̄ qua in se vel in alijs tūc agēs agat et patiēs patiatur. Dico autē appropinquare sibiipsis. p̄mū agēs et vltimū patiēs sunt imediata. appropinquare vero in alijs est quādo iter p̄mū agēs et vltimū patiēs est aliquid qd agit et patitur. Agit aut in virtute p̄mi. verbi gratia. ignis nō soluz calefacit nos quādo tāgit sed etiaq; quādo est lōge. calefacit enī aerem qui natus est calefieri ab igne. Aer autē calefactus calefacit corpus nostrum. Deinde cū dicit.

Tum quidez existimare pati: tum autē nō de terminātes q̄ in principio hoc dicendū. Siquidem enī non vbiq; diuisibilis magnitudo: sed est corpus idiuisibile: aut latitudo: nō vtiq; erit vbiq; passibile: sed neq; cōtinuum vlluz. Si autē hoc mendaciū: et omne corpus diuisibile. Nihil differt dicere diuisum esse quidez tangere: aut vtiq; diuisibile esse. si. n. segregari pōt s̄m tactus: vt alit quidā: et si nondum est diuisum. possibile. n. diuisum esse. fit. n. nullū ipole. 79.

Probat sc̄dam cōditionem dicens: qd existimare sicut qdā existimāt qd res q̄ patitur: tum. i. s̄ aliquas partes patitur: et tum nō. i. s̄m aliquā nō patitur. hic determinādum est et dicendum qd hoc falsum est. Si enim cōcederet qd corpus et magnitudo nō vbiq; esset diuisibilis: sed diuiditur i diuisibilia corpora: sicut dixit Demo. vel indiuisibiles superficies: sicut dixit plato. tūc verum esset qd corpus nō vbiq; i. in omni parte sua esset passibile sic etiam esset veruz qd nihil esset continuum licet continuetur ad idiuisibile: nō tamen componitur ex indiuisibilibus. Si autem est mendaciū hoc qd dicit: immo quia mendaciū est: quia omne corpus est diuisibile nihil differt dicere qd diuidatur. vel qd sit diuisibile. vel qd tangatur vel qd sit tangibile. licet. n.

De generatione et corruptio.

in poros diuidatur sicut Demo. tamen etiam est diuisibile in partibus que poros interponuntur: quia iste non sunt indiuisibiles que partes ponebantur indiuisibiles ab eis: et similiter est tangibile in illis. ¶ Et ita sicut totum est tangibile et diuisibile et passibile. ¶ Si enim potest segregare sicut tactus. id est sicut superficies in quibus est tactus: ut dicunt quidam platonici. Et si nondum est diuisum est tamen diuisibile. posito ergo in esse possibili non accidit impossibile. ¶ Similiter etiam si diuisibile sit in parte posita diuisio in actu non sequitur impossibile. ¶ Secundum ergo totum et quolibet sui partes est diuisibile et passibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aniuersaliter autem generari hoc modo scissis corporibus est inconueniens. Destruit enim hic sermo alterationem.

so. ¶ Videmus enim idem corpus continuus ens: quandoque quidem humidus: quando autem coagulatum non autem diuisione et compositione hoc patiens. ¶ Neque conuersione et ordine: sicut ait Democ. neque enim transductum neque transpositum sicut materiam neque transmissus coagulatum ex humido generatum est. ¶ Neque autem nunc insunt dura et coagulata indiuisibilia tumoribus sed similiter omne nunc humidum: quandoque autem durus et coagulatus est.

¶ Oñdit quod predicta opinio non est sufficiens ad actionem et passionem. et circa hoc duo facit. primo ostendit quod non est sufficiens ad alterationem: imo destruit ipsam. scilicet quod nec sufficiens ad augmentum ibi (Amplius autem) Dicit ergo primo: quod uniuersaliter passio hoc modo fiat in rebus: quo quidam dicunt quod generatio sit scissis siue separatis corporibus per poros: est inconueniens. ¶ Destruit enim hic modus alterationem. in qua tamen saluatur passio et actio. videmus enim quod idem corpus continuum manens quandoque quidem est humidus et liquidus et quandoque coagulatus. sicut glacies et aqua fluida: et tamen talis alteratio fit sine diuisione ipsius corporis continui: et sine aliqua alia compositione: et sine conuersione suarum partium: et absque tactu diuerso in ordine componenti partium: sicut dicit Demo. ¶ Cum. n. aliquod humidum coagulatur non transcluditur extra naturam suam: ita quod mutet substantiam: nec transponuntur partes mutando ordinem vel situm: neque transmittitur per liquefactionem: neque etiam nunc quando scilicet humidum coagulatur: oportet quod in aqua corpora indiuisibilia tumoribus: id est sicut quantitatem subintrant ad causandam coagulationem: sed ipsum humidum quod coagulatur et conuerso semper similiter se habet quantum ad hoc quod neque componuntur partes neque adduntur vel diuiduntur neque mutant ordinem vel situm. patet ergo quod predicta opinio destruit alterationem. ¶ Deinde cum dicit.

si. ¶ Amplius autem neque augmentationem possibile esse et diminutionem. Non enim quodcumque erit factum maius siquidem sed erit appositio et non esse transmutans mixto: aut aliquo aut sicut se transmutante. Quid igitur est generare et facere: et generari et pati adinuicem: et quomodo contingit: et quomodo inquirunt quidam non contingit autem determinatum sit hoc modo.

¶ Ostendit et quod destruit augmentum. In augmentatione enim oportet quod augeatur quelibet pars eius quod augetur: ut supra dictum est. Sed si augmentum fiat per additionem atomorum: ut ipsi dicunt non erit augmentatio: sed quedam appositio

corporis ad corpus non ex hoc quod quelibet pars istius compositi augmentatur. Item in augmentatione oportet quod augmentum siue adueniens augmentata transmutetur in naturam eius. Et quod ipsum totum quod augetur transmutetur ab eo quod sibi aduenit de minori quantitate in maiorem quantitatem.

¶ Sed per additionem corporum atomorum ipsum totum non erit transmutans: id est non transmutabitur alio mixto: id est aliquo corpore indiuisibili sibi addito non transmutate ipsum de minori quantitate in maiorem. ¶ Et ipsum totum non erit sicut se transmutans: id est non transmutabit corpora indiuisibilia que sibi adueniunt et remanent incorrupta. unde frigidius dixit alio mixto: quia talia corpora non miscentur adinuicem: sicut grana frumenti in modio. Ultimo epilogat. et per litteras. ¶ Reliquum autem videndum de mixtione sicut eundem modum methodi. Hoc enim erat tertium propositum a principio.

¶ Scrutandum autem est quid mixtio et quid miscibile: et quibus existit entium: et quomodo. Amplius autem utrum ne est mixtio: an hoc mendacius. sz.

¶ Postquam philosophus determinauit de tactu et de facere et pati que sunt necessaria ad generationem. hic determinat de mixtione que fuit tertium eorum. de quibus supra promiserat se dicturum. est enim etiam mixtio necessaria ad generationem eorum que ex elementis generantur. quando enim fit generatio simplicis elementi tunc nulla fit mixtio. Circa hoc ergo duo facit. primo manifestat intentionem suam. secundo prosequitur intentum ibi (Impossibile enim alterum). Dicit ergo primo quod post predicta restat nos videre de mixtione sicut eundem modum methodi: et ideo quia mixtio hoc erat tertium que ponit tractanda. ¶ Quid autem intendat per hoc quod dixit sicut eundem modum methodi. declarat cum subdit quod perscrutandum est quid est mixtio: et quid miscibile et quibus existit entium: id est que contingit misceri: et videndum quomodo fiat. et si sit mixtio vel utrum sit mendacius mixtionem fieri: quia hoc modo supra quesitum de alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Impossibile est enim alterum altero misceri: quemadmodum dicunt quidam entibus quidem adhuc mixtis et non alteratis: non magis nunc mixta esse quam prius inquirunt. Sed consimiliter se habere. ¶ Altero autem corrupto non mixta esse: sed hoc quidem esse: hoc autem non esse: mixtionem autem similiter habentibus esse. ¶ Eodem modo et si ambobus conuenientibus corruptum est alterutrum mixtorum. Non enim est mixta nullatenus entia.

¶ Prosequitur intentum. et circa hoc duo facit. primo pertractat ultimam questionem: scilicet an mixtio sit. ¶ Secundo penultimam questionem: scilicet quomodo mixtio fiat ibi. (Continuus autem his.) Alias autem questionem non prosequitur: quia ex cognitione istarum relique inotescunt. Circa primam duo facit. primo ponit rationes ostendentes mixtionem non esse. secundo soluit eas ibi. (Dic quidem sermo videtur.) Dicit ergo primo quod sunt quidam dicentes non esse possibile mixtionem fieri et ad hoc probandum uter bantur tali ratione. ¶ Quando mixtibilis veniunt ad mixtionem aut manent: sicut prius in forma et specie aut non manent sed corrumpuntur ambo vel alterum. si ambo manent in forma et specie: sicut prius et non alterantur: tunc non sunt magis mixta quam prius: sed consequenter se habent. ¶ Si autem alterum corrumpatur nec etiam tunc erit mixtio: sed corruptio

simile sicut nunc et prius

vnus r cōseruatio alterius non corrupti. si autē ambo in
uices corrumpuntur: tūc etiā nō erit mixtio: qz nō possunt
esse mixta q̄ nullo modo sunt entia. ¶ Deinde cū dicit.

83. ¶ **Hic quidē videtur sermo querere quid differt
actu mixtio a generatione r corruptiōe: r quid
miscibile a generabili r corruptibili. Manifestū
enim q̄ oportet differre si est mixtio. Quapro-
pter his entib⁹ manifestis quesita soluent⁹ vtrūq̄.
¶ At vero neq̄ materiam igni misceri dicim⁹:
neq̄ misceri euz exardet. Neq̄ ipsam ipsis par-
ticulis neq̄ igni: sed ignez quidez generari: hāc
autem corrumpi.**

¶ Determinat ppositaz questionē: r quia ratio negantium
mixtionē esse: querit differētiā mixtionis r generationis
r miscibilis r generabilis. Ideo philosophus pmo ostēdit
differētiā eoz adinuicē r mixtionis ad alios modus. se-
cundo soluit fm propriaz opinionez ibi. (Quoniam autem
sunt bec quidez potentia.) Circa p̄mum duo facit. p̄mo po-
nit differētiā mixtionis r generatiōis. secūdo mixtiōis ad
augmētuz r alterationē ibi. (Scdm autē eundez moduz)
dicit ergo p̄mo q̄ sermo eoz qui negāt mixtionē fieri vi-
dentur querere differētiā mixtionis r generatiōis. Que-
rit etiā in quo differt miscibile a generabili r corruptibili.
manifestuz eniz est q̄ si est mixtio oportet eam differre ab
alteratiōe r augmēto r generatiōe que sunt mutatiōes ad
formas r quādo ista differētia crit manifesta tunc soluet
questio. ponit ergo differētiā mixtionis r generationis.
euz dicit. At vero in materia: neq̄. d. q̄ materia nō dicitur
misceri generabili: sed potius effici actu per formam. nihil

eniz aliud ad generationē requiritur fm Aristo. in quinto
meta. nisi agēs reducēs mām p̄existentē in potentia ad
actuz. vnde in octauo meta. dicit q̄ non est alia causa qua
re partes diffinitiois sunt vere vnum nisi agēs q̄ reduxit
ad actuz q̄ p̄us erat in potētia. materia eni in qua genera-
tur ignis: nō dicitur misceri igni nec etiā forme ipsius. Si
militer non dicimus ignem misceri lignis cū ardet ea: nec
etiā dicimus q̄ materia ignis miscetur particulis ignis:
neq̄ ipsi igni. Sicut dicimus q̄ vnum miscibile miscetur
particulis alterius miscibilis r ipsi miscibili. Sed dicimus
materiā ignis: sicut ligna vl̄ aliud corrumpi: ignē autē gene-
rari ex quo manifeste potest cōcludi q̄ mixtio nō est gene-
ratio neq̄ corruptio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ **Secunduz autē modū eundē neq̄ corpori ci-
bum: neq̄ figurā cere mixtā: neq̄ figure tumo-
rem: neq̄ corpus r albū. Neq̄ totaliter passio-
nes r habitus posse esse mixta reb⁹. Saluata. n.
videntur: sed tamē neq̄ albus r disciplinaz cō-
tingit misceri: neq̄ aliud nō separabiliū aliqd.**

¶ **Sed de hoc dicunt quidaz non bene qui oia
quādoq̄ simul esse dicunt r mixta esse. Nō. n.
omne omni miscibile: sed oportet existere sepa-
rabile vtrunq̄ mixtoruz. Passioniū autem nul-
la separabilis.**

¶ **Ponit differētiā mixtiōis ad alios motus. r p̄mo ad aug-
mentuz. d. q̄ fm eundez moduz nō dicimus cibuz misceri
corpori cibato: quia cibus trāsit in dominās corpus: q̄ ma-
net fm formas. ¶ Sed neutrū miscibiliū ita manet: sicut
corpus cibatus: scilicet idiuisuz r specie nullo modo altera-
tus: sic patet q̄ mixtio differt ab augmēto. Differt etiā ab
alteratiōe: sicut p̄mo patet in artibus: nō eniz dicimus figu-**

ram misceri cere nec figuraz misceri quātitati siue tumori
qz vtrūq̄ manet idiuisum a specie nullo modo alteratum.
¶ Idem ostēdit in alterationibus naturalibus nō eniz di-
cimus q̄ albedo miscetur corpori quādo corpus fit albus
r vniuersaliter nulla passio r nullus habitus miscetur aly
rebus: s̄ sunt in eis sicut in subiecto. ¶ Et ratio huius est:
quia ambo scilicet tam accidēs q̄ subiectuz videtur eē sal-
uata r non alterata: similiter nullum accidēs miscetur aly
accidēti. Et vniuersaliter nullam q̄ non contingit separa-
ri r per se existere potest misceri: qz omnia miscibilia p̄mo
sunt separata: r post mixtionem separari possunt: et propter
hoc nō bene dixerūt aliquādo omnia fuisse simul: sicut di-
citur in p̄mo p̄ysi. ¶ Non enim omne cuiuslibet miscetur.
Sed oportet miscibilia esse talia: quozū vtrūq̄ possit sepa-
rari: passio autē nulla est separabilis: r ideo nec miscibilis.
¶ Deinde cum dicit.

84. ¶ **Quoniam autē sunt bec quidē potentia: bec autē
actu entium cōtingit mixta esse aliquādo r nō
eē. Actū quidē ente aliquo generato ex ipsis: po-
tētia autē adhuc vtrūq̄ q̄ erant anteq̄ misceren-
tur r non partita. Hic autē sermo quesit⁹ p̄m⁹.
¶ Videtur enim que miscētur prius ex separa-
tis cōueniētia r possibilia separari rursus: neq̄
manēt igitur actu vt corpus r album: neq̄ cor-
rumpūtur: neq̄ alterum: neq̄ ambo. saluaf. n.
virt⁹ eoz. Ideo bec quidem derelinquantur.**

¶ Soluit predictaz questionē dicēs: q̄ entiaz quedaz sunt
entia in potētia r quedaz in actu. vnde mixta postq̄ mixta
sunt cōtingit aliquādo esse r aliquādo nō esse in mixto.
Sunt eniz ibi in potentia. saluata tamē virtute eozum: sed
non sunt ibi actu. Ipsum eniz generatum est aliud ab ipsis
miscibilibus siue mixtis: r est in potētia ipa miscibilia: que
ante mixtionē sunt separata. ita cōtingit post mixtionē se-
parari: licz in mixto nō sint abinuicē diuisa: r hoc est q̄ ser-
mo habitus siue ratio negantiuz mixtionē quesit⁹. s. quō
elemēta manerēt in mixto. videmus eniz q̄ ea que miscen-
tur cōueniunt ex prius separatis. r postq̄ veniunt rursus
separabunt⁹: qz leuia aliquādo ascēdēt r grauia descendēt.

¶ Cū eni elemēta que sunt i mixto sint ibi p̄ter naturā:
quia sunt extra propriaz regionē vbi dicitur secūdo de celo.
q̄ autē est p̄ter naturā nō potest esse sempiternus: ne-
cesse est ipa separari. nō ergo manēt elemēta in mixto actu
sine aliqua alteratiōe: sicut corpus albus: nec ambo nec al-
terum corrumpuntur omnino: sicut in generatiōe r corru-
ptione: saluatur. n. virtus eozum. ¶ Ad euidentiaz autē b⁹
questionis duo sunt cōsideranda: super que ista questio est
fundata. p̄mū est qualiter elemēta veniant ad mixtionē.
Secūdo est: quomō elemēta sunt i mixto. ¶ Circa p̄mū

scienduz est q̄ fm dicta p̄horum p̄mū mouens elemēta
ad mixtionē est imiscibile: r hoc est ipsum celum siue astra
lata in ipso: q̄ est diuersuz a natura quattuor elemētorū
vt probatur est in p̄mo de celo r mundo. ¶ Nā sicut ostē-
dit philosophus in p̄mo met̄huroz. iste mūdus quattuor
elemētorū est de necessitate cōtinuus: id est cōtinuus super-
rioribus motibus vt omnis ipsi⁹ virtus gubernetur inde:
quia illud oportet putare p̄mam causam q̄ oibus est prin-
cipuz motus. tale autē est ipsum celuz: r ideo ibidem sub-
dit q̄ causa eozum que accidunt circa ignem terras r alia
elemēta est virtus eoz que semp mouentur. vnde in eodē
dicit q̄ spera ignis mouetur circulariter: r etiā spera aeris
licet nō tota per raptū firmamētū. habēt etiā alie stelle spe-
cialem effectum in aliquibus elemētis: sicut spera solis in

notu totum par-
phum

T.c.i.

sphere

De generatione et corruptio.

qua est effectus caloris est nata mouere ignem: et spera lune est nata mouere aquam sicut ad sensum patet. alie autem spera. v. planetarum nate sunt mouere aerem: et ideo aer tot diuersis motibus mouetur. Est enim in aere frigus congelatiuus ex spera saturni et estus ex spera martis et temperies in calido ex spera Jouis et temperies in frigido ex spera veneris commiscibilitas et passibilitas facilis ex spera mercurij. Spera autem stellarum fixarum que est secunda in qua sunt multe imagines et figure mouet terram. vnde et in ipsa figurantur imagines multe in generatis: licet ergo elementa leuia non descendant ex se nec graua ascendant ex se: tamen ex motoribus vltimis ordinatis motus aliquando descendant leuia: et ascendant graua. hoc autem conueniens exemplum est in qualitatibus actiuis et passiuis corporis animati. Non enim in animali semper mouentur calidus secundum naturam ignis nec agit actus ignis omnino: sed potius mouetur in id ad quod dirigitur ab anima et agit ad terminum et finem intentum ab ea: sicut philosophus dicit contra Empedoclem in secundo de anima. Cuius autem motus celi et opus nature sit opus intelligentie: ut dicit philosophus: non semper sequuntur elementa proprium impetum sui motus: sed aliquando mouebuntur in id ad quod per voluntatem intelligentie diriguntur siue per virtutem stellarum. Si de propinquo siue instrumentali motore loquamur. hoc autem manifestum est exemplum vapore terrestri eleuato a terra: sicut dicitur in primo meta. qui per virtutem solis ascendit ad calidam regionem aeris. Et de vapore humido et aquoso. sicut ascendente vnde cum in aere sint quedam partes ignite et aeree et aquee et terre mouentur a se inuicem ascendendo et descendendo. quod autem ignis sit in aere. patet per philosophum in primo meta. dicit enim quod ambitus ignis per aerem frequenter spargitur motu. id est per virtutem celestis motus: et fertur violentia deorsum: et ideo sunt aliquae partes ignis et in rore et in vaporibus pluuiialibus descendentes: quas vapores accipiunt in regione aeris calefacta: et ideo aque pluuiiales sunt vaporose et calide. et hec est causa quod niue descendente non est tanta intensio frigoris: sicut in alijs hyemalibus temporibus. Sic ergo cum pluuia et rore et alijs huiusmodi descendunt partes ignite ad locum mixtionis.

Ex his patet quod ad mixtionem non mouet violentia: sed natura: et ideo mixtio non est violenta sed naturalis. Circa secundum autem diuersi diuersimode opinantur. Sunt enim quidam dicentes quod qualitatibus actiuis et passiuis ad medium redactis aliquantulum per alterationes forme generales elementorum manent in mixto: quia si non manerent corruptio quedam erit in mixto. Rursus etiam quia aliter simplicia corpora elementorum rationem amitterent. Elementum enim est ex quo componitur aliquid et est in eo: ut dicitur quinto meta. sed ista opinio est impossibilis. Impossibile enim materiam secundum idem diuersas formas elementorum suscipere. Si igitur in corpore mixto forme substantiales elementorum saluarentur oportebit diuersis partibus materie eas iesse. materia autem diuersas partes accipere est impossibile nisi preintellecta quantitate in materia. sublata enim quantitate materia indiuisibilis permanet: sicut patet in primo physice. Ex materia autem sub quantitate existente et forma substantiali adueniente corpus physicum constituitur. Diuerse igitur partes materie formis elementorum subsistentes plurium corporum rationes suscipiunt. Multa autem corpora impossibile est esse simul. Non igitur in qualibet parte corporis mixti erunt quatuor elementa: et similiter non erit vera mixtio: sed ad sensum sicut accidit in congregatione corporum insensibilium propter paruitatem: que libet forma substantialis propria dispositionem acquirat in materia: sine qua esse non potest. vnde altera est via ad alterationem: altera ad corruptionem. Impossibile autem est eandem esse dispositionem quam requirit forma ignis: et quam requirit forma aeris vel aque: sed sunt contrarie. contraria autem non possunt in eodem subiecto. Impossibi-

le est igitur quod in eadem parte mixti sint forme substantiales ignis et aque. Si igitur mixtio fiat remanentibus formis simplicium corporum. sequitur quod non sit mixtio: sed solum ad sensum. quod in se positus partibus insensibilibus propter paruitatem. Quidam vtriusque rationes vitare volentes in maiorem inconueniens inciderunt: ut enim mixtionem ab elementorum corruptione distinguerent: dixerunt formas substantiales elementorum aliquantulum remanere in mixto. Sed rursus nec cogentur mixtionem ad sensum: et non secundum veritatem ponere: posuerunt quod forme elementorum non manent in mixto secundum suum complementum. Sed in quoddam medium reducunt. Dicunt enim quod forme elementorum suscipiunt magis et minus et habent contrarietatem ad inuicem: et quia hec manifeste repugnat communi opinioni et dictis Aristotelis dicentis in predicamentis quod substantie nihil est contrarium: et quod non recipit magis et minus. Alterius procedunt dicentes quod forme elementorum sunt imperfectissime: utpote materie primae propinquiores. vnde sunt medie inter formas substantiales et accidentales. Et sic in quantum accidunt ad naturam formarum accidentalium magis et minus suscipere possunt. hec autem positio multipliciter improbabilis est. primo quia esse aliquid medium inter substantiam et accidens est omnino impossibile. esse enim aliquid medium inter affirmationem et negationem. proprium enim accidentis est in subiecto esse: substantie vero in subiecto non esse. forme autem substantiales sunt quidem in materia: sed non in subiecto. Nam subiectus est hoc aliquid: forma autem substantialis est que facit hoc aliquid: non autem presupponit ipsum. Itaque ridiculum est dicere medium esse inter ea que non sunt vnius generis: ut probatur in primo meta. medium enim extrema ex eodem genere esse oportet. nihil ergo medium esse potest inter substantias et accidentia. Unde impossibile est formas elementorum suscipere magis et minus. omnis enim forma recipiens magis et minus est diuisibilis per accidentia: in quantum. scilicet subiectum potest ea participare vel magis vel minus. Secundum autem id quod est diuisibile vel per accidens vel per se contigit esse motum continuu: ut patet in sexto physice. si igitur forme substantiales elementorum suscipiunt magis et minus tamen generatio que corruptio erit motus continuus: quod est impossibile. Nam motus continuus non est nisi in tribus generibus. scilicet in quantitate qualitate et vbi. Quod igitur alium motum inuenire: quod et vitas mixtionis saluet: et tamen elta non totaliter corruptam. Sed aliquid in mixto remaneat. Considerandum est igitur quod qualitates actiue et passiue eorum tria sunt ad inuicem et magis et minus recipiunt. Ex his autem qualitatibus que suscipiunt magis et minus constitui potest media qualitas que sapit vtriusque extremi naturam sicut palidum inter album et nigrum. sic igitur remissis excellentiis eorum qualitatum constituitur ex eis quedam qualitas media que est propria qualitas corporis mixti: dicitur tamen in diuersis partibus diuersam mixtionem proportionem: et hoc quidem qualitas est propria dispositio ad formam corporis mixti. sic qualitas simplex ad formam corporis simplicis. Sic igitur extrema inueniuntur in medio quod precipue naturam vtriusque sic qualitates simplicium corporum inueniuntur in qualitate corporis mixti. Qualitas autem simplicis corporis est quod aliud a forma subali ipsa agit tamen virtute forme subalis: alioquin calor calefaceret tamen: non autem forma subal' educe ret in actu cum nihil agat supra suam speciem. Sunt igitur virtutes formarum subalium simplicium corporum in corporibus mixtis non actu: sed virtute. Et hoc quod dicit philosophus. non manent igitur elta. scilicet in mixto actu ut corpus album: nec corruptum nec alterum nec abo: saluat. n. v. eorum.

Continuas autem his questionem dicendum vtrum 85.
ne mixtio ad sensum est: ut quando ita in parua diuiduntur que miscentur et ponuntur ad inuicem hoc modo: ut non manifestus sit sensui vnus quodque: tunc mixta sunt. Aut non sunt. Sed est ut quecumque secus quacumque sit particulam mixtorum. dicitur. n. sic illo modo. U. g. ordinem mixtum

nota

l. c. 4.

frumēto: qñ qđcunq; secus qđcunq; ponetur.

Leho **C** Postq; p̄hs d̄terminauit mixtiōez eē: h̄ d̄terminat quō fiat mixtio. Et circa h̄ duo fac. p̄ pōit opiones alioz d̄ mō mixtiōis. 2° pōit opionē ppriā ibi. (Sūt itaq; vt dixim⁹.) Circa p̄^m duo fac. p̄ pōit opiones alioz. Secūdo reprobat eas ibi. (Si autē est oē corpus) Circa p̄mū sciendū est qđ de modo mixtionis duplex fuit opinio. vna fuit qđ tūc soluz mixtio fiat quādo miscibilia diuidunt̄ in tam minima fm quātitatē qđ sensus ea percipere nō potest: 7 quādo illa minima fuerūt secus inuicez posita nō alterata: tūc dicūt fieri mixtionē: 7 hāc opionē. p̄mo ponit p̄hs. Secūda opionē ponit. ibi. (Aut nō sunt.) que fuit talis: qđ cum miscibilia sūt diuisa: non ita vt s̄st̄at diuisio minima. Secūduz sensuz sed s̄st̄at in minima fm materiā. s. qđ non sit accipere minus qđ fuit materiā 7 opationē miscibilis. **C** Lōueniūt enī ambe iste opiones: qđ dicūt mixtionē esse fm minima: sed differūt: quia p̄ma ponit minima quo ad sensum. secūda minima fm materiā. **C** Dicit ergo p̄hs qđ dicēdū est 7 d̄terminandū continuā questionē. s. si ita sit: vt dicit p̄ma opinio: vel sicut dicit secūda que dicit. s. qđ diuiso corpore in minima simplr: quelibet pars eius est secus quācūq; partes alterius. Dicitur enī sic a quibusdā. verbi gratia: sicut si diceremus ordeuz mixtū cum frumēto. lz enī illa discernant̄: tamē sunt minima sui generis. Et ad similitudinē istoruz dicūt fieri mixtionē elementoz: quādo in minima simpliciter diuiso elemēto quelibet pars vnus ē iuxta partē alterius. **C** Deinde cū dicit.

C Si autē est omne corpus diuisibile si est corpus corpori miscibile omniomeros. Quācūq; vti oportebit partē fieri secus quācūq;

86. **C** Quoniā autē non est in minima diuisio. Neq; compositio idēz 7 mixtio sed aliud: manifestuz qđ neq; fm parua saluata oportet que miscentur dicere mixta esse. Compositio enī erit 7 nō p̄paris: neq; mixtio. **C** Neq; habebit eādē rationem cuz toto pars. Bicimus autem oportere si mixtuz est aliquid: mixtuz omiomerum esse. Et quemadmoduz aque pars aqua: ita 7 tēperati. Si autē secūduz parua cōpositio esset mixtio: 7 nihil cōtingeret hoz: sed solum quidez mixta ad sensuz.

C Destruit p̄dictas opiones: 7 p̄mo per rationē cōmunez ambabus. Secūdo per rationē ppriā. ibi. (Et idē huic) **C** Dicit ergo p̄mo. si omne corpus est diuisibile. Si corp⁹ corpori est miscibile de ratione mixture est qđ quelibet pars vnus miscibilis sit omiomerum: 7 oportet qđ quelibet pars sit iuxta quālibet partē alterius miscibilis. Quoniā autē mixtio non est cōpositio diuisoz in minima latentia sensuz: sicut dicebat p̄ma opinio: nec etiā sicut dicebat secūda. manifestū est qđ non erit mixtio fm parua saluata in speciē 7 virtutē: quia tūc esset potius quedā cōpositio: 7 non mixtio: nec haberet quelibet pars eandē rationē cū toto. **C** Nos autē dicimus qđ si est aliquod mixtū oportet ipsuz omiomeruz. i. eiusdē rationis in parte 7 in toto. Et sicut quelibet pars aque est aqua: ita quelibet pars mixti ē mixtuz. **C** Si autē mixtio esset cōpositio fm parua. vt dicebat ytraq; opinio: lz differenter: nihil hoz contingenter s̄z solū mixtio ad sensuz: 7 nō fm vitatē. **C** Deinde cū dicit.

C Et idē huic quidē mixtuz si nō videt quis acute: linceo antē non mixtuz videbit̄. Neq; diuisione vt quecūq; secus quācūq; pars. Impos-

sibile enī ita diuidi. Aut igit nō erit mixtio: aut dicēdū est hoc quo mō p̄tingit fieri rursus.

C Ponit proprias rationes. Et p̄mo cōtra p̄maz opiones d. qđ si hoc modo fiat mixtio: sicut p̄ma opinio dicebat: illud qđ esset vni mixtū: puta ei qui videt acute esse alteri⁹ non mixtuz: puta linceo videnti acute. **C** Secūdo arguit contra secūdam opionē. ibi. (Neq; diuisione.) dices qđ mixtio non est ex diuisione mīmoz: quia i mīma simplr impossibile est diuidere corpus: ita qđ in eis stet diuisio. **C** Si autē minima essent p̄hsica: tūc esset congregatio 7 non mixtio. **C** Aut igitur mixtio non est: cuz hi duo modi esse non possint. **C** Aut rursus dicēduz est quō contingit mixtionē fieri. **C** Deinde cū dicit.

C Sunt vtiq; vt diximus entiu: hec quidē actiua: hec aut passua ab his. Hec quidē igit conuertunt̄: quoz eadez materia est: 7 actiua adinucē 7 passua abinucē. Hec aut faciunt ipassibilia entia: quoz non est eadez materia. Hozuz quidem igitur non est mixtio: ideoq; neq; medicatiua facit sanitatem: neq; sanitas est mixta corporibus.

C Actiuoz autē 7 passiuoz quecūq; sunt facile diuisibilia. Multa quidez paucis 7 magna partibz composita non faciūt mixtionem: sed augmentationē domināris. Transmutat̄. n. alterum in dominās. Ideo gutta vini in mille millijs amphozis aque non miscet̄. Soluit̄. n. spēs 7 transmutat̄ in omnē aquam.

C Determinat de modo mixtionis fm propriā opiones 7 primo premitit quādā diuisione necessariā ad proposituz ostendendum. d. qđ sicut supradictuz est: entium quedā sunt actiua: quedā passua: ab his. s. actiuis. sed istorū quedā cōmunicant in materia: 7 talia in agendo 7 patiendo adinucem conuertuntur. Quedam vero sunt quozum non eadez materia est: 7 taliaz lz vnus agat: 7 reliquuz partiat̄ur: non tamē in bec conuertuntur adinucē. **C** Secūdo ibi. (Hozuz igitur nō est mixtio) prosequitur intentuz. Et circa hoc tria facit. p̄mo ostendit que non sunt miscibilia siue ex quibus non potest fieri mixtio. Secūdo ostendit quando: 7 ex quibus fiat mixtio. ibi. (Quādo autē potentys adequant̄.) Tertio redit iterū super p̄mū: vt melius manifestet que nullo mō sūt miscibilia. ibi. (Qñ autē alter) **C** Dicit ḡ p̄ qđ eoz qđ nō cōicāt in mā nō pōt eē mixtio: 7 iō lz medicia faciat sanitatē: nō tñ patiē a sanitate: 7 iō misceri. ibi. (Nō pōt) Neq; sanitas vel aliqd accūs miscet̄ corpib⁹: 7 talia imiscibilia sunt ex sui nā. Quedā at lz sint miscibilia ex sui nā: tñ p accūs misceri nō pōt: 7 qđ sint ista: aliqñ declarat. ibi. (Actiuoz 7 passiuoz). d. qđ si multa de gñe actiuoz 7 passiuoz cōponant̄: 7 magna quis nō faciūt mixtionē: s̄z faciūt augmentū p̄dñantis: p cui⁹ vtutē. alter. s. paucuz vl puū trāsmutat̄ i alter p̄dñans: 7 iō gutta vini i mille millijs amphozis aq nō miscet̄ cū ipa aq: qz forma siue species ei⁹ transmutatur 7 corrūpitur in totaz aquaz. **C** Deinde cuz dicit.

C Quando autem potentys adequant̄ equaliter: tunc transmutatur vtrūq; in dominans in suipsius natura: non generat̄ enim alterum sed mediuz cōmune. Manifestuz igit qñ bec sunt miscibilia quecūq; cōtrarietatē habent faciētū Hec sunt enī abinicez passua.

De generatione et corrup.

Ostendit ex quibus et quando fiat mixtio: et circa hoc tria facit. primo ostendit quando: et ex quibus fiat mixtio. Secundo ostendit que facilius miscentur. ibi. (Parua autem.) tertio quod difficilius. ibi. (Multum autem.) Dicitur ergo quod quod potentie miscibilium adequantur: tunc unumquodque miscibilium equaliter dominatur et unumquodque ad alterum tanquam a dominis transmutatur: et unumquodque ex suis ipsius natura secundum aliquid transmutatur: nec tamen uno corrupto aliud generatur: sed fit medium inde commune quod participat omnium virtutes miscibilium coniungentium: manifestum est ergo quod hec sunt miscibilia quecumque sunt de numero facientium siue agentium: et habent contrarietatem: quia hec sunt adinuicem passiva: et hoc est primo quod requiritur in miscibilibus.

Contra hoc autem quod hic dicitur obicitur a quibusdam: quia sic miscibilium potentie adequantur: tanta est virtus resistendi quanta est virtus ad agendum: et ita nec agere nec pati adinuicem.

Item obicitur Avicenna et Algazel. dicentes: quod si miscibilia adequantur in mixto non magis inclinabit illud mixtum sursum quam deorsum vel ad aliquam aliam loci differentiam: cum nullum sit in ipso predominans elementorum: et adhuc sequitur quod quilibet motus secundum triplum magis est violentus quam naturalis: et si sit de loco.

Sequere etiam quod omnis mixtio esset una. Et ita ex silibus in quantitate et qualitate essent caro et ossa et lapis et cetera mixta. quod est impossibile.

Ad quod dicendum est quod cum omnis mixtio naturalis sit propter generationem non sic sunt intelligenda verba philosophi quod in mixto sit qualitas virtutum et potentiarum ut prima ratio precebat: nec etiam oportet quod ibi sit equalitas quantitatis ipsorum miscibilium. Sed est intelligendum quod ibi sit qualitas proportionis que requirit formam generatam: propter quod est mixtio: et per hoc patet solutio ad obiecta.

Deinde cum dicit.

Et parua autem paruis posita secus miscentur magis: facilius. n. iuicem et citius transerunt.

Ostendit que facilius et bene miscentur. d. quod quando parua miscentur paruis: tunc facilius fit mixtio: quia talia facilius et citius transeunt per se iuicem alterando.

Deinde cum dicit.

Multum autem et a multo tardius hoc operatur. Ideo et bene determinabilia diuisibilibus et passiuorum miscibilia. Diuiduntur enim hec in parua facilius. hoc enim est bene determinabile esse. **A.** g. humida miscibilia maxime corporum. Bene determinabile. n. maxime humidum diuisibilibus: si non viscosum sit: hec etenim utriusque ampliores et maiorem solum tumorem faciunt.

Ostendit que tarde: et de difficili commiscentur. d. quod quando multum miscetur multo: tunc tardius et difficilius commiscentur. et hoc ideo: quia difficilius adinuicem alterantur et tardius transeunt per se iuicem.

Requirunt etiam ad facilem mixtionem quod miscibilia sint bene terminabilia adinuicem passiva: et hoc ideo quia bene terminabilia. cum sint subtilia et humida facilius diuiduntur in parua que facilius commiscentur quam magna: hoc enim est bene terminabile: quod est bene diuisibile in parua. v. g. humida que sunt inter cetera corpora bene miscibilia: et hoc ideo quia humidum inter alia corpora est magis diuisibile in parua: nisi illud humidum sit viscosum: quia sicut dicitur in quarto meteororum: partes humidi viscosi coiacent: sicut glutinum: propter mixtum eis subtiliter siccatum quod apprehendit undique humidum: et non sinit elabi oleum: quando vero aque admiscetur: quia lubrica simul iuncta vel lubricum humido compositum auget tumorem siue quantitatem: sed non miscetur ei sic quod quilibet pars eius alteret et alteretur ab eo ad mediam naturam mixti.

Deinde cum dicit.

Quando autem alterum solus passiuus erit: aut uehementer: hoc autem valde parum: aut nihil amplius mixtum ex ambobus aut parum quod contingit circa stannum et es.

Quedam enim balbutiuntur adinuicem et epa 90. foterizant. Videntur enim qualiter et mixta remisse. Etenim alterum quidem susceptibile: alterum autem species quod in his contingit: stannum enim ut passio aliqua sine materia eris pene euas nescit mixtum omne colorans solum. Idem autem hoc contingit in alijs

Ostendit iterum primum ut melius declaret que sunt que nullo modo misceri possunt. d. quod quando solum alterum est passiuum: ita quod non agat in alterum talia nullo modo miscentur: et hoc est quando miscibilia non communicant in materia.

Quando vero communicant in materia: sed unum uehementer agit et alterum uehementer patitur: et non tantum agit quantum primum: neque talem potest esse mixtio: vel si est aliqua parum relinquet de eo quod uehementer patitur: sicut patet in stanno et ere.

Si in ere liquefacto miscetur modicum de stanno: tunc stannum per uehementiam actionis eris euaporat: et nihil forte remanet: nisi calor quidam: et est simile balbutientibus qui una littera prolata alias distincte non proferunt: idem et contingit in multis alijs.

Deinde cum dicit.

Manifestum igitur ex his que dicta sunt quod est mixtio: et quod est mixtio: et quare est: et que sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedam quasi passiva abinuicem et bene determinabilia et bene diuisibilia. Hec enim neque corrupta esse necessarium quando mixta: neque adhuc simpliciter eadem esse que prius. Neque compositiones esse mixtionem eorum: neque ad sensum. Sed est miscibile quidem quodcumque bene determinabile ens: passiuum fuerit et actiuum et tali miscibile est: ad omniomerum enim miscibile. Mixtio autem est miscibilium alteratorum unio.

Recapitulat que dicta sunt de mixtione per quod etiam quarta questio declaratur que fuit primo proposita in principio huius capituli. d. manifestum esse ex his que dicta sunt: et quod est mixtio: et quid est: et quare est: quia propter passionem et actionem contrariorum: et dictum est etiam que sunt miscibilia: quando ista passiva adinuicem: et bene terminabilia: et talia sunt bene diuisibilia. Dictum est etiam quod ad hoc quod sit mixtio: necessarium est quod miscibilia non sint simpliciter corrupta: nec sunt simpliciter eadem ut prius: sunt enim corrupta quantum ad formas et remanent quantum ad virtutem. ut supra ostensum est: adhuc etiam ostensum est quod mixtio non est compositio minimorum secundum naturam sicut dicebat una opinio: nec minimorum secundum sensum: ut dicebat alia: talia enim minima non sunt miscibilia. Sed illud est miscibile: quod cum est bene determinabile actiuum et passiuum: et illud admiscetur cum tali miscibili est miscibile ad omniomerum. i. facit cum alio mixtum: quod est eiusdem rationis in toto et in partibus. patet etiam quod mixtio est miscibilium alteratorum unio: que quidem alteratio solus est intelligenda in virtutibus siue qualitatibus eorum: sed si etiam alteratio sumatur improprie mixtio est miscibilium alteratorum: id est corruptorum secundum formas unio.

pm^o **Liber Secundus.**

De mixtione quidem igitur et tactu: et facere et pati dictum est quo modo existat transmutationibus secundum naturam. Amplius autem de generatione et corruptione aliqua et simpliciter: et quo modo est: et propter quam causam. Similiter autem et de alteratione dictum est quid est alterari: et quam habet differentiam eorum. Reliquum autem considerare circa vocata elementa corporum. Generatio quidem et corruptio omnibus naturis subsistentibus subiectis est non sine sensibilibus corporibus.

Divi Thomae Aquinatis sacri ordinis predicatorum Aristotelis clarissimi ac fidissimi Commentatoris in secundus et ultimum librum de generatione et corruptione preclarissima commentaria.

Postquam philosophus in primo libro determinavit de generatione et corruptione in communi: et de motibus consequentibus scilicet de alteratione et augmento. Nunc in secundo libro determinat de generatione et corruptione in speciali. scilicet de generatione et corruptione elementorum. Et circa hoc duo facit. primo recapitulat ea que dicta sunt in primo libro: et continuat dicta dicendis dando intentionem. **S**ecundo persequitur intentum ibi. (Nunc autem subiectam.) **D**icit ergo primo quod dictum est iam in primo libro de mixtione et de tactu: et de facere et pati quomodo existunt his que transmutantur secundum naturam. Amplius etiam dictum de generatione et corruptione quomodo est: et propter quam causam. **S**icut etiam dictum est de alteratione quod est: et in quo differt a generatione et corruptione. **R**elinquit autem in hoc secundo libro considerare de corporibus que elementa vocantur antequam considerare in libris de generatione et corruptione corporum specialiter sicut lapidum et metallorum et plantarum et animalium: et hoc ideo quia omnes substantie que generantur et corrumpuntur non sunt sine istis sensibilibus corporibus. scilicet quatuor elementis. **D**icunt autem elementa antonomastica sensibilia: quia eorum omnia siue principia que sunt quatuor qualitates. scilicet calidum frigidum humidum et siccum sunt cause omnium aliarum qualitatum tangibilium. **D**einde cum dicit.

Horum autem subiectam materiam: hi quidem esse inquit unam: ut puta aerem ponentes: aut ignem aut aliquod medium. **H**orum aliquod et corpus ens separabile: hi autem plura per numerum uno. **H**i quidem ignem et terram. **H**i autem et hec et aerem tertium. **H**i autem et hoc et aquam quartum: ut Empedocles ex quibus congregatis et segregatis et alteratis ait contingere generationes et corruptionem rebus.

Prosequitur intentum: et circa hoc duo facit. primo inquit de substantia: et numero eorum. **S**ecundo de mutua ipsorum generatione et corruptione. ibi. (Quoniam autem determinatum est) Circa primum duo facit. primo determinat de materiali principio et formali elementorum. **S**ecundo de numero eorum. ibi. (Quoniam autem quatuor elementa) Circa primum duo facit. primo determinat de principio materiali. **S**ecundo de formalibus. (Sed non minus). Circa primum duo facit. primo determinat de materia elementorum secundum opinionem aliorum. **S**ecundo secundum opinionem propriam. ibi. (Nos autem dicimus). Circa primum duo

facit. primo ponit opiniones aliorum. **S**ecundo reprobat eas. ibi. (Quoniam quidem igitur principiis) **D**icit ergo primo quod quidam fuerunt qui posuerunt tantum unam materiam elementorum: sed isti diversificati sunt: quidam enim dixerunt quod illa materia erat aer: quidam vero quod ignis. **S**ed isti diversificati sunt: quidam enim posuerunt quoddam corpus medium igne: quidem densius: aere autem subtilius. **C**onveniunt omnes isti in hoc quod dixerunt ipsam materiam elementorum esse corpus separabile actu: et per se existens. **A**lii vero fuerunt qui dixerunt materiam elementorum esse plurificatam per numerum: et isti etiam diversificati sunt: quia quidam dixerunt ipsam esse ignem: et terram quidam vero addunt tertium. scilicet aerem. quidam addunt quartum. scilicet aquam: sicut Empedocles. **D**icunt autem tam ponentes duo que ponentes plura duobus per congregationem et segregationem ipsorum fit generatio et corruptio in rebus. **D**einde cum dicit. **Q**uoniam quidem igitur prima principia et elementa bene habet dicere quod sit confessum ea: quibus transmutatis aut secundum congregationem aut segregationem vel secundum aliam transmutationem contingit generationem esse et corruptionem. **S**ed facientes quidem unam materiam extra predicta: hanc autem separabilem et corpoream peccant. **I**mpossibile enim sine contrarietate esse corpus hoc sensibile. **A**ut enim leve: aut grave: aut calidum aut frigidum necesse infinitum hoc quod quidam dicunt esse principium.

Reprobat predictas opiniones. et hoc primo. secundo quasi incidenter reprobat opinionem platonis. ibi. (Ut autem in thymeo scriptum est) **A**duertendum autem est circa primum quod non reprobat opinionem ponentium plura elementa: sed ad presens concedit eam tanquam propinquam aliquam veritati. unde dicit quod sit concessus illis qui ponunt plura elementa esse principia: per quorum transmutationem fit generatio: et corruptio siue ista transmutatio sit congregatio et disgregatio: siue quecumque alia transmutatio: isti quodammodo bene dicunt. **R**eprobat autem primam opinionem: unde dicit: facientes unam materiam: et hanc corpoream et separabilem ab omni contrarietate: et ab omni forma elementalibus: sicut quod est medium inter ignem et aerem peccant: quia impossibile est quod corpus sensibile sit sine contrarietate: oportet enim quod illud corpus infinitum quod ipsi dicunt esse principium sit aut grave: aut leve: et si quidem erit leve mouebitur ad locum ignis. **S**i autem grave mouebitur ad locum terre. **C**uius autem motus est et locus illius est forma quam motus et locus sequuntur. ergo est terra vel ignis: et sic per consequens est calidum aut frigidum: et sic non erit separabile contrarietate: et a forma elementalibus: ut ipsi ponebant. **D**einde cum dicit.

Ut autem in thymeo scriptum est nullas habet determinationem. **N**on enim dixit manifeste patris si separatur ab elementis. **N**ecque videtur materia nihil dicens esse subiectum aliquod vocatis elementis prius: ut aurum operibus aureis certe: et hoc non bene dicitur hoc modo dictum. **S**ed quorum quidem est alteratio ita. **Q**uorum autem est generatio et corruptio impossibile illud enunciari ex quo generatum est. **S**ed tamen inquit longe verius est esse aurum dicere unumquodque esse.

3.

4.

De generatione et corrup.

5. **C** Sed elementis entibus solidis vsq; ad planiciem facit dissolutionem: impossibile aut matrem et materiam primam planam esse.

C Reprobat opinionem platonis de principio elementorum. d. q. illud quod dixit plato in thimeo nullam habere determinationem: quia nihil dicit determinate et manifeste: non enim dicit manifeste et determinate: si illud principium quod vocauit paderes. i. receptaculum omnium separatum ab elementis: ita quod sit aliquando actu existens sub forma elementi vel non: neque et dicit: quod est aliquid materiale principium ipsorum elementorum.

C Sed dicit quod subiectum elementorum se habet ad elementa: sicut aurum se habet ad opera operata ex auro. **C** Sed certe hoc non bene dicitur: quia ipse est quod id quod est subiectum generationis: sicut materia dicatur de ipso generato: sicut non dicimus quod caro sit terra sed terrea. **C** Sicut illud quod alteratur non recipit predicationem passionis in recto: non enim potest dici quod homo sit albedo: sed albus. plato tamen dicit quod verius est dicere unumquodque operatum factum ex auro esse aurum quam ipsum esse tale.

C Si cui verius est dicere phialam factam ex auro esse aurum quam phialam: ita et verius erit dicere ignem vel aquam vel aliquid generatum esse ipsum subiectum quam esse ignem vel aquam. **C** Potest ergo breuiter sic ratio formari: ipse est quod subiectum generationis predicatur in recto de generato: sed subiectum quod ponit plato predicatur in recto de elementis. ergo ipse est quod sit subiectum generationis et corruptionis ipsorum. Ad hoc et peccat plato: quia cum elementa sint corpora solida: dicit tamen quod materia eorum dissoluitur vsq; ad superficiem. vt patet in 3° de celo et mundo. Impossibile enim est quod materia prima que est sicut materia sit superficies. **C** Deinde cum dicit.

2. c. 3.

6. **C** Nos autem dicimus esse aliquam materiam unam corporum sensibilium: sed hanc non separabilem: sed semper cum contrarietate ex qua generantur vocata elementa. Determinatum est autem de his certius: et in alijs. Sed tamen quoniam et hoc quo modo sunt ex materia prima corpora determinandum et de his. Principium quidem et primum existimantes esse materias inseparabilem quidem. Subiectam autem contrarijs. Neque enim calidam materia est frigidum: neque hoc calidum: sed subiectum ambo. Quapropter quidem primum potentia corpus sensibile principium. Secundo autem prime contrarietates. dico autem. Verbi gratia. caliditas et frigiditas. Tertio autem ignis et aqua talia. Hec quidem transmutantur adinuicem: et non vt Empedocles et alij dicunt: semper enim esset alteratio: contrarietates autem non transmutantur. Sed non minus erit corporis qualia et quantia dicendum principia. Alij quidem. n. supponentes vtuntur et non dicunt quare aut bec aut tanta.

C Determinat de materia que non est separabilis sicut ab omni forma elementi: nec ab omni contrarietate elementorum secundum propriam opinionem. d. quod est aliquid vna materia sensibilium corporum. s. elementorum: que non est separabilis simul ab omni forma elementi: nec ab omni contrarietate: sed semper est sub aliquid forma et aliquid qualitatibus sequentibus ipsam formam ex ista materia generantur sensibilia corpora que vocantur elementa. excusando autem se a maiori declaratione: dicit quod determinatum est in alijs certius. s. in 3° celi et mundi.

2. c. 53

C Sed quia ibi non est plene determinatus modus: secundum quem que ex materia generantur corpora prima. **C** Determinandum est hic quod generentur. Ad hoc. n. manifestationem dicit summum esse pro principio hoc quod dictum est. s. quod est materia vna subiecta duobus ite-

parabilis ab eis. quia semper est cum altero duorum. Et hoc probatur per hoc quod caliditas non potest esse materia frigiditatis: nec e converso. Sed oportet aliquid esse tertium. vt dicitur in 12° meta. et in primo physica. quod est subiectum ambo duorum: et de vno transmutatur in aliud. Et ideo primum principium est id quod est potest corpus sensibile: et illud est materia iam dicta. **C** Secundo vero principium sunt contrarietates qualitatibus distinguentes et determinantes primum. materia. vt. g. caliditas et frigiditas et huiusmodi. **C** Tertium iam erit elementum constitutum ex his: puta ignis vel aqua vel huiusmodi. Et alia elementa transmutantur adinuicem: dum eorum corpus materia mutatur de vna forma in aliam: vt de igne in forma aeris: et sicut de alijs: vnde non est verum quod Empedocles dicit: et quod alij. s. quod elementa non transmutantur. **C** Si enim immutabilia sunt vt quod solum fuit ignis semper sit ignis. tunc nunquam est generatio: nec alteratio: quod est manifeste falsum: quia secundum contrarietatem transmutantur: sicut videmus ad sensus: quod eadem materia: que nunc est sub frigiditate aqua aliquando est sub caliditate aeris: et quod erat sub caliditate aeris: aliquando est sub caliditate ignis. **C** Cum ergo huiusmodi qualitates sequantur formas subales elementorum sicut effectus causas sequuntur: quod si fiat transmutatio ipsarum qualitatibus: et quod est sit transmutatio in formis subalibus. **C** Sed non minus duobus: et vt corporis postquam philosophus determinauit de principio materia elementorum: hic determinat de principio formali. et per dat intentionem suam. Secundo persequitur intentionem. ibi. (Quoniam igitur quoniam). **C** Dicit ergo primo quod non minus debemus dicere de principio formali elementorum quam de materia. Et intelligo per formale principium ipsas sensibiles qualitates primum. materia vel materiam distinguentes secundum quas illa corpora qualia sunt. Inquit. n. hic philosophus principium corporum sensibilium in quantum sensibilia sunt vt ipse dicit in 1^a. Si autem dicatur quod velit ingredi principia formalia subalia: tunc dicendum est quod quia forme subales sunt nobis ignote: quia insensibiles: ideo per istas qualitates que sunt immediata principia transmutationis subalis dat intelligere ipsi formalia principia substantia: et ideo dicit quod est oportet dicere quanta in quot sunt iste qualitates ideo autem de istis determinare oportet: quia alij philosophi non reddunt causas quare sunt. sed solum ex suppositione vtuntur eis. **C** Deinde cum dicit.

2. c. 10. 2. c. 71.

C Quoniam igitur querimus corporis sensibilis principia: hoc autem est tangibile. Tangibile autem cuius est sensus tactus. Manifestum quoniam non omnes contrarietates corporis species et principia faciunt: sed solum que secundum tactum: et secundum enim contrarietatem differunt: et secundum tangibilem contrarietatem. ideo neque albedo et nigredo: neque dulcedo et amaritudo. similiter autem neque aliarum contrarietatum aliqua facit elementum.

C Prosequitur intentionem: et circa hoc duo facit. primo ostendit quod non omnes contrarietates sunt forme elementorum perfective: sed solum tangibiles. Secundo non omnes tangibiles: sed solum prime: et ostendit que sunt prime. ibi. (Ipsorum autem tangibilium). Dicit ergo primo quod quia nos querimus principia corporis sensibilis. et non omnes sensibilis: solum tangibilis: tangibile autem solum est sensus tactus: manifestum est quod non omnes contrarietates faciunt species siue formas corporis sensibilis: sed solum ille que sunt sensibiles secundum tactum: et ideo nec albedo: nec nigredo: nec dulcedo et amaritudo: nec aliquid alia sensibilis qualitas que non est tangibilis: facit elementa et huius causa est: quia non sunt prime: nec actiue: nec passiue adinuicem. Cuiusmodi oportet esse principia primorum corporum. s. elementorum. et ideo non transmutant ea que tangunt: et propterea non valent ad generationem et corruptionem elementorum. **C** Deinde cum dicit.

C Quoniam prius visus tactus: quapropter et subiectus prius. Sed non est corporis tangibilis passio secundum quod tangibile: sed secundum aliud et si contingat natura prius.

Remouet quoddam dubium. Cum querat hic philosophus formas perfectiue corporum et quomodo visus sit per tactum: et id obiectum visus sit per obiecto tactus: potius videtur quod forme perfectiue elementorum sint quere de penes differentias visus quam actus. Sed hoc remouet dicens: quod quicquid visus sit in modo per tactum: quia forma est dignitate per est omnibus sensibus: et ideo obiectum visus per est obiecto tactus: tamen qualitas que est obiectum visus non est corpus tangibile secundum quod tangibile etiam si visus contingat esse secundum naturam primam: per enim forma et dignitate et sine omnibus sensibus: et si est: ut dictus est: et obiectum visus per est obiectis aliorum sensuum: non tamen omne visibile: sed solum lumen siue lux: quia per ipsam mouet celum materia generabili et corruptibili ad omnem formam. Tactus autem subiecto per est: quia subternitur omnibus sensibus. ut patet secundo de anima: et sue contrarietates sunt cause omnium contrarietatum: et hoc patet quia non sentimus secundum tactum: nisi id quod excellit secundum qualitates complexionatas mediis tactus quod est caro: et ille sunt calidum frigidum humidum et siccum: quarum nulla est in celo: et ideo celum secundum naturam non est sensibile tactu: sed solum elementa in quibus sunt quatuor qualitates ex quibus fit complexio et tactus. Deinde cum dicit.

S. **T**actus autem tangibilium diuidendus que prime differentie et contrarietates. Sicut autem contrarietates secundum tactum hec: calidum et frigidum: humidum et siccum: graue leue: durum molle: lubricum aridum: asperum lene: grossum et subtile.

Ostendit quod non omnes qualitates tangibiles sunt forme perfectiue elementorum. sed solus prime actiue et passiue sunt ad inuicem. et circa hoc tria facit. primo diuidit qualitates tangibiles. Secundo ostendit quod non solum hec quatuor. scilicet calidum. frigidum. humidum. et sic. sunt actiue et passiue: horum autem ostendit quod ipse sunt prime: quia ad ea omnes alie reducuntur. ibi. (Subtile autem et grossum) Dicit ergo primo. quod diuidende sunt tangibiles qualitates siue contrarietates ut videamus que earum sint prime.

Sunt autem contrarietates secundum tactum hec calidum. frigidum. humidum. et sic. graue leue durum et molle: lubricum aridum asperum lene grossum subtile. (Rarum autem et densum. ut in quarto philosophia dicitur: non sunt qualitates physice: sed positio partium materie secundum proportionem in denso: et secundum remotum in raro. Deinde cum dicit.

T.c. **S4.** **H**orum autem graue quod est et leue: neque actiua: neque passiva: non enim in faciendo aliquid aliud: neque in patiando ab alio dicuntur. Oportet autem actiua inuicem et passiva esse elementa: miscerentur enim et transmutantur ad inuicem.

Ostendit quod hec solus quatuor qualitates sunt actiue et passiuæ: et per omnes quod sunt forme elementorum. Sed quia graue et leue sunt proprie qualitates elementorum de quibus posset videri quod essent ipsorum formalia principia. ideo primo dicit quod non sunt actiua nec passiva: et hoc declarat per modum significandi modum ipsorum: quia non significat actionem vel passionem: cum non sint nomina verbalia. Cum autem elta miscerentur et transmutentur ad inuicem: oportet quod sint actiua vel passiva. Talia autem esse non possunt: nisi per formalia sua principia. Ex his igitur manifeste sequitur quod nec graue nec leue sunt formalia principia elementorum. Deinde cum dicit.

Calidum enim et frigidum humidum et siccum: hec quod est quia actiua sunt: hec autem quia passiva dicuntur. Calidum enim est quia congregat homogenea. Segregare enim quod inquit facere ignem: congregare autem est que eiusdem tribus: contingit enim

extollere alienigena. Frigidum autem quod coniungit et congregat similiter et singeneam et non eiusdem tribus.

Humidum enim indeterminatum proprio termino bene terminabile ens alieno: siccum autem bene terminabile proprio termino: difficulter autem terminabile alterius.

Ostendit quod hec quatuor qualitates. scilicet calidum et frigidum. humidum et sic. sunt actiue et passiue. per ostendit hoc de calido et frido. dicitur quod calidum et fridum sunt actiua. humidum et siccum sunt passiuæ. Sic dicitur. id est sic significat eorum nomina: et hoc precipue secundum grecos: quia forte habent nomina verbalia actiones et passionis significatiua. Deinde declarat hoc idem per diffinitiones ipsorum. Calidum. n. est quod congregat homogenea sibi: quia subtile quod calido est conueniens attrahit: id est n. calidum segregat: sic dicitur quod ignem facere: tamen illud segregare est congregare: quia congregando homogenea segregat et heterogenea per accensum. Quod autem fridum sit actiuum: patet per hoc: quia congregat omnia tam que sunt eiusdem nature quam illa que sunt diuerse. Aliquid. n. aqua terra palea et hec per coagulationem facta a frido congregantur. Secundo ibi. (Humidum. n.) Ostendit quod humidum et siccum sunt passiuæ per diffinitiones eorum: differunt. n. per passionem eorum: humidum. n. est indeterminatum proprio termino bene terminabile termino alieno: siccum autem terminat termino proprio: difficulter autem terminabile termino alieno. Deinde cum dicit.

Subtile autem et grossum: lubricum et aridum et durum et molle et alie differentie ex his sunt. Quoniam enim repletum est humidum: quia non est terminatum quidem: bene autem terminabile ens: et quia sequitur tangere. Subtile autem repletum: subtilium autem partium et paruarum partium repletum: totum enim totum tangit: subtile autem maxime tale. Manifestum autem quoniam subtile quidem erit humidum: grossum autem siccum.

Ostendit quod predictæ quatuor qualitates sunt prime: quia ad eas omnes alie reducuntur: et hoc per factum. ostendit quod ille non reducuntur ad alias ibi. (Hec autem non amplius). Circa primum duo facit. primo ostendit quod iste sunt prime. Secundo distinguit siccum et humidum: quia non omne humidum: nec est siccum est prima qualitas. ibi. (Dicuntur autem siccum et humidum) Circa primum duo facit. per proponit quod omnes alie qualitates sunt ex his. dicitur quod subtile grossum et lubricum et aridum et durum et molle: et omnes alie omnes sensibilibus qualitatibus sunt ex his. Secundo ibi. (Quomodo est repletum). perbat perpositum: et circa hoc tria facit: quia per reducit ad istas quatuor hanc contrarietatem subtile et grossum. 2º lubricum et aridum. ibi. (Et rursus lubricum). 3º molle et durum. ibi. (Amplius molle quod est) Dicit ergo per quod subtile est ex humidum: quod patet ex diffinitione humidum: quia humidum est ex eo quod non bene terminat termino proprio: sed bene terminat termino alieno est repletum: quia sequitur vndique tangens ipsum eo quod fluit versus ad ipsum tangens: subtile autem repletum: eo quod ipsum subtilitate: quod solum minimum subintrat. vnde manifestum est quod subtile est effectus humidum: per oppositum autem grossum erit effectus siccum: grossum autem est cuius partes feculente non distinguntur et excedit capacitatem eius quod natum est repleri: sed vnde per hoc ratio philosophi non valeat: cum sit ex duabus affirmatiuis in 2ª figura. dicitur. n. humidum est repletum subtile repletum: ergo subtile est humidum. Sed est dicitur quod cum in qualibus genere sit deuenire ad vnum primum quod est causa sequentium. ut dicitur 2ª meta. 03 quod in genere repletum sit vnum primum quod per se sit repletum: et a quo alia repletia precipiant tale autem est primum humidum quod supra diffinitum est. vnde 13 ratio philosophi non teneat ratione ordinationis terminorum in figura: valet tamen ex habitudine cause effectus. Deinde cum dicit.

9.

10.

De generatione et corrup.

- C** Et rursus lubricum quidem humidum.
- ii **C** Lubricum autem aliquid humidum passivum est velut oleum.
- 12 **C** Aridum quidem siccum. Aridum enim perfecte siccum: quapropter et coagulata sunt propter defectum proprie humiditatis.
- C** Reducit aliam tripartem ad predictas quatuor qualitates. scilicet lubricum et aridum. dicitur quod lubricum reducitur ad humidum: quia lubricum est humidum aliquid passivum. Quia enim humidum patitur commixtionem subtilis terre: et est unctuosum: tunc fit lubricum: quia substantiale: terreum sibi commixtum non sinit separari partes eius: sicut apparet in oleo et aliis unctuosis.
- C** Aridum autem est quod est perfecte siccum non retinet nec subtile terreum: nec etiam humidum unctuosum: et ideo que coagulantur calido primo humiditatem propriam extrahente: postea vero frido faciunt partes consistere sibi.
- C** Deinde cum dicit.
- C** Amplius molle quidem humidum: molle enim quod subicitur in seipsum et non transmutans quidem quod facit humidum. Ideo enim non est humidum molle sed molle humidum: durum autem siccum. Durum enim est quod coagulatum est: coagulatum enim siccum.
- C** Reducit tertiam tripartem. scilicet molle et durum. dicitur quod molle est effectus humidum. Molle enim est quod cedit tangenti: differt tamen ab humido: quia humidum transmutat tangens: quia humectat sed molle in quantum tale non transmutat tangens: et ideo molle non est humidum: sed est effectus humidum.
- C** Durum autem reducitur ad siccum: sicut effectus ad suam causam.
- C** Durum est enim quod tangenti non cedit: quia est coagulatum. Coagulatum est effectus siccum. ut prius dictum est.
- C** Deinde cum dicit.
14. **C** Vicuntur autem siccum et humidum multifarie. Opponitur autem sicco et humidum et videtur: et rursus humido et siccum et coagulatum. Omnia autem hec sunt siccum et humidum primorum dictorum. Quoniam enim humido opponitur siccum. Et humidum quidem est quod habet alienam humiditatem superficietenus. Infusum autem quidem quod in profundo. Siccum autem quod privatur hac: manifestum est quoniam humidum quod erit humidum oppositum et siccum primi siccum.
15. **C** Rursus autem humidum et coagulatum similiter. Et humidum quidem est quod habet propriam humiditatem in profundo. Infusum autem quod habet alienam humiditatem in profundo. Coagulatum autem quod privatur hac: quapropter et horum erit hoc quidem siccum: hoc autem humidum. Manifestum igitur quoniam omnes alie differentie reducuntur ad primas quatuor.
- C** Distinguit humidum et siccum. dicitur quod siccum et humidum dicuntur multis modis: est enim quoddam humidum quod habet humiditatem in profundo: et hoc potest esse dupliciter: quia si habet propriam humiditatem que admodum vult proprie de humida. Si autem habet extraneas sicut spongia de humidum infusum. Et est quoddam humidum vel nudum propter aliam litteram quod habet humiditatem in superficie: quod Lamentator noiat irroratum: et omnibus istis modis elementum humidum

opponitur sicco. **C** Sed sciendum etiam quod multipliciter dicitur siccum: uno enim modo dicitur siccum corpus grossum et aridum in superficie: et hoc proprie opponitur humido in superficie. Alio autem modo dicitur siccum coagulatum quod non habet humiditatem in profundo: et huic sicco proprie opponitur humidum infusum. Omnia autem hec. scilicet humidum istis modis dictum et siccum aridum et siccum coagulatum: sunt effectus primi humidum: et primi siccum. De aspero autem et levi non facit philosophus mentionem: quia manifestum est quod ad illas quatuor reducuntur: asper enim est quod habet siccitatem in superficie: que inequaliter partes eius consistere facit: lenem autem in superficie habet humorem: qui equaliter facit fluere partem ad partem: et ideo unum horum est effectus siccum. scilicet asperum: et aliud est effectus humidum. scilicet lenem: concludit igitur ex predictis manifestum esse quod omnes alie differentie tangibilium qualitatum ad illas quatuor reducuntur.

C De autem non amplius in minores. Neque enim calidum quod siccum aut quod humidum. Neque humidum quod calidum aut quod frigidum. Neque frigidum quod siccum: neque sub invicem: neque sub calido et humido sunt: quapropter necesse quatuor esse has.

C Ostendit quod ille non reducuntur ad alias: nec in pauciores: nec ad se invicem: quia calidum non est siccum: ita quod caliditas sit frigiditas quedam vel effectus eius: nec frigiditas est caliditas vel siccitas vel humiditas quedam. Nec humiditas est caliditas vel frigiditas. Nec frigiditas vel siccitas. Nec calidum est frigidum vel e converso: sicut sub causa: nec est frigiditas et caliditas sunt sub humido et sicco vel e converso. Necesse est igitur has quatuor qualitates esse primas.

C Sed videtur non esse verum: quia in peripheria taphy dicitur quod stelle per motum suum: et per reflexiones primariorum causarum calorem in istis inferioribus et maxime solis: et ita videtur quod non omne calidum sit effectus primi calidi cum ipse stelle non sint calide: nec per tales qualitates effecte calide. Saturnus etiam dicitur causare frigiditatem in aere: et ita non omne frigidum erit effectus primi frigidi.

C Ad quod dicendum est quod philosophus hic loquitur de qualitatibus activis et passivis ad invicem iter quas sunt predictae quatuor qualitates: ut ostensum est. Qualitatem autem stellarum: puta lux vel aliqua alia virtus earum: licet causaret in istis inferioribus aliquam qualitatem: non tamen ab eis patiuntur. cum eorum substantia non coincident in materia. ut dicitur in 12° meta. et ideo cessat obiectio.

Quoniam autem quatuor elementa: eorum autem quatuor sex coniugationes sunt: contraria autem non innata sunt coniungi. Calidum enim et frigidum esse idem: et rursus humidum et siccum impossibile. Manifestum autem quoniam quatuor erunt eorum coniugationes: calidum et siccum: calidum humidum: et rursus frigidum et humidum: et frigidum et siccum. Et assecutum est hoc propter rationem simplicibus apparentibus corporibus: igni et aeri et terre et aque. Ignis enim calidus et siccus. Aer autem calidus et humidus: velut evaporatio enim aeris. Aqua autem frigida et humida. Terra autem frigida sicca. Et rationabiliter distribuuntur differentie primis corporibus: et multitudo eorum sit secundum rationem.

t.c.

10.

16.

t.c.

10.

16.

Postquam philosophus determinavit de principijs elementorum. scilicet de materiali et formali: hic determinat de numero eorum: et circa hoc duo facit. primo determinat de numero eorum. Secundo cum in quolibet elemento sint due qualitates: ostendit in quolibet que qualitas dicitur in eo. ibi. (Sed tamen simpliciter quatuor entia) Circa primum duo facit. primo probat numerum elementorum. Secundo confirmat deum suum per opiniones aliorum. ibi. (Quod n. qui simplicia corpora) Ad evidentiam prime partis. Sciendum est quod elementum cõiter sumptum potest dici omne quod venit in compositione alicuius. Est. n. elementum ex quo componitur aliquid. primo et est in eo. ut dicitur in 5° meta. secundum hoc ergo sumendum cõiter elementum ipse prime quatuor qualitates possunt dici elementa: cum ex ipsis: ut dicitur in 1^a a. componantur sex coniugationes: vel aliter. Quia alio modo dicuntur elementa prime positiones demonstrationis ex quibus virtute procedunt ceteræ demonstrationes in quas omnes propositiones alie reducuntur. ad horum ergo similitudinem ipse prime tangibiles qualitates possunt dici elementa: quia omnes alie ut ostensum est sunt effectus earum: et in eas ceteræ reducuntur. dicit ergo primo philosophus. Cum sint quatuor elementa. i. quatuor tangibiles qualitates: et non quatuor simplicia corpora: ut quodam exponitur: nondum enim probatum est numerus earum: aut quatuor qualitatum sunt coniunctiones scilicet calidum et frigidum: siccum et humidum: que sunt due implexes coniugationes: quia ipse est contraria esse in eodem: manifestum est quod solum relique quatuor coniugationes erunt poles. scilicet calidum et siccum calidum et humidum: frigidum et humidum: fridum et siccum. Et hoc quod dictum est secundum hanc rationem assecutum est. i. conveniens est his que apparerent in simplicibus corporibus. scilicet in igne aere aqua et terra. Ignis. n. est calidus et siccus: et ita constituitur per primam coniugationem. aer calidus et humidus per secundam: aqua frida et humida per tertiam. Terra frida et sicca per quartam: et sic prime dicitur qualitatium rationabiliter distribuuntur primis corporibus. scilicet quatuor elementis et multitudo partium corporum sit secundum predictam rationem: quia prime qualitates non possunt nisi quadrupliciter combinari. Deinde cum dicit.

Omnes enim quidem qui simplicia corpora elementa faciunt: hi quidem unus: hi autem duo: hi autem tria: hi autem quatuor faciunt. Quicumque quidem igitur unum dicunt solum: deinde de densitate et raritate alia generant: his contingit duo facere principia: et rarum et densum: aut calidum et frigidum. Hec enim activa: unum autem supponitur quemadmodum materia. Qui autem motus duo faciunt: ut parmenides ignem et terram media mixturam faciunt horum: puta aerem et aquam.

19. Similiter autem et qui tria dicunt quemadmodum plato in divisionibus: medium enim mixturam facit: et fere eadem dicitur et qui duo et qui tria dicunt: propter quod hi quidem incidunt in duo media: hi autem unus solum faciunt.

Confirmat quod dixit per opinionem antiquorum: duo autem dixit philosophus: primum est quod extra non sunt plura quam quatuor. Secundum est quod ipsa agunt et patiuntur per dicitur contrarias tangibilium qualitatum in quibus duobus concordat quodam modo cum antiquis. unde dicit quod omnes antiqui dicunt extra simplicia corpora convenit in hoc quod non excedunt quaternarium numerum. differunt tamen quia quodam dicunt primum elementum esse tantum unum. Quidam dicunt elementa esse duo. quodam tria quodam quatuor: ergo in hoc concordat cum antiquis qui quaternarium numerum non transcedunt. Concordat et cum eis in secundo: quia dicunt ipsa elementa: siue unum: siue plura pati per contrarias qualitates. Qui

cumque enim unum solum dicunt elementum: dixerunt alia generari ex ipsa densitate et raritate que sunt contrarie qualitates. Isti ergo dixerunt duo principia propter elementum ipsum: quia dicebant esse quoddam media nam corporea subtiliore aere: et densiore igne ex quo per densitatem et raritatem ex eo alia generari vel per calidum et fridum: per fridum quodam condensans: per calidum autem rarefaciens: he. n. qualitates: cum sint contrarie: agunt et patiuntur adinvicem: unum autem. scilicet predictum elementum supponit eis sicut materia. Qui autem duo faciunt ut parmenides: qui ponit ignem et terram esse elementa: ponebat etiam iter ea duo media. scilicet aerem et aquam que dicebat fieri ex istis duobus per rarefactionem et densum: quia quum rarefit terra generatur aqua: quum autem condensatur ignis generatur aer: unde iste etiam ponebat ea pati per contrarias qualitates: et in hoc convenit cum philosopho. Similiter autem et qui dicunt tria esse elementa ponunt duo extrema contraria: et unum medium sicut plato in suis divisionibus ubi dividit elementa: ponit. n. unum ex parte forme ut magnum et parvum: que sunt contraria ex parte materie. Dicit etiam quoddam medium esse mixtum ex magno et parvo: fere autem dicunt idem qui ponunt duo principia et ponentes terram: utriusque. n. ponunt duo extrema: et differunt: quia ponentes duo elementa sicut parmenides. ponunt duo media. ponentes autem terram ponunt unum medium. Deinde cum dicit.

Quidam autem et motus quatuor dicunt: ut Empedocles: congregat autem et hec in duo. igni enim omnia alia contraponit.

Non est autem ignis et aer et unumquodque predictorum simplex sed mixtum. Simplicium autem talia quidem sunt. non tamen eadem. U. g. quod quidem igitur igni simile igneum non ignis: et quod aeri aereum. Similiter autem et in alijs.

Ignis autem est superabundantia caliditatis quemadmodum et glacies frigiditatis. Coagulatio quidem et arsis superabundantie quedam sunt: hec quidem frigiditatis: hec autem caliditatis. Si igitur est glacies est coagulatio fridi et humiditatis ignis erit arsis calidi et siccitatis: ideo nihil ex glacie generatur: neque ex igne.

Ponit specialiter opinionem Empedoclis: et eam declarat dicens quod quiddam sicut Empedocles. et eius sequaces ponunt statim quatuor elementa: dicit autem motus: quia licet aliqui posuerint quatuor: non tamen principaliter: sed duo media: sicut aerem et aquam dicebant ex alijs generari. Ista autem quatuor elementa reducit Empedocles in duo contraria: ex una. n. parte ponit ignem: et ex alia parte igni tria alia contraponit. unde concordat Aristoteles cum Empedocle in duobus: licet non omnino. scilicet in numero elementorum et contrarietate eorum: ulterius autem incidenter declarat opinionem. d. quod secundum Empedocle elementa que nos sentimus non sunt pura sicut ignis: quem sentimus non est purus: neque aer: nec aliquid aliorum: sed unumquodque est mixtum. tamen simplicia elementa sunt talia. i. istis que videmus similia: non tamen eadem. U. g. id quod est simile igni: puta flamma non est ignis: sed ignea: est enim flamma spiritus siccus ardor. ut dicitur in primo metaphysice. Et quod est simile aeri non est aer: sed aereus: et similiter de alijs. Dicit et Empedocles. quod ignis qui circa nos est: est quedam superabundantia caliditatis sic glacies est quedam superabundantia frigiditatis. Coagulatio enim et arsis sunt superabundantie quedam. hec quidem frigiditatis in glacie: hec autem caliditatis in igne circa nos existente. si igitur glacies est coagulatio humiditatis et friditatis: et ignis est superabundantia arsis calidi et siccitatis: quia utrunque eorum a temperamento mixtionis recedit.

De generatione et corrup.

ideo nihil ex glacie generat: nec ex igne qui est circa nos: lz vtrūq; sit mixtus: scdm aut quosdā aliter iducit bec lra vt legat fm opionē arist. ¶ Deinde cum dicit.

22 ¶ **E**ntibus autem quatuor simplicibus corporibus duoz vtrūq; primoz esse vnumquodq;. Ignis quidem et aer eius qui ad terminum fertur: aqua autem et terra eius qui ad medium. Et extrema quidem sincera ignis: et terra: media autem mixta magis aqua: et aer: et vtrūq; vtrūq; contraria. Igni quidem enim est contrarium aqua. Aeri autem terra: bec enim ex contrarijs passionibus constituta sunt.

¶ Remouet quādā dubitationē que talis est. cum eni sint quatuor simplicia corpora: vt probatum est: videt q opoz teat ponere quatuor loci differētias quo ipsis corporibus aptant. hāc ergo remouet. d. q; cuz sint quatuor simplicia corpora: vnūq; ipsoz est alterius duoz primoz loco. s. loci sursum et loci deorsum: h. n. sunt pme dñe loci: vt dicit in scdo de celo: et ideo dicit hic primoz duoz. ¶ Ignis. n. et aer sunt illius loci qui est alteruz sursum: terra aut et aqua sunt illius loci qui est deorsum nō pariter: sed extrema sūt magis sincera: sicut ignis qui est simplr leuis: ideo simplr fertur sursum: terra vō simplr deorsum: qz simplr grauis. Sed media elemēta vtrūq; participāt: aqua. n. leuis est in terra: et grauis est in aere: et in igne. Cum ergo aqua plus habeat de gravitate q; de leuitate: magis cōicat cum terra: et ideo vtrūq; dat vnus locus. Silr aut de aere et igne. Addit aut ad hoc q; cōstituta sunt ex cōtrarijs quatuor passionibus: et pms ex qbus grauitas et leuitas causat: et cetera tangibiles qualitates. ¶ Deinde cum dicit.

23 ¶ **S**ed tamen simpliciter quatuor entia vnus vnūquodq; est. Terra quidem enim sicci magis q; frigidi. Aqua autem frigidi magis q; humidu. Aer autem humidu magis q; calidi. Ignis autem calidi magis q; sicci.

¶ Ostendit que qualitas in quolibet elemento dñet. d. q; elemēta cum sint quatuor: et qdlibet habeat duas qualitates: nō tñ habet eas equalr: sed vnūq; est vnus: id est in vnoquoq; dñat vna sicut in terra magis dñat siccitas q; friditas. In aqua magis friditas q; humiditas. In aere magis humiditas q; caliditas. In igne vō magis dñat caliditas q; siccitas. Nō est aut itelligēdū: vt quidā dicūt q; terra: lz sit magis sicca q; frida: q; ppter hoc sit siccior igne qz lra nō dicit. Ratio. n. in dñū pñadet: due. n. sunt cause siccitatis. vna est frigus cōdēsans et cōprimēs humidum: et per consequēs remouet siccitas que nō est aliud q; humiditatis puatio. Alia cā est calitas humiditatē cōsumēs. manifestum aut est q; motus causat calozē in eo q; pōt calefieri.

¶ Necessē ergo in materia illa maxime pfudet que semper est: iuxta velocissimū motuz: bec aut est materia ignis vnde ignis est calidissimū omnium calidoz. vt dñ 2° meta. potētior aut est sup huius caliditatis ad cōsumēdū humidum q; terre frigiditas: et idcirco ignis siccior est q; terra. ¶ **U**lterius aut cum virtus mouētis sit minor in remoto q; in ppinquo: minus calefacit motus celi materiaz aeris: imo. q. minime. remanebit ergo humida magis q; calida nō tamē magis q; aqua: qz in aqua est friditas faciens ad se fluere humidū: caliditas aut aeris non facit ad se fluere humidum: et ideo aqua est magis humida q; aer: sensu eni sensibilia iudicamus. manifestum est aut omnib; habētibus sensuz tactus q; aqua humidior est q; aer: est tamen et minus frigida q; terra: q; sic p; frigiditas enim causatur

ex distātia ab orbe sicut caliditas ex ppingtate. Cum ergo iter cetera elemēta terra magis distet a celo necessario sequitur q; terra fridissima sit iter oia elemēta.

¶ **Q**uoniam autem determinatum est prius q; est simplicibus corporibus ex inuicem generatio. Simul autem fm sensum videntur generata. Non enim esset alteratio. Secūdu tactus enim passionē alteratio est. Dicēdum quis modus ad inuicem transmutationis. Vtrū omne ex omni generari possibile: aut hoc quidē possibile: hoc autem impossibile.

¶ Postq; pñs ingiuit numez elemētoz per formalia pñcipia ipsoz: hic determinat de gnatione et corruptione ad inuicem: et vniuersalr tam de gnatione simpliciu q; mixtoz: et circa hoc duo facit. pmo ostēdit de gnatione elemētoz ad inuicē et cōposito ex elemētis. Secūdo de causis gnationis et corruptiōis. ibi. (Quia vō quedam sunt gnabilia) Circa pñm duo facit. pmo determinat de gnatione elemētoz ad inuicē. Secūdo de gnatione cōposito ex elementis. ibi. (De elemētis aut ex qb) Circa pñm duo facit pmo determinat de trāsmutatione mutua eltoz fm opionem ppriā. ¶ Secūdo reprobat opiones ibi. (Qñ autē que trāsmutant) Circa pñm duo facit. pmo ostēdit quō elemēta ex adiuicē gnant. Secūdo q; hñt vnā mām susceptiuā existētē in potētia nō actū. ibi. (Sed tñ adhuc.) Circa pñm duo facit. pmo ponit qd intēdit. Secūdo psequit itētum. ibi. (Quoniam quidem igit oia). ¶ Dicit ergo pmo q; qz determinatū est hic: et in tertio libro de celo et mūdo q; corpora simplicia. s. elemēta adiuicē gnant: et cuz hoc ē ad sensum videmus: ipsa sunt adiuicem gnata: qz nisi ita esset nō esset alteratio iter ea: cum tñ videamus q; alteratio fz passionē tactus est iter ea: et ipse passionē iter se p dominātes trāsmutat substātiā eoz adiuicē: qm inquam ita est. Dicēdū est nūc q; modus adiuicē trāsmutationis: et dicēdum est vtrum sit possibile q; quodlibet elemētum ex quolibet elemēto gñet: vel q; tātuz vnum gñet ex vno si impossibile gnari ex alio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Q**uoniam quidē igitur omnia innata sunt ad inuicem transmutari manifestum est: generatio quidem eni in contraria ex contrarijs. Elementa autem omnia habēt contrarietate adiuicem: quia differentie contrarie sunt: sed bis quidem eni ambe cōtrarie. A. g. igni et aque: hoc eni caliduz et siccu: bec aut frigida et humida: bis autē altera solū. A. g. aeri et aque: hic. n. caliduz et humiduz: bec autem frigida et humida. Quapropter vniuersaliter qdē manifestū qm omne ex omni generari inatum est.

¶ Prosequit itētuz. Et circa hoc duo facit. pmo ostendit gnationē elemētoz in cōmuni. Secūdo magis in speciali ostēdēdo differētiā iter ea q; tū ad eoz trāsmutationē. ibi (Jam autē fm vnūquodq;). pmo ostēdit q; elementa adiuicē transmutant tali rōne: gnatio est ex dñis: et in dñis oia elemēta habēt dñietate adiuicē: qz eoz dñe sunt due ostēsum est ergo q; elemēta adiuicē gnant. maiorē ppōnē manifestat iducēdo in singulis elemētis. d. q; quedā elta fm ambas dñias dñatur: sicut ignis et aqua. ¶ Ignis. n. est caliduz et siccu: aqua vō frida et humida. Calidū aut et frigidū sunt dñia: et silr humidū et siccu. ¶ Quedā aut dñant

t. c. 52.

solum s'm alterā qualitātē: sicut aer et aqua: quia aer est calidus et aqua est frigida: sed in humiditate ueniunt. Simile est de terra et igne: et de terra et aqua. Sic ergo concludit quod uniuersaliter manifestum est: quod quolibet elementum ex quolibet generatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Jam autē s'm unumquodque non est difficile videre quomodo omnia ex omnibus erunt.

25. ¶ Differt autē in citius et tardius et facilius et difficilius. Quaecumque enim habet symbolum adinuicem velox horum est transmutatio. Quaecumque autem non habet: tarda: quia facilius unum quam multa transmutare. ¶ A. gratia. ex igne quidem erit aer altero transmutato. hoc enim erat calidum et siccum: hoc autem calidum et humidum. Quapropter si dominabitur siccus ab humido aer erit. ¶ Rursus autem ex aere aqua erit si dominabitur calidum a frigido: hoc quidem enim fuerat calidum et humidum: hoc autem frigidum et humidum. Quapropter transmutato calido aqua erit: eodem modo et ex aqua terra: et ex terra ignis. habent enim ambo ad ambo symbola. Aqua quidem humida et frigida: terra autem frigida et sicca. Quapropter dominato humido terra erit: et rursus ignis quoniam calidus et siccus: terra autem frigida et sicca: si corrumpatur frigidus ignis erit ex terra. Quapropter manifestum quod in circuitu erit generatio in simplicibus corporibus: et facilis hic modus transmutationis: quia symbolum existit his quae deinceps.

¶ Determinat de generatione ipsorum magis in speciali. Et circa hoc duo facit. primo ostendit quomodo unum elementum generetur ex uno. secundo quomodo unum generetur ex duobus ibi (Si autē uniuscuiusque.) Circa primum duo facit. primo ostendit que sunt que facilius et cito adinuicem transmutantur. secundo que sunt que tardius et difficulter ibi (Ex igne aqua.) ¶ Dicit ergo primo quod licet omnia elementa in hoc conueniant quod quolibet ex quolibet generatur: differunt in hoc quod quaedam ipsorum facilius et citius: et quedam tardius et difficilius abinuicem transmutantur. Quaecumque enim habet symbolum. id est conuenientiam in aliqua qualitate citius et facilius transmutantur adinuicem: illa uero que in nulla qualitate conueniunt tardius et difficilius: et ratio huius est: quia cum ea que habet symbolum transmutantur non est necesse transmutari nisi tantum alterā qualitatem. quando uero ea que transmutatur adinuicem in nulla qualitate conueniunt utraque qualitatem necesse est transmutari. facilius autē est unum transmutari quam plura. Ulterius autē exemplificat. d. quod ex igne potest fieri aer non solum altero transmutato. scilicet sicco. ¶ Ignis enim est calidus et siccus. Aer autē calidus et humidus. si ergo siccus ignis per diuini humidum corrumpatur remanet calidus et humidus: et sic erit aer. ¶ Item etiā ex aere poterit fieri aqua si per diuini frigidum caliditas aeris corrumpatur. eodem modo ex aqua terra et ex terra ignis. habet enim ambo conuenientiam ambobus. Aqua enim est frigida et humida. terra uero frigida et sicca: et ideo dominante humido. id est si humidum aque corrumpatur per diuini siccum: generabitur terra ex aqua. passiuē enim legitur dominante. ¶ Item uero quia ignis est calidus et siccus. terra uero frigida et sicca. Si corrumpatur frigiditas terre generabitur ignis ex terra: et ideo concludit. manifestum etiā quod cuius quolibet generetur

ex quolibet: ut ostensum est: quod generatio simplicium corporum circularis. Et predictus modus transmutationis est facilis: quia habet symbolum in altera qualitate.

¶ Dubitatur autē de hoc quod hic dicit philosophus. dicit enim quod cum elementa que habet symbolum transmutantur remanet una quantitas: sicut quando ex aere fit aqua. remanet humiditas: et sic uideatur quod corrupto subo remaneat accidens: quod est impossibile. ¶ Ad quod dicendum quod illud accidens siue illa quantitas non remanet eadem numero: sed eadem specie. ¶ Sed adhuc uideatur dubium remanere: quia non uideatur quod propter hoc talis transmutatio debeat esse facilius: cum oporteat corrumpi ambas quantitates sine transmutatione non habentium symbolum. ¶ Ad huiusmodi euentiam considerandum est quod quantitates elementorum causantur ab ipsis formis subalibus ipsorum. Illa ergo elementa que maiorem conuenientiam habent in quantitatibus: necesse habet maiorem conuenientiam in formis subalibus: et per hoc in disponibus magis facilius adinuicem transmutantur. Et licet ostendatur quod ambas quantitates corrumpi: tamen quia quantitas symbola minus resistit: imo nullo modo: contraria uero resistit. ideo facilius est transitus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex igne autē aqua: et ex aere terra: et rursus 26. ex aqua et terra aerem et ignem contingit quidem generari: difficilius autem quoniam plurius est transmutatio. Necesse enim si erit ex aqua ignis corrumpi frigidum et humidum. Et rursus si ex terra aer corrumpi et frigidum et siccus. Similiter autē si ex igne et aere aqua et terra: necesse enim ambo transmutare. hec quidem igitur generatio tardior est.

¶ Ostendit que sunt ille que tarde et difficultas adinuicem generentur: et dicit quod sunt illa que non habent symbolum: sicut ignis et aqua terra et aer: et idcirco ratione quae per se in se. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autē uniuscuiusque alterum corrumpitur facilius quidem: non adinuicem autē transmutatio. 27. Sed ex igne quidem et ex aqua erit terra et aer: et ex aere et terra ignis et aqua. Quando quidem enim aque frigiditas corrumpitur. ignis autem siccitas aer erit. Relinquitur enim huius quidem calidus: huius autē humidum. Quando autem ignis quidem calidum aque autē humidum terra erit. Quia relinquitur huius quidem siccus: huius autē frigidus. Similiter autē et ex aere et terra ignis et aqua. Quando enim aeris corrumpitur calidum: terre autē siccum: aqua erit. Relinquitur enim huius humidum: huius autē frigidum. quando autē aeris humidus: terre autē frigidum ignis. Quia relinquitur huius quidem calidum: huius autē siccus que quidem erant ignis.

¶ Confessa autē ad sensum ignis generatio. maxime enim ignis flamma: hec autem est fumus ardens: 28. fumus autem ex aere et terra.

¶ Ostendit quomodo unum elementum generetur ex duobus. d. quod si altera quantitas uniuscuiusque elementorum non habentium symbolum corrumpatur non est adinuicem transmutatio. Sed tamen poterit aliquid tertium generari. Sicut ex igne et aqua que in nulla quantitate conueniunt poterit generari terra et aer. Ex aere et terra ignis et aqua. Quia. n. aqua frigiditas corrumpitur et siccitas ignis sic fiet aer qui est calidus et humidus. Quando uero calidus ignis et humiditas aqua corrumpitur remanet siccitas ignis et frigiditas aque et sic generatur terra frigida et sicca.

De generatione et corrup.

Similiter ex aere et terra potest generari ignis et aqua. Quando caliditas aeris et terre siccitas corrumpitur, remanet humiditas aeris et terre frigiditas: et sic generatur aqua frigida et humida. Quando vero humiditas aeris et terre frigiditas corrumpitur remanet caliditas aeris et siccitas terre: et sic generatur ignis calidus et siccus: hec autem generatio ignis concessa est ab omnibus: quia ad sensum apparet quod in lignis in quibus est humiditas, aeris generatur flamma: que maxime ignis est inter ea que nature ignee sunt apud nos, flamma autem nihil aliud est nisi fumus accensus, fumus autem est ex terra et aere. Et humiditas aerea exspirans et secum trahens partes terrestres: propter quod denigrant ea que tangit. In hac tamen generatione notandum est quod semper necesse est vincere alteram activam qualitatem et alteram passivam: quia aliter non est coniunctio possibilis. Deinde cum dicitur,

29. **I**n his autem que per convenientiam non contingit corruptio in utroque altero elementorum fieri transmutationem in unum corporum: quia relinquuntur in ambobus aut eadem: aut contraria: ex neutro aut contingit generari corpus. **U**t si ignis quidem corrumpitur siccum: aeris autem humidum calidum in ambobus relinquuntur. Si autem ex utroque calidum relinquuntur contraria siccum et humidum, similiter autem et in alijs. In omnibus enim his que per consequentiam existunt hoc quidem idem, hoc autem contrarium. **Q**uapropter simul manifestum quoniam que ex uno in unum transeunt uno corrupto generantur: que autem fieri ex duobus in unum pluribus.

30. **Q**uoniam quidem ergo omnia ex omni generantur et quomodo ex invicem transmutatio generatur dictum est.

Ostendit ex quibus duobus elementis non potest generari tertium, id est quod in his elementis que sunt per convenientiam, id est que sunt immediate in loco et habent symbolum: talis generatio esse non potest, scilicet quod ex duobus altera qualitate in utroque corrupta tertium generetur: quia illa que relinquuntur est aut eadem aut contraria. Et si quidem fuerit eadem in utroque, puta caliditas in igne et aere non generabitur aliquod tertium elementum: quia ex una qualitate non potest constitui elementum. Si autem fuerint contraria, puta siccitas ignis et humiditas aeris cum ista coniunctio sit impossibilis: ut supra dictum est nec tunc poterit generari tertium elementum. **S**imiliter autem est in alijs habentibus symbolum, scilicet in terra et aqua: quia in omnibus talibus que habent tale coniunctionem in loco et est iter convenientia qualitatis una qualitatis eadem et altera contraria. **E**x dictis igitur manifestum est quod elementa que ex uno in unum ex veloci generatione transeunt ex duobus in unum tertium illa transeunt duabus qualitatibus corruptis. **U**ltimo epilogat ut patet in littera.

Dubatur de hoc quod habet dicitur philosophus quod corrupta frigiditate terre et humiditate aeris fiet ignis: hoc enim non videtur possibile esse: quia nec terre siccitas nec caliditas aeris videtur ad generationem ignis posse sufficere, ignis enim multo calidior est quam aer et siccior quam terra, ad hoc autem dicitur quod non intendit philosophus quod ex illis duobus generetur purus ignis. **S**ed aliquid quod maxime participet naturam eius: sicut explicat de flamma: sed hoc stare non potest, quia philosophus loquitur de generatione elementorum: et non mixtorum ex elementis. **E**x preterea est caliditas flammæ multo intensior est quam caliditas aeris. **E**t ideo dicitur quod generatur purus ignis. Et ista caliditas non sufficit immutari tamen et intenditur per virtutes corporis celestis et luce solis et per virtutem aliarum stellarum.

Et tamen adhuc: et sic aspiciemus de 30. **S**i enim est naturaliter corporum materia ut videtur quibusdam aqua: et aer et que talia. **N**ecessesse autem unum esse aut duo hec: aut plura. **U**nus utique omnia non est possibile. **V**erbi gratia, aere omnia: aut aquam, aut ignem: aut terram. **S**i transmutatio est in contraria: et hoc transmutat in contrarium. **S**i enim erit aer siquidem permanet alteratio erit et non generatio. **S**i autem nec ita videtur ut et aqua simul sit et aer: aut aliud quodcumque. **E**rit aliqua contrarietas: et differentia: cuius habebit aliquid altera particula ignis, scilicet caliditatem.

Postquam philosophus de generatione elementorum determinavit, hic ostendit quod subiectum istius transmutationis non est aliquod corpus actu existens: et per consequens quod illud subiectum est materia communis existens in potentia. **C**irca hoc ergo duo facit, primo ostendit quod subiectum huius transmutationis non potest esse aliquod elementum, secundo quod nec aliquod medium inter elementa ibi. **N**ec tamen aliquid aliud. **D**icit ergo primo quod ista supra dictum sit quod sit subiectum huius transmutationis: et quod elementa adinvicem transmutentur. **A**dhuc tamen inspicimus si aliquod naturale corporum, puta elementorum vel aliquid quod corpus medium inter ea est materia talis transmutationis. **Q**uibusdam enim videtur quod sit aqua: quibusdam quod sit aer vel aliquid tale. **S**ed quod aliquod tale corpus non possit esse materia elementorum probatur tali ratione: quia aut illud est tantum unum aut duo aut plura. **S**i autem sit unum tantum: tunc omnia erunt unum: scilicet vel aer vel aqua vel ignis: sed hoc non est possibile: quia transmutatio est inter contraria. **S**i enim dicatur quod aer qui est omnia permaneat secundum rationem et formam subiectum salvatur in tota transmutatione, talis autem transmutatio est alteratio et non generatio, ergo non fit generatio elementorum adinvicem: quod est contra supra probata. **S**i similiter autem cum predictis videtur quod aqua non sit omnino similis aeri: aut aliquod elementum per omnia simile alteri elemento, ergo oportet quod sit aliqua proprietas uniuscuiusque et aliqua differentia et contrarietas inter ipsa distinguens et illius contrarietatis unum elementum habebit partem unam et aliud elementum partem aliam, habebit, verbi gratia, si ignis et aer sint contraria secundum calidum et frigidum ignis habebit caliditatem et aer frigiditatem. **Q**uando ergo fit transmutatio aeris in ignem: siquidem manet aer in tota transmutatione: tunc et manet aeris frigiditas: et tamen ex igne in quo transmutatur inherit ei caliditas, ergo tunc est calidum et frigidum: et cum sit simplex corpus est ubique et secundum idem frigiditas et caliditas, quod contraria erunt in eodem: quod est impossibile. **D**einde cum dicitur,

Sed tamen nec ignis erit aer calidus: alteratio enim tale et non videtur. **S**imiliter autem rursus si erit aer ex igne calido in contrarium transmutatio erit. **E**xistet igitur aer hoc et erit aer frigidum aliquid, quapropter impossibile ignem aerem calidum esse. **S**imul enim idem calidum et frigidum erit aliud. **A**liquid igitur preter ambobus idem erunt: et aliqua alia materia communis. **E**adem autem ratio de omnibus: quoniam non est unum horum ex quo omnia.

Remouet quandam responsionem que posset dari

ad p̄dicta. posset. n. aliquis dicere q̄ aer quādo fit ignis nō dicit̄ fieri ignis: q̄ assumit sp̄m ignis: sed aer est calidus: et similiter quādo ex igne fit aer remanet aer calidus: s̄ hoc remouet. d. q̄ si hoc eēt verū sequeret̄ idē qd̄ p̄us. s. q̄ gnō elemētū ex elemēto esset alteratio: q̄ aer frigidus et calidus nō differūt nisi per acc̄ns: et hoc facit alterationē. p̄. cum ex igne fit aer vel ecōuerso. si vtrac̄q̄ forma inest m̄ae ignis et aeris sicut dicit̄ ista opinio: erunt idē calidū et frigidus: et q̄ trāsmutatio ois est iter d̄ria. ḡ aeri inerit calor ignis et aer de se est quidē frigidus. ergo calidus et frigidus sunt in eod̄ez simplici: qd̄ est ip̄ossibile. ḡ ip̄ossibile est q̄ aer sit ignis calidus vel ignis sit aer frigidus. ¶ Et autē h̄ dicit̄ q̄ aer de se est frigidus: dicit̄ ḡra exempli: et nō f̄m rei veritatem. ¶ Cuz aut̄ ista sint ip̄ossibilia: ōz q̄ ambo elemēta. s. ignis et aer habeāt aliqd̄ qd̄ sit eis cōmune: qd̄ eēntialr̄ est in ambobus: et hec est cōmunis materia q̄ est i potētia. ad vtrūq̄ et eadē rō est de alijs elemētis. ¶ Nullū ḡ elemētū est materia ad alia elementa: sed materia eorū est vna que est potentia vnūq̄q̄. ¶ Deide cū dicit.

¶ Tamē neq̄ aliud aliquid p̄ter hoc velut mediū aliquid aeris et aque: et aeris et ignis. Illorum autem grossius: horū autē subtilius. Erit enim illud aer et ignis cū contrarietate. ¶ Sed priuatio cōtrariorū alterū. quapropter non cōtingit illud solum esse vnūq̄ vt quidam inquirunt infinitum comprehendens. ¶ Similiter igitur quodcunq̄ horū: aut quidem nihil.

33. ¶ Si igitur vtrūq̄ nullum sensibile prius bis. hec vtrūq̄ erūt omnia.

¶ Ostendit q̄ mediū corpus iter ignē et aerē qd̄ sit grossius igne et subtilius aere. v̄l etiā mediū iter aerē et aquā qd̄ sit subtilius aq̄ et grossius aere. nō pōt esse m̄a elemētoz: q̄ si illud mediū supponat̄. qd̄ est mediū aeris et ignis aut illud est cū d̄rietate elemētū p̄ma: aut sine ea. si autē ē cū d̄rietate p̄ma alicuius elemētū: ipsūz est illud elemētū: q̄ cui d̄uenit p̄pria passio alicuius: illi d̄uenit subiectū illius passionis. et sic nō erit mediū iter elemēta. qd̄ est cōtra id qd̄ suppositū est. ¶ Si aut̄ illud corpus nō habet passionē vel p̄prietatem elemētarē: s̄ est p̄uatū ea: cū p̄uatio cū altero semp sit d̄rioz. Alr̄ enim m̄a elemētoz eēt a forma separata: qd̄ est ip̄ossibile. Segtur q̄ id mediū corpus nō sit sine d̄rietate. Sicut quidam dicūt qd̄ ipsum est quoddā īfinitū nō h̄ns qualitatē aliquā: et oia cōprehēdens. similis autē rō est qd̄ cūq̄ horū mediū esse m̄a elemētoz ponat̄. ḡ aut nihil tale est mediū aut illud est aliud q̄ttuoz et eltoz: qd̄ est d̄positionē. si ḡ nō pōt aliqd̄ corpus sensibile prius istis quattuoz elemētis nece est vt ipsa quattuoz elemēta sint p̄ncipia eorū sensibilū. Cōmētator aut̄ alr̄ deducit istā rōnez. dicit enī q̄ si ponat̄ aliqd̄ corpus mediū eē m̄am elemētoz: sequitur idē icōueniēs: qd̄ cōtingebat ponētibus vnū elemētoz aereuz esse subm. segtur. n. d̄ria esse in eodē: q̄ cuz ois trāsmutatio sit in d̄ria et ex d̄rijs: vt supra dixit p̄hs. cū ex tali corpore generat̄ aer vel aliud elemētū in eodē erūt q̄litates ipsius corporis medie: cū ip̄m in trāsmutatione f̄m substantiaz permaneat: et q̄litates aeris generati que de necessitate illis opz esse cōtrarias. ¶ Segtur etiam f̄m euz illud est ens et nō ens: q̄ cum vnūz est p̄uatio alterius et priuatio est nō ens f̄m vnū d̄rioz est ens: et f̄m aliud ē nō ens ¶ Ultimo autē cuz dicit.

¶ Necessē igitur aut semper manentia et imutabilia inuicem: aut trāsmutabilia: et aut omnia: aut hec qd̄ bec aut nō i thymeo plato scripsit.

¶ Quoniam quidem igitur trāsmutari inuicēz 34. necesse est dictum est prius. ¶ Et quoniam nō similiter cito aliud ex alio dictū est prius. Quoniam habentia quidem symbolum citius generantur ex adinuicē: non habentia autem tardi⁹. ¶ Si quidē igitur contrarietas vna est f̄m quā trāsmutantur: necesse duo esse. Adateria enīz mediūz insensibilis ens et īseparabilis. Quoniam autē plura videntur entia: due vtrūq̄ erunt que minime. ¶ Duabus igitur entibus non possibile est esse tria sed quattuoz: quemadmodū videtur. Tot enim erunt coniugationes: sex enīz existentibus duas impossibile est generari: que contrarie sunt adinuicem. De his quidem igitur dictum est prius.

¶ Recapitulando cōcludit p̄ncipale p̄posituz. d. q̄ ista corpora aut semper manentia in formis suis et mutabilia inuicem. Aut trāsmutātur adinuicēz. Et si trāsmutantur aut omnia trāsmutātur aut quedā: sic et quedā nō sic plato scripsit in thymeo q̄ terra p̄pter latitudinē suoz trianguloz non trāsmutatur. Sed manifestum est q̄ omnia elemēta adinuicem trāsmutantur: nō tamē omnia eque cito: quia ea que habēt symbolum citius generant̄ adinuicē. que aut nō habēt tardius. ¶ Si enīz in elemētis est contrarietas vna tm̄ necesse est esse duo elemēta: quia vnū solūz nō pōt esse simul sub duobus cōtrarijs: et materia tunc est mediū duoz. ¶ Sed q̄ nos videmus q̄ elementa sunt plura q̄ duo necesse est ad min⁹ sint due cōtrarietates. duabus aut̄ existentibus cōtrarietatibus ip̄ossibile est q̄ elemēta sint tātum tria: sed oportet de necessitate. q̄ sint q̄ttuoz. ¶ Tot enim cōtingit fieri vtrūq̄ cōiugatiōes tangibilium qualitatum penes quas sumitur numerus elemētoz. ¶ Sunt. n. in vniuerso sex cōiugationes: sed due sunt ip̄ossibiles: vt supra patuit: q̄ cōtraria essent in eodem.

¶ Quoniam autem que trāsmutantur adinuicem impossibile est principūz aliquod esse horū. ¶ Aut in extremo: aut medio ex his manifestuz. In extremis quidem igitur non erit: quoniam ignis non erunt aut terra omnia: et eadem ratio si dicamus ex igne: aut terra esse omnia.

¶ Postq̄ p̄hs f̄m p̄prias opinionem determinauit de mutua trāsmutatione elementorū. in parte ista ponit opinionones aliorū et destruit eas. fuerunt enīz circa hoc due opinionones. quidā. n. dixerunt q̄ nō omnia elemēta adinuicem trāsmutat̄: s̄ qdā. v. g. sic aer vero mutatur in ignē et in aq̄. alii vero nō: vt Emped. et eius seq̄ces dixerūt elta eē immutabilia. p̄mo ḡ ponit rōnē p̄mā. sc̄do sc̄daz ibi (Admirabitur aut̄.) ¶ Quia v̄o p̄ma opinio supponit qd̄dā elemētū mediū eē p̄m in trāsmutatiōe alioz. qd̄ ē d̄ id qd̄ supra p̄batū ē: iō p̄hs breuiter adducēdū id qd̄ supradictū est ostendit q̄ neq̄ extremū eltū pōt esse p̄m: neq̄ mediū eltū pōt eē p̄ncipiū: et circa h̄ duo facit. p̄ ostendit q̄ nō extremū. 2. q̄ neq̄ mediū ibi (Qui at̄ neq̄ mediū.) Dic̄ ḡ p̄ q̄ elta adinuicē trāsmutat̄ ip̄ole ē aliqd̄ ip̄soz eē p̄ncipiū neq̄ mediū neq̄ extremum. ¶ Extremū eltūz nō post eē p̄ncipiūz manifestū est ex supra dictis. Si. n. dicat̄ q̄ extrema sic ignis aut terra sūt p̄m cū ip̄a et i trāsmutatiōe p̄maneat oia erunt ignis: qd̄ ē māifeste f̄m: et eadē rō ē d̄ terra. ¶ Deide cū. d.

De generatione et corrup.

Quonia alit neq mediū vt videt quibusdā: aer quidem et in ignem transmutat et in aqua. Aqua autē et in aerem et in terram: vltima autē non amplius inuicem. **O**portet quidem stare: non in infinitū ire hoc in rectitudine ad vtracq. **I**nfinite enim contrarietates in vno erunt.

Ostēdit q neq mediū elemētū pōt esse pncipiū. sicut il li dicebāt qui ponebāt nō oīa elemēta adinuicē generari. **E**t circa hoc duo facit. pmo presupponit qdā mediū. ad ppositū ostēdendū. scdo pbat ppositūz ibi. (Terra sit g.) pponit g p q non soluz aer mutaret i aquā s et in ignē: nec aqua solū in aerē s et in terrā vt illi dicebant extrema nō amplius mutabant in medium: s opz in istis transmutacionibus esse statū nō ire in infinitū. si enī iretur in infinitū tunc in vno et eodez essent infinite cōtrarietates. et hoc est ifra magis manifestū. **D**einde cum dicit.

Terra sit. g. aq. y. aer. a. ignis. p. Si vtrq. a. transmutatur in. p. et y. contrarietas erit eozuz que. a. p. Sit autēz bec albedo et nigredo. **R**ur sus quia in. y. a erit alia: non. n. idēz. p. et y. Sit quidem siccitas et humiditas. a. quidē siccitas y. autem humiditas. **Q**uapropter si quidem manet albus existet aqua humida et alba: sin au tem nigra erit aqua. **I**n contraria enīz transmutatio. **N**ecessē igitur aut albam aut nigram esse aquam: sit itaq album primum. **S**imiliter igit existit et. p. y. siccitas. **E**rit igit et. p. ignis et rās mutatio in aqua. contraria enim existit. **I**gnis enim prius niger erat: deinde autē siccū. **A**qua autem humida: deinde autem alba. **P**alam quidem vtrq quoniam omnibus adinuicēz erit transmutatio et in his. **E**t quonia in. g. terra exi stant reliqua duo symbola nigrum et humidū. bec enim non coniungunt vtrq.

Probat ppositū. et circa hoc duo facit. pmo ponit rōnez suā. scdo pbat qdā qd supposuerat. s. q in elemētis est sta tus in ascendēdo ibi. (Qm aut in infinitūz.) **D**icit g pmo q si aer mutetur in aquā et in ignē necessario aer et ignis et aq poterūt adinuicē trāsmutari. **S**it g terra. g. et aq. y. aer a. ignis. p. si g q est signūz aeris mutat in duo elemēta. s. in p. et in. y. hoc in aquā et in ignē. oz q aer habeat aliquā cōtrarietate euz. p. igne. qz nō trāsmutant adinuicēz nisi dria. sit aut h drietas gra exempli albedo et nigredo: ita q ignis sit corpus nigrū siccū et aer sit corpus albū siccū. **R**ur sus etiā qz a. aer trāsit in. y. aquā opz esse aliā cōtrarietate iter aerē et aquā. et sit bec drietas siccitas et humiditas. siccitas signi ficetur p lram. a. et cōueniat aeri. humiditas significet per lraz. y. et cōueniat aque. g aer mutat in aquā aq remaneat alba: qz albū aeri et aq est cōringēs. erit aut aq humida et al ba. **S**i aut albus nō sit cōringēs vtriqz cū aer mutatur in aquā erit aqua nigra et humida. euz aer supponat albus et sicc. oz. n. q oīs mutatio sit iter dria. **I**n tali g mutatiōe opz aquā esse albā vel nigrā. si aer g est pōz aqua ponatur esse corpus albū: qz si cōmunicat in mera albedine tūc aq est alba. si aut nō tūc est nigra. **S**ilr et cum aer mutatur in ignē: ipsi. p. hoc est igni puenit. siccitas conueniunt. n. aer et ignis in siccitate. **C**ū g ignis sit siccus et niger et aq humida et alba manifestū est q poterūt adinuicēz trāsmutari cum sint dria. ignis. n. est niger et siccus: aqua humida et alba: sic

ergo manifestū est q oīa elemēta adinuicē trāsmutant: qz et in. g. qd significat terrā: sunt relique due qlitates. s. humi dum et nigrū: duo elemēta erūt symbola euz ipsa terra que est nigra et humida. cōmunicat. n. in nigro cum igne et in hu mido cum aqua. bec enīz: scz humidum et nigrum nunqz cō tingunt esse euz qualitatibus aeris: et in quo sunt albū et sic cum: et terra cum aere nō habet symbolum. **A**duertendūz est q iste qualitates non sunt pprie elementoz: sed vtitur eis Arist. gratia exempli. parum. n. curauit pbs de exēplis. inde dicit cōmentator in scdo de aia. de exēplo aut nō iten t. c. dicitur et nisi manifestatio nō verificatio. **E**x omnibus istis 67. verbis itendit hic pbs talem rōnez. **Q**uecūqz sunt cōtraria adinuicē trāsmutant. **S**ed oīa elemēta siue habeant sym boluz siue nō: sunt cōtraria in ambabus vel in altera quali tate. ergo oīa elemēta adinuicē trāsmutant: et hoc est cōtra opinionē dicētū quedā: sed nō oīa adinuicē trāsmutari: vt dictū est quā pbs h destruere itēdit. **D**einde cū dicit.

Quoniam autem non in infinitum possibile 36. est ire quod futuri eramus ostendere ad hoc prius venimus manifestum ex bis. **S**i enim rursus ignis. p. in aliud transmutatur et non re uoluitur. **E**. g. in. r. **C**ōtrarietas igit inter. p. et r. alie existet pter predictas. **N**ulli. n. idē sup ponitur. g. y. a. p. qd. r. **S**it igit. p. r. et r. f. r. aut omnibus vtrqz existet. g. y. a. p. transmutan tur enim inuicem. **S**ed q hoc quidem nondūz demonstratū est. **S**ed illud manifestū quo niam si rursus. r. in aliud alia erit contrarietas. **E**t. r. existet et igni. p. et non que existet. y. et p. **S**imiliter autem semper cum adiecto cōtrarie tas aliqua existet eius que ante. **Q**uapropter si infinita: et contrarietates infinite vni existunt. **S**i autem hoc non erit diffinire neq genera re. **O**portebit enim si erit aliud ex alio tot transi re qlitates: et amplius plures. **Q**uapropter in quadaz quidem nunqz transmutatio erit. **E**. gra. si infinita media necesse infinita elementa. **A**mplius autem neq ex aere in ignem trans mutatio si infinite cōtrarietates generate. **S**i unt autem et oīa vnu. necesse enīz existere oēs in inferioribus quidem. p. que superior: bis autē que inferiorum: quapropter oīa vnu erunt.

Ostendit q trāsmutatio elemētoz nō procedit in in finitum. si enim hoc ponatur sequuntur quattuor iconue niētia: quozum primum est q in vno elemēto erunt infinitē qualitates. **S**i enim ignis quod est quartum elemen tum mutetur in aliud q sit. x. nō reuoluat nec ita scz q nō mutetur in ignem. cum omnis mutatio fiat iter contraria oportet q inter. p. et x. sit alia cōtrarietas diuersa a cōtra rietatibus quattuor elementozuz. quia ipsum quintūz ele mentūz qd est. x. nō ponitur esse idem alicui quattuor ele mētozū: sed cum oīs cōtrarietas sit fm qualitates: opz q aliqua qualitas sit in igne fm quā dria tur ipi. x. et sit qua litas illa. **E**t similiter opz q in ipsoz qnto elemēto sit aliq qualitas illi cōtraria: et sit illa qlitas. s. aut qlitas: et nō soluz erit in ipso igne sed etiāz in omnibus quattuor elementis: quia omnia possunt mutari in ipsuz. x. omnis enim muta tio est inter contraria. **E**t quodlibet inferiorum elemento rum habebit tres qualitates primas. ~~vt~~ autem ita sit

elementum nondum est demonstratum: sed tamen manifestum est quod si rursus illud quintum mutetur in aliud: est etiam alia contrarietas inter quintum et sextum diuersa a contrarietate eius inferiorum: et sic oportet quod una alia qualitas insit omnibus inferioribus eadem ratione. Et sic illa quattuor elementa propria habebunt quattuor qualitates primas. Et sic addito uno elemento rursus adderet una qualitas et una proprietates. Quod propter si est sic in corporibus simplicibus elementorum procedere in infinitum: in uno et eodem erunt infinite contrarietates et infinite qualitates: et hoc primum est impossibile. Secundo inconueniens ponit cum dicit. (Si autem hoc). d. quod si hoc est: scilicet quod sint infinita elementa et infinite qualitates: non erit diffinire nec generare: quia si aliquod debeat mutari in aliud: oportet quod infinite qualitates pertransiant: sed cum in infinitis infinita sint media et infinita non est pertransire: ut dicitur in 8. philosophia. sequitur quod talia nunquam adinuicem mutabuntur. Tertium inconueniens ponit cum dicit. (Amplius autem id). d. quod etiam primum elementum non poterit mutari in sibi proximum: sicut ignis nunquam transibit in aerem nec e converso: quia in quolibet istorum sunt infinite qualitates: quas impossibile est pertransire. Quartum inconueniens ponit cum dicit. (Sunt autem omnia). d. quod omnia infinita erunt unum: quia omnes qualitates elementorum que sunt supra. p. quod est ignis ueniunt etiam inferioribus et e converso. quorum autem prime qualitates sunt eedem: et ipsa sunt eadem. ergo omnia infinita erunt unum quodque de inferioribus ita quod unum quodque erit.

2.c.
75.

37. Admirabitur autem aliquis aliquos dicentes plura uno corporum elementa ut non transmutent inuicem: sicut Empedocles inquit.

Postquam philosophus destruxit varias falsas opiniones de transmutatione elementorum: hic destruit aliam: que fuit opinio Empedocles. qui dixit elementa nunquam adinuicem transmutari. et circa hoc duo facit. primo ponit eas. secundo reprobat ibi (Quomodo contingit eis comparabilia): sicut dixit Empedocles. Deinde cum dicit.

Quomodo contingit eis dicere comparabilia elementa. Sed tamen dicit sic. hec. n. equalia esse omnia.

Si ergo secundum quantum necesse idem aliquid esse existens in omnibus comparabilibus quo mensurantur. A. gratia. si ex aque pugillo erunt pugilli aeris. r. Idem aliquid erant igitur ambo si mensurantur eodem.

Reprobat opinionem predictam: et primo per Empedoclem. secundo deducendo ad quandam aliam inconuenientiam que sequitur ad ipsam ibi (Sed neque augmentatio). Circa primum sciendum est quod Empedocles: licet poneret elementa esse intransmutabilia: posuit tamen ipsa esse adinuicem comparabilia. Ex hoc ergo sumit Aristoteles contra eum et est ratio talis quecumque sunt transmutabilia: sed sunt comparabilia: sunt comparabilia secundum Empedoclem. ergo sunt transmutabilia. potest etiam aliter formari. et sic si elementa sunt intransmutabilia non sunt comparabilia: sed consequens est falsum: secundum Empedoclem. quod dicit ea esse comparabilia. dicebat. n. ea esse equalia. ergo et antecedens est falsum. si ipsa esse intransmutabilia. Circa rationem istam sic procedit. primo ponit eam per modum questionis. d. quod si elementa sunt intransmutabilia quomodo contingit quod sint comparabilia. q. diceret nullo modo: sed tamen Empedocles dicit. sic scilicet quod sunt comparabilia. dicit enim ea esse equalia. Secundo ibi. (Si ergo secundum quantum). Probat primam propositionem: scilicet quod si sunt comparabilia sunt transmutabilia. Et quia comparatio est duplex: scilicet secundum quantitatem et secundum virtutem. primo probat eas. si sunt comparabilia secundum quantitatem. secundo si sunt comparabilia secundum virtutem ibi. (Si autem non sic). Dicit ergo primo quod si elementa comparantur secundum quantitatem: ut si ex uno pu-

gillo aque fiat. id est pugilli aeris necessario oportet quod unum aliquid sit in eis in quo conueniunt et in quo mensurantur: in omnibus enim comparabilibus est unum aliquid quo mensurantur: et hoc est illud in quo comparantur. cum autem ex quarta aqua. puta ex uno pugillo aque fiat. id est pugilli aeris: oportet unam esse materiam que sit minoris et maioris quantitatis sub forma aque et aeris. Sed quecumque communicat in materia transmutantur adinuicem. ergo elementa sunt transmutabilia. Deinde cum dicit.

Si autem non sint secundum quantum comparabilia: ut quantum ex quanto: sed secundum quantum potest. A. g. si pugillus aque equaliter potest infrigidare et r. aeris et sic non secundum id quod quantum comparabilia: sed secundum id quod possunt aliquid. Erat ergo et non quanti mensuram comparare: et secundum potentias et secundum proportionem. A. g. ut hoc calidum: hoc autem album: hoc autem ut hoc significat: in quali quidem simile: in quanto autem equale. Inconueniens ergo videbitur si corpora immutabilia entia non proportionem comparabilia sed mensura potentiarum: et quod esse equale calidum aut simile: ignis tantum et aeris multiplex. Idem enim est plus: quia homogeneos talem habebit rationem.

Probat eas dato quod elementa comparantur adinuicem secundum contrarietatem et virtutem. d. quod si non sic comparantur adinuicem elementa scilicet secundum quantitatem ut quantum fiat quantum: sed comparantur secundum quantitatem potentie vel virtutis. verbi gratia. si ponatur aer esse frigidus et queratur utrum tamen potest infrigidare unum pugillus aque quantum possunt infrigidare. id est pugilli aeris. Tunc fiat comparatio secundum quantum virtutis: ut quantum possunt: et non secundum quantitatem dimensionis. habet autem comparatio potest fieri dupliciter: scilicet secundum similitudinem et proportionem. Dico autem comparationem fieri secundum similitudinem: quando fit in una qualitate que est in diuersis subiectis: quia similitudo est rerum diuersarum eadem qualitas: secundum proportionem autem dicitur fieri quando fit in oppositis siue diuersis qualitatibus in una habitudine se habentibus ad duo subiecta vel plura. si ergo fiat comparatio secundum quantitatem: tunc contingit comparare non quantitatis quidem mensuram sed potius mensuram que est secundum potentias similitudinis qualitatum et secundum proportionem diuersarum qualitatum. verbi gratia. sicut hoc est calidum: ita hoc est album. Cum autem hoc dicimus ut hoc significamus in qualitate quod se habet et in quantitate eque. si igitur fiat comparatio elementorum. non secundum proportionem: sed secundum mensuram potentiarum que est comparatio in qualitate sicut in calido aut simili. inconueniens est si hec ponantur immutabilia elementa. ubi gratia. si dicatur quantum est calidus ignis tamen est calidus aer: quod idem plus calidum cum sit homogeneos. id est unius generis minus calido sed quod ea que habent eadem materiam dicuntur esse unius generis et habent se sicut materiam habebit rationem tale sicut comparabile in quanto que est relatio unica. ergo et materia est una. quorum autem materia est una sunt adinuicem transmutabilia. falsum est ergo quod dicit Empedocles. quod elementa non transmutantur adinuicem. si ergo diligenter aduertat tota virtus istorum verborum est in hoc. quod ea que comparantur siue primo modo siue secundo: habent eadem materiam: et talia necesse sunt mutabilia: ut dicitur in 2. Sed ut quod istud quod dicit philosophus sit falsum. constat. n. quod quantitas terre et aliorum elementorum est comparabilis quantitati stellarum: et tamen non est eadem materia utrorumque: ut dicitur in 12. meta. Propter dubitatur de alio. non enim omnia comparabilia adinuicem secundum potentiam vel virtutem communicant in materia. ignis enim et sol sunt comparabiles in calefactione secundum magis et minus: et tamen non

De generatione et corrup.

comunicant in mā vt dictū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicendum est: s̄m quosdā q̄ nō loquitur h̄ p̄s de q̄titate s̄m extensio- nē sed de q̄titate s̄m substātiā: et hec significat cū dixit. io. pugillos aeris eē eq̄les vni pugillo aque. sunt enī equales in mā: q̄ t̄m ibi ē de mā q̄tū hic. vnde cū cōicēt in mā ne- cessario adinuicē trāsmutant. talis autē comparatio nō est in- ter elemēta et celestia corpora. Vel dōm q̄ hec comparatio ē s̄m rarū et densū. Nā p̄ hoc variata mā elemēta ad se inui- cē trāsmutant: et vocant̄ hec comparatio s̄m q̄titatē: q̄ rarū et densū nō addūt sup̄ pres̄ mae qualitātē que eēntialr sit qualitas: sed potius sitūz in ptibus mae ad distēsiōnez per maiorem et minorem q̄titatē. ¶ Ad sc̄d̄z vero dicendū q̄ intelligit philosophus de his que cōparantur s̄m quali- tatem vel virtutem vniuoce acceptam in vtroq̄. talis autē non est virtus calefactiua solis et ignis: et iō cessat obiectio. ¶ Deinde cuz dicit.

38. **S**ed neq̄ augmentatio vtiq̄ erit sc̄d̄z Empedoclem: sed s̄m adiectionem. Igne autem augetur ignis: auget enī puluis propriū genus: ether autē ethe- ra. Hec autem adiunguntur. Videntur autē nō sic augeti que augetur.

39. ¶ Adultum autē difficilīus tradere s̄m naturaz de generatione. Que autem generantur s̄m na- turam: aut semper: aut vt multum. Ea autē q̄ preter: semper et multuz: ab euentu et fortuna. Que igitur causa ab homine hominez aut sem- per: aut vt multum: et ex frumento frumentuz: sed non oliuam.

40. ¶ Aut si ita componatur os. Non enim vt con- tingit cōuenientibus nihil generatur: quēadmo- dū ille inquit: sed ratione aliqua. Que igitur bo- rum causa: non enim ignis aut terra.

41. ¶ Sed tamen neq̄ amicitia neq̄ lis. Congrega- tionis enim solū hec. hec autē segregationis cau- sa. ¶ Hec autem est substantia vniuscuiusq̄: s̄ nō solum et mixtio et separatio mixtorum: quē- admodum ille inquit. Fortuna enim ad equale nominatur sed non ratio. Est enī misceri vt cō- tingit: natura igitur entium causa est: ita habere et vniuscuiusq̄ natura hec de qua nihil dic̄. Nihil igitur de natura dicit: sed tamen et bonū est hoc et optimū. ¶ Hic autē mixtionē soluz lau- dat: et enī et elemēta segregat nō lis: s̄ amicitia. Que natura deo priora: dei autē et hec.

¶ Reprobat predictā opinionē deducendo ad alia incōue- nientia: et sunt duo. p̄mū est q̄ hec opinio tollit augmētū: hoc sic ostēdit quia si elemēta non trāsmutantur: tunc oīz qd̄ vnum addatur alteri: sicut lapis lapidi. hoc autē est q̄- dam accumulatio: et non est augmētū neq̄ s̄m eos neq̄ s̄z nos: quia oportet qd̄ id per quod augmentuz fit trāsmute- tur in augmentum neq̄ etiaz s̄m eum qui dixit q̄ illud quod augetur: augetur soluz a suo fili. s. ignis augetur igne et vni quodq̄ qd̄ augetur: augetur per aliquid sui generis: sicut ether augetur ethere. Talis autē cōgregatio ē eorū: dē manētū in forma. res at nō sic vident̄ augeti: vt supra p̄mo ostensuz est. ¶ 2^m iconueniens ponit ibi. (Multuz autē difficilīus.) Et est q̄ hec opinio tollit gnōnē dicēs: q̄

multū et difficilīus tradere aliqd̄ de gnōne s̄m nām si esta nō trāsmutant̄ adinuicē. cuz enī ea q̄ generantur s̄m na- turā generantur: eodē modo semper aut frequenter. ea au- tē que preter: multū et semper enī fiūt et raro fiunt ab euen- tu et fortuna. non potest reddi cā quare semp ex homine ge- neretur homo. et quare semper ex frumento generetur fru- mentū et nō oliua. semper enī generatū est in forma gene- rantis nisi peccatuz nature p̄pter defectuz fiat. ¶ Si autē sit: vt dicit Empe. s. q̄ elemēta nō sint trāsmutabilia equa- liter homo potest generari ex hoīe asinus et homo: q̄ vtrū- q̄ eorū nō est nisi cōgregatio elementoz: et homo generās nō habēs formā nō inducit formā in generato nec conue- nit cuz eo in forma aut si os et caro ita componatur. sc̄z per quādā accumulationē elemētorū cōuenientū: sicut ille di- cit tūc nihil generatur: sed in his que generantur est soluz ratio vel relatio aliqua: nō quidē relatio mixtorū: sed com- positoz. ¶ Que igitur est causa istoz q̄ ex hoīe generē homo semper aut frequēter: et similr ex frumēto frumētū: et nō oliua: istozuz enī causa non pōt esse ignis aut terra: q̄ ista sunt cōtraria in qualibet cōpositione. similr nec lis nec amicitia: que Emped. posuit esse duo p̄ncipia mobilia: non possunt esse causa hoz. amicitia enī nō est causa nisi cōgre- gationis. lis aut soluz est causa segregationis: s̄z necessariū hozū est forma rei que facit hoīem esse hoīem: et carnē esse carnē. forma est substātia vniuscuiusq̄: et iō nō solū in re est mixtio. i. compositio congregatoz et separatio eoz: sicut di- cit Empe. sed etiā est forma. In tali ergo cōgregatione et se- gregatione narratur ab Empe. fortuna et nō ratio que est sumpta forma. dicit enī q̄ mixtio fit vt cōtingit. i. a casu et fortuna. cuz tamē nā que est forma sit causa entīuz: quare ita se h̄z q̄ ab hoīe semp vel frequēter generat̄ homo: s̄z de hac forma vel nā nihil dicit Emp. cū t̄m ipsa nā q̄ d̄r forma sit bonū et optimū vniuscuiusq̄ rei. Bonū qd̄ in se et opti- mū in ordie vniuersi. laudat autē Emp. soluz mixtionē q̄ in rei vitate nō est mixtio: s̄z soluz qd̄ op̄. q̄ q̄ esta segregē tur a cōposito in quo sunt saluata. hoc nō facit lis: s̄z amicitia que vult ea cōgregare ad homogenea. ¶ Et hec elemē- ta dicit Emped. esse p̄ora deo. i. celo: q̄ etiā celum dicebat ex elemētis cōponi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autē de motu dicit simpliciter. Nō enim 42. enim sufficit dicere quonīaz amicitia et lis mo- uent. Sed non hoc fuit amicitie esse q̄ motu ta- li. licet autē q̄ tali. Oportebat igitur aut determi- nare aut supponere aut demonstrare aut certe aut molliter aut aliter qualiter.

¶ Amplius autem quonīaz videntur et vi et pre- 43. ter naturā moueri corpora: et s̄m naturā. Ver- bi gratia. ignis quidēz superius non vi: inferius autem vi. aut ei qd̄ s̄m naturam cōtrariuz. Est autē qd̄ vi. est igit̄ et s̄m naturā moueri. ¶ Hāc igit̄ amicitia mouet: aut non. Cōtrarium enim terra superius: et segregatiōi assimilāt: et magis lis est causa eius qui s̄m naturā motus q̄ amicitia. Quapropter et vniuersaliter preter naturā amicitia erit magis. ¶ Simpliciter autē nisi amicitia et lis moueat eoz corporoz nullus motus est neq̄ mora. Sed inconueniens.

¶ Amplius autē et videntur mota: segregat enī 44. quidē lis. ductus est autē superius ether non ali- ter: sed quandoq̄ inquit vt a fortuna. Sic enī

constituit currens tunc: multotiens autem aliter.
Quandoque quidem inquit innatum esse ignem
 superius agi. Ether autem ingrediebatur terre pro-
 fundas radices. **S**imiliter autem et mundus
 sic habere inquit in lite nunc et prius in amicitia
 quid igitur est quod mouet primum et causa mo-
 tus. Non enim amicitia: et lis: sed cuiusdam hec
 causa: si utique est illud principium.

Dic destruit opinionem Empedocle de principijs mouentibus
 per tres rationes. quarum prima ponit dicens: quod Empedocle locutus
 fuit insufficienter de motu. Non enim sufficit simpliciter dice-
 re quod amicitia et lis sunt principia mouentia nisi forte esse ipsi-
 us amicitie. id est de natura sua habet ut causet. id est motum tale: sed
 quia hec non est certa: oportebat quod hoc determinaret aut
 certitudinaliter per causam propriam aut mobiliter: sicut per causam non con-
 uertibilem siue remotam: aut aliter quam sicut per probabiles rationes
 vel per inductiones vel exemplum: sed Empedocle nihil horum
 facit: et ideo simpliciter et insufficienter dixit. Secundam rationem ponit
 ibi. (Amplius autem quam) Et est talis. corpora naturalia mouentur vio-
 lenter et propter naturam: et mouentur secundum naturam. videlicet ignis mouetur
 sursum non violentia sed natura. deorsum autem violenter. Quod autem est
 violenter est contrarium ei quod est secundum naturam. videmus enim
 corpora moueri per violentiam. ergo mouentur secundum naturam. Con-
 traria enim habent fieri circa idem. Queramus enim ab Empedocle.
 utrum motus amicitie sit naturalis vel violentus: terram enim
 moueri superius: sicut et ignem inferius est contra naturam. hoc
 autem quod est contra naturam assimilatur cuidam segregationi. con-
 tra tamen sic. elementa congregantur: quia nisi ignis descendat et
 terra ascendant non congregabuntur elementa. cum ergo congrega-
 re sit effectus amicitie secundum Empedocle. motus amicitie est vio-
 lentus et segregationi similis: et lis magna est causa motus na-
 turalis quam amicitia est impossibile secundum eum: et ideo impossi-
 bile est ponere amicitiam et litem esse principia mouentia. Si autem
 hec non sunt principia mouentia cum non sint alia principia secundum
 Empedocle. nullus est motus naturalium corporum: nec aliqua
 quies. habitus enim et priuatio habent fieri circa idem. hoc
 autem est manifeste falsum. Terciam rationem ponit ibi. (Ampli-
 us autem) per quam ostendit philosophus quod Empedocle. sibypsi con-
 tradicit et peccat etiam dicens naturalia fieri a casu et a for-
 tuna. contradicit autem sibypsi in hoc quod cum poneret tantum
 duo principia mouentia: scilicet litem et amicitiam. posuit ta-
 men quidem motum esse a casu et a fortuna. unde dicendo esse
 tantum duo principia mouentia dicit ea esse causas omnis mo-
 tus. dicendo autem aliquez motum esse a casu et a fortuna dicit
 illa principia non esse causas omnis motus. dicit enim quod qua-
 do aliquod compositum corrumpitur: tunc segregantur elemēta
 que erant in eo per litem: et mouetur ignis sursum ut a lite:
 sed quandoque a fortuna: quia sic casus constituit tunc cursum
 ignis siue etheris. ethera enim dicebat Empedocle. esse ex igne
 claro: non autem semper sursum mouetur ether: sed multotiens
 aliter: quia dixit quod aliquando a fortuna: sicut dictum est ignem
 ferri sursum. aliquando autem ingrediebatur ad radices. id
 est ad cavernas terre: sicut apparet in montibus ardentibus
In hoc ergo peccat Empedocle. quod naturam casum et fortune
 subiacere dicebat. simul autem cum dictis impossibile dicit quod
 modus similiter se habet nunc in tempore litem quando de con-
 fuso et permixto egressa sunt omnia: sicut prius se habuit in ami-
 citia: quia sicut ignis quandoque a fortuna ascendit et quandoque de-
 scendit: ita fecit in confuso. per casum. nunc ascendit et per casum
 descendit. cum autem casus et fortuna sint cause per accidens re-
 ducuntur ad per se. quid est quod primo per se mouet et per se est
 causa motus. oportet enim causas per se esse prius quam causa per
 accidens. **A**micitia enim non est causa motus simpliciter

sed solus cuiusdam motus: scilicet aggregationis et segregationis.
 si tamen est ita sicut dicit Empedocle. quod amicitia vel lis est
 prius mouens. **D**einde cum dicit.

Inconueniens autem et si anima ex elementis: 45.
 aut unum aliquod eorum. alterationes enim ani-
 me quomodo erunt. Verbi gratia. musicum esse
 et rursus si non musicum: aut memoria: aut et
 obliuio. **P**alam autem quoniam siquidem ignis
 anima: passiones erunt ei quecumque ignis secundum quod
 ignis. Si autem miscibile corporalis. **H**arum
 autem nulla corporalis. Sed de his alterius opus
 est contemplationis.

Reprobat opinionem Empedocle. in hoc quod dicebat animam
 componi ex elementis per duas rationes. quarum primam
 ponit dicens: quod inconueniens est dicere quod anima sit ex ele-
 mentis omnibus vel ex aliquibus vel ex aliquo eorum: quia
 si anima esset elementum aliquod. puta ignis ut quidam di-
 xerunt: vel esse ex elementis: ut dixerunt alij: tunc alteratio-
 nes anime quomodo erunt: id est quomodo posset alterari
 anima proprijs alterationibus. quasi dicat. nullo modo. ver-
 bi gratia. si anima est elementum vel ex elementis: quomo-
 do anima habebit habitum musicum: et rursus quomodo mu-
 tabitur de musica in priuationem musicum: ita quod sit sine mu-
 sica: nec etiam poterit imitari de memoria in obliuionem vel
 econuerso: sed potius si anima est ignis quecumque sunt pas-
 siones: sed quod ignis ierunt anime: quod est impossibile. **S**ecun-
 dam rationem ponit ibi. (Si autem miscibilia.) que talis
 est. si non sunt miscibilia nisi corpora. ut primo dictum est: et
 animarum nulla est corporalis: constat quod anima non est ele-
 mentum nec mixta ex elementis: sed de his determinare
 est opus alterius contemplationis: quia pertinet ad libros de anima.

Ex elementis autem ex quibus corpo- 46.
 ra constituta sunt: in quibus quidem
 videtur esse aliquid commune: aut tran-
 smutari inuicem: necesse enim si alte-
 rum horum et alterum contingere. **Q**uicun-
 que enim non faciunt ex inuicem generationem: neque
 ex vnaquaque: nisi sicut ex pariete lateres inconue-
 niens. Quomodo enim ex illis erunt carnes et os-
 sa et aliorum quodcumque. **H**abet autem quod di-
 citur questionem et ex alterutris generantibus.
 Quomodo generatur ex eis aliud aliquid pre-
 ter hoc. **D**ico autem. Verbi gratia. ex igne et aqua
 et ex hac generari ignem. Est enim aliquod com-
 mune subiectum: si utique et caro ex eis generantur et me-
 dulla: hec utique generantur quomodo. **I**llis
 quidem enim qui dicunt: ut Empedocle. quis erit mo-
 dus. **N**ecessarium enim est compositione esse: sicut ex
 lapidibus et lateribus paries. **A**dixit utique huius sal-
 uatis utique erit elctis: sed parua alij adiucem propo-
 nis. **I**ta utique caro et aliorum vniquodque.

Contingit itaque non ex quacumque parte carnis 47.
 generari ignem et aquam. Sed quemadmodum
 ex cera generatur utique ex hac quidem parte spe-
 ra: pyramida autem ex aliqua alia. Sed contin-
 gebat ex alterutro alterutrum generari. **H**ec qui-
 dem igitur hoc generantur modo ex carne: ex quo

De generatione et corrup.

libet ambo. Eis autē qui illomodo dicunt non contingit: s; vt ex pariete lapis ⁊ lateres: alterutrus ex alio loco ⁊ parte.

48. ¶ Similiter autem ⁊ facientibus vnam eorum materiam habet aliquam questionem quomodo erit aliquid ex ambobus. Verbi gratia ex calido ⁊ frigido: aut ex igne ⁊ aqua. Si enī est caro ex ambobus: ⁊ neutrum eorū. Neq; rursus compositio saluatorū: quid relinquitur nisi materiaz esse quod ex illis. Alterius enī corruptio: aut alterum facit: aut materiam.

¶ Postq; p̄hs determinauit de generatione elementoz hic determinat de generatione compositoz ex elemētis. ⁊ circa hoc duo facit. p̄mo determinat de generatione compositoz ex elemētis. sc̄do ostēdit q̄ ad generationē mixtionis elemēta concurrūt in omnia mixta corpora. ¶ Circa p̄mū duo facit. p̄mo arguit ad ostendendū q̄ nō possit esse veri⁹ modus generationis mixtoz. sc̄do determinat veritatem ibi. (Quapropter quādo.) Circa p̄mū considerandus est q̄ sicut supra patuit duplex est opinio de elemētis. quedā est vera. sc; q̄ elemēta ex quibus sunt corpora constituta habēt aliquid cōmune: qd̄ est vna materia. Similiter necesse est dicere q̄. s. elemēta trāsmutantē adinuicē necesse est q̄ habeāt vnā cōmunez materiā: que dicitur vna ab vnitae potētie que est in ea: ⁊ est potētia ad formā: cui; semp̄ habeat potētiā ad omnes formas elemētoz: necesse est ipsaz compleri per successionē motus in omnes formas: ⁊ sic necesse est q̄ de vna forma ad aliam trāsmutetur ⁊ hāc opinio p̄mo ponit. Secūda opinio fuit Emped. qui dixit elemēta esse intrāsmutabilia ⁊ hanc innuit ibi. (Quicūq; n.) Et diuiditur in quattuor partes. in p̄ma ostendit q̄ s̄m opinionē Empedoclis nō potest dari verus modus generationis mixtoz. dicit. n. q̄ qdā sunt qui dicunt elemēta nō adinuicem generari. illi etiā nō dicunt q̄ vnūq; elemētū fiat ex qualibet parte corporis mixti: sed dicūt q̄ elemēta fiūt ex corpore sicut lapides ⁊ lateres ex pariete: sed hoc est icōueniēs. ¶ Non enī possunt dicere quomō ex elemētis sic compositis nō vere mixtis sint carnes ⁊ ossa ⁊ vnūquodq; alioz corporoz mixtoz. ¶ Si enī componantē ⁊ cōgregentur elemēta i vnū remanētibus formis ⁊ operibus suis: sic ignis in vna parte cōpositi erit adurens: ⁊ aqua fluēs: terra icōtinua: aer expirās. s̄l̄ ignis nō ligatus euolabit sursum terra aut descendet deorsus: ⁊ sic nunq; constabit vt faciat ossa ⁊ carnes ⁊ h̄. ¶ Sc̄do ibi (Vabz aut qd̄ dicit qōnē) ostēdit q̄ etiā s̄m opinionē est dubiū quomō ex elemētis generent̄ composita. d. q̄ l; p̄ma opinio sit vera que dicit elemēta in alterutrū trāsmutari. tamē s̄m ipsaz est dubiū quomō ex elemētis pōt generari aliquid. preter ipsa elemēta enī adinuicē generant̄ sicut aqua ex igne ⁊ ex aq̄ ignis: ⁊ similiter est de alijs: ⁊ hoc ideo q; h; vnū cōe subm vt dictū est: s; ēt ex eis gnatur caro ⁊ medula ⁊ alia mixta corpora: sed quomō fiat hoz generatio adhuc est dubiū. ¶ Tertius ibi. (Illis quidē enī.) Redit iterum super secundā questionē vt melius ostēdat quomō ex ipa non pōt dari verus modus generatiōis. d. q̄ illi qui dicūt: sic Emp. dicit. nō possunt assignare modū quomō corpora mixta cōponant̄ ex elemētis. necesse est. n. s̄m eos q̄ cōpositio elemētoz sit quedā mixtura talis qualis est mixtura lapidis in pariete. dicūt enī q̄ elemēta saluantur in mixto s̄m formas substantiales ⁊ actus suos: ⁊ talis cōpositio est s̄m partes minimas: qd̄ est icōueniēs: q; qd̄ vni est mixtus. puta male videnti: qui non discernit iter partem ⁊ partem. alte-

ri. s. bene videnti videbitur nō esse mixtus: ⁊ sic idem esset mixtū ⁊ nō mixtus. Adhuc etiā sequitur aliud icōueniēs q; s; istos nō ex quacūq; parte carnis generabit̄ quodlibz elemētū: sed ex vna parte vnus ⁊ ex alia parte aliud sicut si ex vna parte cere fiat sphaera: ex alia parte fiat figura pyramidalis. hoc autē patet esse falsus per ea q̄ dicta sunt supra capitulo de mixtione. sed sicut in vnaquaq; parte cere pōt quelibet figura formari: ita ex qualibz parte mixti per resolutionē potest quodlibz elemētū generari. hec ergo ambo elemēta. sc; ignis ⁊ terra ⁊ etiā alia generantur ex qualibet carne: idest ex qualibet parte carnis: sed illi qui dicūt sicut Emped. scilicet elemēta esse intrāsmutabilia non possunt hoc dicere: sed sicut ex diuersis partib; ⁊ locis ipsius parietis tolluntur diuersi lapides: ita ex diuersis partibus ⁊ locis ipsius mixti diuersa elemēta oportet eos dicere generari: ita q̄ ignis ab vno loco ⁊ parte ⁊ aer ex alia. ¶ Quarto ibi. (Similiter autem facientibus.) ¶ Opponit contra ipsam opinionem dicens: q̄ etiam ponentibus elemēta habere vnam materiam ⁊ esse trāsmutabilia sequuntur icōuenientia: si dicatur aliquid generari ex elemētis. habet enī questionem ⁊ dubiū quomodo generabitur aliquid ex ambobus: sicut ex calido et frigido aut ex igne ⁊ aqua. Si enim caro est ex ambobus ⁊ neutrum eorum est ipsa caro: nec etiā saluantur ipa elemēta: quia aliter nō esset mixtio: relinquitur nisi materia: qd̄ est impossibile. si autem remaneat alterum: ⁊ alterum corrupatur. tunc est corruptio vnus ⁊ generatio alteri: quia corrupto vno aut generatur alterū aut remanet pura materia. quomodo ergo fiat ex eis gnō dubiū est. ¶ Deinde cui; dicit.

¶ Quapropter ⁊ quoniā est ⁊ magis ⁊ minus calidum ⁊ frigidus: quando quidem est simpliciter alterum actu: potētia alterum erit. Quādo autem non omnino. Sed vt quidem ens calidum: ⁊ frigidum: vt autem frigidum calidus. Quia que miscentur corrupunt intētionē adinuicē. Tunc neq; materia erit: neq; illoz cōtrariorū alterutrū actu simpliciter: sed mediuz. ¶ Secūdam id vero quod est potētia magis calidum: aut frigidum: vel contrarie alterutrū: s̄m hanc rationem: ⁊ ratione dupliciter calidū potētia q̄ frigidum. vel tripliciter: vel s̄m alii talem modum. Erunt vtiq; mixta alia ex cōtrarijs: aut ex elementis. ¶ Et alia elemēta ex illis potētia qualiter entibus. Non ita vero vt materia: sed secundum predictum modum. Et erit ita quidē mixtio. Illo vero modo materia s̄m q̄ generatur.

¶ Determinat veritatem. ⁊ circa hoc duo facit. primo ostēdit modū generationis in vniuersali. secundo magis in speciali contrahendo ipsum ad mixtionem elementozum in constitutione compositi ibi. (Quoniam autem patiūtur.) primo ergo relictā opinionē tanq; falsa ⁊ impossibili. ⁊ supposita prima ponit verum modum generatiōis corporoz mixtoz. ¶ Ad cuius euidentiam premitur duo quozum primum est q̄ differentie elementozum sunt contrarie: scilicet calidum ⁊ frigidum ⁊ huius. ⁊ suscipiunt magis ⁊ minus. Secundum est q̄ quādo alterū elemētū fuerit simplr actu ⁊ alterū simplr in potētia fuerit: tūc nō pōt esse mixtio. ¶ Quādo vnum nō est oio actu: nec per excessum p̄dominat̄ alteri elemēto: tūc gnabit̄ quoddā mediū

¶ generatio vnus est corruptio alterius

quod nec est simpliciter calidum: nec simpliciter frigidum: sed quodammodo nam principis utriusque. Et hoc id quod elementa miscentur intentiones siue forme corumpunt: et remanent in virtute: et tunc illud medium generatum non est sic in potentia: sicut materia: nec simpliciter alterius elementorum: sed medium inter ea: quod quidem medium diuersificat: secundum quod diuersificantur virtutes miscibiliu: si enim potentia ignis excedet virtutem aquae medium generatum est magis calidum quam frigidum. Et sic secundum proportionem virtutis unius elementi ad virtutem alterius: ut si in duplo in triplo excedit caliditas frigiditatem: et medium duplum est calidius: Et tripliciter secundum ergo hunc modum erunt mixta ex duobus elementis: et per compositiones vel mixtionem: et elementa erunt ex illis mixtis per resolutionem: ipsa enim mixta sunt potentia: quatuor elementa non quidem sunt materia sed sicut dictum est.

Quoniam autem patiuntur contraria secundum in primis determinationem. Est enim actu calidum: potentia frigidum et actu frigidum: potentia calidum. Quapropter si non coequantur transmutantur inuicem. Similiter autem et in alijs contrarijs: et primo ita elementa transmutantur. Ex his autem carnes et ossa et que talia. Calido quidem generato frigidum: frigidum autem calidum: quando ad medium veniunt: hoc enim neutrum. Ad eundem enim multa et non indiuisibile. Similiter autem: et siccum et humidum: et alia talia: secundum medietatem faciunt carnem: et os et alia.

Contrahit modum qui dicitur est versus ad oppositum. d. quod quia omnia tria patiuntur ad invicem: sicut dictum est prius in capitulo de actione. quia quod est actu calidum est potentia frigidum: et e converso: si ipsa elementa non adequantur potentis suis: sed unum omnino alteri predominantur: tunc transmutantur ad invicem: et non fit mixtio: sed corruptio debilitatis et generatio siue augmentum predominantis. Et quod dicitur est de calido et frido intelligendum est sicut in alijs duobus. scilicet sicco et humido: sed elementa prius se invicem transmutant in generatione: potentia vero adequatis potentis eorum secundum proportionem generant quoddam medium: sicut carnes et ossa et haec talia: calido autem secundum aliquod infrigidatum: et frigidum secundum aliquod calefactum: quia in mixto materia uniuscuiusque duorum partem capit alterius quam veniunt ad medium: medium enim est inter medium aut illud non est unius proportionis ratio. scilicet quod semper sit per equalitatem duorum participatio nem: neque est indiuisibile. id est non est uno modo tantum: sed diuersis modis secundum diuersitatem proportionis duorum: et sic est medium inter calidum et frigidum secundum multiplicem proportionem ipsorum: ita etiam intelligendum inter humidum et siccum que secundum meliorem diuersitatem quedam aliqua proportione convenientia faciunt carnem et in alia proportione faciunt os: et in alia faciunt aliam. Quorum complexiones variantur: sicut est homo: cuius complexio maxime vicina est temperamento: et leo qui est calide complexionis et asinus qui est fride complexionis.

49. Omnia enim mixta corpora quaecumque circa locum medium sunt ex omnibus composita sunt simplicibus. Terra quidem inest omnibus: quia unumquodque est maxime et multum in proprio loco. Aqua autem: quia oportet terminari quodcumque compositum: sola autem est simplicius bene terminabile aqua. Amplius autem et terra sine humido non potest commorari. Sed hoc est quod continet: si enim auferatur omnino ex ipsa humi-

dum: decidit utique. Terra quidem igitur et aqua propter has insunt causas.

Ostendit quod in quolibet mixto sunt omnia elementa. et primo per causam. Secundo per effectum ibi. (Testificari autem videtur) Circa primum duo facit. primo ostendit quod in quolibet mixto est terra et aqua. Secundo quod ignis et aer ibi. (Aer autem.)

Dicit ergo primo quod omnia corpora mixta quaecumque sunt circa medium quod est terra necessario sunt composita ex omnibus simplicibus corporibus que sunt quatuor elementa: et quod in omni corpore mixto sit terra: sicut ostendit locus et locatum secundum Lome. aut sunt eiusdem nature: aut predominantur natura loci in locato: sed omnia mixta naturaliter quiescunt in terra: sicut in loco: ergo oportet quod in quolibet mixto sit terra: sicut ostendit quod sunt predominantur in ipso. Quod autem aqua sit in quolibet mixto: probatur ex hoc: quia terra pura non habet continuationem: nec in ipsa aliqua figura posset consistere: partes autem cuiuslibet mixti: oportet esse terminatas. sola autem aqua ut supradictum est bene terminabilis. Et preterea terra propter naturale situm quod est in ea nullatenus commoratur sine humido quod est in causa continere: unde humidum quod est in ea continet ipsam. Si autem ex ipsa humidum totaliter auferatur. statim decidet et convertetur in pulverem. terra ergo et aqua propter dictas causas sunt in corporibus mixtis.

Deinde cum dicit. Aer autem et ignis: quoniam tria sunt terre et aquae. Terra quidem aeri: igni vero aquae contraria est: ut contingit substantiam substantie contraria esse. Quoniam igitur generationes ex contrarijs sunt. Insunt autem altera extrema contrariorum: necesse est altera inesse. Quapropter in omni composito omnia simplicia erunt.

Primo probatur quod in quolibet elementa est aer et ignis tali ratione terra et aqua alterantur in mixto: cum autem unumquodque miscibilium alteretur a suo contrario: oportet aerem et ignem esse in composito. nam aer contrariatur terre et ignis aque dico elementum esse contrariarum elementorum put ratione qualitatum contingit substantiam esse contraria substantie: Quoniam igitur generationes sunt ex contrarijs et in mixtis sunt extrema contrariorum. scilicet fridum siccum: quod est terra et fridum humidum: necesse est reliqua inesse. scilicet calidum cum sicco: et calidum cum humido. Quapropter in omni composito sunt omnia simplicia corpora.

Deinde cum dicit. Testificari autem videtur et nutrimentum uniuscuiusque. Omnia quidem enim nutriuntur eisdem ex quibus sunt. Omnia enim multis nutriuntur. Etenim quaecumque videntur uno solo nutriri ut aqua plare multis nutriuntur. Adixta est enim aque terra: ideo rustici tentant miscere irrigare.

Probat idem per effectum: et diuidit in partem principale et incidentale. pars incidentalis incipit ibi. (Quoniam autem est nutrimentum.) Dicit ergo primo quod hoc dictum est. scilicet quod omnia mixta componantur ex quatuor elementis verificari: et approbare videtur nutrimentum uniuscuiusque. Nam unumquodque nutritur ex eis ex quibus est: si omnia quidem nutriuntur ex multis elementis. ergo ex eisdem quatuor elementis omnia mixta consistunt: maioris proportionis ratio potest esse: quia nutrimentum transmutatur in naturam nutriti: non autem posset transmutari: nisi haberet eandem materiam: maiorem vero probatur sumendo argumentum a minori: minus enim videtur quod plare que sunt magis terrestres: nutriantur ex pluribus quam alia nutrita. sed iste videtur solum nutriri ex aqua nutriuntur: tamen ex omnibus: ergo multo magis alia. Quod autem plante

De generatione et corruptio.

nutriantur ex omnibus ex hoc videtur manifestum est enim quod nutriuntur ex terra et aqua: et ex agricultura: rustici enim colentes plantas miscet terram cum aqua ad nutrimentum plantarum: si autem inest terra aqua necesse est esse alia duo extrema. scilicet aerem et ignem eadem ratione qua supra. **C** Deinde cum dicit.

Quonia autem est nutrimentum quidem materie. Quod nutritur autem coniunctum est materie forma et species: rationabile iam solum simplicium corporum nutriri ignem omnium ex inuicem generatorum. Quemadmodum et priores dicunt. Solus enim et maxime est speciei ignis: Quia innatus est ferri ad terminum. Antiquum autem innatum est ferri in sui ipsius regionem. Forma enim et species in terminis omnium. Quoniam quidem igitur omnia corpora ex omnibus constituta sunt simplicibus dictum est.

Costedit incidenter quod inter simplicia corpora solus ignis nutritur: non tamen proprie: quia sola vegetabilia proprie nutriuntur. d. quod quia nutrimentum est sicut materiam respectu nutriti: quod in suam naturam convertitur. ut dictum est in capitulo de augmento: ipsum autem nutrimentum est sicut forma et species coniuncta materiam: rationale est ut solus ignis inter simplicia corpora nutriatur: eo quod inter omnia elementa que adiucem generantur ignis est magis formalis: quod patet ex hoc quod ipse naturaliter fertur sursum ad terminum. id est ad circumferentiam orbis quod maxime formalis est inter omnia corpora: unumquodque enim naturam est ferri ad sui ipsius generationem que est conaturalis ei: forma autem et species omnium rerum inferiorum propter hominem est in terminis: quia superiora ad inferiora se habent sicut forma ad materiam. Cum ergo ignis tangat orbem lune constat quod ipse sit conaturalis orbi in formalitate: Ultimo recapitulatur: et est planum.

51. **E**ia vero sunt quedam generabilia et corruptibilia: et generatio contingit eis que sunt circa medium locum dicendum de omni generatione simpliciter quot et que eorum principia. Facilius enim sic singularia inspiciemus quando de vniuersalibus accipiemus prius.

C Postquam philosophus determinauit de generatione et corruptione tam simplicium quam compositorum ex simplicibus: hic determinat de causis siue de principijs generationis et corruptionis eorum et mixtorum. Et circa hoc duo facit. primo dat intentionem. Secundo persequitur intentionem. **S**unt enim et numero. **D**icit ergo primo. cum sint quedam generabilia et corruptibilia: et generatio et corruptio sit in eis que sunt circa medium locum. Dicendum est simpliciter et vltimo de generatione quot et que sint eorum principia: facilius enim in libris particularibus inspiciemus causas generationum: quando causas vltimis generationis accepimus. Cursus enim ab vltimis ad particularia est maior et vltior via in natura. **D**einde cum dicit.

Sunt enim et numero equalia et genere eadem principia que in sempiternis et in primis. Hoc quidem eni est ut materia: hoc autem ut forma. **P**atet autem et adhuc tertium existere: non enim sufficientia ad generandum duo: quemadmodum neque in primis. **E**t materia quidem in generabilibus: quod possibile est esse et non esse causa. **H**ec quidem enim ex necessitate sunt ut eterna: horum

autem hec quidem impossibile non esse: hoc autem impossibile esse: quod non contingit circa necessarium aliter se habere. **Q**uedam vero possibile esse et non esse: quod est generabile et corruptibile. **Q**uandoque quidem enim hoc est: quandoque autem non est hoc. **Q**uapropter necessarium generationem et corruptionem circa possibile esse et non esse. **I**deoque ut materia quidem hec causa est generabilibus: ut autem cuius gratia forma et species: hec autem est ratio vniuscuiusque substantie.

C Patet autem adesse et tertium: quod omnes quidem somniant: sicut dicit autem nullus.

C Prose qui intentionem: et circa hoc tria facit. primo ponit opinionem suam de principijs. Secundo opiniones aliorum. **S**ed hi quidem sufficienter. **T**ertio ingritur spatium et sufficienter de principio mouente. **I**bi. **N**obis autem. **A**d evidentiam eorum que hic dicuntur notandum est quod corporum generabilia et corruptibilia: quedam sunt principia extrinseca: et quedam intrinseca principia extrinseca sunt agentia: siue mouentia. **E**t ita se habent in quodam ordine: quod quedam sunt proxima: et quedam remota siue prima: et prima quidem principia sunt substantie separate: quarum suprema est deus. et ista sunt eadem omnium corporaliu: et propter hoc dixit philosophus quod corruptibiliu et sempiternorum sunt eadem principia numero prima vere non sunt eadem: quia principia corporum celestium sunt substantie separate. ut dicitur in 2° meta. sed prima principia corruptibiliu sunt ipsa corpora celestia. ut dicit philosophus primo t. c. i. metheo. et Cometarum: intrinseca vero principia sunt materia et forma. et ista non sunt eadem numero corruptibiliu et incorruptibiliu sed sunt eadem secundum analogiam. quod nec materia: nec forma corrumpitur per se: sed solum per accidens. ut primo physicorum: et ideo dicit philosophus quod principia corruptibiliu et incorruptibiliu sunt eadem principia genere. id est analogia siue proportione. hoc ergo premissis procedit in proposito. d. quod principiorum rerum generabiliu et corruptibiliu: aliud est materia: aliud est forma: oportet autem adesse tertium: quia sicut in sempiternis non sufficiunt duo ad motum: sed oportet adesse mouens: ita nec in generationibus sufficiunt ad generationem duo: sed oportet adesse tertium: quod est efficiens. **M**ateria vero cum sit ens in potentia est causa: quare ista inferiora possunt esse et non esse: forma vero est causa esse tantum sed efficiens mouet materiam. ut transmutetur de potentia ad actum. **A**d declarationem autem dictorum ponit quendam diuisionem. d. quod quedam sunt de necessitate esse: sicut sunt eterna: ut corpora celestia que in sua substantia: et in suis motibus sunt necessaria: et similiter substantie separate: et his opponuntur impossibilia adesse. **Q**uedam vero sunt possibile esse et non esse: et ista sunt generabilia et corruptibilia: que quibus sunt: et quibus non sunt: et ideo necessarium est quod generatio et corruptio sint circa corpora talia que possunt esse et non esse. **I**llud autem ex quo talis potentia adesse et non esse in eis est materia dicitur. sed causa finalis in physicis que est: cuius gratia mouens mouet est forma et species: hic enim est finis motus: et intentionis naturalis agentis: et hec est ratio diffinitiuam vniuscuiusque substantie: sed sicut dictum est: cum his duobus oportet esse tertium principium: quod est efficiens: quod omnes antiqui somnauerunt: sed nullus de ipso aliquid veritatis dixit expressisse. **D**einde cum dicit.

Sed hi quidem sufficienter existimauerunt causam esse ad generari specierum naturarum: quemadmodum in phedrone socrates. **E**t enim ille increpans alios ut nihil dicentibus supponit: quoniam sunt entium: hec quidem species: hec autem participalia specierum. **E**t quonia esse quidem unumquodque

dicitur per species generati autem secundum susceptionem: et corruptio per eiectionem. Quapropter si hec vera sunt species existimantur ex necessitate casus esse generationis et corruptionis. Hi autem ipsas materias ab hac. n. motu.

¶ Ponit opiniones aliorum de principijs. et circa hoc duo facit. primum ponit eas. et improbat eas ibi. (Neutri autem boni) Querunt autem due opiniones: quare ponit primam. d. quod quidam somnauerunt naturas species. id est ipsas species separatas quasi per se appellauit ideas: esse sufficientem casum ad hoc quod res generentur: quemadmodum plato in phedrone ubi inducit socratem ad confirmationem sue opinionis. unde dicit ibi quod socrates increpat alios tanquam dicentes nihil. ¶ Et supponit quod entium quedam sunt sube separate: quedam vero principalia species sunt immediate: et quoniam unumquodque compositum dicitur esse actu secundum species generari autem secundum illius species susceptionem: et dicitur corrupti secundum illius species abiectionem: dicitur. n. species reze esse eternas que sunt quasi quedam sigilla in ipsa rebus generabilibus. Et cuius sigillat materiam que fit per illarum participationem: tunc res generatur: et cum euect forma sigillata materiam que de perpetua: sed destruitur idiuuuium per eiectionem talis forme: quare propter si ista est idea: natura: ut ipse socrates: et plato existimant necesse est ipsas species esse causas generationis et corruptionis. per participationem ad absentiam vero corruptionis. ¶ Secundam opinionem ponit ibi. (Di autem). d. quod alij non dixerunt primum mouens esse extrinsecum sicut plato: sed dixerunt principium transmutationis materiam esse ipsas materias: et ipsius motus reze esse: ab hac. id est ab ipsa materia disposita et in formata qualitatibus primis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neutri autem dicitur boni. Si quidem. n. sunt cause species. Quare non semper generantur continue: sed quoniam quod quidem: quoniam non: entibus: et species semper: et participalibus. Amplius autem in quibusdam videmus aliam causam entem: sanitatem. n. medicus facit: et doctrinam doctor: ente et sanitate ipsa et doctrina: et participalibus. Sicut autem in alijs secundum potentiam operantis.

¶ Reprobat predictas opiniones. et primum primam. et secundam ibi. (Si autem materiam) primam reprobat duabus rationibus: quare primam ponit. d. quod neutra opinio bona est: quare species separate non sunt cause sufficientes generationis cum materia: quare si sunt sufficientes: quare non semper: et continue generantur res: et non quoniam sicut: et quoniam non. Non enim est maior ratio: quare in vno tempore species generentur quoniam in alio. cum ipse species et principalia. id est que materia inate sunt suscipere illas species semper et eodem modo se habeant: poterunt autem sic ratio formari. id est. Idem manens idem semper natura est facere idem. sed species vel ydee semper manent eodem eodem modo. quare semper deberent generare: sed hoc est falsum quod semper generentur: quare quedam quoniam sunt: et quoniam non. quare ille non sunt cause generationis et corruptionis. ¶ Secundam rationem ponit ibi. (Amplius autem in quibusdam). d. quod nos videmus ad sensum in quibusdam: sicut in artificialibus: quod necesse est esse aliquid primum mouens propter species: ut patet in artificialibus: medicus. n. facit sanitatem: et sicut doctor facit doctrinam: cum tamen propter illos ipsa sanitas: et doctrina sunt species: et anima discit: et compositio corporis sunt principalia: ipsarum species. Et sicut sicut in alijs secundum potentiam. id est secundum arte operantis. Dicuntur. n. artes et scie poterunt: ut dicitur. 9. metaphysice: quare per arte homo operatur: et per scias considerat. cum quare ars imitet naturam: et in arte inueniamus hanc tertiam causam. quare in natura est tertia causa. id est mouens propter naturam et formam. ¶ Deinde cuius dicit.

T.c. 4. 25 me ta. 2. men to. 17

¶ Si autem materiam que inquit generare propter motum naturalius vtiq; dicitur ita dicentibus. Alteras. n. et transformas magis causa generationis: et in omnibus assueti sumus hoc dicere efficiens. Sicut et in his que natura: et in his que ab arte. Ab arte autem quod dicitur mutans est.

¶ Reprobat secundam opinionem: et circa hoc duo facit. primum comparat eam primam opinionem. et destruit eam ibi. (Sed tamen nec hi) ¶ Dicitur quod si alij dicat quod materia predicto modo disposita generet per motum quem ipsa inouet magis dicitur secundum naturam quam illi que dicuntur species separate generare. quare id quod alterat et transformat magis est causa generationis in phisicis: materia autem secundum quod dicitur sic in formata ut dictum est alterat et transformat: et nos est consueti sumus dicere quod in artibus et in natura quod hoc est efficiens quod est transmutans et alterans. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamen nec hi iuste dicunt: materie enim pati et moueri: mouere autem et facere alterius poterit. Manifestum autem et in his que arte et natura generant. Non enim ipsa facit quod ex se ipsa anima: neque lignum lectum: sed ars. Quocirca et dicitur non recte propter hoc: et quoniam reliquit principalioris casus. Auferunt enim quod est esse et formam.

¶ Amplius autem et potestas attribuit corpori: per quod generat valde organice: auferentes eam que species species casus. Quoniam enim in actu est ut inquit calidum quod segregare: fridum autem congregare: et aliorum unumquodque quod hoc quod facere: hoc autem pati. Ex his dicuntur et per hec omnia alia generari et corrumpi. Videtur autem et ignis ipse motus pati.

¶ Amplius vero sicut aliquid faciunt. ut sicut ferre et vnicuique instrumentorum attribuit causam eorum que generant. Necesse enim serrare diuidi: et incidere coequari: et in alijs sicut. Quocirca si quod maxime facit et mouet ignis: sed quod mouet non videtur: quoniam deterius quam organa.

¶ Reprobat istam opinionem per tres rationes. Quare prima talis est causa materialis cum efficiente nunquam incidit in idem numero. ¶ Sed materia est pati et moueri: facere autem et mouere est alterius potestatis: per potestatem actiue que est in agente. sequitur quod materia non poterit esse mouens vel efficiens: alioquin non actiua et passiuia eent idem: et hoc manifestat in naturalibus et artificialibus. et per in naturalibus: aqua enim que secundum quod dicitur thales: est materia omnis. ut habet per meta. in plogo. ca. 2. non facit ex se ipsa anima nec aliquid aliud: sicut nec lignum: quod est materia lecti aut scannu: sed artifex per arte quam habet in mente. Ex his ergo patet quod isti non recte dixerunt. ¶ Secundam rationem ponit ibi. (Et quoniam). d. quod tales non recte dicuntur: quod per et alia ratione. quare. id est. dereliquit principalis causam. Auferunt enim formam: et quod quod est vniuscuiusque rei: et hoc patet per supra dicta: quare dictum est quod ipsi auferunt causam mouentem: que sublata cum materia que est in potestatem non possit se mouere ad actum necio auferit et formam. Sed adhuc manifestat hoc idem per aliud quod ipsi dicunt. ibi. (Amplius autem). d. quod isti attribuunt corporali materiam potestatis passiuarum qualitatium: et per illas potestates valde organice: et tanquam per organa et instrumta: dicunt quod materia generat aliam auferentes casus que est species species. id est secundum causam formalem per quare unumquodque collocat in specie. ut dicitur 2. phisice. dicuntur. n. quod calidum quod est in materia in actu est segregare: fridum autem natura est congregare. segregat enim calidum et dissoluit: fridum autem congregat et inspissat miscet et confundit. et quare res omnes sunt mixtura quadam et distinctioe: ideo dicebat quod ex his duobus omnia alia agant et patiuntur: et omnia ex eis generantur et corrumpuntur in tantum est quod ignis que est formalissimus: et maxime actiuus: aliqui morum a frido hoc modo instrumta pati: et non dixerunt aliquam causam efficiens vel formalem ¶ Terciam rationem ponit ibi. (Amplius vero sicut) que talis est. Demum est quod materia generat per potestates passiuarum qualitatium tanquam per organa siue instrumta. sed hoc dicere idem est: ac si diceret quod terra et unumquodque instrumta

54.

55.

Opp. ut dicitur in 2. q. 7. ar. 2. ad 2. 1.

primari.

T.c. ii.

contrib. in.

De generatione et corruptio.

rum sit cā eoz q̄ gñant. Cū ḡ h̄ sit falsus: qz semp oz lignuz diuidi aliquo mouēte: ferrā aut secare et lignum coequari aliquo hoīe icidēte et mouēte dolabrā: et silr ē i alys istis: falsū ē qd mā mediātib⁹ pncipys taliū q̄litatez se moueat ad gñationē. et iō oz q̄ aliqd moueat et dirigat q̄litatez ele/ mētares ad spēs eltoz pducēdas: et hoc est mor⁹ celi: vt i/ fra patebit. Quocirca et si ignis: maxime aliqd faciat et mo/ ueat: tū isti nō vidēt quō moueat: qz mlto deterius mouet q̄ organū: qz sic dcm̄ est: organū dirigit ab artifice ad actū talē vel talr: q̄ iducit formam opis artis. sed ignis corrupit complones: et hoc est multo peius q̄ actio organi ordinata ab eo qd mouet organuz.

Nobis autē et vlr prius dictū est de cau/ sis et nūc determinatū est de materia et forma. Amplius vero qm̄ fm̄ alla/ tionē: mor⁹ demonstratū est: et lqm̄ ppe/ tua. Necessē est his entibus et generationē esse cōtinuē. Allatio. n. faciet generationē actualr qz adducit et abducit generās.

C Postq̄ pbs determinauit de pncipys gñatiōis vlr f3 opi/ nionē suā: et reprobauit et opiones alioz de pncipio mouēte. h̄ spāl̄r ingrit de ipso: et circa hoc duo fac. p̄ determinat d̄ ipso z° circa determinata mouet q̄sdā qōnes. ibi. (Qm̄ aut incō/ tinua) Circa p̄mū duo fac. p̄ dicit q̄ est p̄m̄ mouēs ad gñā/ tionē. z° pbat quoddā qd supposuerat. ibi. (Qm̄ aut nece) Circa p̄mū duo facit. p̄ ostēdit q̄ mouēs ad gñōnē est mo/ tus circuli celestis: ex quo et pbat p̄tinuitatē gñōnis et cor/ ruptiōis. z° ostēdit idē ex pte finis. ibi. (Sēp v̄oyt dictū ē) Circa p̄mū duo fac. p̄ dicit q̄ mouēs ad gñōnē est mor⁹ cir/ culi celestis. z° ostēdit qd sit ille mor⁹. ibi. (Qm̄ aut supposi/ tū) Circa p̄mū duo fac. p̄ pponit. z° pbat ibi. (Silr aut ma/ nifestū) **C** Dic̄ ḡ p̄ q̄ nobis volētib⁹ vlez cāz efficiētē ppe/ tue gñōnis: manifestāre supponēda sunt ea que dicta sunt vlr de causis in 2° p̄hy. et ea q̄ dicta sunt de allatiōe q̄ ē mo/ tus circuli celestis. **C** Demonstratuz est. n. in 8° p̄hy. q̄ ipsa allatio. i. loci mutatio est mor⁹ ppetuus. his aut trib⁹ sic se/ h̄ntib⁹ nece est gñationē p̄tinuē esse: mā. n. p̄tinuē passibil̄ est. q̄litatez eltoz cōtinuē agūt et patiunt̄ adiucē: hec aut iō facit mutatio: qz adducit et abducit gñans. i. solez qui ē causa ois gñationis et corruptiōis. **C** Deide cum dicit.

C Silr aut manifestū: qm̄ et si priora bene dicta sunt: trāsmutationē primā allationē: sed non ge/ nerationē dicēdum. **A** Multuz. n. rōnabilis ens non etiā gñationis cām esse q̄ nō ens entī esse. **Q**d ferē qdē igit̄ est qd generat: aut nō ē. **P**ro/ pter qd et allatio prior est generatione.

C Probat qd dixit p duas rōnes: qz p̄mā ponit. d. q̄ sic bñ dictū est in p̄ozib⁹. i. i 8° p̄hy. allatio. i. loci mutatio est p̄ma oīuz mutationuz. Sed illud qd est p̄us est cā posterioris. et nō ecōuerso. ḡ. **C** Scd̄az rōnē ponit ibi. (Multuz aut rō/ nabilis) q̄ talis ē. multuz rōnabilis est q̄ id qd est semp et ppetuū et pfectū i esse sit cā nō entis q̄ ecōuerso. Cū igit̄ illud qd ferē localr sit ens: qd aut gñat nō sit: qz si esset nō gñaret. ḡ allatio ē p̄us gñōne: et nō ecōuerso: et p̄ns est cā generatōis: hoc aut est itelligēdū: qz in vno et eodē gñabili/ pus est generatio q̄ loci mutatio. **C** Deide cū dicit.

Qm̄ aut suppositum et demonstratū est q̄ est cōtinua ens rebus generatio et corruptio. **B**icl/ mus aut causam esse allationem generationis. **A** manifestū quidē q̄ vna ente allatione non cō/

tingit fieri ambo: quia cōtraria sunt. **I**dē enī et filr se bñs semp idē inatū est facere. **Q**uocirca generatio semp erit: aut corruptio. **Q**p̄z autēz multos esse motus: et cōtrarios motus: aut al/ lationē: aut inequalitate: cōtrarioz enim cōtra/ ria causa. **I**deo non prima allatio causa genera/ tionis est et corruptionis. **S**ed que circa obli/ quum circuli. **I**n hac enī et cōtinuuz inest et moueri fm̄ duos motus. **N**ecessē enim si erit semp et cōtinua generatio et corruptio semper aliqd moueri vt non deficient trāsmutationes be. **D**uo aut vt non alterū contingat soluz. **C**ō/ tinuitatis quidēz igit̄ totius allatio causa. **P**re/ sentie vero et absentie causa inclinatio. **C**ontin/ git enim quādoqz lōge fieri: qm̄qz ppe. **I**nequa/ li enim distātia ente iequalis erit motus. **Q**uo/ circa si in accedendo et in ppe esse generat: et in recedēdo et longe fieri idipsum corrupit. **E**t si i/ multotiēs adueniēdo gñat: et in multotiēs rece/ dēdo corrupit. **C**ōtrarioz. n. tria est causa.

Et inequali tempore generatio et corruptio 57 que fm̄ naturam.

C Ostendit q̄ allatio circuli celestis est causa gñationis et corruptiōis mor⁹ circuli obliqui qui d̄r zodiacus et nō mo/ tus p̄mus mobilis. **E**t circa hoc duo facit. p̄ pbat hoc p̄ rō/ nē. **S**cdo per ea que sunt sensui manifesta. ibi. (Apparent aut) p̄ma in duas. p̄ ponit rōnē. **S**cdo ifert quoddā corre/ lariū. ibi. (Iōqz et tps) **C** Dic̄ ḡ p̄ q̄ qz suppositū est et d̄ter/ minatū supra in p̄mo libro. q̄ gñatio est cōtinua et semper: nos etiā dicimus q̄ mor⁹ corpis celestis est cā p̄tinuē ge/ nerationis: cū aut gñatio et corruptio sint tria non p̄tingit fieri ambo. i. gñationē et corruptionē si sit tātū vna allatio siue vnus mor⁹ localis: qz idē manēs idē: et semp silr se bñs semp natū est facere idē: et nō tria. **S**i. n. eēt tātū vna loci mutatio esset tū gñatio vel tū corruptio. **L**uz ḡ nō sit tū alterū: vt p̄z ad sensuz: oz eē multos trios mor⁹: altero duo/ ruz modoz: aut allatione. i. q̄ vnus sit trius alteri: qd non p̄t esse in motu circuli. vt pbatū est in p̄mo de celo. vel in t. c. 24. eqlitate. i. q̄ sit vn⁹ et idē mor⁹: sed ieq̄lr se hēat ad ipsa ge/ nerabilia fm̄ diuersas circuli ptes q̄ ex vna circuli pte cau/ set vnū: et ex alia pte causet aliū: trioz. n. effectū cuiusmo/ di. n. sunt gñatio et corruptio: opz esse trias cās. **C** Cū aut mor⁹ p̄mi orbis q̄ d̄r mor⁹ diurnus semp vniformiter se hēat sup ~~circulo~~ eque distātes a circulo eqnoctiali: nō p̄t esse cā gñationis et corruptiōis: sed mor⁹ circuli obliq̄ d̄r zodiacus est cā sufficiēs vtriusqz ppter motū accessionis et recessionis solis: in eo in hac loci mutatione est cōtinuitas gñationis et corruptionis. ḡ necesse est q̄ si gñatio et corru/ ptio debeāt eē ppetue q̄ aliqd semp: et cōtinuē moueat vt nō deficiāt mutationes iste. **C** Deficiētē. n. cā necesse est et effectū deficere. **S**cdoz aut duo duos oz mor⁹ eē. i. f3 ac/ cessuz et recessuz: vt nō p̄tigat solū gñatio et solū corruptio. **C**ā ergo cōtinuitatis est motus totius orbis: cā vō p̄ntie et abntie ē icliatio: et eleuatio ipsi zodiaci: qm̄. n. icliat a circu/ lo eqnoctiali ex vna pte eleuat̄ ex alia: et p̄tingit q̄ ipz gene/ rans: qm̄qz est ppe locū gñationis: et qm̄qz lōge: qm̄qz vō di/ stantia gñationis nō fuerit equalis necesse est motū esse i/ equalē: et ideo sicut in adueniēdo: et in ppe esse generat rez/ ita in recedēdo: et in lōge esse corrupit idipm̄. **E**t si multo/

An corpora celestia sin causa hoz q̄ in istis inferioribus fut
 . . . s. p̄ p̄. q̄. u. s. ad. z. / sōzi. iz met. ḡ. i. z /

tiēs in adueniēdo. 2^m vnā medietatē circuli generat mul-
totiēs recedēdo scđo aliā medietatē corrūpit. 3^{io} enim
3^{ie} sunt cause. ¶ Cōsiderādū est autē q^d mot^o vnus me-
diētatis circuli nō est 3^{ius} motui alteri^o medietatis p se:
sed s^m respectū radij ad locū gnātōis: q^d cū recedit respi-
cit obliq^o mō: tūc dīat frigus mortificās. rōne g^o modi
dī esse in obliquo circulo 3^{ietas} mot^o vel rōne accessus &
recessus. Ex hoc autē cludit q^d ips^o gnātōis est equale t^opi
corruptionis. & ecōuerso: q^d sol accedendo p sex signa gnāt
& p sex signa descēdēdo corrūpit. ¶ Deide cū dicit.

¶ Ideoq^{ue} & tempus & vita vnus cuiusq^{ue} habz
numerum: & hoc modo determinant. Omniū
enī est ordo. Et omne tempus & vita mēsurat^{ur}
p iodo. Sed tñ nō eadem omnes: sed hī quidez
minoz: hī autem maiorz. Hīs quidem enim an-
nus: hīs autem maiorz: alijs autem minorz perio-
dus est mensura.

¶ Cōcludit quoddaz correlariū dicēs q^d q^d gnātio & corru-
ptio inferiorz causat a supiozi motu circuli oblig. iō omne
t^ops q^d est in re t^opali: & oīs vita vnus cuiusq^{ue} viui hz nume-
rum determinatū ex circulo celesti. ¶ Ex ipso enī cōside-
rat^{ur} q^d tū se excedit vt gnātōis: sicut p^o ex scia astronomica
oīz. n. inferiorz rez ordo depēdet ex ordie supioz: & omne
tēpus: & oīs vita p iodo mēsurat. Est autē p iodus modūlo.
circuli dicta a p i q^d est circū: & odos modūlo: sed tñ nō oīa
mēsurant eadē p iodo: sed quedā habēt maiorē: & qdā mi-
nozem: quozūdā enim p iodus est vnus annus. Sūt enim
quedā aīalia que nō viuūt: nisi per annū: quozūdā vō mīoz
& quozūdā maiorz: s^m q^d magis vel minus sunt suscepti-
bilīa & receptibilīa virtutis sibi infuse a celesti corpore.
¶ Deide cum dicit.

58. ¶ Apparent autem & s^m sensum confessa hīs
que a nobis dicta sunt. Videmus enim q^d ad-
ueniente quidem sole generatio est: recedente
autem diminutio: & iequali tempore alterut^o
Equale enim tempus generatiōis & corruptio-
nis: que s^m materiam. Sed contingit multo-
tiens in minoz corrūpi ppter adiuicem confu-
sionem. Inequali enim ente materia: & nō vbi-
q^{ue} eadem: necesse & generatiōes iequales esse:
has quidem citiores: has autē tardiores. Quo-
circa accidit ppter hoz generationem alijs ge-
nerari corruptionem.

¶ Ostendit idē ad sensuz. d. q^d ea que dicta sunt vera appa-
rent etiā ad sensum: videmus enim ad oculuz q^d sole adue-
niente ad punctū arietis: qñ directe locuz nostrū tāgit: in-
cipit esse generatio terre nascētib^o: recedēte autē sole a pñ-
cipio libze incipit rerū diminutio & corruptio: & vtrūq^{ue} fit
in equali t^ope: q^d tātū est tēpus gnātōis s^m nām: quātuz
est tēpus corruptionis: quia tātuz est ascēsus solis: quātuz
est descēsus: vt dcm̄ est. ¶ Si autē cōtingat aliqñ corrūpi
aliqñ rem in minoz t^ope: hoc est anteq^{ue} vis generationis
celestis s^m rōnē p iodi recedat: hoc est per accidēs: quia p-
pter cōfusiōnē adiuicē. i. ppter cōfusiōnē quatuoz elemen-
toz: que sunt materia cuiuslibet generati: vt supra ostēsus
est vel ppter cōfusiōnē solis: cū alijs planetis 3^{iu} effectuz
habētibus: pma tamē expositio magis est s^m litterā: quia
enim materia inequalr se hz: & nō receptibilis vtutis cele-
stis: & nō eodē modo se habet in p iodo: necesse est gnātōes
& corruptiones iequales esse: & ideo erūt quedaz citiores: &

quedā tardiores. & idcirco accidit ppter gnātōnē alijs ge-
nerari corruptionē. & ecōuerso: q^d corruptio vnus est gnā-
tio alterius: & ecōuerso. ¶ Ad euidētiā autē eoz que hic di-
cunt duo sunt cōsiderāda. p^o mū est qd appellet p^o gnāns.
& 2^m est qd faciat p iodi. ¶ Circa p^o mū notādū est q^d cum
supioza agāt in ista inferiora p motū & lucē: vt habēt in p-
mo metaph. illi maxime attribuēda est vtus generādi qd
maxime lucet: & qd lucez snam oībus tribuēs: ipsam a nul-
lo participat: huiusmodi autem est sol. vñ ibidem dicit. q^d
lz per motum stellarū causeē calor: maxime tamē per mo-
tum illius spere cui sol existit infixus: quia sicut dicit in p-
metaphoz ad causandū calozem in istis inferiorib^o duo
requirūt. s. p^o pingtas & velocitas mobilis: que duo sufficiē-
ter sunt in sole. In ceteris vō stellis deficit alterum: quia i
his que sunt supra solē lz sit sufficiens velocitas: deficit tñ
p^o p^o pingtas. In his vō que sunt infra solē lz sit p^o p^o pingtas
deficit sufficiens velocitas: vērūtāmē nō solum sol est cau-
sa: sed etiam alij planete generationis: nisi forte pro tanto
dicatur: quia solus sol lucēs lumie p^o p^o pingtas oēs alios planer-
tas illuminat sicut maxime apparet i luna. Recipit tamē
lux eius diuersimode in diuersis: & nō oīo s^m eadē vtutez
que est in sole: q^d vnūquodq^{ue} qd est in alio est in eo per mo-
dum recipiētis & nō oīo per modum recepti. ¶ Circa vō
scđm sciendū est q^d nō solum accessus vel recessus p iodi
facit: q^d alr in hyeme nullū aīal nascereē: sed potius quod-
libet moreret: & nullius vita deberet extēdi vltra annum:
qd est manifeste falsum. ¶ Sed p iodi facit relatio ascen-
dentis signi super orizōtē ad oīa signa circuli cum suis stel-
lis & planetis in hora generationis rei inferioris que causat
a circulo celesti: hoc enim modo mēsurā quozūdā est an^o:
& quozūdā plus vel minus s^m effect^o signoz & fortitudines
stellaruz: que site sunt in signis: & hoc modo verum est q^d
equale est tempus gnātōis & corruptionis: quia a p^o mū
signo ascēdente in hora rei cōputat^{ur} pfectus rei vsq^{ue} ad se-
ptimū signū eiusdē circuli: & a signo se^o vsq^{ue} in p^o mū cō-
putat^{ur} defect^o. & ideo in astrologia septimū signū vocat^{ur} do-
mus mortis & ascēdēs vocat^{ur} domus vite: & ideo generatio
rei vocat^{ur} pfect^o vsq^{ue} ad statū: post statū vsq^{ue} ad declinatio-
nem: & a declinatione vsq^{ue} ad mortē vocat^{ur} p iodus corru-
ptionis: q^d equalia sunt s^m naturā: quia a p^o mū vsq^{ue} ad se-
ptimum tātū est quātum est a septimo vsq^{ue} ad p^o mū p aliā
& aliā partē circuli mēsurādo: & ideo si p iodus pfect^o hoīs
sunt trigintag^o vel quadraginta anni: vt dictū est a me-
dicis p iodus defect^o tātūde erit: ita q^d etas hoīs erit. 70. aut
80. annoz: pōt tñ hoc impediri p accidēs: vt per cibū maluz
vel p mortem violētā vel alio quocūq^{ue} modo. ¶ Et B vo-
cat Arist. materie iequalitatē: q^d s. per accidētia multa alr
disposita q^{ue} moueat a circulo. Et ideo diuersimode mori-
unt hoīs citius & tardius q^{ue} per nām mortales sint. simi-
liter & alia aīalia. & hoc modo etates sunt omniuz rerum.
q^d planete in circulo p iodi positi: qñ sunt fortiores dāt
plures annos vite: & quādo sunt debiliores dāt pauciores
¶ Hoc etiam modo inotescit q^d qui sciret virtutes signoz &
stellarū in eis positaz: dum nascit^{ur} res aliqua cognosceret
q^{ue} tū est de influētia celesti: & posset pnosticari de tota vita
rei generate: lz hoc necessitatē nō poneret: vt dictū est: q^d
pōt impediri p accidēs. ¶ Deinde cum dicit.

Semper vero vt dictum est continua
erit generatio & corruptio: & nūq^{ue} de-
ficiet propter quā diximus causas.

¶ Hoc autem rationabiliter contin-
git. Quoniam enim i omnibus iquimus. Qd
melius desiderare materiam semper. Adhuc

T.c.i.

T.c.i.

De generatione et corruptio.

autem est esse quod non esse. Esse autem quot modis dicimus in alijs dictum est. Hoc autem in omnibus impossibile existere propter longe a principio distare reliquo modo compleuit esse deus faciens continuam generationem. Ita enim maxime continuabitur esse: quia proxime est substantie fieri semper per generationem. Huius autem causa ut dictum est multoties in circuitu allatio: sola enim continua. Ideo et alia quecumque transmutantur adinvicem secundum passiones et potestias. U. g. simplicia corpora imitantur in circuitu allationem. Quoniam enim ex aqua aer generatur: et ex aere ignis et rursus ex igne aqua in circuitu dicimus circuire generationem: quia rursus reuertitur. Quocirca et recta allatio assequens eam que in circuitu continua est.

C Ponit continuitatem generationis: ex parte finis: et hoc primo. Secundo ex determinatis soluit quaedam quoniam antiquorum ibi. (Simul autem manifestum) **C** Dicit ergo primo quod generatio et corruptio semper erunt ut dictum est: solum per continuum motum qui est causa efficiens continuationis eius ut diximus: sed hec rationabiliter: contingit etiam ratione finis. Natura enim semper desiderat quod melius est: melius autem esse est quam non esse. Cum ergo naturale desiderium non possit esse frustra: oportet quod res naturales habeant semper esse: hoc autem est esse diuinum: et quod impossibile est existere in omnibus: quod quedam sunt que longe distant a primo principio: sicut sunt res materiales generabiles et corruptibiles: et ista sunt que modicum participat de esse diuino: et ideo alio modo compleuit deus materie desiderium ~~perpetuo~~. s. eius esse per continuam generationem: hoc enim modo attribuitur esse: quod scilicet contingit semper fieri generationem prime substantie. s. semper contingit generari substantiam eiusdem speciei cum generante. **C** Non. n. generans generat sibi idem numero: sed idem specie: ut infra dicitur. Sic igitur continua est generatio ratione finis. **C** Que autem sit causa efficiens dictum est multoties: quod motus circularis celestis corporis: iste enim est solus continuus et perpetuus: ut probatum est in 8° phisicorum. ideo autem alia que adinvicem transmutantur per passiones et potestias suas: cuiusmodi sunt simplicia corpora quatuor elementorum: sequuntur quodammodo circulariter motum: dum adinvicem circulariter transmutantur: quoniam enim ex aqua generatur aer: et ex aere ignis: et iterum ex igne aqua: tunc dicimus quod sit generatio circularis: et ideo recta allatio. i. motus rectus quod est in elementis: consequens eam que est in circuitu est continua: quod sole ~~recedente~~ reuertuntur elementa superiora in inferiora. Accedente vero reuertuntur inferiora in superiora: et sic faciunt circuitum perpetuum secundum naturam. **C** Deinde cum dicit.

C Simul autem manifestum ex his: quod quidam querunt quare unoquoque corporum in proprias allato regiones in infinito tempore non distat corpora. causa enim huius est que adinvicem transitio. Si enim unumquodque maneret in sua ipsius regione: et non transmutaretur ab eo quod prope iam utique destitissent. Transmutantur quidem igitur propter allationes duplicem entem. Quia transmutantur autem non contingit manere vllum eorum in aliqua regione ordinatum. Quod quidem igitur est generatio et corruptio: et propter quam causam: et quid generabile et corruptibile: manifestum ex his que dicta sunt.

C Ex determinatis soluit quaedam quoniam. d. quod his determinatis simul manifestum est quod quaedam querunt. s. quare elementa iam in infinito tempore transacta non distant ab invicem sepata et ordinata in propriis locis: cum unumquodque moueat ad suam regionem. **C** La enim huius est mutua transmutatio eorum: quia unumquodque mutat in quodlibet: ut supra ostensum est: si enim unumquodque maneret in sua propria regione: et non transmutaretur ab alio elemento: quod est iuxta ipsius iam diu destitissent transmutationes ab invicem: vel etiam defecissent actiones et passiones: sed sicut dictum est: transmutantur adinvicem secundum generationem et corruptionem propter motum continuum obliquum circuli quod diuersificat nobis per accessum et recessum. Quia autem sic adinvicem transmutantur nullum eorum manet ordinate in suo loco: sed quantum unum accipit de natura propriam: tantum est accipit de loco eius et permiscet ei. vnde terra et aqua vaporata redunt ad locum aeris et permiscentur cum eo. Et sicut quoniam ignis et aer frigore inspissantur: vadunt ad locum terre et aque: et permiscentur cum eis: et ideo elementa non sunt vbiusque pura: sed in partibus in quibus se contingunt sunt permixta: quod autem dicitur est de transmutatione eorum intelligendum secundum partem et non totum: aliter enim destrueretur mundus. **C** Ultimo epilogat que dicta sunt: et est planum in ista. **C** Deinde cum dicit.

C Quoniam autem necesse est esse aliquid mouens si motus erit ut dictum est prius in alijs. Et si semper quod oportet aliquid esse semper. Et si continue unum: et idem: et in mobili: et in alteratione: et in generabile. Et si multi qui in circuitu motus multa quidem: omnia autem equaliter esse hoc necesse sub vno principio. Continuo autem ente tempore necesse motus esse continuus: impossibile tempus sine motu esse. Continui igitur alicuius tempus numerus. Eius quidem qui in circuitu ergo queadmodum in his que a principio determinatum est.

C Probat quoddam quod supposuerat: dixerat. n. supra quod continuitas generationis est ex continuitate motus: sed quia in isto libro non probauerat motum esse continuum et sempiternum. ideo primo ostendit continuitatem. Secundo dicit vnde talis motus continue habet. ibi (Continuus autem motus) **C** Dicit ergo primo quod sicut dicitur est in 8° phisicorum. et in 12° meta. quod si est motus: oportet quod sit mouens: et si semper est motus: oportet semper esse mouens. Et si semper et continue mouens mouet quod sit unum: s. immobile secundum locum et inalterabile: et ingenerabile. **C** Dicitur autem quod si sint multi circulares motus: oportet esse multos motores: ita tamen quod omnes sint equaliter ordinati sub vno vniuersitatis principio: quod mouet primum motum: sicut demonstratum est in 12° prime phisice quod autem motus sit continuus probatur ex tempore quod est secundum naturam continuum: et non deficiens. Impossibile enim est quod tempus sit sine motu. sicut impossibile est quod passio sit sine proprio subiecto. Est. n. tempus numerus alicuius continui motus. est igitur numerus motus circularis: quod sicut determinatum est in his que in primo diximus. i. in 8° phisicorum. nullus motus potest esse continuus et perpetuus: nisi solus circularis. **C** Deinde cum dicit.

C Continuus autem motus vtriusque quia quod mouetur continuus est: aut in quo mouetur velut locus dico autem passionem.

C Inquit vnde motus habet: continuitatem. Et circa hoc duo facit. primum mouet quoniam. scilicet secundo soluit. ibi. (Manifestum itaque) querit ergo. cum motus sit continuus: habet ne continuitatem: propter hoc quod mobile sit continuum vel propter locum in quo est motus: vel propter passionem ad quam est motus. **C** Deinde cum dicit.

C Manifestum vtriusque quia in eo quidem quod id quod mouetur. Quomodo enim passio continua est:

compleudo

t.c. 73

recedere ad signa
recedere ad signa
recedere ad signa

61.

t.c.

43.

t.c.

43.

t.c.

73.

62.

nisi quia res cui accidit continua est. Si autem et hoc eo quod in quo solo loco existit. Magnitudinem enim aliquam habet. Huius autem quod circulo solus continuus. Quocirca idem sibi ipsi semper continuus. Hoc igitur est quod facit continuus motum quod in circuitu corpus fertur. Motus autem tempus.

C Respondet. d. manifestum esse quod motus celestis est continuus quia id quod mouet est continuus: et non quia locus in quo est motus: quia primo orbis non est in loco per se: nec est motus continuus ab eo: et ideo non est continuus ab eo loco in quo mouet: motus enim in genere non habet continuitatem ab eo in quo mouet: quia aliquis est motus in passione: que non est continua: nisi per accidens: quia id cui accidit est continuus: si autem aliquid sit continuus ab eo in quo mouet: habet solus motus localis: quia locus habet quandam magnitudinem et continuitatem. Sed nec omnis motus localis: sed solus circularis: quia quod mouet circulariter est idem semper et seipso continuus: et ideo facit motum sempiternum et continuus: motus sempiternus facit tempus sempiternum.

63. **Q**uoniam autem in continue motis sunt generationem aut alterationem: aut vniuersaliter transmutationem huiusmodi videmus quod ens et generatum hoc post hoc ut non deficiat. Videndum est utrum est aliquid quod erit ex necessitate: aut nihil: sed omnia contingit non fieri.

C Postquam philosophus determinauit de principis generationis et corruptionis: et continuitatis eius: in parte ista mouet quoniam quaedam que potest oriri ex predictis. Cum enim dictum sit quod motus circularis sit causa generationis et corruptionis et perpetuitatis siue continuitatis eorum: et ostensum sit quod iste motus sit ex necessitate: continuus et sempiternus: non est ostensum quod effectus eius debeat esse necessarius. Et ideo hic querit philosophus: utrum quod omnia que generantur ex necessitate generentur. Et circa hoc duo facit. primo mouet quoniam. Secundo ostendit quod sit generatio infinita. ibi. (Siquidem igitur infinitum) Circa primum duo facit. primo mouet questionem: et breuiter soluit. Secundo repetit ut eam melius declaret. ibi. (Utrum omnia talia). Circa primum duo facit primo mouet quoniam. Secundo soluit. ibi. (Quomodo quidem igitur). Dicit ergo primo. quod quia nos videmus in omnibus continue motis siue secundum generationem: siue secundum alterationem: siue vltimum secundum omnes transmutationes moueantur: quod post transmutationem est ens: et videmus: quod vniuersaliter generatur post aliud et non deficit. videndum est utrum aliquid ex necessitate generetur: vel incidentaliter: sed omnia contingit esse generata: et non generata. **C** Deinde cum dicit.

64. **Q**uoniam enim quidem quedam manifestum et quia motus erunt et futurum aliud propter hoc. Quod quidem enim verum est dicere: quia erit oportet hoc esse quandoque verum: quia est. Quod autem nunc verum dicere: quia futurum est: nihil prohibet non fieri. Futurus enim incedere quod non incedet.

C Ponit solutionem: et primo ponit eam. Secundo probat ibi. (Ut autem quomodo contingit) Dicit ergo primo quod manifestum est in quibusdam quod motus ut erunt: quedam alia generantur ex necessitate: et propter illa sunt ut si terra madescit necesse est terram vaporare et ex vapore nubem generari: et ex nube pluuiam: et ex pluuiam terram madefieri: et ex illa necesse est iterum exire in vapore: et sic in infinitum. Cum enim de aliqua re in sua causa efficiente et naturali determinata: verum est dicere nunc: quomodo erit oportet

illa aliquid existere: sicut patet in predictis exemplis. Aliquid tamen futurum esse non habet causam determinatam: nihil: prohibet contingere non esse. v.g. verum est nunc dicere de aliquo quod ipse est futurus incedere: potest tamen impediri propositum eius: et ita non incedet. **C** Deinde cum dicit.

65. **C** Vniuersaliter autem quomodo continget quedam entium esse: et non esse: manifestum quomodo et que generantur ita habentur: et non ex necessitate hic erunt.

C Probat predictam solutionem: et est ratio sua talis: sicut est in entis diuisione: ita vltimum est in generatione: sed in entibus ita est quod quedam sunt contingencia esse et non esse: quia quedam non contingunt non esse: sed sunt ex necessitate: ergo ita est in generatione: quia quedam ex necessitate generantur: et quedam contingit generari. **C** Deinde cum dicit.

C Utrum igitur omnia talia: aut non: sed quedam necesse simpliciter fieri.

66. **C** Et est quemadmodum contingit iesse. Hoc quidem impossibile non esse. Hoc autem possibile: ita et circa generationem. Verbi gratia. conuersiones igitur necesse fieri: et non possibile est non contingere.

67. **C** Sic igitur quod prius necesse est fieri: si quod posterius erit. v.g. si domus et fundamentum: si hoc hoc lutum prius: ergo si fundamentum factum est necesse et domum fieri: aut non adhuc.

C Repetit predictam questionem ut melius eam declaret: et circa hoc duo facit. Et primo ponit eam. Secundo soluit eam. ibi. (Aut non adhuc) Querit ergo primo: utrum omnia que generantur sint talia quod necessitate generentur: aut non sunt talia omnia: sed aliqua contingenter: vel quedam necessario: ita. s. quod sit sicut in rebus quod quedam sunt contingencia etabilia non esse: et quedam necesse est simpliciter esse que impossibile est non esse. An ita est circa generationem: quod quedam necessario generentur quibusdam generatis: et quedam non possibile generari non generatis illis. v.g. si est necesse fieri conuersiones. i. cum videamus quod vniuersaliter generato posteriori necesse sit generatum prius esse: an necesse sit e converso. s. generato priore necesse sit generari posterius. v.g. nos videmus quod si domus est generata: necesse est fundamentum esse generatum: et si fundamentum est necesse est prius generatum fuisse lutum. Queramus ergo utrum conuertatur: quod si fundamentum est generatum: quod etiam domus sit generata vel non conuertatur. **C** Deinde cum dicit.

68. **C** Si non. Et illud necesse generari: aut non necesse est esse adhuc. Si autem et id necesse generari simpliciter. Si esset hoc et fundamento generato necesse generari domum. Sic enim fuit quod prius habet se ad posterius. Quare si illud erit: necesse illud prius generari. Si igitur necesse generari et quod postea: et quod prius necesse. Et si quod prius et quod posterius igitur est necesse: Sed hoc non est propter istud: sed quoniam subiectum est ex necessitate futurum.

C In quibus igitur quod postea necesse est esse in his conuertitur et semper priori generato necesse generari quod postea.

C Soluit propositam questionem. d. quod non est necesse conuersionem fieri: ita quod vno generato generetur aliud: et e converso: ex necessitate nisi generato prius simpliciter necesse sit generari posterius: si autem

posterius

prius

De generatione et corruptio.

ita fuerit in domo et fundamento: quod si generata domo necesse sit necessitate absoluta generari fundamentum: tunc etiam necesse est fundamentum generari domum. Sic enim ostensum est supra quod prius hoc modo se habet ad posterius. scilicet quod vno generato generatur aliud: et e converso: quod si posterius est generatum necesse est generari prius: et e converso: et si posterius necessario generatur necesse est generari prius: et e converso: quod si illud quod est prius generatum: puta fundamentum necesse est generari quod est posterius. puta domum. Sed si vere loquimur non propter illud quod domus sit causa generationis fundamenti. Sed quoniam subiectum sit ex necessitate futurum: quod posito toto. id est quod fuit necessitas suppositionis. ex hypothesis: quod posito toto necesse fuit supponi et partem. et ideo non e converso. E converso autem in omnibus in quibus posterius generatur a priori: sicut ex tota causa materiali tota manet: quod ad continue accedente et recedente: quod in talibus priori semper generato necessario generatur posterius: et e converso: est ergo summa solutionis in hoc quod quando termini generationis ita se habent quod uterque sit tota materia alterius: et e converso: sicut est in exemplis terre coplute vaporis nubis: et pluvie: et similiter in generatione elementorum sub circulo declivi: tunc necesse est quod vno generato generetur aliud. et e converso: et hoc ideo quod uterque est prius et posterius respectu alterius. Quando vero vnum non est tota materia alterius: sicut fundamentum non est tota materia domus: tunc non est necesse quod priori generato generetur posterius: sicut fundamentum generato non est necesse generari domum: domo tamen generata necesse est generari fundamentum: non quidem necessitate absoluta. sed ex suppositione: dato. scilicet quod fundamentum sit pars domus: quia posito toto necesse est poni partem.

Deinde cum dicit.

Siquidem enim in infinitum tendit et ad inferius: non erit necesse eorum que postea: nec generari simpliciter: sed neque ex suppositione.

Ostendit ex predictis quomodo generatio sit infinita. quod scilicet in circuitu: et non simpliciter rectum. Et primo hoc facit. Secundo movet quasdam questionibus ibi. (Quare ergo nec quidem) Circa primum duo facit. primo probat quod generatio sit infinita non simpliciter rectum: sed in circuitu. primo per divisionem. Secundo per causam. ibi. (Et alicuius in circuitu) circa primum duo facit. primo probat quod generatio non potest esse infinita simpliciter rectum. Secundo recolligit rationem et ordinat eam ibi. (Necesse autem) Circa primum intendit per has tales rationes. Si generatio est simpliciter rectum non erit ex necessitate et semper. sed generatio est ex necessitate: ut ostensum est. ergo non est simpliciter rectum. In ista ratione sic procedit. primo ponit maiorem. Secundo maiorem ibi. (Sed oportet generationem) Tertio conclusionem ibi. (Si alicuius generatio) Circa primum duo facit. primo probat quod generatio non est necessaria in infinitis simpliciter rectum. Secundo in habentibus finem ibi. (At vero neque in finem habentibus) Circa primum duo facit. primo proponit. Secundo probat ibi. (Semper enim alterius alterius) Ad eundem primum partis sciendum est quod sic supradictum est in his que generantur ad invicem semper vnum est prius et alterius posterius: et necesse est generato priori generari posterius: et e converso: in his in quibus est necessitas absoluta. In his vero in quibus est necessitas ex suppositione: oportet aliquid esse prius: et aliquid posterius. Dicit ergo primo quod si generatio tendit in infinitum siue superius ad generata siue inferius ad generanda: non est necesse: nec necessitate absoluta: nec necessitate ex suppositione generari eorum que postea. id est aliquid quod sit de numero eorum que sunt post: quod est contra: id quod supra probatum. ubi dictum est quod generato priori necesse est generari posterius. Deinde cum dicit.

Semper enim alterum anterius necesse esse: ideo et necesse illud generari. Quocirca si non

est principium infiniti: neque primum erit nihil: propter quod nihil necesse erit generari.

Probat propositum. d. quod in his: quorum primo genito necesse est aliud. scilicet posterius generari quacumque necessitate semper alterum est ante et aliud post: sicut ante est terra madefacta quam vaporatio: et etiam in conversione ante sit vaporatio quam terra madefacta: quia utrumque se habet ad utrumque: ut prius et posterius. Similiter est prius fundamentum quam sit domus: sed in infinitis nullum est primum: et ultimum nec posterium: ergo non est necesse generari et ita non est necessaria generatio. Deinde cum dicit.

At vero neque in finem habentibus hoc est dicere vere: quoniam necesse simpliciter generari. Et generatur quoniam fundamentum generatur. Quando enim generatur si necesse generari semper hoc accidit semper esse contingens semper non esse.

Ostendit quod generatio non possit esse infinita in habentibus finem dicens quod neque est verum dicere in habentibus finem quod necesse sit simpliciter generari: et est intelligendum quod si non fiat reiteratio: quod si in talibus generatio reiteret: tunc erit circularis: et non solum recta. v. g. non est necesse generari domum fundamentum generato. si enim quando fundamentum est generatum: necesse est semper generari. id est domum: sequeret quod illud quod contingit non semper esse: semper esse. Cum autem videamus ad sensum quod non semper generatur domus generato fundamento. Sequitur quod non sit necesse generato fundamento generari domum. Deinde cum dicit.

Sed oportet semper generationem esse si ex necessitate est eius generatio: ex necessitate enim et semper simul. Quod enim est necesse: non possibile non esse. Quocirca si est necessitate sempiternum est: et si sempiternum ex necessitate. Et si generatio igitur ex necessitate perpetua est generatio huius: et si sempiterna ex necessitate.

Ponit maiorem et probat eam: quia manifesta est per predicta. unde dicit quod generatio est semper: quia generatio eius. scilicet posterioris ex necessitate absoluta est generatio prioris: quod autem est ex necessitate: et quod est semper simul sunt: quia si vnum est et reliquum: et hoc sic probat: quia illud quod necesse est esse impossibile non esse: et quod impossibile est non esse necesse est semper esse. Quocirca si aliquid est ex necessitate est sempiternum: et e converso: si est sempiternum est ex necessitate. Deinde cum dicit.

Si igitur alicuius ex necessitate generatio simpliciter necesse circuire et reverti. Necesse igitur aut finem habere generationem: aut non: et si non: aut in rectum: aut in circuitu. Horum autem si erit sempiterna: non in rectum possibile: quod nequaquam est principium: neque si inferius: ut ad futura inspiciamus neque si superius ut ad generata.

Concludit quod si alicuius generatio est ex necessitate simpliciter: et non ex suppositione cum non possit esse simpliciter rectum ut ostensum est: necesse est quod sit circularis et per reiterationem.

Deinde cum dicit.

Necesse autem principium: neque finito ente: et sempiternum esse. Non necesse in circuitu esse. Converteri igitur necesse erit. Et generatur si hoc ex necessitate est: et quod prius ergo: sed si hoc et quod posterius necesse generari: et hoc semper iam continue. Nihil enim hoc differt dicere per duo aut multa.

C Recolligit rationē & ordinat dicēs q̄ necesse est q̄ generatio aut habeat finem aut non: sed q̄ nō habeat finem supra probatum est: tam ex parte ^{materiae} in primo libro q̄ ex parte motus & ex parte finis in secundo. Si ergo nō habet finem: aut est infinita s̄m rectum: aut in circuitu: sed sicut supra ostensum est: nō est possibile q̄ sit infinita s̄m rectum: quia in infinitis nō est p̄ncipium: neq̄ ad inferius. id est ad futura generanda: neq̄ ad superius. id est ad p̄terita generata: cuius autē generatio: nec habeat p̄ncipium: nec sit finita necesse est: q̄ sit sempiterna: et per consequēs sit in circuitu: & si est in circuitu necesse est eam conuerti ab vltimo in p̄mum. verbi gratia. si hoc est ex necessitate generatus ab hoc: sicut terra cōpluta a pluuiā: necesse est q̄ generatus illud qd̄ est prius. s. pluuiā est generata: necesse est q̄ prius fuerit aliquid generatus. s. nubes: & si nubes: oportet prius q̄ fuerit vapor. Et si vapor oportet prius q̄ fuerit terra madefacta: & sic aliquādo reuertitur in p̄mum: & sic fit cōtinua: quia nihil differt dicere q̄ conuersio fiat per medium vnum: vel per duo: vel per plura: dūmodo ab vltimo redeat in p̄mum. Nec cessariū ergo simpliciter est q̄ vnus generetur ab altero in motu & generatione que est in circuitu: & si aliqua necesse ē in circuitu generari necesse est ista simpliciter generari: & conuerso. si necesse est ista simpliciter generata eē: ista necesse est in circuitu generari: hoc ergo. s. q̄ generatio sit perpetua nō in rectis: sed circulariter rōnabiliter apparuit. **C** Deinde cum dicit.

C In circuitu igitur motu & generatiōe est qd̄ ex necessitate simpliciter. Et si in circuitu necesse generari & generata esse. Et si necesse: horum generatio in circuitu.

69. **C** Hoc vtiq̄ quidem est rationabiliter: quoniam perpetuus: & aliter apparuit in circuitu motu & qui celi: quoniam ex necessitate hec generantur & erunt quecūq̄ huiusmodi motus & quecūq̄ propter hunc. **C** Si enī quidem quod in circuitu mouetur semper aliquid mouet: necesse & horum in circuitu esse motum. **A. S.** supiori allatiōe ente in circuitu & sol sic. Quoniam autem fit hoc: hōre p̄pter hoc in circuitu generantur & reiterantur. His autem generatis: ita iterum & que ab his.

C Ostendit hoc idē per causas dicēs. q̄ aliter potest etiā hoc idem demonstrari. s. per motum celi: quia enim ipse est in circuitu: ideo ex necessitate elementa adinuicē generantur. Si enim motus celi est in circuitu: oportet q̄ quecūq̄ sunt passiones huius motus & quecūq̄ sunt per hunc motum solus: sicut per causam efficientem: q̄ etiā illa sint. si enim qd̄ in circuitu mouetur mouet elementa: necesse est etiā q̄ motus horum que sunt passiones eius: & q̄ motus eorum que sufficienter generant ab hoc sint etiā ex necessitate. verbi gratia. cum allatio superioris hoc est circuli declinis sit in circuitu necesse est q̄ moueant etiā alij planete: quia vero hic. i. sol mouetur in circuitu: necesse est etiā horas in circuitu generari et iterari: horis autē in circuitu generatis necesse est q̄ oīa que sunt ~~generata~~ a motu solis & motu horarum sit etiā generata ex necessitate & in circuitu: & hec sunt generatio elementorum: quia ex istorum generatio ne omnia alia generantur maxime omnia temporalia.

C Deinde cum dicit.

Et dicitur a causa efficiente

C Quare ergo hec quidem ita videntur. **A. g.** 70. aer & aqua in circuitu generantur. Et si quidem nubes erunt op̄ & pluerē: & si pluet op̄ & nubem esse. Homines v̄o & animalia nō reiterantur in seip̄os: vt rursus generetur idem. Non enim necesse est si pater tuus generatus est: & te generari. Sed si tu: illum.

C Mouet duas questionēs secundas ibi. (Principiū autem intentionis) Circa p̄mū duo facit. p̄mo mouet questionem. secūdo soluit ibi. (In rectis itaq̄) querit ergo primo quare in quibusdam esse videt q̄ in circuitu generantur. verbi gratia. aer & aqua & cetera elementa: quia si nubes erit oportet pluerē: & si pluet oportet nubes eē & iteratur: in quibusdam vero non est ita. Nam homines & animalia reiterantur. non enim est necesse te generari: si pater tuus est generatus: sed si tu es generatus necesse est patrem tuum generatū fuisse. **C** Deinde cū dicit.

C In rectum itaq̄ videtur hec generatio esse.

C Soluit dictam questionē dicēs: q̄ quare animalia nō reiterantur est: quia eorum generatio est s̄m rectum & nō s̄m circulum. Nam sicut supra dictum est: vbi vterq̄ terminorum nō est tota materia ad alterum: vt vno motore diuersimode se habente educatur vtrunq̄ de vtroq̄: in his nō est generatio circularis sicut in te & patre tuo: quia pater tuus non tota materia tua: in elementis vero vnus est tota materia ad aliud: & vno motu declinis circuli potest educi vnūquodq̄ ab altero: & ideo in eis est generatio circularis. **C** Deinde cum dicit.

C Principium autem intentionis rursus hoc: vtrū similiter omnia reiterantur: aut non. **S. 3** hoc quidem numero: hoc autem specie solū.

C Ponit aliam questionē: & primo ponit. secundo soluit. ibi (Quorum quidem igitur) Quia enim probatus est q̄ generatio sit perpetua per reiterationem: posset aliquis credere q̄ omnia eadem reiterantur: & ideo dicit q̄ p̄ncipium intentionis in hac vltima parte est querere vtrū omnia similiter reiterantur aut non: sed hec quidem reiterantur eadem numero: alia vero solum eadem specie Ex quo enim omnium est generatio secundum materias videtur q̄ omnia eadem secundus numerus debeat iterari. **C** Deinde cum dicit.

C Quorum quidem igitur incorruptibilis substantia mota: manifestum quoniam & numero eadez erunt. Ad hoc enim sequitur quod mouetur. Quorum autem non: sed corruptibilis necesse specie: numero aut non reiterari. Ideo aqua ex aere: & aer ex aqua: specie idem: non autem numero. Si autem & hec numero: sed non quorum substantia generatur: ens tale quale contingit non esse.

C Soluit hanc questionē dicēs q̄ ea: quoz substantia nō corrumpit in mutatione manifestus est q̄ iterant eadē numero: sicut sol reiteratur in obliquo circulo: quia motus sequit id qd̄ mouetur: quia nō est motus nisi existens in actu: vt ostensum est in q̄nto p̄phico. Ea v̄o quorum **L. cō. 9.** substantia nō est incorruptibilis: sed est corruptibilis: necesse est iterari eadē specie & non eadem numero: & ideo aqua que est ex aere: & aer ex aqua sunt specie eadez: non eadem numero. corrumpitur enim eorum substantia in tali transmutatiōe: sed tamen cū aer sit tota materia aque:

E

numeralem.

reconuerso talia reiterata magis accedunt ad idēitatē
 materialem q̄ animalia ⁊ homines reiterati. vnuz enim
 animal generans. puta bos nō est tota materia generati
 alterius bouis: ⁊ ideo minus accedunt ad idēitatē nu-
 meralem q̄ elementa in circulari generatione elemen-
 torum. vnde ⁊ si propter hoc concedatur q̄ elementa ali-
 quo modo reiterentur eadem numero: non tamē conce-
 dit q̄ propter hoc simpliciter reiterentur eadem nume-
 ro: quia eorum substantia est talis corruptibilis qualem
 non cōtingit esse eadem in generato ⁊ in eo ex quo gene-
 ratur. ¶ Sed videtur in solutionibus istaz duarū que-
 stionū esse contradictio. Nam in prima dicit p̄hus q̄ ani-
 malia non reiterantur: In secunda vō dicit q̄ reiterantur
 eadem specie. S; dicendū q̄ prima dicit q̄ animalia nō
 reiterantur eadem numero: ⁊ sic concordat cum secūda.
 vel q̄ nō ex necessitate est in eis reiteratio in generatio-
 ne siue sc̄dm numerum siue secunduz speciem: ⁊ ideo pa-
 tre tuo generato nō est necesse te generari: sed te genera-
 to necesse est patrem tuum generatum fuisse: ⁊ in hoc nō
 contradicit secunde solutioni: que dicit q̄ si iterantur. ite-
 rantur eadem specie non eadem numero.

¶ Laus deo.

¶ Explicit Aureum Opus diui Thome Aquinatis in li-
 bros Aristotelis de generatione ⁊ corruptione fidissime
 emendatum in conuentu Sanctorum Joannis ⁊ Pauli
 de Venetys. Per Reuerendum Sacre Theologie pro-
 fessorem fratrem Eugenium Brutum Venetū ordinis
 Predicatorum.

¶ Impressum Venetys Mandato et expensis nobilis
 Viri Domini Octauiani Scoti Liusi Modoetiensis.
 Per Bonetum Locatellum Bergomensem Anno salu-
 tis nonagesimo octauo supra Milleſimū quaterq; cen-
 tesimum Undecimo Kalendas Ianuarias. Augustino
 Barbado inclito Venetiarum.

lectio istius libri de generatione incepta fuit. 8. septembris
 finita fuit. 25. octobris Anno dñi. 1535

fr Martinus de medocca

Registrum

<p>A Sanctus Thomas ¶ Diui Thome ignis: neq; de ¶ Quoniam B Sed nunc querere ¶ In his autem dez magnitudine aliquid augeri C sensum apparentia dus. s. cum tactum in se recipere vnus ⁊ cōseruatio</p>	<p>B solum fm alteram ad predica. elementum constituit E ¶ Recolligit Finis.</p>
---	--

